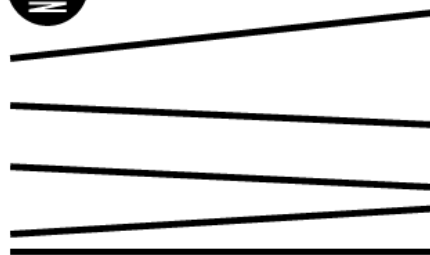

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Mathiesen, J.

Om Grønland, dets Indbyggere, Producter og
Handel.

Kjøbenhavn : i Commission hos Boghandler H.
Hagerup, 1852

[6], 202 s.

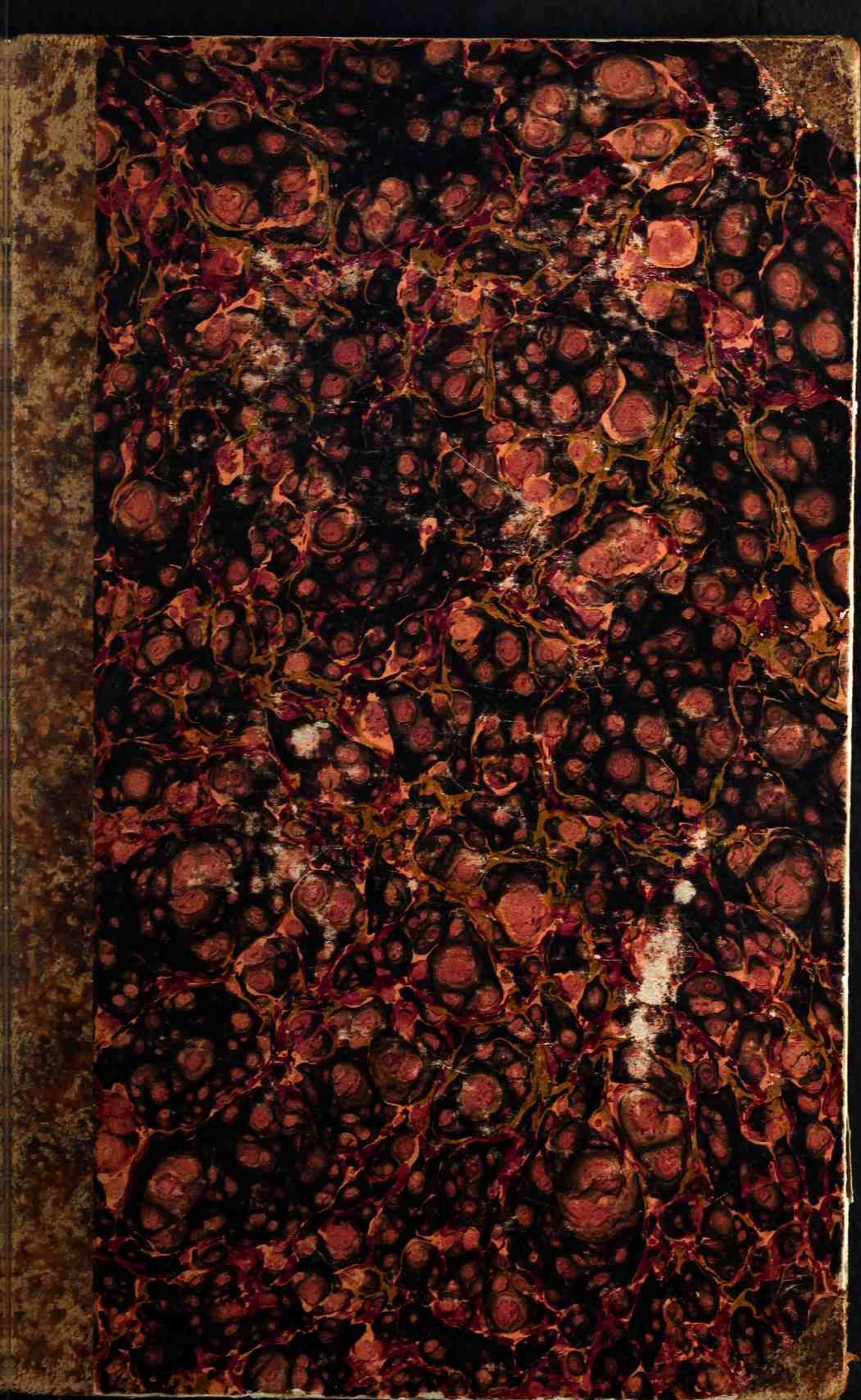
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

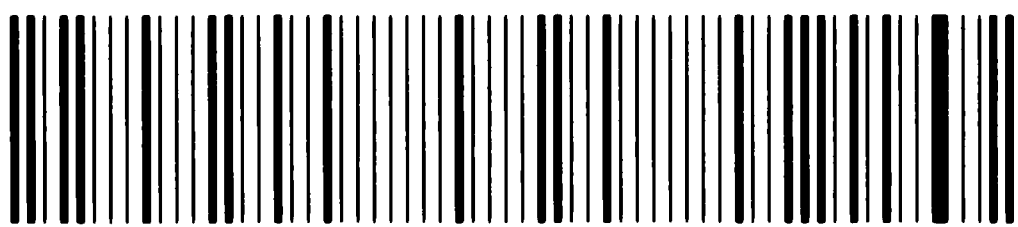
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

39 - 185 - 8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 39 8°

1 1 39 0 8 03109 3

+ REX

Om

Grønland

dets

Indbyggere, Producter og Handel,

ved

J. Mathiesen,

Fyrinspecteur.

Kjøbenhavn 1852.

I Commission hos Boghandler S. Hagerup.

Trykt hos Louis Klein.

F o r o r d.

Da i dette Foraar en Commisſion nedsattes, ſom af Hs. Majeſtæt Kongen erholdt det Hverv, for tredie Gang at overveie de grønlandſke Handelsforhold, navnlig med Henſyn til Indførelſen af et friere Handelſyſtem, følte vi Kald til, atter offentlig at udtale os om det grønlandſke Handelsvæſen, fornemlig for at gjentage den i en af os forhen udgiven Brochüre fremsatte Mening, at „Grønlands Colonisation“ er den eneſte rigtige og mulige Wei, til at ſikkre og udvide Handelen paa Grønland.

Vi maatte imidlertid indſee, at det ikke var nok til dette Diemed, at ſkrive en Afhandling om „Handelen“, hvad vi førſt havde beſtemt, men at vi, for at gjøre denne forſtaaelig for den profane Læſer, nogenlunde burde omfatte det hele grønlandſke Væſen — og Afhandlingen vorede herved til en lille Bog.

Henſigten med dette Skrift er derfor:

- at give den med de grønlandſke locale Forhold Ubekjendte en Ledetraad, til en rigtig Opfattelſe af Grønlands Værd for Danmark ſom Coloniland betragtet,
- at oplyſe i hvor ſtet et Forhold den ringe Befolkning i Grønland ſtaaer til de der tilſtedeværende Erhvervſilder,
- og endelig, ſom bemærket, at begrunde, at „Grønlands Coloni-

sation", eller om man vil, en Udvidelse af Befolkningen, iværksat ved friere Handelsinstitutioner, er lige saa nødvendig som udsørlig, ligesom at denne kan gennemføres uden en voldsom Indgriben i det hidtil bestaaende Monopol-handelsystem.

Det er iøvrigt en Selvfølge, at vi paa et isoleret Opholdssted, fjern fra al Intelligents, under Arbeidet har haft store Vanskeligheder at overvinde. Det er imidlertid vort Haab, at Skriftets Ufuldkommenheder derfor ikke udelukkende tilregnes Forfatteren.

Hesselse, den 31te December 1851.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
I. Grønland.	
Beliggenhed og Størrelse	1
Vestkysten	2
Østkysten	5
Indlandet	6
Isen	12
Andvning af Davisstrædet	18
Julianehaabs Beseiling	19
Neunorteliks Beseiling	31
Beseilingen af Nord- og Mellemcolonierne	38
Skibet Shannons Skibbrud	53
II. Indbyggere.	
Grønlændernes Oprindelse, Legemsformer og Character ..	66
Grønlændernes Klædedragt, Boliger og Levemaade	78
Fartøier og Befordringsvæsen	88
III. Producter.	
Hvalfangsten	95
Reporfaffangsten	100
Hvidfiste- og Narhvalfangst	103
Sælhundefangsten	105
Hvalrosfangst	112
Isbjørnefangst	113
Fiskeri	117
Jagt	120
Producter af Mineralriget	125

	Side.
IV. Handel.	
Udtog af Monopolhandelens Historie	127
Den tredje grønlandſke Commiſſion	135
Principerne for den grønlandſke Handels Førelſe	136
Privates Afgang til Grønland og Betingelſerne for deres Etablering m. m.	151
Handelens Beſtyrelſe og Contoirhold	160
Inspecteurerne i Grønland	164
Over- og Underbetjentenes Lønning og Pensionering	166
Grønlændernes Behandling og Stilling i Landet	177
Inſtruxen	190
Handelſtarten	195
Commerceraad J. H. Lunds private Expedition til Grønland	199

I. Grønland.

Beliggenhed og Størrelse.

Under samme Brede = Parallel som Christiania i Norge, 59° 49' N. B., 224 Mile vestligere, er den sydligste Bynt af Grønland: Cap = Farvel; altsaa 60 Mile sydligere end den sydligste Bynt af Island. Fra Cap = Farvel strækker sig den af Danmark coloniserede Vestkyst i omtrent retvisende Nordvest og derefter Nord 200 Mile til den nordligste Coloni, Uppernavik, norden for hvilken Landet forandrer Retning — efter Ross og Barry — vest i og rimeligviis staaer i landfast Forbindelse med Amerika.

Al Grønlands Østkyst er nu en Strækning sydligst og adskillige Punkter nordligere bekjendte, saa at man med temmelig Nøiagtighed kan bestemme den grønlandske Halvøes Størrelse til 21,000 geographiske Kvadratomile, fra den 73de Bredegrad til Sydspidsen — Cap = Farvel.

Et Begreb om Grønlands Beliggenhed og Størrelse vil saaledes være givet, for Den, der ikke vil gjøre sig den Uleilighed ved Kortet at orientere sig.

Vestkysten.

Denne mod Davisstrædet vendende Kyst bestaaer af en fortløbende Gjeldrække, hvis Toppe ere bedækkede med evig Is: Isbræ, hvilken endog mange Steder har udfyldt de mellem-
liggende Dale — ja flere af Fjordene, de saakaldte Isfjorde.

Under Høilandet forefindes dog hyppigt betydeligt Underland, der, især omkring Fjordene i Julianehaabs District, endog efter europæiske Begreber, kan kaldes „skjønt“*). Udenfor dette Underland har Kysten et Hegn af mangfoldige større og mindre Der, som beskytte den eneste Communicationsvei man har mellem de forskjellige Etablissementer: Søveien.

Derne ere vel græsbeklædte, eller have græsbeklædt Underland, dog findes dette i høiere Grad norden for Colonien Frederikshaab, end syd for Samme, da den her om Sommeren Landet omgivende Storiis rimeligviis hindrer Vegetationen, saa at en høi Græsvæxt kun er at finde paa og omkring de af Grønlænderne forladte Huustomter.

Af Træsorter er kun Enen almindelig, den voxer knudret hen ad Jorden endog paa en meget nordlig Brede. Syd paa Landet forefindes dog ogsaa Birken, Ellen og Rønnen oppe ved Fjordene, meest paa Skyggesiden, den Første sine Steder i betydelig Mængde som lav Underskog, de Sidste derimod kun enkeltviis, fornemmelig i Tessermiut = Fjorden ved Neunortelik.

Vestkysten har kun faa større Bugter, de mærkeligste ere:

Disko-Bugten, af hvilken det inderste benævnes:

Sydøstbugten,

Baals-Rivier, og

Julianehaabs-Bugten,

*) See: „Den grønlandske Handel sat i Forbindelse med Grønlands Colonisation, 1846, af Ross.

hvilke imidlertid, ligesom de mange Fjorde — af hvilke Dmenaf-Fjorden er den betydeligste — der danne Indsnit i Landet, dog kun have en i Forhold til deres Størrelse ringe Dybde — rimeligviis intetsteds over 20 Mile fra Indløbet mellem de yderste Der.

De høieste Fjelde paa denne Kyst, blandt hvilke Redefammen ved Julianehaab maaskee er det allerhøieste, hæve sig — efter Graah — 3,500 à 4,000 Fod over Havets Overflade.

Bestkysten er inddeelt i tvende Inspectorater med Fjorden Rummelpotten til Grændsefælle, og Danmark har paa denne Kyst følgende saakaldte Colonier, nemlig:

I nordre Inspectorat:

Godhavn.....	paa 69° 14' N. B.,	Sædet for nordre Inspectorat.
Egedesminde...	paa 68° 43' —	
Claushavn....	paa 69° 7' —	var forhen et Anlæg under Christianshaab, der nu er nedlagt.
Jacobshavn...	paa 69° 13' —	
Rittenbenf.....	paa 69° 41' —	
Dmenaf.....	paa 70° 41' —	
Upernavik.....	paa 72° 48' —	

I søndre Inspectorat:

Holsteinsborg..	paa 66° 50' N. B.	
Ny-Sukkertoppen	paa 65° 20' —	
Godthaab.....	paa 64° 10' —	Sædet for søndre Inspectorat.
Fiskenæsset....	paa 63° 4' —	
Frederikshaab..	paa 62° 0' —	
Julianehaab...	paa 60° 43' —	

Under disse Colonier sortere mange mindre Etablissementer, anlagte for Handelens Skyld, blandt hvilke:

Anlægget Neunortelik paa $60^{\circ} 8'$ N. B. i denne Betragtning er af Betydning.

Landet er inddeelt i 8 Missionariater og har 10 Kirker eller, som de nogle Steder kaldes, Bedehuse.

Herrnhutterne eller de mæhrske Brødre have desuden 4 Etablissementer i Sydgrønland med 4 Kirker:

Ny-Herrnhut, ved Godthaab,

Lichtenfels, ved Fissenæsset,

Lichtenau paa $60^{\circ} 31'$ N. B. og

Friederichsthal paa 60° N. B.,

som ere anlagte ene for Missionsvæsenets Skyld, uden Handelsberettigelse.

Alle de ovennævnte Etablissementer ere, for Beseilingens Skyld, anlagte saa yderligt som passende Byggepladse forefandtes, skjøndt det ikke kan nægtes, at f. Ex. Julianehaab, der ligger 3 Mile inde i Fjorden, er for langt fra Farvandet.

Klimatet paa Vestkysten er sundt, idetmindste at dømme efter Europæernes Sundhedstilstand, da disse i Almindelighed opnaae en høi Alder. Vel kan Enkelte hjemses af Skjorbug, men vi troe, at for megen Stillevarer tildeels foranlediger dette Døds. I Nordgrønland er Vinteren selvfølgelig meget streng, især ved de tvende nordligste Colonier, medens den i Sydgrønland i Julianehaabs District sjelden er af Betydning. Det hører til Sjældenheder, at Thermometret her synker under 16° R. og hyppigt indtræffer med sydlige Vinde Tøveir midt om Vinteren. Derimod formene vi, at Vindene sydpaa Landet ere haardere end nordpaa, skjøndt Sydøsten blæser orkanagtig næsten ved alle Fjorde, medførende en lummer Lust, Nogle, vistnok feilagtigen, ville tilskrive Indflydelsen af Vulkaner inde i Landet. Af disse sidste kjender man ingen i Grøn-

land; paa en De 2 Mile syd for Lichtenau, Onartof, findes to varme Kilder.

Det er iøvrigt almindeligt, at Vinden om Sommeren, med godt Veir, blæser ind ad Fjordene, den saakaldte „Iserser-nak“; jo høiere man kommer op i disse, desto stærkere er den, men stiller altid af om Astenen. Taagen, som ved Søfanten, fordi den avles af Isen, er saa hyppig, naaer sjældent ind i Landet, men bliver staaende paa de udenfor liggende høie Forbjerge og Der.

Østkysten.

Ligesom Østkysterne af alle andre Polarlande ere ulige barskere, end Vestkysterne, saaledes er ogsaa den grønlandske Østkyst baade foldere og goldere end dette Lands Vestkyst. Blot en Snees Mile hiinsides Cap-Farvel, er denne Forskjel paafaldende, og man troer sig pludselig henflyttet til en meget høi Bredegrad, hvortil sikkert ogsaa særdeles bidrager den paa Landet altid tvingede Haviis o: Storiis.

Med Hensyn til denne Kyst, ville vi imidlertid tillade os at henvise til Graahs „Undersøgelses-Reise til Østkysten af Grønland, 1832,“ i hvilket Skrift Læseren desuden vil forefinde det væsentligste med Hensyn til Opklaring af hiin af Eggers og Wormskjold, hver paa sin Maade forsvarede Hypothese, om „det gamle Grønlands sande Beliggenhed“. Graah understøtter den Førstes Formening; vi for vor Deel finder — foruden de mangfoldige Bygningsfragmenter fra de gamle Islændere, eller som de i Fortiden kaldtes, Grønlændere, Tid i Sydgrønland, især i Julianehaabs District — at Forskjellen paa Climatets Virkninger, paa begge de omtvistede Sider af Landet, maa være tilstrækkelig, til at overbevise, idetmindste den der har havt Leilighed til at sammenligne disse, om, at vore

islandske Forsædre aldrig kan have bygget og boet paa den, frem for Vestkysten i saa ringe Grad begunstigede Østkyst — med mindre der engang skulde findes et nu ubekjendt Eldorado nord for den 65de Bredegrad.

Inderlandet.

Indenfor den Barriere af temmelig høie Fjelde, som omgive Grønlands bekjendte Kyster, er Landet ubekjendt, og vi vilde derfor ikke have haft Anledning til at omtale dette Inderland, dersom vi ikke, med Hensyn til dets Beskaffenhed, hylde en fra den almindelige afvigende Mening.

Uden videre Betænkning antage de fleste Forfattere, der blot nævne Grønland, nemlig: at denne 21,000 Kvadratomile store Halvøes Indre, er begravet under et uhyre Iisdække. Vi kunne naturligviis ikke føre uomstødelige Beviser for Rigtigheden af en modsat Anskuelse — men, vi have den nu engang; vi troe, at et saa stort Inderland sine Steder maa synke sig under Sneegrændsen saa lavt, at det, naar Iisbræen udenfor det kunde overstiges, maatte kunne bereises — og vi ville, til Begrundelse af denne Formening, anføre et Par Motiver, som — det forekommer os saa — ikke ere saa aldeles forkastelige.

I Kjøbenhavnsposten Nr. 47, 1847, have vi allerede fremsat det første af disse, i en Artikkel med Overskrift: „Kendsdyret i Grønland“. Den Deel af samme vi her finde Anvendelse for, gjengive vi i Nedenstaaende:

„— — — Det er uden Betænkning almindeligt antaget, at hele Grønlands Indre er en fast Iismasse, en Hypothese, der støtter sig paa den Kjendsgjerning, at vi see Kystlandets Fjelde bedækkede med evig Is, og Iisbræerne adskillige Steder skyde ud i Havet, endog paa den sydligste Brede i Landet. Endnu i den nyere Tid er denne Mening bestyrket, idet vi see

Capitain Graah herom udtale sig saaledes*): „men Overlandet er her (et Sted paa Østkysten) som alle vegne beklædt med Isbræ.“

Er Talen om Beviset for denne Paastand, saa have vi kun dette: Da Grønland er omgivet af temmelig høie med Is bedækkede Fjelde, saavel paa Vestkysten som den bekjendte Deel af Østkysten, saa følger heraf; at det indre Land maa være en fast Ismasse; men hvor utilfredsstillende dette Beviis er, vil letteligen skjønnes, naar man sammenligner Grønland med alle andre nordligere Lande, tager i Betragtning den umaadelige Landmasse dette Land indeholder — der, om end alene tages Hensyn til Kendsdyrets Levested, udenfor hvilket vi her ikke ville gaae, imellem den 64de og 69de Bredegrad, udgjør henved 8000 Kvadratmile, altsaa et større Gladeindhold end Norges, ligesaa stort som Sverrigs og over dobbelt saa stort som Finlands — og endelig tager Hensyn til, at den store Mængde Kendsdyr i Landet, der beviisligen nok alle komme fra det Indre, ikke kunde være, naar Indlandet var lutter Isbræ.“

„For at oplyse dette noget nviere, maa jeg tillade mig at bemærke Følgende“:

„Bed at betragte de andre nordlige Lande under samme Bredegrader som ovenfor angivne, bør vi sammenlignelsesviis først henvise til de store siberiske Landstrækninger. De siberiske Bjerge, især Uralbjergene paa Grændsen, ere ulige høiere end de grønlandske, men Landet sænker sig mod Ishavet, og skjøndt Climatet her er meget strængere end i Grønland, formedelt denne Sænkning mod Nordost og Jordbundens saltholdige Beskaffenhed, er det dog beboet pletviis lige op til

*) Undersøgelses-Reise til Østkysten af Grønland, af W. A. Graah, Pag. 95.

Isihavet, har Vegetation nok til Rensdyrets Ophold, og er bereist i mangfoldige Retninger."

"Det europæiske Rusland, under den angivne Brede, er beskygget af de uraliske Bjerge, uden tvivl derfor et ulige bedre Land end hiint, uagtet Vinterfulden her vistnok er strengere end den grønlandske*), er dyrket; med Staden Kola under $68^{\circ} 52'$; altsaa til at bereise i alle Retninger."

"Det svenske Lapland og Nordlandene, som strække sig til den 69° , er som bekjendt Rensdyrets Hjem, overalt beboet, og uagtet den nordlige Brede cultiveret, sine Steder indtil Agerbrug."

"Finmarken og Lapmarken i Norge, lige op til Nordcap paa $71^{\circ} 10'$ Brede, beboes overalt af Finner og Lapper, der fornemmelig leve af Rensdyret."

"Island, uagtet meget bjergfuldt og isbedækket, har dog i en betydelig Høide over Havet udstrakte Græsflatter, og er til at bereise i alle Retninger,*) lige op til Cap Nord paa $66^{\circ} 30'$ Brede."

"Endelig er Nordamerika under oftmeldte Brede vel tildeels ubekjendt, dog vide vi saa meget, at det er temmelig frit for Bjerge, beboes af Indianere og Eskimoere, hvilke sidste bereise Landet i Hundeslæde, samt at Rensdyret ogsaa her har hjemme."

"Uagtet alt dette skulde Grønland alene være en utilgængelig, tætsluttet, isbedækket Bjergmasse af 8000 Kvadratomiles Udstrækning, ja, af mere end den dobbelte Størrelse, dersom vi ville gaae længere Syd og Nord end antaget. Dette synes altfor urimeligt at supponere, og, det vil derfor

*) See samme Skrift Pag. 55 nogle Bemærkninger om Climatet.

*) Rensdyret er tilført, men findes nu kun i vild Tilstand i Inderlandet.

vist ikke være nogen phantastisk Hypothese, at modsætte denne Anskuelse den ifølge det Føregaaende ingenlunde urimelige Baa-stand: — At Grønland i sit Indre har Egne, som sænke sig under Sneegrændsen, og at disse ere til at bereise med hensigtsmæssig Befordring, efter at de yderste Bjerger, der dog, naar undtages nogle fremragende Toppe, som Hjortetappen, Kunnaak, ikke reise sig med deres Gisblinck, mere end 2 à 3000 Fod over Havet, ere overskredne."

"Og hvad der især bestyrker denne Formening er netop Kendsdyrets Ophold under de angivne Bredegrader. At de af Gisbræen fremstikkende golde Fjeldtoppe skulde afgive Næring nok for en saa uhyre Mængde Dyr, som rimeligviis befinde sig i Inderlandet (af Grønlænderne skydes paa Kystfjeldene aarlig omtrent 20,000 Stkr.), er ikke til at antage; det synes derfor udenfor Tvivl, at der i dette, saameget mere da Kendsdyret ikke som Fjeldgjeden og Steenbukken foretrækker Høilandet for Dalene, maa findes saadanne Lavlande, endogsaa Østkysten mellem den 65de og 69°, kan være et saadant Lavland med indløbende Bugter og Fjorder, en Mening, som afdøde Wormskjold — en Forsægter af Østbygdens Beliggenhed paa Grønlands Østkyst — vedblev at paastaae."

"At Gisblinken iøvrigt er til at bereise troer en Kjøbmand Kielsen ved Holsteinsborg at have bevist, idet han med Hundeslæde har befaret en temmelig Stræfning af Inderlandet og været oppe paa samme; efter hvad der er mig fortalt, tog han imidlertid en for nordlig Retning til at hans Reise kunde føre ind i Landet, og i ethvert Tilfælde ere Hunde — skjøndt langt at foretrække „Paars's Heste"*) — vanskelige at føde paa

*) En vis Major v. Paars, som 1728 udsendtes til Grønland, medbragte 11 Heste, med hvilke skulde foretages en Reise over Landet; de døde naturligviis alle den første Vinter af Mangel paa Foder."

en længere Reise og i det Hele taget et uregjerligt Befordringsmiddel under mange indtræffende Omstændigheder."

„Det tamme Rensdyrs Indførsel i Grønland vilde derimod nærmest føre til Maalet. Den første Brug af dette vilde upaatvivleligt blive til Jagt i Inderlandet efter de vilde Rensdyr, og allerede denne Jagt vilde indlede et succesfuldt Bekjendtskab med dette, som derpaa efterhaanden uden kostbare Expeditioner vilde udvide sig."

„Efter alt dette er det derfor min individuelle Mening, — mine foran yttrede Anskuelser (om Vanskeligheden ved at faae tæmmede Rensdyr til Grønland nemlig) tilføjesatte — at, er det muligt at tilveiebringe en tam Rensdyrstamme i Grønland, saa vilde de materielle Fordele for Handelen, foruden Landets Colonisation mellem Fiskenaasset og Holsleinsborg, ogsaa blive disse: at Grønlænderne med Tiden vilde, til Gavn for Sælfangsten ophøre med deres for Handelen og dem selv fordærvelige Rensjagt, og et sikkert Forebyggelsesmiddel mod Hungersnød blandt disse — der iøvrigt kun reiser sig af deres Uforsynlighed — idetmindste i Sydgrønland, være tilstede, — og de videnskabelige: at Landets Indre med Tiden vilde blive bekjendt, maaskee til den Grad, at den ikke undersøgte Østkyst mellem den 65de og 69de Bredegrad, der endnu give Tvivlerne om Østbygdens sande Beliggenhed et Holdepunct, blev tilstrækkeligt oplyst."

„Kan det tamme Rensdyr indføres i Grønland?" — er derfor en Opgave, som Bestyrelsen for den grønlandske Handel ikke bør see ned paa med Ringeagt."

Det andet Motiv, som leder os til Ideen om et tildeels isfrit lavere Inderland, er følgende:

Dersom Grønlands Indre bestod af et uafbrudt Høiland, bedækket med evig Is, maatte denne Ismasse upaatvivlelig hæve sig mod den paa lige Bredegrader langt foldere Østkyst, og Følgen af denne Hævning vilde da blive, at Vestkysten af

Grønland, idetmindste om Sommeren, maatte fremvise meget betydelige Vandløb o: Floder og Elve. Dette er derimod langt fra ikke Tilfældet. Vestkysten har ikke en eneste Flod, og Elvene, der udtømme sig i de mange Fjorde, ere hverken talrige eller store. De største af disse kan man i Almindelighed vade igjennem eller gaae tørskoet over; saaledes Elven ved Julianehaab, der dog ansees for et i Grønland respectabelt Vandløb. Vandmassen i denne er ikke større, end at vi ofte et Sted hvor den samler sig mellem tvende smaa Klipper, har sprunget over den. — Med alt dette har Vest siden, ligesom den af Graah beskrevne Østkyst, desuden heller ingen betydelige Bugter, der ellers kunde modtage Vandet fra Overlandet partielt, og dette maa føre os til en Sammenligning med det under samme Bredeparrallel ligeoversfor liggende Nordamerika. Dette er efter de forskjellige Reiseberetninger, under samme Brede, bevistligen foldere end Grønland; desuagtet finde vi der baade store Bugter og betydelige Indsøer og Floder, af hvilke de Første — som Hudsonsbugten — tilligemed det vestlige Ishav, modtage Vandløbet fra de Sidste — fort, der synes af dette, sammenlignelsesviis, at være tilstræffelig Grund til følgende Slutning:

Da Vandløbene paa Vestkysten, og den bekjendte Deel af Grønlands Østkyst ere saa ubetydelige, at man med temmelig Sikkerhed kan antage, at disse alene hidrører fra det Landet omgivende Kystfjelde og Ishæder — saa maa Østkysten norden for den 65de Bredegrad, enten have dybt indgaaende Bugter, der modtage Vandet fra det store mod denne Kyst sig synkende Inderland, eller betydelige Indsøer til Vandbeholdere for Vandmasserne, der fra disse, ved Floder eller store Elve, blive førte til Havet.

En Undersøgelse af denne for Naturvidenskaben interessante Gjenstand, forekommer os nu, efter at vi have talt med den i hiin Artikel nævnte Reisende, Hr. Kielsen, mulig, endog

med Hundeslæde, men et Pengeoffer — maaskee et Par tusinde Rigsdaler — var da nødvendigt, og — hvor findes denne Sum til et saadant dog uvist Foretagende.

Isen.

Graah inddeler de forskjellige Variationer af Is i:

„Isfjælde“ og

„Flakis“ (Storis).

vi tilføie:

„Kalvis“,

fordi denne adskiller sig fra begge fornævnte Slags Is derved, at den er af en aldeles blaa Farve, og gjennemsigtig, samt tillige saa skjør, at den ved Berørelse med en fremmed Gjenstand, f. Ex. et Skib, næsten altid lig Glas springer i mangfoldige Stykker. Vi mindes ikke at have seet denne Is uden Enkeltsidigt nord i Davisstrædet. Ved Seiladsen mellem de to sydligste Colonier, Frederikshaab og Julianehaab, generes man derimod meget af den, fordi man af sidstnævnte Aarsag ikke bliver at sætte igjennem den hvor den er tæt, saameget mindre, da den, ved dens hyppige Kalvning, affætter saameget Skrab, som formedelst dets blaa Farve ikke lettelig skjælnes fra Søen. — Den er iøvrigt en Landis, der fornemmelig skyder ud fra Marksalik og Ikersvåg Fjordene, begge i ovennævnte Coloniers Districter, i Skikkelse af mindre Isfjælde. Oprindelsen til den blaa, gjennemsigtige Farve Kalvisen har, formene vi hidrører fra en Udgydelse af rindende Vand over Sneelagene i de Regioner i hvilke alle Isbræer dannes.

Isfjeldene, disse Polarhavets marmorhvide, colossale, svømmende Svaner, ere saa hyppigt omtalte af alle de Reisende, som have besøgt Polaregnene, at vi blot noget nærmere ville betegne deres Oprindelse.

Formodentlig som Følge af de underliggende Fjeldes Dannelse, Solvarmen og Vandløbene, brister Iisbræen paa Overlandet og fremviser om Sommeren utallige Revner; disse Revner foranledige en Udvidelse af Iismassen, der selvfølgelig paa denne Maade skyder frem mod de lavere Egne. Revnerne fyldes igjen om Vinteren, Processen gjentages, og Udvidelsen foregaaer saaledes fremdeles.

I Svannafjorden, syd for Frederikshaab, kan man iagttage denne Naturbegivenhed, ved at nedsætte en Stok i Jorden i en vis Afstand fra en Arm af Iisblinken, der her skyder sig over en jevn Sandbund mod Stranden, som den med Tiden vil naae, medens en anden, ikke langt derfra værende Arm paa en Maade visner — gaaer tilbage — fordi denne rimeligviis ved Revner paatværs er sat ud af Forbindelse med Iisbræen, der nu blot paavirker hiin Arm, som efter kort Tids Forløb synligen vil have nærmet sig den i Jorden nedsatte Stok.

Følgen af denne Iisbræens Udvidelse er, at den omsider naaer Søen paa de i Forhold til Overlandet lavere Steder, skyder sig ud over denne, og naar den ikke længere kan bære sin egen Vægt, falder ned i større eller mindre Stykker, der herefter drive omkring i det grønlandske Hav som — mindre eller middelmaadige Iisfjelde.

Til de ligesaa bekjendte, som af Sømanden i end høiere Grad end hine frygtede større Iisfjeldes Production, har Naturen derimod skabt sig et colossalere Værksted. Disse Iismasser kunne ikke dannes uden over Fjorde og Sunde med en betydelig Vanddybde, og et Exemplar af saadanne Værksteder have vi paa Vestkysten: Jacobshavns-Isefjord, under $69^{\circ} 10'$ N. B. — Iisbræen har her udbredt sig tværs over den omtrent een Miil brede Fjord, rimeligviis ved først at samle sig paa et Sted hvor den er smal, inde i Landet; udfører samme Proces, som foran antydet, dog med den Forskjel, at den med tvende

Holdepunkter — begge Fjordens Sider — ikke falder ned, førend Ismassen har naaet en fabelagtig Tykkelse. Det dybe Vand i Fjorden gjør den uhyre Collos flot — og det „store Isfjeld“ er færdigt.

Man kan danne sig et Begreb om Isbræens Tykkelse over den omhandlede Fjord af Følgende:

Efter Paul Egede er der udenfor Mundingen af denne en Vanddybde af 364 Favn, og dog kunde de største Isfjelde ikke her flyde over, uden først ved Kalvning at have affat en Deel af deres Indhold. Antager man nu, hvad der er nærmest Sandheden, at 7 Dele af et saadant Fjeld er under Vandet og 1 Deel over samme, saa maa dets hele Høide fra den underste Fod til Toppen være 2496 Fod, det vil sige: — 21 Gange høiere end Rundetaarn.

Isfjeldene kunne antræffes overalt i Davisstrædet, ja endog langt østen for Cap-Farvel, dog fjeldnere ude i Strædet end under Landet, især paa Grundene udenfor Fjorden Rummelpotten norden for Holsteinsborg. Iøvrigt kan det ikke siges, at de danne en egentlig Hindring for Grønlands Beseiling, hvilket derimod er Tilfældet med:

Storisen, som vi nu ville forsøge at beskrive, da denne staaer i saa nøie Forbindelse med den i det Følgende omhandlede Beseiling af Colonierne.

Storisen er en Affødning af det nordlige Ishavs Ismarker under Spitsbergen. Paa denne høie Brede er Alt Is, saavel Landet, som Fjordene og Havet, det sidste saa langt ud som det store Havs Bølgegang tillader. Fra Udkanten af denne maaſkee rigtigere kaldede Landis, er det at de store, af Spitsberger-Hvalfangerne benævnedes „Ismarker“ løsrive sig, som ofte ere flere Mile i Omkreds med en Tykkelse af 20 à 30 Fod. Paa den lange Reise fra disse nordlige Regioner til Davisstrædet brydes Ismarkerne af Søgangen i mindre Glader, og denne Is kommer da under den forandrede

Bemærkelse: Storiis til Grønlands Vestkyst. Man kan næsten føre Berriis for hvorlænge Isen er om denne Vandring. 1777 kom en Deel af den hollandske Hvalfangerflaade i fast Isbesætning under Jan Mayn og blev med Isen ført syd efter langs den grønlandske Østkyst. Efterhaanden som Skibene tilintetgjordes af Isens Tryk og Skruening flygtede de ulykkelige Skibsbesætninger fra Skib til Skib, indtil de omsider maatte søge Redning paa Isen og i Slupperne. Endeel ere rimeligviis komne i Land paa hiin Østkyst, hvor de ere blevne Offere for Hungersdøden, men en lille Rest fulgte med Isen omkring Cap-Farvel og reddede sig her med Slupperne, ved at søge Land i Julianehaabs og Frederikshaabs Districter næste Foraar.

Den betydelige Kraft, som fører Storiis langs Grønlands Østkyst, omkring Cap-Farvel og omsider langs Vestkysten op i Davisstrædet, er fornemmelig Strømmen. Forf. har ofte seet Ismasserne paa denne Vandring have en Fart af $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ Mil i Timen. Dersom der nu et Aar indtræffer det Tilfælde, at først østlige Storme bryde Ismarkerne paa den nordlige Østkyst af Grønland ind til Landet, og dernæst Aflandsvinde begunstige den derved frembragte Storiis's Fart syd efter, saa vil den nordlige Deel af Østkysten for længere Tid blive isfri, men derimod Davisstrædet opfyldes; der vil da indtræffe, som man paa Vestkysten siger: „et slemt Isaar.“ Et saadant Aar havde vi 1817. Forf. var da ombord i det eneste af Handels Skibe, Briggen Freden, som uden at komme i Besætning slap igjennem syd i Strædet og kunde fortsætte Reisen til Nordcollonierne. Vi vare saa heldige at træffe klart Veir og en frisk Sydostrvind, med hvilken vi fulgte Iskanten 50 Mile vest efter, hvor vi endelig fandt en Abning, maaskee den eneste dette Aar i Strædet; da vi vesten for det kun nogle Rabbellængder brede Farvand, atter havde en compact Ismasse, der strakte sig syd efter, rimeligviis Vestisen

under Amerika. De engelske Hvalfangere kunde 1817 ikke slippe ud af, og de danske Skibe som skulde beseile Colonierne ikke komme ind i Strædet, som var en Folge af at dette var saa opfyldt; Isen vedblev, mod Sædvane, at holde sig i Strædet til langt ud paa Efteraaret, saa at tvende af Handelsens Skibe mistedes, det Ene endog med Besætning.

En saadan Udtømmelse af Jismasserne ved Grønlands Østkyst, maa sandsynligviis bevirke, at denne, eller rettere, at Havet imellem Spitsbergen, Jisland og Grønland for flere efterfølgende Aar bliver aabent, og heraf lader det sig forklare, at Sevresby endnu 1822 kunde lande paa Østgrønland og forfølge en Strækning af samme norden for den 69de Bredegrad. — Siden 1817 har Davisstrædet ikke haft overordentlige Jisaar, Fors. er endog bleven meddeelt, at Isen i Julianehaabs District i de senere Aar skal være mindre hindrende for Farten, end for nogle Aar tilbage i Tiden; vi troe imidlertid, at denne Bedring kun er at betragte som temporair, og at man maaskee har nogle saa meget værre Jisaar ivente, naar Omstændighederne, der have opholdt Jismasserne, engang forandre sig. Trykket af overveiende sydstlige Vinde om Sommeren, kan vel vanskeliggjøre Isens Smøgning omkring Cap-Farvel, men Jismasserne ville imidlertid forøges nordoppe, i enkelte Aar omsider i mere end almindelig Grad blive oprevent, og en stadig Formindskelse af Isen i Davisstrædet derfor ikke være at forvente.

Efter i Ovenstaaende at have antydet Aarsagerne til de værre eller bedre Jisaar i dette Stræde, kunne vi fortsætte vore Bemærkninger om Storisens Egenskaber, efter at den af Strømmen er ført omkring Cap-Farvel. Det er allerede sagt, at den fortsætter sin Vandring nordest paa Vestkysten, hvor de om Foraaret og Sommeren overveiende sydlige Vinde forøge dens Fart, og vi kunne tilføie, at den aarlig naaer op paa Bredden af Fiskencæsset, visse Aar endog Godthaab, sjeldnere,

og da kun i enkelte Strimler, sees den derimod oppe imod Colonien Suffertoppen. Man kan forestille sig dens Gang som en Gnidning langs Landet. Sidst i Februar eller først i Marts begynder man ved Julianehaab at see Forløberne o: de første Jisstrimler, et Tegn til at større Jismasser ere i Farvandet; dersom der desuagtet i første Sæt ikke er smøget andet end Strimler omkring Cap-Farvel, optages de af Fjorde og Bugter, og man kan da endnu nogen Tid have frit Banded tilføes; men Isen lader sjældent længe vente paa sig, de paafølgende Strimler lægge sig udenpaa den allerede tilstedeværende Jis, og saaledes tiltager denne i Bredden indtil 10—20 à 30 Mile langs Grønlands Sydkyst. Ligesom Strømmen imidlertid syd i Strædet er nordgaaende, saaledes er denne nord i Strædet sydgaaende, og Isen møder derfor omtrent under den 64de Bredegrad denne Sidste, som skjærer den ud fra Land, fører den over under Amerika, hvor den, som i Forbindelse med Isen fra Baffins- og Hudsons-Bugterne, atter vandrer syd efter mod Newfoundland's Baner — rimeligviis dens Grav, forjaaridt den ikke allerede paa den lange Vej er bleven tilintetgjort af Søskjæring.

Formedelt denne Storisens Vandring i Strædet vestfester, træffe vore Colonisatører ikke sjældent paa den endog paa en meget vestlig Længde, men den har da i almindelige Aaringer spredt sig saa meget, at den letteligen undgaaes ved lidt Forsigtighed. Det er iøvrigt rimeligt, at Storiisen kun, naar den er samlet i betydelig Mængde, i de saakaldte „flemme Jisaar“, oplever denne Vandring til Amerika.

Ligesom Storiisen, som foran bemærket, maa paaagtes ved Grønlands Beseiling, saaledes itaer denne igjen i saa nøie Forbindelse med Handelen paa Grønland, at vi bør søge at fremstille denne Beseiling nogenlunde klart. Den erfarne Skibsfører vil vel intet lære af vore Bemærkninger i saa Henseende, den mindre erfarne maa ske kun lidet, men den med de

grønlandſke Forhold aldeles ubekjendte vil uden tvivl af diſſe kunne danne ſig et Begreb om, hvorledes de naturlige Hindringer for en Beſeiling, der ſynes ſaa vanſkelig, ved Beſindighed og Conduite ere til at overvinde.

Det første vi med Henſyn til Beſeilingen have at tage i Betragtning er:

Andvøningen af Davisſtrædet.

Graah anfører om denne i hans „Beſkrivelse til det vorende Situationskort over den veſtliche Kſt af Grønland, 1825,“ Pag. 18:

„Skibe, ſom ere beſtemte til Strædet, bør ikke ſkicere Meridianen af Cap-Farvel under en nordligere Brede end $58^{\circ} 30'$, for at undgaae den ſvære Drivis, ſom ofte forefindes omkring dette Forbjerg, hvis Brede efter de engelſke Kort er $59^{\circ} 20'$ eller $59^{\circ} 30'$. Efterat have paſſeret denne Meridian, holder man ſædvanligviis 3 à 4 Længdegrader eller 25 à 30 Mile retviſende veſterud, deels fordi Beſtiffet, efter den lange Seilads over ſpanſke Søe, let kan være nogle Grader for løg, deels fordi Iſen ofte ligger tilſvøs fra Grønlands ſydveſtliche Kſt. Finder man nu Farvandet frit for Iſ, maa man efterhaanden ſtyre nordligere, dog ſaaledes, at man ikke krydſer den 60de Bredecirkel øſtligere end 55 eller 56° Længde fra Greenwich.“ —

Med denne iøvrigt rigtige Anviisning, ſhulle vi kun tillade os den Bemærkning, at vi formene, at de Skibe hvis Beſtemmelse er Diskobugten, Holſteinsborg eller Sukkertoppen, ikke bør krydſe den 60de Bredecirkel øſtligere end 58° Længde. Det er jo rigtignok et kjedeligt Omſving, men de til diſſe Steder beſtemte Skibe blive ſjældent expederede fra Kjøbenhavn førend i Mai, ankomme derfor ikke førend langt hen i Juni til Op-

gangen af Strædet, og inden denne Tid har Storisen i flemme Tisaar kastet sig ud i Strædet norden for Nunarsvit. Ved at holde godt vester over, kunde Nordskibene desaarjag i ethvert Tilfælde med større Driftighed lade staae til i Sydveststorme og Tykning, som hyppigt hjem søger disse Egne, istedetfor med en for østlig Længde at rode dem ind i Isen paa en sydlig Brede, der i alt Fald vil have Reisens større Forsinkelse tilføje ved en da nødvendig vestlig Seilads. Til Forsvar for denne Anskuelse kunne vi anføre, at et af Handelens Skibe (Aaret er indre vi ikke), der sandsynligviis har staaet usforvarlig vestlig i Bestikket, forvildede sig i Isen paa Grønlands Østkyst i den Grad, at det indkom til Bergen istedetfor til Grønland; et Andet veed vi med Sikkerhed, skjøndt vedkommende Journaler tie med saadanne Begivenheder, paa omtrent samme Maade kom ud af Bestikket, og havde sikkert havnet ethvert andet Sted end i Grønland; dersom sammes Styrmand ikke havde overtalt Capainen til, efter at de dog et heelt Etmaal med god Bør havde seilet ad Hjemmet til, at vende om, og atter forsøge paa at finde Strædet.

Først under den 64de Bredegrad bør Nordfarerne holde retvisende Nordost og derpaa østlig, for at faae Landkjending af Ringosal ved Sikkertoppen; denne behøves ikke før.

Ligesom vi holde for, at hine Skibe bør gjøre det angivne store Omsving, saaledes formene vi derimod, at en anden Regel bør tages tilføje af de Skibsførere, som skulle udføre en sydlig Beseiling, og dette foranlediger os til fornemmelig at omhandle den vanskeligste af alle:

Julianehaabs Beseiling,

i Betragtning af, at denne Coloni, med alle dens underliggende Annerhandelssteder, er af størst Betydning som Handelsplads i

Grønland, — i Betragtning af, at sammes Colonidistrict er det bedst befolkede, med en trediedeel af hele Landets Folke-
mængde — i Betragtning af, at dette District, hvis engang
Grønlands Colonisation skulde blive mere end et fromt Ønske,
er det florissanteste i Grønland — og endelig: fordi vi i 13
Aar have færdedes i dette og Frederikshaabs Districter, og
derfor tør forvente, at der vil blive taget noget Hensyn til
vore Øttringer.

Skjøndt, som allerede forhen bemærket, Storisen vel i
Almindelighed indfinder sig udenfor Julianehaab i Marts
Maaned, saa gives der dog enkelte Aaringer som fremvise en
Undtagelse, saa at Skibe, hvis Førere have Dristighed til —
naturligviis under fornøden Forsigtighed i at sikre sig Tilba-
getoget — at sætte igjennem en ikke for tæt Is, vilde kunne
komme enten lige ind paa Colonisfjorden, eller ogsaa et eller
andet Sted nordligere, men dog syden for Nunnarsoit, først i
Mai. I den nyere Tid har det, saavidt os bekjendt, kun en-
gang været Tilfældet; Briggen Hvalsissen fik da Havn den
3die Mai ved Sydenden af Nunnarsoit, det vil sige — Reisen
var allerede da sikret, thi en saa tidlig Ankomst til et Punkt
syd for Kittiksoit=Derne ved det nordre Indløb til Toursga-
tek, giver tilstrækkelig Tid til Expeditionens Udførelse i Løbet
af Sommeren.

I ældre Tider skal Handelen have eiet et lille Fregat-
skib med Hvalfangersforbinding, som gaarlig fik Land paa denne
Maade, og dette vilde udentvivl ogsaa nu oftere lade sig gjøre,
hvis de til Julianehaab bestemte Skibe vare saaledes construerede,
at der kunde voves noget med dem. Den vanzirende Udføld-
ning paa Siderne af Stevnen, som disse nu ere betyngede med,
har kun faare lidt at betyde.

Da vi formene, at Julianehaabsfarerne desuagtet i et-
hvert Tilfælde bør søge at komme Storisen i Forkjøbet, ved
fra Søen at komme ind i Districtet, følger heraf, at en tidlig

Expedition fra Kjøbenhavn om Foraaret — sidst i Marts, forsaavidt Vinteren maatte tillade det — er at anbefale. Skibet vil da, om det end ikke lykkes at komme ind syd paa, næsten altid have vundet et saa stort Forspring for Isen i Strædet, at det kan komme ind til Frederikshaab.

For denne Beseilingsmaade have vi dernæst at anbefale Følgende:

Med nordlig Vind og sigtbar Luft, kan Meridianen af Cap-Farvel skjæres saa nordlig, at enten Landet, eller sikkert Landblink*) viser sig. Om Foraaret vil Storisen sjældent træffes sydligere end 8 à 10 Mile af Landet. — I stormende tykt Veir med paalands Vind, falder det derimod af sig selv, at Strædet andrues saa vestlig som af Graah anbefalet (see foran Pag. 18), og Landet derefter, med første sigtbar Luft, søges paa Julianehaabs Brede med en saa tværs østlig Cours, som muligt, paa det at man ikke i første Henseende skal have at befrygte et østlig Fald for Cap-Farvel, og i sidste, at man kommer saa tværs ind paa den mulige Is, at der er Vished om et isfrit Farvand udenfor til Retiraden. Lykkes det paa denne Maade at faae Landet isfrit, gjælder det kun om at faae en Stoppehavn til en egentlig Rods kan forskrives fra Julianehaab, og det er i Almindelighed ikke vanskeligt at faae Grønlændere ombord, fordi hele Districtet, naar undtages Nunarsoit, er temmelig tæt beboet, og enhver Ældre af disse kan benyttes som midlertidig Rods i det herværende Indenskjærsfarvand, med Undtagelse af, at de have et kun løst Begreb om Skibsmanœuvre, skjøndt de desuagtet meget godt indsee, hvilken Havn Skibet med en given Vind kan tage. Vi ville her gjøre opmærksom paa en Klage, som man meget ofte i Landet fører over den mindre bekjendte Skibsfører: at denne nemlig nærer en altfor stor Frygt for at holde ind paa Kysten,

*) Lysning af Landisen i Luften over Landet.

lægger sig ofte i et Par Miles Afstand udenfor Derne, og troer at have gjort nok, ved at affyre Skud paa Skud med Røglebøsser, som ikke kunne høres en halv Miil borte. Enhver der skal søge Havn i Grønland tør man derfor tilraade: „En Mand paa Toppen for at see ud efter Skjær — og derpaa drifstig ind i Landingen“! Hele Julianehaabs District er desuden fri for Skjær, til ganske nær de yderste Der, hvilket overhovedet er Tilfældet i hele Sydgrønland.

De bedste Landkjendinger i Districtet ere: Sermesof paa $60^{\circ} 17'$, Hollænderøen paa $60^{\circ} 43'$ og Nunnarsoit paa $60^{\circ} 47'$. Af Overlandet indenfor Colonien er Redefammen paa $60^{\circ} 53'$ det kjendeligste Fjeld.

Bed Fortøiningen af de fleste grønlandske Havne er at bemærke, at man altid bør sætte størst Lid til Landfortøiningen, da Holdebunden heel ofte ikke er god.

Forskjellen paa Vandstanden mellem Ebbe og Flod er almindeligviis mod ny og fuld Maane 9 à 10 Fod.

Lykkes det derimod ikke, at faae Land paa den angivne Maade, maa Beseilingens Udførelse skee paa en anden, som vi til Forskiel fra denne ville kalde: „Beseilingen indenfor Isen.“

Denne Beseilingsmaade er ofte langvarig, men sikker; den har idetmindste ikke flaaet feil siden 1818. I 33 Aar er Julianehaab næsten ene paa denne Maade beseilet — kun et enkelt Winterlag er at opvise — af 1 à 2 Skibe, medens Handelen i samme Periode har mistet 2 Skibe som vare destinerede til de andre Colonier. Graah anfører vel, i hans forannævnte Beskrivelse Pag. 15: „Undertiden ligge Skibene, især Julianehaabs, hele Maaneder udenfor Isen, ventende at den skal aabne sig eller drive bort; undertiden vælge de at søge en eller anden nordligere Coloni indtil Farvandet bliver seilbart“; — men det første er ingenlunde Tilfældet. Den erfarne Julianehaabsfarer veed godt, at naar han træffer paa betydelige Ismasser udenfor dette Colonidistrict, kan Venten

ikke nytte, og han holder derfor strax nord efter, for, hvor-
sombest at faae Land og saa tidlig som mulig fortsætte Rei-
sen syd efter indenfor Isen. Det er almindeligt, at man kan
faae Landet ved „Frederikshaab“, i modsat Fald maa det gaae
længere nord efter til „Fiskenæsset“, ja, enkelte Aar endog til
„Godthaab“, førend Landaabning kan faaes.

Det vilde vel være at anbefale forinden at gjøre For-
søg paa at faae enten Kajarteliks Havnen ved Arsut, eller
Smallesund ved Marksalik, men den første er vanskelig at tage
og den sidste, er der, som siden skal blive omtalt, ikke stort
vundet ved; Colonien Frederikshaab er Udgangspunktet, og
drives man end af Storm, Tykning eller Is, til at søge
Havn længere nordest, kan man dog ikke tænke paa Udfø-
relsen af det Sæt — Seiladsen indenfor Isen mellem sidst-
nævnte Coloni og Toursugatek, hvor Indenskjærsfarten begyn-
der — som er afgjørende saavel for Tour som Retourreisen.

Ved Frederikshaab, hvor Lodsen gjerne er tilstede, gjæl-
der det nu om, at opprevente Leiligheden og at benytte den be-
tids nok.

Af hvad der allerede er bemærket, vil det erindres, at
Storisen med sydlig Vind tvinges paa Landet; dette skeer fordi
Strøm og Vind er fra samme Kant, fordi Søen fra Atlanter-
havet virker udvendig paa Massen, og endelig fordi Sydvest-
vinden ikke som høiere oppe i Strædet, falder saa aldeles langs
Landet, men lidt ind paa Kysten. Nordenvinden virker derimod
aldeles modsat; med denne tvinger ingen tværs Sø udvendig;
Landets østlige Fald syd efter foranlediger, at Vind og Strøm
idet de mødes i en Vinkel, skjærer Storisen fra Land — og
Bandsløbene fra Fjordene bidrage maaskee ogsaa til at Isen
fjerner sig. Og da nu sydlig Vind er den fremherskende,
Nordenvinden saa sjelden om Sommeren, syd paa Landet, at
man ikke tør gjøre Regning paa at beholde den noget kraftig
længere end et Par Dage, medens Sydvesten usfortrøden kan

holde ved 14 Dage, ja hele Maaneder, saa er det indlysende at Landaabning, især i et slemt Jisaar, er meget sjelden. Hertil kommer, at Jismassen allerede, saasnart Nordenvinden flauer og Luften viser blot Tegn til modsat Vind, der rimeligviis da alt har begyndt syd efter, med en utrolig Fart igjen sætter paa Land, om endog 2 à 3 Dages Norden har tvungen den næsten ud af Sigte tilføes — og det beroer altsaa paa, om Toursugatek kan naaes forinden Isen igjen tager Land her; det vil siige: eet, to eller tre Gemaal, maa benyttes saa hurtigt og godt som muligt.

Desværre er der endnu en anden Omstændighed, som kan hindre Afbenyttelsen af en iøvrigt ellers god Leilighed, nemlig Taagen. Ligesom sydlig Vind hyppigt medfører Regn og Smudst, saaledes indfinder i Almindelighed Taagen sig med det første Blaf af Norden. Og det er ikke en almindelig Taage, den er saa tæt, at man ikke kan see en Skibslængde forud, og kan med den klareste Lust komme saa pludselig, at man aldrig kan være sikker for den. Dersom man nu i en Opflaring — hvilken periodisk indtræffer lige saa pludselig — er gaaet tilføes, og Taagen derefter indfinder sig, er der intet andet at gjøre, end med smaa Seil at holde syd efter 4 à 5 Mile fri af Landet, fornemmelig for Kalvisens Skyld, der ofte fra Marksalik Fjorden skyder 2 à 3 Mile tilføes. Naar Distancen til Munnarsoit noget nær er udseilet, ventes der naturligviis til det klarer op, og man kan da holde ind i det herlige 6 Mile lange Toursugatek Løb, som adskiller Munnarsoit fra Fastlandet. Under Taagen bestaaer Vanskeligheden ene i at undgaae de enkelte Jissjelde og Skodser; thi man er dog med den nordlige Lust sikker paa, at Isen imidlertid ikke sætter paa Land. Springer Vinden først sydlig, forinden man faaer fat i Toursugatek, bør man ingenlunde opholde sig med Krydsning; under Munnarsoit kan man med denne Vind for Gjeldkast ikke føre Seil, og dersom man ikke

kan faae Havn i Kittiksoitøerne, 1 Miil norden for samme, eller i forannævnte Kajartelik ved Ursut, er der dog intet andet at gribe til, end atter at holde tilbage til Frederikshaab, og det saa betimeligt, at den udvendige Storiis ikke imidlertid faster sig ind paa Marksaliks mulige Kalviis og saaledes spær- rer Tilbageveien.

Forøvrigt har man kun at trøste sig med: „en anden Gang bedre Lykke!“

Toursugatek er ikke uegentlig af de Danske i Grønland kaldet „Julianehaabs Forstue“, thi en lille halv Miil indenfor Nordmundingen træffer man en god Havn, Stærkodders Havn kaldet, og Indenskjærsfarten herfra til Colonien kan Isen blot gjøre korte Ophold i, efterdi denne her meest paavirket af Ebbe og Flod, altsaa hyppig forandrer sig — ligesom at her ere forskjellige Farvande at vælge imellem. Det Farvand som imidlertid holdes for det reelleste er fra Toursugatek igjennem Rifferteitsfak Løbet, Indre eller Ydre Karmetløb, sønden om Quatarmiut og igjennem Ikerisarsok, et Sund mellem Fastlan- det og Hollænderøen, fra hvilket man kommer ud paa Julianehaabs-Fjorden.

I paakommende Tilfælde er vel imellem Frederikshaab og Julianehaab mangfoldige Bugter og Løb, som kunne benyttes som Havne, naar bekjendt Mand have ombord; man bør imidlertid saa meget muligt holde sig til de allerede bekjendte og prøvede for større Skibe, hvilke vi her skulle nævne:

Frederikshaabs Havn; rummelig og sikker, uden haarde Binde; 8 à 10 Favne Vand; har tvende Indseilinger, af hvilke den nordre, i et mellem Der reent Løb, fører over Bredebugten lige til Colonien. Det søndre Løb søges ved at holde til den vest for Landet yderste De, Vardøen, som er kjendelig af en paa samme reist Værde, fra hvilken Farvandet gaaer mellem begge Fladværne ind til Skarvøen — en temme-

lig høi, som en Høstaf dannet De — som holdes om Bagbord; efterat denne er passeret, viser Havnen sig aaben vest ind. Udenfor Indseilingen til det nordre Løb er ingen Skjær, man kaster derfor nær udenfor samme og vil da snart faae Lods ombord. Vil man søge det søndre Løb — nemlig med sydlig Vind, ligesom det nordre kun kan tages med nordlig Vind — maa kastes til under Vardøen, fordi nogle Skjær mellem denne og Gladøerne, syd for Færlandet, med Flod og i smult Bunde ikke vise sig, og som den Ubekjendte derfor maa fly. Frederikshaab søges bedst nord fra; Landkjending kan faaes af den 2 Mile nordligere liggende Storø, hvilken desuden er beboet og kan afgive Lods. I Havnen fortøies Skibet med Ankeret i Syd og Landtøuge agterud paa Nordlandet, samt en Trosse fra Bagbords Bøug ind paa et Næs. — Denne Havn holder sig iøvrigt temmelig isfri.

Smallesunds Havnen er let at finde efter Landkjending af Lindingen, et høit Fjeld sydost for samme. Ankerpladsen er paa Sydsiden af Løbet, hvor Agtertøuge indbringes. Dette Løb vilde afgive en god Havn, dersom det ikke var Tilfældet, at den kun ved en smal De adskilles fra Marksaliksfjorden, der som foran bemærket (Bag. 12) udskyder en betydelig Deel Kalviis. Med nordlig Vind spærrer denne let Mundingen af Løbet, saa at man ikke kan komme tilsøes og benytte en maaskee iøvrigt god Leilighed syd efter. Smallesund bør derfor kun fornemmelig benyttes af nordgaaende Skibe.

Det kan her være Stedet til den Bemærkning, at Graahs Kort*), imellem Vesterlandet og Sermesut (norden for Ursut) ikke er paalideligt, maaskee forendeel hidrørende fra Navnesorverling. Vi ville her blot gjøre opmærksom paa følgende Feil:

Marksalik begrænses mod Nord af en stor De, der kaldes „Vesterlandet“, mod Syd, af den omtalte De, som adstil-

*) Udgivet af det kongelige danske Søfort-Archiv, 1832.

ler Fjorden fra Smallesund. I Kortet er derimod Vesterlandet angivet at ligge sønden for dette Sund, hvilket altsaa maa confundere den Ubekjendte.

Kajarteliks Havnen, paa Nordsiden af Ursut-Fjorden, en smal nordi løbende Bugt, er, fordi her ikke er Svaieplads, vanskelig at tage med frisk Kuling, især med sydlig Vind; med nordlig Vind maa Sluppen sendes iland med en Trosse til at tørne i for et af Næssene. I Havnen svinebindes. Fra den syd for Samme liggende Storøe kan faaes Udkik lige til Mundingen af Toursugatek; Kajartelik er derfor en herlig Havn at ligge i, for strax at kunne være paafærde for Sydgaaende. — Ved Udgaende maa man imidlertid ikke lade sig forlede til at holde ned imellem Storøen og Sennerut, men hellere offere nogen Tid, naar Vinden, som ofte er Tilfældet, kaster nordvestlig, til at frydse Storøen foroven, da Bindene mellem begge disse Høilande løbe rundt, og dersom der er Kuling tilføes, ledsages af saa voldsomme Gjeldkast, at man let kan komme i Forlegenhed, ja endog blive fastet ind paa Storøen.

Kittiksoitørnes Havn, i et Løb mellem Kittiksoitørne. Disse Der ligge een Miil norden for Indløbet til Toursugatek, og Havnen her bestaaer blot i en lille Bugt paa Siden af et af de mange Der dannede Løb. Da denne Havn ikke kan tages uden en meget sikker Lod, er det unødvendigt at beskrive Farvandet til den nøiere. Den er sikker, og benyttes især naar man kommende nordfra møder pludselig sydlig Vind i Nordenden af Toursugatek, førend man kan faae fat i Stærkodders Havn. I Kittiksoitørnes Havn har man da en god Stoppeplads, istedetfor at holde tilbage til Frederikshaab.

Toursugatek Løbet, som foran bemærket, 6 Mile langt, imellem Nunnarsoit og Fastlandet, gaaer øst i og har mange fortrinlige Havne. I Nordenden, der er $2\frac{1}{2}$ Miil lang, ville vi især gjøre opmærksom paa:

Stærkoddens Havn, en rummelig Bugt paa Nord-
siden, en halv Miil indenfor Løbets Nordmunding — og i
Sydenden, som er $3\frac{1}{2}$ Miil lang, paa:

Auroras Havn, paa Sydsiden. Endvidere i Inden-
skjærsfarvandet sydøst, følgende:

Rikkerteitsiaf Havnen ved Den af samme Navn;

Raksamiut Havnen, paa Nordsiden af Ikerisof-
Fjorden;

Indre-Karmets Havn, i Løbet af samme Navn;

Auatarmiuts og Hvidehumpels Havne, begge
paa Nordsiden af Skovfjorden;

Ikerisarsoks Havne, to Smaabugter i Løbet af samme
Navn, og endelig:

Partleetørnes Havne paa Julianehaabsfjorden.

Da alle disse Havne ligge i et meget indviklet Inden-
skjærsfarvand, og altsaa ikke kunne søges uden sikker Lod,
maae vi finde det overflødigt, at betegne dem nøiere. Med
Hensyn til Ikerisarsok-Løbet bør dog bemærkes, at hvis Nord-
enden af samme, som er meget smal, findes tilstoppet af Stor-
is, er det lige saa bekvemt, at vælge Farvandet igjennem
Skovløbet, een Miil høiere oppe i Skovfjorden, i hvilken
desuden gives flere gode Havne.

Julianehaabs Skibshavn er fortrinlig, da Grundin-
gen fra Sorteskjærene, som beskytte den, foranlediger, at den
indkomne Is flyder, saa at Skibet ikke kan komme til at hænge
paa den; men for Beseilingen er den for langt inde i Fjor-
den, hvor Sydøsten allerede blæser saa voldsomt, at en meget
paalidelig Agterfortøining er nødvendig; vi skulle tilføie, at det
i flere Henseender vilde være at foretrække, om denne Coloni
— som det ogsaa engang skal have været paatænkt — flytte-
des enten ud i Ikerisarsok eller Skovløbet, men —
det vilde nu være forbundet med betydelige Bekostninger.

Al forestaaende Bemærkninger om Tourreisen til Julianehaab, vil det vel forendeel kunne skjønnes hvad en Skibsfører har at gjøre for, efterat være expederet ved Colonien, atter at komme tilføes, hvilket rigtignok i Almindelighed er forbundet med færre Banffeligheder, men som dog i „flemme Jisaar“ ikke altid er saa let.

I almindelige Jisaar, eller naar den Storiis som smoger omkring Cap=Farvel ikke om Sommeren af sydlige Vinde holdes for haardt paa Kysten, kan et Julianehaab beseilende Skib være seilklar fra denne Coloni i Slutningen af August eller hen i September. Tidligere eller sildigere Expeditioner høre til Undtagelser. Sædvanlig begynder Storiisen at mindste i sidstnævnte Maaned og omsider bliver Kysten i October eller længere hen isfri.

Det første en Skibsfører, som ligger seilklar paa Julianehaabs Havn, derfor har at gjøre er, at skaffe sig Underretning om Isens Bestaaffenhed tilføes og saa langt muligt nord-ester. Denne Underretning kan erholdes fra det høieste Punct paa Hollænderøen, hvortil han i ethvert Tilfælde bør begive sig med en leiet Konebaad. Fra det angivne Punct er Udsigten saa omfattende, at det strax lader sig bedømme, om der er Mulighed i at komme tilføes fra Colonisfjorden; er dette Tilfældet, bør Skibet strax lægges ud i Hollænderhavnen, for her at oppevente en nordlig Vind med klart Veir, hvis denne ikke allerede er tilstede. Ved at gaae tilføes fra denne Havn bør holdes bidevind ud, da det er urimeligt at antage, at Nordenvinden aabner et Farvand i den mulige Is syd ester. Det er jo en Selvfølge, at denne Vind, uagtet den vel renser Isen fra Landet paa Vestkysten, maa bevirke en Forøgelse af Ismassen under Cap=Farvel, som udentvivl vedligeholder Forbindelsen med den Is som fra Vestkysten tvinges sydvest ud. Briggen Hvidfiskens Forliis 1817 understøtter denne Formening. Capitain Ercken havde først i October lagt sig ud i Hollænder=

havnen med den Bestemmelse, da det var saa seent paa Aaret, at der maaskee allerede kunde være Vinteris i Toursugatek, at gaae lige tilføes herfra. Efter at det i 3 Døgn havde blæst en Storm af Norden, gjorde han hiin ullykkelige Slutning, at der maatte være Abning i Isen syd efter, og gik ud d. 20de. Samme Aften saaes han, løbende for Binden for begge Mersseilene, passerende Neunortelik mellem Landet og en svær Ismasse, men efter denne Tid fandtes der ikke andet Spor af „Hvidfisken“ end dette, at en engelsk Hvalfanger Aaret efter fandt Hækjollen med to døde Mænd i liggende paa Isen i Strædet, og et om Vinteren paa Færverne ilanddrevet Spækkad.

I Mod sætning hertil kan anføres, at Briggen Diana, Capt. P. Schwennesen, 1825, gik ud fra samme Havn — saa vidt vi erindre samme Dato — men holdt vest og nord ud, og ankom lykkelig til Kjøbenhavn efter 4 Ugers Reise.

Overbeviser Capainen sig derimod om, at Ismassen vest ud og nordest er uigjennemtrængelig, og at der Lidet eller Intet sees af Havet over den, bør han uopholdelig søge med Skibet nordest indenskjærs; han har da idetmindste den Fordeel fremfor paa Redreisen, at kunne gaae tilføes fra hvilket som helst Sted, naar Udfiggen fra Fjeldene vise frit Farvand.

I almindelige Tisaar maa der gjerne søges nordest i Maanederne Juli og August; senere er det sjældent vanskeligt at komme lige tilføes fra Julianehaab, og i det Hele taget, kommer et Skib, som besøger denne Coloni, ligesaa ofte ud fra Districtet, som nord for dette, ligesom at det er meget sjældent, at man behøver at søge længere nord end til Nordenden af Toursugatek, for at komme ud endog tidlig paa Efteraaret.

Naar det er nødvendigt i dette Tiemeed at gaae op i Nordenden af dette Løb, tager man her Stærkodders Havn og gjør sig Umage for med sigtbart Veir at faae en god Udfig fra Fjeldene ved Mundingen af Indløbet. Man bør paa

ingen Maade undlade dette, omendstjøndt det fra Fjeldene ved Harnen kan synes at see godt ud tilføes; thi sydlig Bind fører vel Isen ud af den store Bugt imellem Sennerut og Munnarsoit, men denne kan ligesuldt naae til Landet nord efter. Fors. er engang i ungdommelig Ubesindighed gaaet ud fra Stærkodders Havn og holdt nord efter, uden at have fulgt denne Regel, og kom i Isen allerede ved Kittiksoit, hvor det dog dennegang lykkedes at faae Havn.

Men man er ikke altid saa heldig, og det er, som foran bemærket, umuligt med nogen Kuling at krydse sig ind igjen i Toursugatek. Allerede før Udløbet af dette Løb var Binden hiin Gang saa voldsom, at vi hverken før eller siden have været Vidne til et lignende Bevies paa dens Kraft: Ikke mindste Lap Seil kunde føres, Fartøiet var som indhyllet i en Taage af Sørøg og vi veed ikke at kunne ligne vor Stilling her ved andet end — en Seilads i et langt fogende Ba-
sin. Og disse voldsomme Fjeldkast ophøre ikke, førend ud imod Kittiksoitøerne.

Vi bør ikke forlade disse Optegnelser om Julianehaabs Beseiling, uden at berøre en Gjenstand, som staaer i Forbindelse med Samme, og som i en uvis Fremtid høist rimeligt vil komme under Ventilation, nemlig: om det er muligt eller tilraadeligt, at lade Neunortelik beseile med større Skibe, for herfra directe at føre Producterne til Kjøbenhavn — og vi ville derfor i Anledning af dette mulige Spørgsmaal, tillade os at fremstille vor Formening om

Neunorteliks Beseiling.

Spørgsmaalet er ikke uvigtigt, da Anlægget Neunortelik og underliggende Udsteders Production vel allerede nu er større end mange Coloniers og kan forventes at tiltage i Forhold til

som Østkystens Grønlændere flytte om paa Vestsiden, eller Grønlænderne her i Egnen vænnes til Luxusvarer.

Under nuværende Forhold holdes et Par Fartøier ved Julianehaab, hver paa omtrent 200 Tdr., som efterhaanden transportere Producterne op til denne Coloni, hvorfra disse atter med de denne beseilende Skibe forsendes til Kjøbenhavn. Det er indlysende, at denne Transportmaade maa være meget bekostelig, naar tages Hensyn til Fartøiernes Anskaffelse og Bedligholdelse, samt det store Folkehold disse foranledige, og det synes derfor at være i Handelens Interesse, hvis Neunortelig directe kunde beseiles.

Derfor Spørgsmaalet ene angik Muligheden, maatte vi besvare det med et bestemt — Ja! thi de mange Bårder rundt omkring i denne Egn, som uidentvivel stamme fra Hollænderne, Skroget af en forulykket, efter Grønlændernes Sigende, hollandsk Hvalfanger, som endnu for en Deel Aar siden var at see under Vandet øst for Neunortelig ved Mundingen af Tesfermiut Fjorden, og endelig en irsk Skonnerts Anløb af dette Anlæg for nogle Aar siden, der, bestemt til Labrador med en Ladning Kartofler, var kommen ud af Bestikket i Strædet — godtgjør denne Mulighed. Men skulde vi yttre en Mening om „Tilraadeligheden“, saa maa den blive betingelsesviis, med Hensyn til, hvad vi naturligviis ikke kunne afgjøre: om en directe Beseiling af Neunortelig ikke ved Skibsforliis kunde foranledige en Udgiftsbalance i Sammenligning med den nu brugelige Transportmaade, i Disfaveur af hiin. Vi bør derfor indskrænke os til nogle Bemærkninger om Maaden paa hvilken Neunortelig rimeligviis aarlig kan beseiles, uden at indlade os paa en Bedømmelse af de pecuniære Fordele ved en saadan Beseiling.

Vi formene, at Neunortelig, ligesom Julianehaab, kan beseiles paa 2de Maader. Den første af disse kan betragtes som en Fortsættelse af den i det Foregaaende omhandlede Ju-

lianehaabs Beseiling, med Undtagelse af, at Indenstjærskarten, mellem denne Coloni og hiint Anlæg, frembyder flere Vanisfeligheder; Sartlofs (nogle Der 4 Mile syd for Julianehaabsfjorden) Omegn er nemlig saa opfyldt med Stjær, og Resten af Farvandet til Sermeiof, — bag hvilket Neunortelik er beliggende — saa aabent for Storisen, at ulige større Hindringer end i hiint maatte overvindes. Som Folge heraf formene vi, at der til denne Beseilings Udførelse paa denne Maade, kun burde anvendes Fartøier paa 50 à 60 Commercelæsters Størrelse, og da et Saadant kun indlader 2 à 300 Fade, og der rimeligviis derfor maatte anskaffes Treende, vilde det atter blive et Spørgsmaal, om der, ved saaledes at beseile Neunortelik var vundet noget.

Da der muligt kunde gøres den Indvending, at et større Skib lige saa godt som et mindre, kunde udføre denne Beseiling, skulle vi endnu gøre opmærksom paa, at der imellem Julianehaab og Neunortelik, i paakommende Tilfælde, kun gives 2de Havne saa yderlige, at de kunne tjene som Tilflugtssted, nemlig Havnen i Mathiesens Der (syd for Mundingen af Coloniifjorden) og Havnen ved foromtalte Sartlofs Der, hvilke begge dog ikke ere at anbefale for større Skibe end saadanne, som foran ere betegnede. Og da Strømmen tilmed mange Steder er saa hæftig, at større Skibe under Burering — hvilken fornemmelig naar Isen aabner sig, vil gøre denne Beseilingsmaade mulig — ofte vilde komme i Forlegenhed, tør vi paa ingen Maade anbefale disse — idetmindste ikke til det første Forsøg.

Den anden og saavidt vi skjønne mere anbefalelsesværdige Maade, Neunortelik kan beseiles paa, antage vi at være: ved syd fra at trænge igjennem Isen, og vi maae derfor tilføie vore forudgangne Bemærkninger om Storisens Egenskaber langs Vestkysten af Grønland, nogle speciellere Oplysninger om denne i Farvandet syd for Julianehaab.

Bed at faste et Die paa Kortet vil man bemærke, at denne Coloni ligger inde i en Bugt, den saakaldte „Juliane-haabs-Bugt, hvis Endepuncter ere, mod Nord: Nunna-soit, mod Syd: Cap-Farvel, bag hvilket sidste Forbjerg som sagt, Neunortelik er beliggende. Det er derfor indlysende, at Julianehaabs-Bugten kan være endog paffuld af Is, paa samme Tid som der ved hine Forbjerge maaskee er iisfrit Farvand.

Alf denne Grund antage vi, at Neunortelik under visse Omstændigheder, skjøndt nærmere Isens store Beholder, Is-havet, er lettere at søge end Julianehaab, og skulle nu nærmere oplyse hvorledes disse Omstændigheder kunne fremkomme.

I det Foregaaende have vi angivet Storisens Drikt stadigt at være fra Landets sydligste Bynt nordgaaende, samt at nordlige Vinde maae bevirke en Tiltagen af Ismasserne ved Cap-Farvel. Sammenligner man nu Landets Flugt i denne Egn saavel med Østkystens som med Vestkystens, saa synes heraf at fremgaae:

At nordlige Vinde, paa samme Tid som de føre Isen fra Land paa Vest siden af Cap-Farvel, maa føre ny Forstærkning omkring dette Forbjerg, der ved denne Vinds Ophør snart erstatter den fra Neunorteliksegnen bortdrevne, men at derimod sydlige Vinde, hvilke som foran bemærket ere de fremherskende om Sommeren i Sydgrønland, i Forbindelse med Atlanterhavets paalands Sø, maa bevirke, at Ismasserne holdes paa Landet paa Østkysten, forudsat, at Virkningen af disse er saa stærk, at den paa hiin Kyst sydgaende Strøm ikke kan overvinde Modstanden, saa Følgen af vedvarende sydlige Vinde nødvendig maa blive: at Farvandet fra Søen ind til Neunortelik, naar Strømmen efterhaanden har aabnet og fordeelt den herværende Is, som nu ikke paatvinges af større Ismasser udvendig, bliver iisfrit, eller idetmindste seilbart.

Det synes heraf at lade sig forklare, at de hollandske Hvalfangere i ældre Tider saa flittigt som Sagnet fortæller

og de talrige af dem opreiste Sømærker bevise, have særdeles i Egnen omkring Neunortelik, og rimeligviis her, førend de have begivet dem paa Hjemreisen fra Strædet, have drevet Tushandel med den, hiin Tid ogsaa efter Sagnet, meget talrige Befolkning i Julianehaabs District. Og skulde det derfor være en urimelig Slutning, at Neunortelik endnu paa samme Maade vilde kunne beseiles?

Vi have selv flere Gange fra Neunortelik iagttaget det Phænomen, at vedholdende sydlige Vinde have givet aaben Sø udenfor, og det Samme er efter de ved „Friederichsthal“ boende mæhrske Brødres Udsagn ogsaa Tilfældet udenfor dette 5 à 6 Mile sydligere Punct. I et Brev, oversat fra et tydsk Blad — om vi mindes ret „Morgenblatt“ — i „Kjøbenhavns nyeste Skilderie Nr. 68—69 for 1822,“ siger Begrunderen af den mæhrske Mission ved Friederichsthal om Isen: „En Skipper vil rigtignok næppe vove at gaae fra Søen lige iland paa Statenhuf (Nunnarsoak), ihvorvel der under mit Ophold her, saa langt Diet i klart Veir kunde naae, intet (nemlig Is) var at see og der fra Sydvest hid ad Landet til ingen Der ligger for.“ — Hr. Kleinschmidt opholdt sig i denne Egn først i Juli Maaned, og har rimeligviis truffet en Tid — uagtet Isen om Sommeren her maa være værst — til sine Jagtagelser, da hine foromtalte Omstændigheder havde bevirket Isens Gjernelse.

Vi vove efter alt dette at fremsætte den Paastand: at der er største Sandsynlighed for, at Neunortelik kan beseiles directe syd fra, forudsat at det Skib, som skal udføre denne Beseiling, oppeventer en beqvem Leilighed dertil.

Men til en saadan Beseiling kan selvfølgelig ikke, uden altfor stor Restico, vore almindelige Grønlandsfarere anvendes, vi ville derfor tilføie:

At et godt Egeskib paa omtrent 100 Commercelæster (eller saa stort som det behøves) burde vælges til Neunorteliks Beseiling.

At dette Skib burde forseees med fuld Hvalfangerforbinding, saa at Føreren ikke behøvede at frygte for at trænge igjennem de uundgaaelige Isstrimler, som vore nuhavende svagere Grønlandsfarere omhyggelig maa undgaae — og endelig:

At Skipperens Instrux burde paabyde et Ophold udenfor den mulig uigjennemtrængelige Is til ind i August, og først efter denne Tid gives Tilladelse til at udføre Reisen om muligt paa samme Maade, som i Almindelighed Julianehaabs Beseiling foretages, eller i værste Tilfælde udløse Lasten her.

Lykkedes denne Neunorteliks Beseilingsmaade, kunde saavel Lichtenau som Friederichsthal erholde sine Fornødenheder til Landet med dette Skib, mislykkedes den — nu, saa var Skaden ikke større, end at Handelen havde vundet et godt Skib til Julianehaabsfarer, der sikkert oftere, end i de senere Aar har været Tilfældet, vilde faae Land syd for Nunnarsoit, og derved bespare megen Tid o: — Omkostninger.

Da den profane Læser vanskelig vil kunne gjøre sig en Idee om Forskjellen paa et almindeligt Skib og et Hvalfangereskib, skulle vi forteligen paavise, hvorledes de respective Førere af begge disse omtrentlig kunne være tilmode under en Isseilads.

Vor Colonisfarer, hvis Skib blot har en Spigerhud udenpaa den faste Klædning, maa undgaae ethvertsmødestød med Isen. Vi kunne anføre, at en dansk Grønlandsfarer 1799 forliste, blot fordi Skibet løb paa en enkelt lille Skodse, ved hvilket Paaløb Sammenstødet var saa ringe, at det ei engang vakte Sensation hos Besætningen, og dersom ikke Baadsmanden tilfældigviis var kommen ned i Forlasten

og her strax havde bemærket, at Skibet var halv fyldt med Vand, vilde rimeligviis hele Besætningen være gaaet tilgrunde med; thi denne levedes kun Tid til at faae Fartøjerne udsatte, førend Skibet kastede Masterne langs Bandet, saa at endog Overbramseilene, fra Baaden, bleve skaarne fra Ræerne. Den danske Colonisarer maa derfor altid befinde sig i en vis Frygt, han kan ikke tilbagetrænge en blot enkelt Iisfodse, men maa vende, om blot den samme Skodse er i Veien for hans Besælings Udførelse — og offere Tid o: Penge.

Hvalfangeren derimod betragter den Iis, vore Skibe saa omhyggelig maa sty, med en Slags Ringeagt. Under „Spitsbergen, i Baffinsbugten og Brinds Regent Julet,“ hvor Gladisen kan knuse det stærkeste Skib, naar dette kommer i Besætning mellem Landisen og de af Storm og Søgang udvendig fra paavirkende Iismasser, seer han kun Fare; i Davisstrædet, hvor derimod Isen altid er i Drikt, fordi her ikke gives haarde Baalandsvinde, er han rolig. Det er ikke forbunden med nogen egentlig Fare for Hvalfangerskibet, at bane sig Vej gjennem temmelig betydelige Strimler, hvilket saa ofte maa gøres under Fangsten, naar disse spærre Faryandet ind til de med Hvaler forsynede større Abninger i Isen; — er Kulingen for frisk, mindstes blot Seil eller Skibet bakkes ned mod den Iis som skal gjennembrydes, i Nærheden af samme fyldes og anbringes en Pres, af Seil — og Hvalfangeren gaaer igjennem.

Den brittiske Koldblodighed finder da ofte Leilighed til at vise sig i sin Glorie. Der gives Exempler paa, at en saadan engelsk Hvalfangercaptain har sat rolig i sin Kahyt, og naar et af disse voldsomme Stød, som ved saadanne Leiligheder ere hyppige, rystede Skibet i den Grad, at Flasker og Glas feiedes hen ad Kahytsgulvet, blot har yttret: „never mine!“ ringet paa Drengen og — forlangt et nyt Glas: „half and half!“

Endog den med Forholdene aldeles Ubekjendte, vil af denne Sammenstilling letteligen slutte sig til, at Neunortelik ikke bør beseiles uden af et som Hvalfanger med lave Mellemdæks Bjælker, stærke Bougnæer og Baand, Afstøtninger fra disse til hine, og forsvarlig Yderflædning — construeret Skib, samt at Saadanne i høj Grad vare at foretrække vore nu brugelige svage Skibe, endog til Julianehaabs Beseiling.

Beseilingen af Nord- og Mellemcolonierne.

Uagtet vi have et Slags Bekjendtskab til alle Colonier i Nord-Grønland — Dmenak og Upernavik ene undtagne — er dette dog ikke saa omfattende, at vi tør tillade os at yttre en bestemt Mening om det egentlige Anløb af disse. Hos Graah, i hans Beskrivelse o. s. v., foran citeret Pag. 18, vil man desuden finde udsørlig Underretning om Beseilingen af Colonierne i det nordre Inspectorat, og hvad de saakaldte Mellemcolonier angaae, til hvilke vi regne: Holsteinsborg, Ny-Sukkertoppen, Godthaab og Fiskerøset, saa vilde en Anviisning, til at søge disse, der dog ikke af den Ubekjendte kunne anløbes uden Løds, lade sig indbefatte i efterfølgende almindelige Bemærkninger om Seiladsen i Strædet, som vi bede Læseren betragte som Fortsættelse af hvad vi foran have sagt om: „Davisstrædets Andvining.“

Vi henlede derfor atter Opmærksomheden til hiin yttrede Formening „at de Skibsførere, som ikke ere bestemte til de sydlige Colonier, i alt Fald til de norden for Godthaab beliggende, ikke bør krydse den 60de Bredegrad østligere end 58° Længde vest for Greenwich, og vi skulle her endnu angive en anden Marsag end den antydede.

Det er nemlig af den erfarne Skibsfører antaget, at man under den lange Vestseilads over Atlanterhavet har en østbærende Strøm imod sig, der foranlediger, at Skibet, ved Ankomsten til Opgangen af Davisstrædet i Almindelighed staaer østligere end Bestikket. Forf. Fader, der 32 Reiser førte Skib paa Grønland, tog altid dette i Betragtning, og vi mindes, blandt meget vi støtte til hans Erfaring, at han har fortalt, at han engang nødsagedes til at holde meget langt vester over for Isen syd i Strædet, saa at han tilsidst stod med Bestikket et godt Stykke inde i Amerika, uden dog at faae Land i sigte. Hvad vi Pag. 19 har anført om de tvende Grønlandsfareres Græsatreiser, bekræfter ogsaa denne Formening, og da enhver Sømand let skjønner, at en Misgivning af endog 3 à 4° i Længden let kan finde Sted ved hiin Seilads vest, er det indlysende, at den der ikke kan corrigere sin Længde ved en Observation i Nærheden af Strædet — hvilket desuden ikke altid lader sig gjøre — eller som ikke har et paalideligt Chronometer ombord, altid bør sikke sig for, om ikke at falde østen for Cap-Farvel, som hine, saa dog for, at komme den sydvestlige Kyst af Grønland saa nær, at han „ved at rode sig ind i Isen“ bliver tvungen til en saa meget længere Vestseilads for at klare sig fra denne.

Men desuagtet bør Nordfareren altid være belavet paa at træffe Is, da Ingen forud kan vide, om det er hvad man i Grønland kalder „et godt, eller et slemt Isaar“. Og træffer han paa Isen, som dog sjældent er Tilfældet under hiin vestlige Længde førend ovenfor Munnarsoit paa 62 à 63° Brede, saa bør han dog aldrig lade sig friste af Abninger i Samme til den Formening, at det muligt snart vil blive bedre nord-
 efter; dette vil sjældent blive Tilfældet, naar Ismassen i Strædet er saa betydelig, at den allerede paa saa sydlig en Brede har fastet sig saa langt ud. Han bør følge Iskanten saavidt muligt vest efter, og først naar han maafee paa denne

Bei har avanceret et Par Grader nordligere og intet Haab har til at faae Aabning vestovre, prøve paa at sætte igjennem en aaben Is.

Saaledes omtrent kan „Stuebestiftet“ gøres; i Virkeligheden vise Forholdene sig ofte anderledes: Storm og Tynning kan bringe den Forsigtigste ind i Isen, og er han der — ja, saa maa han blot see til at klare sig saa godt muligt, det vil sige: søge de aabneste Steder og tragte efter at komme nord efter; thi han kan da ikke vente Frigjørelse — uden tilfældigviis — førend paa omtrent Godthaabs Hvide, under den 64de Grad, hvor den foromhandlede nordlige Strøm møder Ismasserne og aabner dem.

Erfaringen har imidlertid viist, at en Skibsfører, skjøndt i et i Forhold til Hvalfangeren svagt Skib, desuagtet ikke behøver at fortvivle. Ondet: at være i Isbesætning, er dog ledsaget af nogle almindelige heldige Omstændigheder: Inde i Isen er klar Luft, saa at Aabningen kan opdages længere borte, og Rulingen er sjelden betydelig, om det endog udenfor Iskanten blæser en Storm.

Hertil kommer, som foran hentydet til, at Isen ude i Davisstrædet ikke struer haardt sammen, da Vindene, der bestandig ere enten nordlige eller sydlige, ikke fører Læisen paa noget Land.

I Aaret 1817 maatte 5 af Handelens Skibe friste den Skjæbne i 5 à 6 Uger at komme i Besætning af Isen og Alle kom de dog uskadte ud af denne.

Det synes værd at gøre opmærksom paa, at af de Skibe Handelen saavidt os bekjendt har mistet i en betydelig Arrække, ikke et eneste er forulykket i Seiladsen mellem store Ismasser. Vi ville oplyse denne factist beviislige Omstændighed ved blot at notere Skibsforslisene siden 1814, da Forf. gjorde sin første Reise paa Grønland som Skibsdreng.

1817 forliste 2de Skibe, det ene: Hvidfisken, Capitain Ercken, som allerede foran Pag. 29 bemærket, ved istedetfor at holde vest ud fra Julianehaab, at seile sig ned i Isen ved Cap-Farvel; ethvert Skib maatte paa denne Maade gaae tilgrunde — og dog er der Sandsynlighed for, uagtet at det i 3 Dage efter at dette Skib passerede Neunortelik blæste en forrygende NB Storm, at det, skjøndt udentvivl beskadiget, er kommet igjennem Isen; thi om Vinteren fandtes et Spæksfad af dets Last, opdrevet paa Færverne, og dette kunde ikke alene ved Hjælp af Strøm og Bølgeslag have gjort denne lange Reise i saa kort Tid.

Det andet Skib som samme Aar forulykkede var Barken Jupiter, Capt. Jepsen, det havde paa Udreisen, ligesom hiint Skib, udholdt en 6 Ugers Isbesætning, var vel sluppen ud af denne, havde beseilet sine Havne i Nordgrønland og forulykkede først paa Hjemreisen ved i en Lændser og Tykning at seile sig ind i en Isstrimmel syd i Strædet. Denne nylig fortømrede, stærke, rundgattede, gamle Kasse udholdt, uden at blive synderlig læf, det første Stød, og trængte sig endog ind i smult Bande, men havde det Uheld inde i Isen, at sække ned paa en Isffodse, hvorved Roret mistedes, hvilket havde tilfølg, at Besætningen maatte forlade Skibet, skjøndt i frit Bande, for at bjerge Livet, da en anden tilkommende Grønlandsfarers Fører erklærede, ikke at vilde opholde sin Reise, for muligen at redde det beskadigede Skib ved at tage det paa Slæbetoug. Dette mistedes rimeligviis derfor blot fordi den tilkomne Skibsførers Instrux ikke forbandt ham til — hvad han forresten uden dette maatte kunde fattet — at yde en Collega Assistance — skjøndt vi desuagtet ikke tillige maa tabe af Sigte, at Paaløbet forarsagedes ved en utilbørlig Seilsøring i et Aar da det var Capitainen bekjendt, at Strædet idetmindste et Par Maaneder før var opfyldt med Storiis.

1846 endelig forliste Briggen Brinds Christian, Capitain Falsings, paa Overreisen, ved i Strædet under en utilbørlig Seilsøring, at løbe paa et enkelt Iisfjeld. Ved at berøre dette Forliis kunne vi ikke afholde os fra at anføre som Curiositet, at ombord i samme Skib befandt sig den, under alle Uheld heldige Marine-Lieutenant Ulrich, der naturligviis slap ligesaagodt fra denne, som fra en foregaaende — og den sidste, ved hiins Navnesætters, Linieskibet Christian den Ottendes Undergang befjendte Affaire; hele Besætningen paa Brinds Christian reddede sig med Fartøierne.

Da Talen fornemlig er om Seilladsen i Davisstrædet, kunne vi her egentlig ikke have noget med den 4de, Briggen Tordenskjolds Forliis at bestille, da dette Skib rimeligviis forulykkedes i Baffinsbugten, under Udførelsen af Upernaviks Beseiling. Imidlertid tør vi desuagtet af disse samlede Facta uddrage følgende for Grønlandsfarten tilvisse gunstige Resultater: at den fgl. grønlandske Handel, af omtrent 250 i 36 Aar til de grønlandske Coloniers Beseiling udsendte Skibe, iffun har mistet Fire, hvoraf de To med Besætninger, samt at den fornemste Marsag til idetmindste To af disses Forliis, er at tilskrive Mangel paa tilbørlig Forsigtighed fra Førernes Side — skjøndt iøvrigt upaatvivlig grundet paa en roesværdig Jær i at forcere Reisen.

Alt i en betydelig Mærække have vi været ude af al Forbindelse med den grønlandske Handels Capitainer; vi kjende nu kun nogle faae af disse personlig, og have derfor ikke i fjerneste Maade en Udpegning til Hensigt, idet vi her ville gjøre opmærksom paa, i hvor høj Grad en Saadan i Almindelighed kan misbruge den Magt der er forlenet ham over Mennekeliv og fremmed Gods. Et Exempel herpaa finder Forf. i sin Dagbog for 182—; vi ville udskrive Artiflen som den forefindes, blot med Udeladelse af Navnene, og Tidsangivelser og nogle Sagen uvedkommende groteske Scener.

„— Idet jeg nedskriver dette, befinde vi os udenfor Colonien Frederikshaab og udenfor Isen, med en frisk Brise af Norden, alt hvad trække kan til — og nylig loffede Styrmanden 7 Knob; men igaar — spillede vi Tærninger med den grønlandske Jis. — Indsatsen var temmelig høi: 16 Menneskeliv og 50,000 Rbd. mod — Friheden. — Vi vandt, og benyttte nu denne til en tvilesløs Flugt.“

„Jeg vil forsøge, at samle Gaarsdagens Begivenheder i et Billede.“

„J — Uger havde vor stadige Morgentour været en Vandring op paa Toppen af Nordlandets Udfiksfjeld, ogsaa igaarmorges foretog vi denne Vandring, min Capitain, R., Capitain P... (der med en anden Grønlandsfarer var beliggende paa Havnen, ventende paa at et Farvand mellem Landet og Isen skulde aabne sig syd efter) og jeg — dog denne gang under foruroligende Auspicier. Vor Chef, Capitain R., baade som Menneske og Sømand i høieste Grad agtværdig, naar han ikke havde ofret til Bacchus, befandt sig uheldigviis denne gang, efter en ved Glasfen gennemvæget Nat, i sit pirrelige Humeur. Ved fra Fjeldet at kaste Blikket ud over Havet, viste sig det sædvanlige Syn: Jis — Jis saa langt Diet kunde naae, med Undtagelse af en gandske smal Rende fra Landet vestud, hvilke Strømmen ofte foranlediger. Tilfældigviis gjorde R.. den Bemærkning, at det dog maaskee var muligt at komme ud igjennem denne Rende, der strax besvaredes af P... med: „Du er dog vel ikke saa gal, at Du vil gaae ud i den Jis,“ — og disse løst henfastede Ord gave virkelig Anledning til, at vi kom ud i en Jis som ingen fornuftig Mand vilde prøve paa at arbeide sig igjennem med et saa svagt Skib som vort; thi R.. gav vel intet Gjensvar, men hans udtryksfulde Ansigt udtalte tydeligt: „Jeg veed nok J troe jeg er fuld, men jeg skal vise Eder, at jeg desuagtet er Mand for at gaae tilføes.“

„Vi forlode Fjeldet og roede ombord i vort Skib, hvis Dæf R... næppe havde betraadt, førend han kaldte paa 1ste Styrmand — en Broder af ham — og til vor Forbauselse gav denne Ordre til at gjøre Alt klart til Letning. En Capitain, endog en drucken Capitain, er Herre og Despot ombord i sit Skib; det falder Ingen ind at opponere mod hans Magtfuldkommenhed, og det var derfor nu uigjenfaldeligen afgjort: — vi skulde seile.“

B... praiede sit Skib og beordrede sin Styrmand til at sende Sluppen ombord til os med fire Mand i; vi roede derpaa iland for at tage Afsted med vor under vort lange Ophold paa Havnen saa gjæstfrie Vært, Hr. Colonibestyrer — n; denne fulgte med ombord efter at have samlet fornøden Buxerhjelp — og en Timestid efter at vor Capitain havde givet hin heroiske Ordre, gjenløde Fjeldene af Coloniens og begge Skibes Salutskud — vor Brig gled ved Buxering og en svag Landvind stoltelig ud af Havnen.“

„Paa Siden af Vardøen forlode vore ledsagere os, besalende os hovedrystende Gud i Bold.“

„Vi vare nu overladte til os selv, men desværre uden Band og Bind, Seilskibets bevægende Elementer og Liv.“

„Hvor var imidlertid den fra Fjeldet fere Abning vest ud bleven af? — Under vore Forberedelser var den naturligvis forlængst lukket, vi sattes desuden snart af Strømmen en ganske anden Cours — nord efter, og hele Opmærksomheden maatte henvendes paa at buxere og manøvrere fri af Skodserne der omgave os.“

„Og Capitainen? — Han befandt sig i Kahyten bestjæftiget med at fuldstændiggjøre ikke alene sin egen Ruus, men ogsaa Lodsens (en Grønlænder der var medfulgt medhavende en 12 Aars Dreng). En Gang imellem blev den fjæmpestærke Styrmand nedfaldt, for at prøve nogle Kraft-

funster med Grønlænderen, — saa at Tønen endnu var ret gemhytlig."

"Da Passagererne? — Den gamle Broder — e med Kone indeflattede dem i deres Kammer; den unge Broder J. og jeg røg Tobak og spadserede paa Dækket. Engang vovede jeg mig ned for at hente min Tobakspung; hvilket Syn: for hvert Trin — Sjap — Sjap: Røghyten flød formelig af Biin og Spirituosa. — — — —"

"Imidlertid flarede vor Styrmand, en ligesaa uforsærdet som dygtig og ædruelig Sømand, sig særdeles godt mellem Isen. Kl. 2 Eftermiddag havde Strømmen allerede sat os 3 Mile nordest, det begyndte at lufte — og hvilken Lykke — af Norden; Sydvesten vilde nemlig snart indeflemt os mellem Isen og Landet. — Nu gjaldt det desuagtet at behandle Skibet; Rulingen friskede; Briggen begyndte at løbe 2—3—4 Knobs Fart; vi kunde ikke staae længe paa hver Boug, undertiden blot 10—5 Minutter, ofte blot vende og fylde og derpaa atter vende — og med alt dette var Capitainen nu saa overstadig druffen, at det under andre Omstændigheder maaskee vilde moret, at see den lille tydske Missionair slæbe sig rød i Hovedet for at stille den store Mand paa Benene hvergang han faldt om paa Dækket."

"Mine Følelser vare sammestund af en ganske modsat Natur; min Arrighed — jeg troer det er den rette Benævnelse — havde noget nær naaet Røgepunktet især efterat jeg havde overbevist mig om, at Rodsen var i en saadan Tilstand, at han umuligt kunde sendes fraborde."

"For at gjøre Alt saa galt muligt, befalede Capitainen Kl. 4 Styrmanden tilføis, og Skibet var nu overladt til den fulde Capitains Styrelse. Jeg bør imidlertid yde ham den Erkjendelse, at han, uagtet det næppe var ham muligt at holde sig opreist ved Rattet, i et Par Timer manøvrerede fortræffeligt — men Catastrophen nærmede sig."

„Vi stode vest over, en Jissskodsje laae i vort Farvand, og for ikke at holde af for denne og derved tabe, maatte vi vende; Capitainen greb Rattet og væltede sig over Ratlinen. Han gav fuldt Seil til Bendingen og commanderede: „Fiir af Forstjødernes!“ Men ulykkeligviis lader et Skibs Dpløb i Bendingen sig ikke saa godt beregne fra Bakken som fra Standsen og — Tilliden fra Folkenes Side til Capitainens Conduite var naturligviis forlængst bortflygtet — Forstjødernes bleve ikke affirede; derimod hørtes Baadsmandens Stemme fra Bakken: „Han er jo gal! han vil seile os Alle under!“ Manden havde Uret, jeg stod agter og kunde bedømme det; Maneuvren vilde gaaet godt — men Følgen blev, at Skibet løb i Binden, faldt af igjen og drev nedenfor Jissskodsjen.“

Capitainens Forbittrelse herover lader sig ikke beskrive; Baadsmanden blev faldt agter ud; hans røde Uldsfjorte bogstavelig flaaet ham af Kroppen — og Scenen endte med den Erklæring „at nu kunde hvem der vilde tage Commandoen, thi han (Capitainen) blev ikke mere adlydt!“

„Vor Stilling var da saaledes: Stiv Bramseils-Ruling, en urimelig Seilføring i en kun forsaavidt aaben Jis, at Skibet blot med yderste Forsigtighed kunde manevreres i den — og ikke 10 Rabbellængder forud en fast Jismark.“

„Med en 6 Miles Fart er denne Distance snart udseilet og Briggen løb igjennem som den „flyvende Hollænder.“ Roermanden holdt paa egen Haand af fra de Skodsere som ikke kunde ligge foroven og Capitainen stod desuagtet tilsyneladende aldeles rolig, holdende sig i luv Storvant. Uagtet jeg med dette maatte føle, at Skibets vieblikkelige Frelse beroede paa mig, befandt jeg mig dog i en saa opirret Sindsstemning over al den Galsskab som omgav mig, at jeg næsten med en lignende Ro fremmumlede den Tanke: „lad ham seile Skuden ad Helvede til, det bliver dog Enden paa Legen.“

„Skuden løb — løb med en ustandselig Fart mod den faste Jiskant. — Alle Mand stode klare til Bendingen, hver paa sin Post, ventende Commandoen, uden at høre et Ord, en mærkelig Tausshed hvilede over Scenen. Kun en Broder af Capitainen, som var Ungmand ombord, havde listet sig agterud og stod paa Springet til at kaste sig ned ad Kahytstrappen for at falde paa den anden Broder, Styrmanden, dog uden at turde gøre det. Jeg tror, Synet af dette unge Menneskes Angst indvirkede paa mig, idetmindste skete det ganske uvilkaarligt, at jeg, netop endnu tidsnok, pludselig tilraabte ham: „Dersom du ikke vil, at din Broder skal seile Skibet væk, saa fald strax paa Styrmanden.“

„Det var som om Fortryllelsen løstes ved disse Ord; han styrtede sig ned af Trappen og næsten i samme Nu stod Broderen paa Dækket — dog endnu i det overhængende Dieblif iagttagende den mellem disse Brødre stedfindende Decorum, tilraabende Capitainen: „maae jeg vende Capitain?“ — greb Rattet og haspede Roret i Læ. Forskjøderne fløi dennegang løse uden Commando, Briggen løb med en hvislende Lyd i Vinden, strygende Jiskanten saa nær, at vi Alle ventede Stødet; thi Foden af Isen saae vi under os og Barkholtet var ikke een Alen fjernet fra den øverste Jiskant, dog — Stødet udeblev — Skibet var reddet og stod øst over.“

„Det er værd at bemærke, at Capitainens Halsstarrighed først brødes da Skibet laae i Vinden og Faren altsaa var overstaaet — og afløstes af en umiskjendelig Frygt; han tumlede hen til Roret og commanderede sagtmødig selv Resten af Bendingen.“

„Hvorfor skulde jeg fortie, at jeg Diebliffet efter virkelig følte mig overbevist om, ved hine Ord, at have reddet mere end Skibet; men dersom Noget skulde tro, at jeg tillægger mig dette nu som en Fortjeneste, tager han mærkelig fejl;

allerede nu siger min Beridsthed mig, at jeg — kun jeg, havde baaret Skylden for Skibets Undergang; thi hvorfor udtalte jeg ikke hine Ord før — blot eet Secund, maaskee et Dieblig senere end skete — og Handelens Brig havde lagt afmæstet, knust ved Jiskanten, ei at tale om det høist rimelige Menneſketab ved en ſaadan Begivenhed."

„Faren. var uagtet alt dette endnu tilſtede, ſaalænge Capitainen var paa Dækket. Iſen vedblev at være tæt, vi maatte fortsætte Krydsningen nordeſter, og vi førte for meget Seil, ſaa at Rysterne toge Vandet. Imidlertid havde han nu ſaalænge holdt Dækket, at han, formodentlig trængende til en Hjertestyrkning, begav ſig ned i Kahytten. Den Tid han var nede benyttedes ſnildeligen af Styrmanden til, under paabudt Taushed, at faſtgjøre ſtore Bramſeil, Fliger og Store=Stenge=Stagſeil, — det lettede — og Manden kunde virkelig ikke ſkjønne denne Seilforandring da han igjen kom op."

„Omſider heldede da den lange Dag og det var bleven ſildig Aften" (Natten paa ſaa nordlig en Brede er kun en Skumring paa den Tid Talen her er om), jeg modtog derfor med Glæde Capitainens uventede Forſlag om at gaae tilføis. Det var dette Punct Styrmanden og jeg med Længſel havde ventet; han havde nu vaaget i omtrent 64 Timer og vi vidſte, at kun en total Udmattelse under hans Debausher, kunde drive ham til Søvn. Vi gik altsaa tilføis, overladende Skibet i gode Hænder."

„Efterat have ſovet til Kloffen henimod 4 om Morgen, vaagnede jeg ved Skibets Stampning mod en mærkelig hvi Sø; dette var en altsor glædelig Omſtændighed, da den tydede paa en Nærmelse til aaben Sø, til at jeg kunde holde mig i Røien. For ikke at vaagne den paa den anden Side i Kahytten ſovende Løve, liſtede jeg mig ſagte op paa Dækket, hvor jeg traf Styrmanden meget tvivlraadig."

„Stillingen var nemlig saaledes: omtrent 10 Mile af Landet, stor Merseils-Ruling, høi Dyrning og Isen betydelig tæt.“

„Lodsen var endnu ombord, han maatte enten strax affendes, eller følge med til Kjøbenhavn. Da Styrmanden desuden ikke paa eget Ansvar“ (Decorum — en fuld Capitain og Ansvar!) „turde sætte igjennem Jiskanten, som den tiltagende Sø udviste vi nærmede os, saa var der intet andet for — Capitainen maatte udpurres, skjøndt han kun havde faaet 4 Timers Søvn, -og altsaa muligen endnu ikke havde udsøvet Rusen. — Jeg paatog mig dette Hverv, og som gammel Sømand stod han snart efter paa Dækket. Lodsen blev ogsaa vækket, og da denne nu var fuldkommen ædru, indsaae han sin mislige Stilling, den nemlig, med en Dreng paa 12 Aar at roe 10 Mile for at faae Land, rimeligviis langt nord for Frederikshaab, da vi hele Natten havde krydset nord efter med Strømmen under Læ. Lodsen og Drengen bleve imidlertid nedfiredede i deres Kajaker og bortsendte*) — og Opmærksomheden henvendt paa den tiltagende Dyrning og den os omgivende Is.“

„Skjøndt Capitainen endnu befandt sig i en dinglende Tilstand, forsonede hans Dygtighed ved den nu paafølgende Seillads mig fuldeligen. Den gamle „Hvalfanger“ var vaagnet. Fra Forre-Bramtop commanderede han Skibet, og hans Maneuvre, der gjennemgik hele Skalaen af Hvalfangersvingningerne, var saa mesterlig, at vi uagtet den høie Sø og den tætte Is, efter 2 Timers Seilads kunde glæde os ved frit Vand og, som foran bemærket, den herligste Leilighed syd efter — til Kjøbenhavn.“

*) Det første vi næste Aar efter Ankomsten til Landet selvfølgelig spurgte om, var disse Væsners Skæbne. De vare lyffeligviis begge komne vel iland.

„Om Eftermiddagen Kl. 6. — Jeg maa endnu tilføie mit Billede et Penselstrøg, ved at bemærke, at Styrmanden for lidt siden kom ned i Kahytten overbringende den sørgelige Beretning, at i den til Hjemreisen bestemte halve Tønde Brændeviin befandtes Tollen paa en ubegribelig Maade indtrykket og Tønden som en Følge heraf — tom.“

„Altsaa, intet Brændeviin paa Hjemreisen, men takket være Styrmandens ogsaa ved denne Leilighed udviste gode Conduite — Fred og Ro i Skibet.“

*

*

*

De høie Herrer ved det grønne Bord hiinsides Havet, fik jo Intet at vide om vort høie Spil hiin Dag; naar Reisen er endt er alting glemt og Sømanden nedlader sig ikke til Angiveri. Dygtigheden bedømmes efter Udfaldet, derfor beholdt hiin vilde Capitain (der iøvrigt nu, for mange Aar siden, er død) endnu et Par Aar Skibet, indtil hans Galskab gik saa vidt, at Ingen ombord længere var sikker paa Livet — indtil han tvang en af sine Passagerer, en ulykkelig Præst, til enten at synge en Vise, eller modtage en Dragt Brygl.

I et Skib kan demokratiske Institutioner ikke trives; i dette lille Rige maa Regjeringen være i høieste Grad absolutistisk, men denne Seilads — og hvilken Sømand fjender ikke lignende ved Driffældighed foranledigede Tildragelser ombord i Skibe — viser udentvivl, at vore Søløve mangle en Grændsepol for, hvorvidt den af Drukkenskab beherskede udøvende Magt bør respecteres.

*

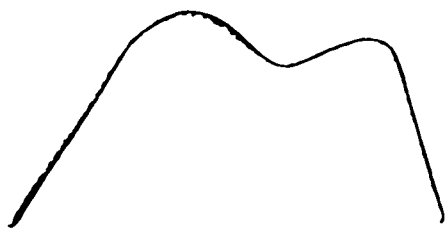
*

*

Vi vende os atter til Seiladsen i Strædet, og have da at tilføie, at naar Skibet lykkelig har naaet saa nordlig en Brede (omtrent den 64de Grad) at det, ofte endog uden egen Medvirkning, er kommen ud af Isen, er der intet mere at besrøgte af denne i samlede Masser. Landet vil da almindeligviis findes isfrit nord efter; thi de Isstrimler som sidst i Mai eller først i Juni ere usatte af Disko-Bugten ere for Intet at regne — og Vestisen, som enkelte Aar kan sees fra Holsteinsborg, indfinder sig sjældent førend meget sild paa Aaret.

Denne Isfrihed i Strædet norden for Godthaab gjør Farvandet under Kysten imellem denne Coloni og Holsteinsborg særdeles skikket til Rabliaufangstens Drist, med mindre Fartøier, deels fordi Fiskebanerne strække sig langs Landet, ja endog forefindes inde mellem Derne, deels fordi de bestandig langs Landet strygende Vinde og det for Skjær udenfor Derne rene Farvand, gjør Kysten sikker at opholde sig under — dog, vi komme til i det Følgende at behandle denne Gjenstand udførligere.

De forskjellige Mellemcollonier søges efter de ved disse som Sømærker bekjendte høiere Fjelde; saaledes Holsteinsborg efter „Kjærlingehætten“, af hvilken i Graahs fornævnte „Beskrivelse etc.“ findes 2de gode Fortoninger; Sukkertoppen efter „Kingsal“, et ved denne Coloni vestfra af denne Figur

kjendeligt Fjeld, og Godthaab efter Fjeldet „Hjortetakken“ i Inderlandet, der imidlertid, skjøndt der hos Graah ogsaa findes en Fortoning af dette Fjeld, ikke er let at skjelne fra andre lignende Toppe. Bedre forekommer det os under Breden at søge denne Coloni efter „Køfverne“,

der, naar man nærmer sig Landet; vise sig klarere end den indenfor liggende Kyst. Fiskeræsset søges bedst efter den syd for samme liggende „store Fiskeblink“, der ingenlunde kan tages fejl af.

Under Seiladsen i Davisstrædet norden for Godthaab, har man endvidere at tage i Betragtning, at Strømmen, som allerede hentydet til, løber ligesaa stærk sydester, som i den sydlige Deel af Strædet nord efter, samt at denne Strømning, ved Forbindelsen med en Anden, som selvfølgelig om Sommeren, fra de mange Fjorde formedelt Vandløbene fra Høilandet, komme øst fra — altid foranlediger, at Skibet sættes fra Land; den som her krydser sig nord efter, vil derfor stedse behøve 3 Bagter for at indvindes øst efter, hvad han har udseilet vest efter i 2 Bagter.

Og denne Landstrøm er det, der ofte vildleder den med Beseilingen af Davisstrædet mindre fortrolige Skibsfører; han troer at have ført et udmærket Bestik, naar han, ved at faae Kjending af Ringosal ved Sukkertoppen maaskee opdager, at han efter den lange Seilads fra Shetlands Nerne til et Punct saa høit oppe i Strædet, iffun har nogle faae Minutters Misgivning — vel derfor maaskee mistro vor foran gjorte Bemærkning (P. 18) „om at holde godt vest ud i Opgangen af Strædet“ — og feiler desuagtet, da det, efter Ovenanførte er let at fatte, at han paa denne Høide i sin Østseilads har en saa ulige stærkere Strøm imod sig, end i den forudgangne Vestseilads over Atlanterhavet, at den vel kan være istand til at ligne hans Bestik.

„Denne Fiskefrihed i Strædet,“ som strax foran sagt, maa selvfølgelig ikke tages i en altfor bogstavelig Forstand. Norden for Godthaab vil man, ligesaavel som i hele det øvrige grønlandske Farvand, træffe paa enkelte Fiskefjelde og Affald fra disse, der i paakommende Taae og Tykning ere vanskelige nok at undgaae. Det er derfor en beklagelig Ufsik, at enkelte

af vore Grønlandsfarere ere saa ubetænksomme, især paa Hjemreisen, skjøndt som foran indrømmet, for at fremme Reisen, at lade „staae til,“ ofte endog med saa stærk en Seilsøring, at Skibet under indløbende Omstændigheder ikke kan fastes til Vinden*). Enkelte Gisfjelde kunde antræffes endog langt østen for Cap-Farvel. Ombord i en Grønlandsfarer bør derfor altid, naar det blot er muligt at tænke sig Gis i Nærheden, holdes den strængeste Opsigt med Udfikken og i Taage eller Tynning under alle Omstændigheder føres smaa Seil.

Man betænke blot de mulige Følger af Tilfidesættelsen af disse Forsigtighedsregler. De i det Foregaaende omhandlede Skibsforslits afgive Beviser herfor, og vi ville, for at gjøre den Sandhed ret indlysende: at de i Davisstrædet forekommende Ulykkestilfælde fornemlig ere at tilskrive Mangel paa god Udfik og for stærk Seilsøring — slutte vore Bemærkninger om Seiladsen i dette nordlige Farvand, med en Beretning om et Skibbrud, der kan fremstilles som et advarende Exempel for hver den, som uden at bruge den fornødne Forsigtighed besarer Davisstrædet.

Skibet Shannons Skibbrud.

Den kongelige grønlandste Handels Skibe, Briggene Hvalfisken og Navigation, hiin ført af Capitain Gram, denne af Capitain. Bang, befandt dem paa Overreisen til Grønland ei langt østen for Cap-Farvel, den 2den Mai 1832, da de i Dagningen begge bleve opmærksomme paa adskillige Fragmenter af et Skib, hvilke de under Seiladsen passerede. Efter i denne Anledning at have praiet hinanden, holdtes skarp Udfik efter Brag. Fadegods, Rundholter og andre

*) Forf. Fader, der isøvrigt var i høieste Grad forsigtig, var ikke fri for denne Feil.

Requifiter bleve hyppigere og hyppigere, det var derfor ikke tvivlsomt, at et forulykket Skib maatte befinde sig omtrent i deres Cours. Det varede heller ikke længe førend de under deres Læ opdagede et Brag med en Mastestump dukke op af Vandet; at holde ned til det, udsætte hver sit bemandede Fartøi og hen til dette Brag, paaafyndedes saa meget som muligt. Ved at komme til Bougen af det blot med Forskibet ovenvande flydende Skrog, befandtes 27 ulykkelige Bæsenere paa samme, der alle bleve fordeelte i de to Fartøier og bragte ombord i Skibene. Fortællingen om Skibbrudet og de Lidelser disse Menneſker i 6 Dage havde udstaaet paa Braget, ville vi uddrage af en lille Bog — udgivet i Edingborgh af den blandt disse reddede Skibslæge Mr. John Campbell, — betitlet: „A Narrative of the Shipwreck of the Shannon of Hull, on her passage to Davis' Straits, den 26th. April 1832.“

„— — — Shannon af Hull, drægtig 360 Tons, commanderet af Capitain George Daven, afeilede fra Humber til Davisſtrædet paa Hvalfiſtefangſt den 28de Marts 1832.“

„Efter at være bleven tilſtræffelig udrustet med Proviant for 9 Maaneder og at have faaet vor Beſætning, der beſtod af 29 Simple og Officerer, ombord, flarede vi, tilligemed 7 andre Hvalfangere, Havnen den 27de Kl. 3 Eftermiddag, og havde en heldig Overſart til Shetland. Tog Lermicks Rhede den 2den April. Ved Efterretning om at Cholera var udbrudt, blev Mandſkabet ſtrar lagt under Quarantaine, dog blev det tilladt Capitainen at gaae iland, for at erholde de reſterende Folk til at completere Skibets Beſætning med. Efterat denne var bleven fuldtallig, 49 Simple og Officerer, der Alle, med Undtagelſe af een Mand, vare ved godt Helbred og friff Mod, tiltraadte vi vor Reife den 8de April med en gunſtig Vind, ſom vedblev nogle Dage, men derpaa ſtaggede ſig nordveſtlig, blæſende en haard Kuling omtrent i en Uge, og

ledsaget af en høi Sø, hvilket nødte os til næsten bestandig at lægge bi for tætrebede Mersseil."

„Den 18de døde vor syge Mand af Guulsot og Levering, og Alle bleve den følgende Morgen opkaldte paa Dækket, for at bevise Legemet den sidste Tjeneste ved at overgive det til Havet. Til den 25de havde vi flau Ruling eller stille Veir, hvorpaa det lustedes op med en gunstig Vind, som snart steg til en haard Ruling med stærke Regn- og Sneebryger. Da denne endnu tiltog mere, blev alle Mand den 26de Kl. 2 Morgen opkaldte for at mindske Seil. Mandskabet, med Undtagelse af Bagtsfolkene, var netop aiter gaaet ned, nogle af dette tilføis og Resten i Begreb med samme Forretning — da Skibet løb voldsomt, lige paa et Jisfjeld! — Paa denne Tid stode 3 Mand paa Udkig paa Baffen, men ingen af disse bleve Fjeldet vaer, førend Stødet kastede dem ned. Den styrbords Boug var fuldkommen knust, Forstavnen brækket, Bugsprydet, som havde tørned paa Jisfjeldet, var reist i Veiret og gik strax efter over Bord — og Kabysen var bleven kastet agterefter til Fokkemasten! Kort, Fordelen af Skibet var knust, og dette kastedes langs med Jisfjeldet, paa hvilket det atter stødte med styrbords Laaring. Den Skade Skibet leed ved dette andet Stød, kunde vi imidlertid ikke erholde Kundskab om. Det blev øieblikkelig kastet til med Stevnen mod Nord-ost, et Mersseil blev udtaget af Kabbelrummet, for at dække Bougen med og derved forsøge at stoppe Hullet — og begge Pumper bleve satte i Gang; men den styrbords vilde ikke give Vand og alle vore Bestræbelser i saa Henseende vare uden Virkning; Skibet vedblev at trække stærk, og da Tømmermanden peilede Pumpen fandt han 12 Fod Vand i Rummet — og nu opgave vi alt Haab om at redde Skibet."

„Da dette stødte var jeg i Køien og ved min øieblikkelige Ankomst paa Dækket viste en Scene sig, der kun kan føles, ikke beskrives. Jeg løb ned igjen og paaflædte mig, da

Søen fuldkommen havde gjenneblødt mig. Ved min Tilbagekomst paa Dækket begyndte Skibet at faste sig paa Siden og Capitainen gav Ordre til at fappe Fokke- og Stormasten; men førend dette kunde blive udført faldt hun heelt over paa Bred siden og forfærdelig at berette — endeel af hendes ullykkelige Mandskab blev skyllet overbord.”

„I denne frygtelige Stilling brød enhver Sø over os, vi støttede os i Røsterne eller Rigningen, medens vi neppe havde Tid til at aande mellem hver paa hinanden følgende Bølge; men i Løbet af 10 Minutter gik begge Masterne, som tildeels forhen vare fappede, overbord, og Skibet rettede sig atter lidt. Denne Omstændighed, skjøndt gunstig i mange Henseender, foranledigede dog flere Menneskers Undergang. Disse, som havde hængt dem fast i Rigningen bleve derved fuldkomment fastede overbord og adskillige druknede, medens Nogle mere heldige, dog ikke uden Banskkelighed, igjen fik fat i Skibet. Dersom Masterne vare blevne staaende nogle faa Minutter længere, vilde Skibet have vendt Bunden i Veiret og vi Alle saaledes paa engang været omkomme, eller ogsaa vilde vi være blevne skyllede overbord een for een, fordi vi allerede vare for udmattede til at holde os fast.”

„Da Masterne faldt, vare Capitainen, Spæskjæreren og Tømmermanden i Storemærs, men naaede igjen Skibet og frelstes. Tvende Brødre bleve sete at gaae ind i Hæjollen, bestræbende sig for at fappe den løs, men de opnaaede ikke deres Hensigt — Begge forsvandt med den næste Bølge; een Mand blev seet, øiensynlig livløs, hængende ved Benene fra Krydsværset — ogsaa han forsvandt snart. I denne frygtelige Crisis havde jeg faaet fat i Mesanrøstet, hvor de fleste af de andre Overlevende ogsaa hængte dem fast; da begge de andre Master gik, blev Mesanmasten staaende, de fleste af dem som tyede til denne bleve desaarfsag frelste fra en øieblikkelig Død. Jeg mindes godt, at da jeg anden Gang

kom paa Dækket og forsøgte at gribe fat i en Ende, hvilken allerede var fangen af en flink ung Knøs, der forrige Sommer havde gjort Touren med i samme Skib, denne da raabte til mig, at den ikke var paalidelig, hvorfor jeg strax sprang ind i Røstet — og at den næste Sø skulde ham overbord. Han var blandt de Første som saaledes omkom.”

„Jeg veed vel, at Sømanden bebreides, maaskee ogsaa med Rette, den Bane, at tage Guds Navn forsængeligt, og i Farens Stund ikke at have Sands for Religion. Det er mig kjært at kunne sige, at en saadan Opsørsel ikke bemærkedes i dette Tilfælde: de som vare tilbage for at fortælle deres sørgelige Historie, saavel som dem, der allerede havde fremstillet sig for deres Dommer, opførte sig yderst tilfredsstillende. Jeg hørte enhver som jeg lagde mærke til, ivrigt paakalde Ham, hvis Godhed, Viisdom og Magt ikke er mindre paa det mægtige Dyb end paa det tørre Land, og til samme Tid anraabe Hans Naade for dem som vare borte.”

„Skibet havde nu rettet sig meget, omendstjændt bagbord Side af Dækket og Ugterspeilet laae under Vandet. Vi begave os hen paa Bakken og befandt efterat have mønstret vort Antal, at 19, som kun 20 Minutter før, i fuld Kraft og Styrke vare vore Selskabere, nu bleve talte blandt de Døde. Efterat have henvendt vor Tak til den Almægtige for vor egen Opholdelse, begyndte vi at reise et Telt af det Seil vi havde udtaget af Rummet i den Hensigt, at trække det over Bougen som foreløbigt Beskyttelsesmiddel; dernæst gjorde vi os fast med Louge, for at forebygge, at vi ikke skulde blive skulde overbord, da Søen fremdeles vedblev at bryde over os, ligesom Vandet hvergang Skibet duede, ogsaa fra den knuste Deel af Dækket nedefra foer op imellem os. Imidlertid vedblev enhver Ting at bryde løst: Dækket var allerede ryddet for Baadene etc., nu kom Skillerum, Kamre og alt mellem

Dækkene frem, op igjennem Storlugen, men ikke en eneste Ting kunde blive reddet."

"Den foregaaende Aften vare tvende Skibe observerede agterud, vi ventede derfor med Ængstelighed paa af dem, saasnart Dagen brød frem, at blive reddede."

"Binden lagde sig, Søen smulede, Dagen frembrød — men intet Skib var at see! — Intet, uden Beviser for vor egen Ulykke: Gade og Stykker af Braget flydende omkring os i alle Retninger."

"Jeg erindrer ikke vor sidste Udregning, men vi befandt os ikke meget langt fra Cap=Farvel, uden mindste Udsigt til Hjelp af vore Medskabninger og ude af Stand til at hjælpe os selv; alt hvad vi kunde gjøre bestod i, at bede Ham, som Vind og Bølger adlyde, at sende os Forløsning i denne vor Nød. Det vedblev fremdeles at blæse saa haardt, at vi ikke hele Dagen turde vove os ud af Teltet, for at prøve paa at redde noget af Braget; hele vort Forraad var 4 Beskuitter og vi havde intet at drikke uden Søvand. En sørgelig Nat tilbragtes, Søen vedblev at bryde over os og vi havde neppe Plads til at staae Side om Side i Teltet."

"Fredagen den 27de April. Da Søen havde lagt sig noget, krøb vi ud af vort jammerlige Skjul, i den Hensigt, at benytte ethvert Middel for at erholde Provisioner. Det lykkedes 2de af vore Folk, at skaffe en Fjerding Kjød i Behold som var hængende i Skibets Agterende. Den største Deel af vore Provisioner vare enten forhen skyllede bort, eller saa fast indstuvende i Lasten og indpakkede i store Gade, at intet der lod sig bruge i Løbet af denne Dag var opskyllet. Dagsaa vedblev Skibet at ligge saa meget over, at den bagbord Side og Speilet holdtes fuldkommen under Vand, hvilket foranledigede et stærkt Braad gjennem det i alle Retninger; desværre kunde vi desuden under Arbeide blot holde os fast i de knuste Levninger af styrbords Opstaaende; thi vi havde

ellers intet at tage fat i, eller noget Slags Redskab at støtte os ved."

„Løverdagen den 28de April. Smukt Veir. Enhver af os, som var istand dertil, gik ud af Teltet, for om muligt at frelse noget fra Braget. Det lykkedes os at bjerge et Fad Meel, hvilket var kommet løst fra Lasten, og efter mange Banskkeligheder, beholdt vi ogsaa en lille Foustage Krudt. Noget af dette lagde vi i Solen for at tørres, i den Hensigt at faae Ild ved det, dog — alle vore Bestræbeiser i saa Henseende mislykkedes."

„Søndagen den 29de April. De Lidelser Tørsten forarsagede bleve nu utaalelige; de fleste af os kunde ikke længere afholde sig fra at drikke Søvand, hvilket snart virkede paa Størstedelen af dem, der havde nydt det, som et Burgeermiddel og hensatte dem i en meget svækket Tilstand. Nogle blandede lidt Meel i det i en gammel Sko (vi havde intet andet Drickefar), da Melet gjorde Vandet mere velsmagende; andre holdt tygget Kjød, Læder eller Bly i Munden. Hidtil havde vi tilbragt en betydelig Deel af vor Tid med Andagtsøvelser, men nu begyndte Modet at forlade os. Vi betragtede dem som leed en øieblikkelig Død da Skibet stødte, som meget lykkeligere end os, der efter alle vore Lidelser ikke havde anden Udsigt end Døden i dens frygteligste Skikkelse."

„Mandagen den 30te. De som formaaede det, gjorde et andet Forsøg paa at bjerge lidt Proviant eller Vand, men vi maatte snart aflade deraf, da Søen brød saa stærkt over Braget, at vi stode Fare for at blive skyllede overbord; vi vare ogsaa nu saa svage, at vi ikke kunde staa uden Hjelp. Een Mand døde; han havde drukken en betydelig Deel Søvand, som ingen Virkning gjorde paa ham; først fik han Dilirium og siden blev han ufølsom for Alt, indtil kort førend han opgav Aanden. Hans Klæder bleve deelte blandt dem, som trængte meest til dem; thi flere Individier vare ifkun

tildeels paaflædte i denne skræffelige Periode. Legemet blev derpaa fastet overbord."

„Tirsdagen den 1ste Mai. Alle de af os som vare istand dertil, gik ud, for at prøve om det var muligt, at sønderslaae Fadegodset i Lasten, paa det at Bandsfadene kunde blive flot, skjøndt saaledes tillige at løbe Risiko for Skibets Synkning; thi det var de tomme Fade der hidtil havde holdt dette ovenvande, og da vi havde opgivet alt Haab om at blive frelst, syntes det os bedre at drukne, end at døe af Hunger og Tørst."

„Vi gjorde nogle saa frugtesløse Forsøg paa at faae dem i Staver, men vi maatte snart ophøre hermed, da ikkun Otte af os kunde hjælpe hverandre, og vi tilmed neppe kunde staae paa Benene. Vi vare nu ved de Lidelser Bandmangelen foraarsagede, bragte i den sorgeligste Stilling; en anden Mand døde paa samme Maade, som er meldt om den sidst afdøde, og tvende Andre droges med Døden; de vare begge følesløse. De fleste laae omkring i Teltet, indstændig bedende dem som kunde, at bringe dem Søvand. Det blev nu foreslaaet af nogle af vore Folk, at jeg skulde aarelade dem og lade dem drikke deres Blod. Capitainen og Sytten andre bleve aareladte og omtrent eet Pund taget af hver. Nogle blandede Blodet med lidt Meel i en gammel Sko, medens Andre drak det som det var afløbet. — Det er her hverken Tid eller Sted, at gaae ind paa en physiologisk Undersøgelse af Tørstens Natur eller Virkning paa den menneskelige Organisation, men vi have god Grund til at antage, at den er ligesaa utaalelig som Torturen paa Pinebænken, og har maaskee samme smertelige Fornemmelser i Følge med sig i Iishavet, som i Afrikas brændende Sand."

„Vi tilbragte en meget slem Nat; Søvn var ikke at tænke paa, og vi tvivlede om Guds Barmhertighed hvergang vi overveiede vor fortvivlede Stilling. Det blæste en haard

Ruling og Søren gik saa høit, at den brød aldeles over Skibet; vi maatte derfor surre os fast med Louge, for at undgaae at blive tagne overbord, og vi stode i Vand til Ræerne. Hensimod Aften aftog Stormen og Søren lagde sig."

"Onsdagen den 2den Mai. Ikkun To eller Tre vare istand til at gaae ud, i det svage Haab at opdage ferst Vand, men som tilforn — vort Forsøg var omsonst. Vi vendte nu igjen tilbage til vort Telt, med den faste Beslutning at lægge os ned og dø; thi vi havde opgivet alt Haab om at erholde enten Proviant eller Vand. Paa denne Tid begyndte Skiber stærkt at opløses; Dæksplanterne brødes op baade For og Agter, da Masterne holdtes ved Skibet af den bagbords Rigning, flydende langs Siden og ofte af Sødræget bleve baarne med Enderne ombord, saa at de ved at løbe ind i Storlugen opreve Planterne fra For til Agterstavnen. — Klæderne vi havde paa vare kun sjeldent tørre og det blot for nogle saa Timer ad Gangen, men vi leed forholdsvis lidet saavel af Hunger som Kulde — kun Tørst, Tørst!"

"Størstedelen af vore Folk vare vedblevne i Fortvivlelsen, siden sidste Nat uafsladelig at raabe og bede om Vand! — Ikke længe efter at vi vare vendte tilbage til Teltet, udraabte en ung Shetlænder, som var gaaet ud med den Beslutning at kaste sig overbord og saaledes gjøre en Ende paa sine Lidelser, at tvende Skibe bare ned paa os. Den pludselige Overgang til Glæden overmandede os i den Grad, at vi en Tid forbleve maalløse. Alt hvad vi mægtede at gjøre, var at trykke hinandens Hænder og takke Gud for den nærværende Udsigt vi nu havde til, fra vor elendige Stilling at blive gjengivne Livet. Dog frygtede vi en Tid for at see ud, fordi vi allerede tvende Gange vare blevne skuffede i vort Haab; saaledes ved en Leilighed, da Styrmanden hændelsesvis saa ud af et Hul i Teltet og udraabte, at der var et Skib tæt ved os, men da Alle, som vare istand dertil, fore ud af Teltet, var intet Skib at see.

Imidlertid fandt vi, at Underretningen denne gang var rigtig. Da Skibene kom os nær paa $\frac{1}{4}$ Mil, fastede de Baf og udsatte strax deres Baade, hvilke iforveien vare klarede. Da de kom til Siden gave vi dem tre Guder. Capitainen havde givet Ordre til, at de Svageste skulde i den første Baad, men saa stor var Folkenes Utaalmodighed, at Alle som kunde sprang i denne og nær havde synket den; det glæder mig dog at kunde sige, at ingen Ulykke hændedes og at vi Alle kom frelst ombord. Capitainen og jeg, tilligemed de Syge, bleve tilbage tilsidst."

"De to Brigge befandtes at være danske, bestemte til deres Etablissementer paa Vestkysten af Grønland med Provisioner og Passagerer. Det er bemærkingsværdigt, at Aftenen før vi bleve optagne, gjorde det ene Skib Signal til det Andet om at forandre Cours, hvilket Signal imidlertid blev misforstaaet, saa at de begge vedblev at styre som forhen*). Havde den Sidste forstaaet Signalet og forandret sin Cours vare vi komne aldeles ud af deres Coursstreg og maatte undergaaet, da vi ikke havde fundet udholde det meget længere; ei heller vilde den søndersplintrede „Shannon“ længe holdt sig flot.

"Jeg skal aldrig glemme de ædelmodige Danskes Godhed; de modtog os som Brødre og gjorde alt hvad der stod i deres Magt, for at gjøre os det saa confortabelt muligt. Matroserne afgav deres Kvier til vore udmattede Folk og sov selv blandt Seil etc. Capitain Gram, saavel som Colonibestyrer Wolff — der tilligemed Kone og tvende Børn, efter et Besøg i Hjemmet, gik ud med som Passagerer — samt en mæhrift Brødremissionair og hans Kone, viste os den største Opmærksomhed. Vore Folk vare saa svage, at de

*) Overeensstemmende med Capitainerne Gram og Bangs Udsagn.

Fleste med Louge maatte hales op ad Briggens Sider, da de ikke vare istand til at stige op paa almindelig Maade."

"Jeg og 12 af de Svageste bleve satte ombord i Hvalfisten, Capitain Gram; Capitain Daven, vor første Styrmand og 12 Andre gik ombord i Navigation, Capitain Bang. Ved Ankomsten ombord erholdt vi hver et Glas Viin og Vand, tørre Klæder og andre Venskabsbeviser. Vore Been og Fødder bleve badede med koldt Søvand og vel gnedne; hvor Symptomer til Koldbrand viste sig, brugte vi Badning og Omslag." — — — —

"— — — Jeg formaaer ikke at beskrive den Godhed og Opmærksomhed, som vistest os af dem der stode os bi i vor Ulykke. Fra det Dieblif vi af de ædelmodige Danske bleve tagne fra-Braget, til den Tid vi af de gode Folk paa Kirkwall bleve sendte til vore respective Hjemsteder, modtog vi al den Hjælp Tid og Omstændigheder vilde tilstæde, hvilket jeg altid skal beholde i taknemlig Erindring."

For ikke at blive altfor vidtløftig, ville vi forlade Mr. Campbells Dagbog og med Hensyn til de Skibbrudnes videre Skjebne forteligen bemærke følgende:

I Lidelsesdagene viste Capitain Daven sig som den ægte Sømand, der med Døden for Dinene ikke forsagede, indtil Redningsøieblikket trøstede og opmuntrede han sine Lidelsesbrødre, saa at Folkene endog tiltroede ham en Forudseenheds-gave, da han bestandig havde forsikret dem, at Gud vilde sende dem Redning. Formedelt hans Selvbeherkselse i Nødser efter Ankomsten paa de danske Skibe, gjenvandt han snart sin fuldkomne Sundhed.

Mr. Campbell, Skibschirurgen, en vakker, ung Mand, skjøndt selv meget lidende, udviste den største Opoffrelse for de Syge i begge Skibene.

Af disse døde endnu, under de skrækkeligste Lidelser, 5 Mand ombord i Hvalfisten og 2 i Navigation, saa at ifkun

20 af Shannons 49 Mand gjensaae Hjemmet. Blandt de Overlevende var Første-Styrmanden den meest lidende; efterat han af Capt. Bang var landsat, tilligemed Lægen og Flere, paa North Ronaldsney, og deraf transporteret til Kirkwall, blev hans venstre Been affat. Paa Reisen vare flere af Matroserne af Mr. Campbell amputerede een eller flere Tær — og naar undtages Capiteinen, denne Læge og et Par Mand, ville disse Skibbrudne vel neppe nogenstinde aldeles forvinde Følgerne af de paa Braget udstandne Lidelser.

*

*

*

Vi have under Capitein Grams Ophold i Grønland samme Aar, talt med Fire af de skibbrudne Englændere og overbevist os om, at hele Ulykken desværre foranledigedes af, hvad vi foran have udtalt os om, — Mangel paa Aarvaagenhed hos Udfiksfolkene.

II.

Indbyggere.

Næst Grønlands Naturbeskaffenhed, maa selvfølgelig dets Befolkning blive Gjenstand for vor Betragtning, og af denne fremligst den grønlandske, deels fordi denne kun har hjemme i Landet, deels fordi Handelen paa Grønland hidtil saa godt som ene grunder sig paa dette Folks Erhvervdygtighed og endelig fordi man ikke kan danne sig noget Begreb om de nuværende Handelsforhold og de Reformer, Grønlænderne kunde have naturligt Krav paa i den nærmeste Fremtid, uden at være nogenlunde bekendt med Folkets Character, Levemaade og huuslige Liv.

Det er imidlertid altid et vanskeligt og et ubehageligt Hverv, at fælde en afgjørende Dom om et Folkets Livsforhold og Menneſkeværd, naar man paa sine individuelle Anſkuelser i ſaa Henseende vil begrunde Forſlag, der kunde ſaae Indvirkning paa hine Livsforhold; det bliver endnu vanskeligere i dette Tilfælde, eſterat en vis Miſſionair Oſtergaard i Danſk Miſſionsblad, 14de Aargang Nr. 2, Februar 1847, har brudt Staven over dette Folk og i bogſtavelig Forſtand brændemærket det, medens paa den anden Side Danſke, ſom have tilbragt 20 à 25 Aar i Landet, ofte forfalde

til den modsatte Nøderlighed. Men — i hvilket som, bør vi dog trøstlig forudsende den Baastand: at Grønlænderens gode Egenskaber i Almindelighed langt overstiger hans flette, og at dette lille Folkeskæb i Sandhed fortjener al det Hensyn, der sikkert vil tages til dets Velvære under hvilketsomhelst Reformer Regjeringen i Fremtiden maatte beslutte. Bevist for denne Baastand vil, som vi haabe, findes i efterfølgende Skildringer.

Grønlændernes Oprindelse, Legemsformer og Character.

Den iudsødte grønlandske Befolkning (ialt omtrent 8000 Individer, iberegnet 1500 Blandinge) er en Green af den over de nordligste Polarlande adspredte Eskimostamme. Grønland har rimeligviis faaet sin Befolkning fra America, som ifølge Ross og Parry ovenfor den 73° er landfast med hiint Land. Sproget er eskimoisk, et meget melodisk, men for en Europæer vanskeligt Tungemaal at komme tilrette med*).

Tiden paa hvilken Eskimoerne befolkede Grønland er ubekjendt; thi allerede i det 10de Aarhundrede, da Grif Rauda fra Island nedsatte sig her, synes det at have været beboet af hiint Folk, der af Islænderne betegnedes med det Navn: „Skrællinger“.

*) Det er især Berbernes Construction, under Anvendelsen af Affixa verbale, cum Suffixum, i transitive Sætninger, der gjør dette Sprog saa vanskeligt at lære for den ældre Europæer; man hjælper sig derfor med det saakaldte „Colonigrønlandsk“, hvis Hovedtræk er Anvendelse i alle Perioder af Endelserne „pok“ „lit“ og „ponga“ o: „jeg, du, han“. Hjælpeverbet „piok“, (gør), der har meget tilfældes med det engelske „do“, anvendes dernæst istedet for Affixerne, naar man iøvrigt har et tilstrækkeligt Antal Berber i Sømmelsen. I en Grønlænder's Dre maa derfor „Colonigrønlandsk“ lyde som en Tydsters gebrokkene Dansk.

Det ligger udenfor dette Skrifts Omraade at omhandle den ældre Bebyggelse af Islænderne i Grønland, kun maae vi bemærke, at man ifølge de Efterretninger, Fortiden har levnet os, tør antage, at de derværende Colonier ere gaaede tilgrunde — om ved fjendtligt Overfald af Udlændinge eller af Landets første Beboere, Eskimoerne, er uvist — omtrent i Slutningen af det 15de Aarhundrede. Da Hans Egede ankom til Grønland 1721, foresandtes kun Runder af Bygninger efter den islandske Nedsettelse; derimod anslaaer han den daværende eskimoiske, eller, som den nu blev kaldt, grønlandiske Befolkning til omtrent 30,000 Sjæle, og man seer heraf, hvor uheldigt Moraliteten har indvirket paa samme i et Tidsrum af 130 Aar. Om Aarsagerne til denne Afgang i Befolkningen, have vi iøvrigt udtalt vor Mening andetsteds *).

Indbyggerne ere lutheriske Christne og Missionerne omtrent deelte mellem danske af Missionscollegiet ansatte Præster og mæhrske Brødremissionairer. Hedninge findes nu kun ved de danske Besiddelses Oderpuncter nord og syd.

Flere Forfattere have givet os Afbildninger af og Beskrivelser om den eskimoiske Races Legemsformer, Klædedragt, m. m.; det almindelige Begreb man ifølge disse Efterretninger maa danne sig om dette Folkesærd er intet mindre end gunstigt: Eskimoeren er under Middelsørrelse, har et i Forhold til de andre Legemsdele bredt Hoved, smaa sorte Dine, en flad Næse og utilbørlig smal Bænde, eller rettere en Indknibning fra Tindingerne op efter, der fornemlig, i Forening med det lange, stride, sorte Haar, er at betragte som denne Races umiskjendelige Præg.

Denne Typus passer dog vist i høiere Grad paa Nordend paa Sydgrønlanderne, især i Julianehaabs District; thi

*) Den grønlandiske Handel sat i Forbindelse med Grønlands Colonisation, 1845, af Forf.

blandt disse finder man anseelige Karle, endog med froget Næse og i det hele taget ret aristokratiske Ansigtstræk.

Om dette blot er et Naturspil, eller hidrører fra det gamle, islandske Blod, er vanskeligt at afgjøre — kun saa meget er vist, at mange Grønlændere her vilde være betydeligt over Middelsstørrelse, naar Underextremiteterne ikke ved Brugen af Kajacken fra Barndommen vare blevne forkrøblede.

6 Aars Drengens Kajak bliver nemlig ikke skiftet med en større, førend han umuligt længere kan pine sig i den; ligeledes 10 à 12 Aars Drengens o. s. v. Dette i Forening med den daglig steddende Stilling ødelægger Underkroppen og giver Benene en unaturlig Bøining bag ud i Knæledet. Derfor træffer man tit paa det Særsyn, at den Grønlænder som i Kajacken har et ret anseeligt Udseende, paa Land bliver til en lille Purf.

Grønlænderen er med alt dette let og sikker paa Benene, saavel ved Gjeldgang som ved hans Indlingsfornøielse, Dandsen, i hvilken Mændene i Nordgrønland have bragt det til en stor Fuldkommenhed, forneimlig i den engelske Matrosdands: „Realen“.

Fruentimmernes Klædedragt, der egentlig efter vore Begreber er en Mandsdragt, foranlediger at disse ogsaa see mindre ud, end de i Virkeligheden ere. Man give blot en Grønlænderinde en europæisk Fruentimmerdragt paa, og hun skal i Almindelighed ikke staae tilbage i Formerne for en massiv sjællandsk Malkepige.

Begge Kjøn udmærke sig iøvrigt ved meget smaa veldannede Hænder og Fødder, ligesom ogsaa ved særdeles hvide og sunde Tænder.

Vende vi os nu til en Characteristik af dette Folk, saa bør vi med fuld Føie udhæve en Dyd det besidder, som tildeels opveier dets Laster, vi mene hermed Grønlændernes ubegrænsede Retsfølelse. Denne Retsfølelse er ikke bevirket

ved Christendommens Indførelse i Landet, men mærkeligt nok, høist rimelig en Følge af den hedenske Skik, som Missionairerne lige fra Egedernes Tid til Dato har søgt at undertrykke og modvirke. — „Ballieringer“.

Det dæmoniske Anstrøg denne Skik synes at have, har rimeligviis foranlediget Præsterne til at betragte den, som staaende i Forbindelse med den hedenske Gudsdyrkelse og Angekoffernes Heresfunster, for at fremmane gode eller onde Aander. Dette er derimod aldeles ikke Tilfældet. „Sokellur-sok“ — (Balliereren) fremtræder nemlig som en Forkjæmper for Ret og Retsfærdighed, opfordrende og opæggende en vis udpeget Personlighed, som han paa en vittig Maade bebreider visse flette eller letsindige Handlinger, til Forsvar. For en Snees Aar siden fandt slige Kampe ofte Sted ved det sydligste Etablisement, Neunortelik, hvor flere hundrede Grønlændere forsamlede sig for at drive Klapmytsefangst om Foraaret.

Fors. har her overværet dette Skuespil, uden hvilket man betragter en Ballierfest som en naragtig Leeg.

Det var en Ordkamp, der altid foregik ved større Folkeforsamlinger paa følgende Maade.

Tilhørerne satte sig paa Jorden eller Klipperne i en Kreds omkring en aaben Plaine. Udfordreren stillede sig i Midten af Kredsen, begyndende en Balliersang under Forsamlingens Omkvæd — ai a — ai a-ia! — og Accompanement paa en lille Tromme, bestaaende af et over en Træring udspændt Stykke Sælhundestind og tilhørende Trommestok. Versom den udpegede Person ikke allerede har stillet sig lige over for Udfordreren, springer han op naar denne bliver for nærgaaende — og nu gaaer det Slag i Slag under den forsamlede Mængdes stadige Omkvæd: ai a — ai a-ia! — indtil en af de Kjæmpende — ofte først efter 4 à 6 Timers Forløb — omsider træder af og een eller flere maaskee stille sig i hans Sted til en ny Kamp. Man forstaaer selvfølgelig

ikke Meningen af deres dunkle Bittigheder, uden Forflaring af een af Tilskuerne, naar en saadan opvækker Forsamlingens skrallende Latter, men ligemeget, Mimikken er saa talende, at man følger Kampen med Interesse og naar Seierherren i Slutningsscenen i en nedbøiet Stilling, med et infernalsk Griin figger Modstanderen op under Dinene, idet han tildeler denne det sidste Slag, der bringer ham til at forstumme, føler man, at dette Skuespil har mere at betyde, end det naragtige Gøgleri, som denne Skif rimeligviis har affødt: en enkelt Grønlænder's Sang og trommen under Legemet's Fordreielser og uteerlige Bittigheder, der ene ere beregnede paa at opvække Tilskuernes Latter.

Uagtet Balliereren er nøgen til Beltestedet, foranlediger dog Legemet's voldsomme Fordreielser og den heftige Sang, at Sveden strømmer ham ned over Hofterne; Seierherren ændser det ikke, den Overvundne derimod skulker bort og ikke sjældent befaler han i sin Forbittrelse sit Huusgesinde strax at sætte Ronebaaden i Søn, for at reise bort. Træffer han tilfældigviis senere sin Overvinder, opstiller han ikke sit Telt paa samme Land som denne har sit, men reiser videre — han føler sig for bestandig bestjæmmet.

Hensigten med Ballieringen synes desuagtet vel ikke egentlig at have været beregnet paa at straffe Forbryderne, men kun paa at gjøre de af ham udøvede letsindige Handlinger latterlige og de flette foragtelsesværdige, og det kan derfor ikke nægtes, at denne Skif maatte have en heldbringende moralsk Indvirkning paa Folkets Begreber om Ret og Uret — Godt og Ondt. At disse Nattesener — thi de foregik altid om Natten — iøvrigt gav Anledning til Orgier, Missionairerne maatte søge at affstæffe, er uncægteligt.

Den antydede Retsfølelse er, som sagt, tilstede i Folket og er det sikreste Værn for Europæerne i dette fuldkommen lovløse Land. I hvilket som helst indviklet Tilfælde kan Euro-

pæeren handle frit, naar han blot altid har Ret, ja endog foretage Handlinger i Hidsighed, der efter hans egne Anskuelser maae forkastes efter koldere Overlæg; han vil altid have Massen paa sin Side mod den Enkeltes Overlelser eller mulige Volds handlinger.

For at anskueliggjøre den Overvægt, Europæeren ene blandt saakaldte Vilde kan tiltage sig over disse, og for nærmere at betegne den grønlandske Character, skal vi tillade os atter at uddrage et Par Exempler af Dagbøgerne.

I første Tilfælde var Forf. beliggende ved Lichtenau med et Fartøi for at indhandle grønlandske Producter i Efteraaret 1821.

„— Under denne Dags Indhandling foresaldt iøvrigt en Begivenhed som jeg privatistimo vil optegne:“

„Hr. M—“ (Ph. var dengang Assistent og Fartøisfører) „har den Skif, at lade Grønlænderne fra Udstederne, under Opholdet om Sommeren ved Colonien, udsøge Anoraktøi:“ (Kattun eller Bomuldsøvertræk til Fugleskindspelsene), „det udsøgte Stykke bliver derefter sammenrullet og vedkommende Grønlænders Navn paastryket.“

„Et saadant Stykke Tøi gav Anledning til følgende Scene:“

„Grønlænderen C— havde til Indmaaleren paa Dækket leveret $1\frac{1}{2}$ Bl. Spæk; ved Indtrædelsen i Kahytten foreviste han Sedlen til denne og forlangte derpaa det Stykke Tøi, som han i Sommer havde udsøgt sig ved Colonien. Jeg leverede ham det med den Bemærkning: „her er det, men du har ikke nok til at betale det med.“ — Efter at have betragtet Tøiet noget, springer han pludselig op ad Kahytstrappen; jeg naturligvis efter ham, og det saa hurtigt, at jeg endnu itide fik fat i hans Anorakhætte, idet han vilde svinge sig over Lønningen, for at ile ned i Kajacken. Det var et Dieblifs Bærk at fæste ham i Dækket, rive Tøiet fra ham,

derefter at lette ham over Lønningen ned i Baaden, som just laae paa Siden af Fartøiet, og beordre 2de af Folkene til ufortøvet at sætte ham iland, uden Hensyn til at han selv havde Kajacken ved Haanden."

"Alt dette foregik med Rigning og Dæk fyldt af et halvhundrede Grønlændere, der vel forbausedes, men uden at en eneste rørte sig til deres Landsmands Forsvar. Jeg var ogsaa strax beløvet paa, at forsvare min Handling for den offentlige Domstol, og hele Massen fandt Tolkens" (jeg var endnu for grøn i Landet til selv at turde paatage mig denne) "Forflaring saa fyldestgørende, idet jeg tillige lod 2de af Flokken see paa Maalet og udleverede det af Deliquenten modtagne Spæk, at denne Sag øieblikkelig var afgjort."

"Ved min Ankomst iland til Middagspise hos de gjæstfrie Brødre, beklagede disse hvad der var foregaaet, saameget mere, da bevidste Grønlænder var en af deres bedste Gæstgiver, der nu fortrød Gjerningen, med det Tilføiende ""at Tøiet var saa smukt, at han derved fristedes til at løbe bort med det, skjøndt han siden agtede at betale det.""

Det andet Exempel er af en senere Dato, Febr. 1827.

Det er almindelig Skik i Julen og paa Kongens Fødselsdag, at tillade Grønlænderne at dandse i Colonisternes Beboelsesleilighed; det er ogsaa Skik, at Colonisterne førend disse Høitider hver erholde en Tønde Øl brygget, og denne Brygning bevirker ikke sjældent en for stor Munterhed blandt Grønlænderne, som tracteres af Colonisterne. Ved en saadan Leilighed foresaldt følgende Begivenhed.

"— Grønlænderen Itof hjemkom i Dag syd fra, medbringende 2de Harer til Coloniens Tømmersmand. Da de saakaldte Storfangere ikke ellers nedlade sig til at jage for Europæeren, var dette mig paafaldende og jeg søgte Forflaring, ved hvilken det viste sig, at dette Særsyn stod i Forbindelse med Lystigheden for nogle Dage siden. Som et

Bidrag til Grønlændernes Characteristif fortjener Historien at optegnes."

"Kongens Fødselsdag, den 28de Januari, var som sædvanlig Dands ved Colonien. Ved min Nærværelse i Colonisternes Stue saae jeg vel, at benævnte Grønlænder og Coloniens Tømmersmand af og til stødte temmelig haardt mod hinanden, uden at det dog faldt mig ind, at dette skete forsætlig; længere hen paa Aftenen kom imidlertid Tømmersmanden ind til mig, beklagende sig over Stofs fornærmelige Opførsel, udbedende sig Tilladelse til, som han udtrykkede sig, at tage et Tag med ham, da han vel kunde mærke det var hans (Stofs) Hensigt at probere ham."

"Jeg maatte naturligviis afslaae en sliq Begjæring og gik tilmed ind i Dandsesalen, hvor jeg i nogen Tid paasaae at Roligheden ikke forstyrredest. En Timestid efter at jeg igjen var gaaet ind i min Stue, hører jeg et voldsomt Fruentimmer=Skrig; min Dør blev revet op, og et Dusin Snykker af dette Kjønn styrtede ind med det Udraab: ""Kom ud strax Kjøbmand, ellers slaae de din Tømmersmand ihjel!"" — Ved min øieblikkelige Ankomst udenfor Colonibygningen, mødte mig, imellem denne og en sammensnyget Sneedrive, et intet mindre end behageligt Syn: en Klump Grønlændere ovenpaa min ulukkelige Tømmersmand og Resten af de dandsende Cavalerer isærd med at trække Anovakkerne af, formodentlig fordi de ogsaa vilde være behjælpelige med at knuse hiin. Min første Handling maatte her være en Rydningsforretning. Med en Lethed, som forundrede mig selv, var jeg saa heldig, at saae hele Klumpen fastet op i Sneedriven og min Tømmersmand stillet paa Benene; her var ingen Tid til at undersøge Sagen, den næste derfor, at holde en Tale for det os omgivende Selskab, der, skjøndt maaskee temmelig ucorrect, omtrent lød saaledes: ""Har Tømmersmanden gjort Eder noget ondt, eller er det kun Stof og ham der ere vrede paa hinanden."" —

Et eenstemmig: „„Nei, han har ikke gjort os Fortred!““ — besvarede dette Spørgsmaal. „„Nuvel!““ — gjentog jeg — „„finde I det derfor ikke rigtigt, at vi lade disse To ene slaaes? — Kom her Alle i en Kreds og dem begge her i Midten, den der først siger „„Tersa!““ — er overvunden.““ Grønlændernes Udraab: „„Ja, i Sandhed saaledes er det godt!““ — overberiste mig om, at jeg, som man siger, havde truffet Sømmet paa Hovedet. Medens vi stillede os i Kreds bemærkede jeg, at Anovakkerne listedes paa igjen, Kampen begyndte, Stjerner og Nordlys belyste denne opbyggelige Scene. Jeg skal ikke nægte, at jeg forinden i Smug fik sagt til Tømmermanden: „„lad dig ikke banke Tømmermand!““ Grønlænderen eller rettere, Blandingen, Itof, var en stærktbygget kraftig Karl, medens min Tømmermand var spinkel og begavet med et Par jammerlige, tynde, skjæve Been — dog, jeg stolede paa, at han var een af Holmens faste Stofs ægte Sønner og jeg tog ikke feil; een af de bekjendte „danste Skaller“ afgjorde Kampen — Itof faldt.“

„Der stod endnu kun tilbage, at han skulde erklære sig for overvunden, førend Tømmermanden slap ham, og det holdt haardt forinden den stolte Karl paa Broderens og Slægtinges indstændige Bøn, fik udtalt hiint lille Ord. Da Kampen nu var afgjort, kaldte jeg alle Grønlænderne ind, skjænkede dem en Snaps og lod en Spand Ol sætte paa Gulvet. Musikken begyndte igjen og Dandsen gik nu uforstyrret til om Morgenens, medens Itof skal have raset forfærdeligt i sit Huus.“

„Denne Historie staaer i følgende Forbindelse med de forannævnte 2 Harer.“

„Morgenens efter at Itof var bleven tugtet, kom han, uanseet sit pyntelige blaa Die, op til Tømmermanden, fortalte ham, at han paa et Par Dage agtede sig synd efter paa Fangst; Tømmermanden skulde derfor medgive ham sit Skydetoi,

saa skulde han nok bringe ham et Par Harer ved Tilbagekomsten."

Oftnævnte Itof var i Grunden et brutalt, ufordrageligt Menneske, i enhver Betragtning Coloniens „Løve“, man maa derfor saa meget mere forundre sig over, at han indsaae sin Uret — Alle vare enige i, at han paatrængte sig Tømmermanden — og søgte at gjøre den god igjen, og man tør vel af slige Exempler, der iøvrigt foresalde oftere, uddrage den Slutning, at, om end Grønlænderen overiler sig, lever dog den udhævede Retsfølelse i ham, og bringer ham snart til at gaae i sig selv og fortryde sin Handling. Noget egentlig Forbrydelse mod Europæerne fra Grønlændernes Side har man derfor hidtil intet Exempel paa, og dette stadfæster vor foranvttrede Paastand: at den „grønlandske Retsfølelse er de Danskes Skjold i Grønland."

Ifølge disse Folkets Begreber om Ret og Uret, respec- terer Grønlænderen ogsaa i høi Grad Eiendomsretten. Vedtægterne imellem dem selv indbyrdes, skjelne saa bestemt mellem mit og dit, at der aldrig, f. Ex. ved deres Fangst, opstaaer Splid. Ogsaa Europæerne kunne i Almindelighed glæde sig ved denne Eiendoms sikkerhed, der er saa stor, at man i dette Land neppe kjender til at lukke Døre eller Gjemmer i Beboelsesleiligheden under Fraværelsen; den simpleste Laas er i al Fald Bærn nok for Coloniens Sager. Man tør saaledes ogsaa paastaae, at Grønlænderne ikke have Hang til Tyveri, naar man ikke vil tage Hensyn til Smaarapserier af Tjenerinderne; Kaffe- og Brødsækken friste let til øieblikkelig Rindelse.

Grønlænderen elsker sit Land og sin Frihed; den gode Fanger er det selvstændigste Menneske i Verden og bytter ikke med Naglegaksoak (den store Herre o: Inspecteuren). Kun den danske Proviant synes det kan nedstemme dette Frihedsfind; man vilde ellers ikke kunne forklare sig den Kjendsgjerning,

at det, skjøndt Colonistens Lod af Grønlænderne synes fornædrende og Benævnelsen „Kivgak“, meget godt kan oversættes ved „Træl“, er saa let at erholde Nationale til Colonistjenesten. Almindeligviis er det Blandingen der antages i fast Tjeneste, fordi han ofte fra Barndommen har faaet Smag paa dansk Levemaade, og han veed da, at sætte sig saa godt ind i Forholdene, at man meget maa foretrække Indfødte for mange af de Subjecter man, idetmindste i Fors. Tid, fik fra Danmark — ofte lige fra Straffeanstalterne. Blandingen eller Grønlænderen er i saa Fald fredelig, tilbageholden, lydig og arbeidsom. I 13 Aar, med 6 à 12 Nationale til Besætning, har Fors. ikke een eneste Gang havt Grund til at give en af disse blot en alvorlig Trettesættelse.

Underledes forholder det sig derimod med den fri Grønlænder, som man ved enkelte Leiligheder antager til Arbejde; naar han er fæd af det, siger han uden videre: „kassuvonga“ — „kassukánga“ o: „jeg er træt“ — og gaaer sin Vej. Ligeledes siger den antagne Tjenerinde ved det mindste stødende Ord: „sorrârponga“: o: „jeg holder op“ — og faster Støvler og Løi ind i Stuen.

Intet Folk kan være mere fredsommeligt og i Grunden godmodigere end det grønlandske; aldrig hører man Grønlænderne trættes, endnu mindre flaaes de — ei engang Drengene. Ogsaa maa man i en vis Betragtning rose deres Gudsfrugt. Kirkegang og Psalmesang er dem en behagelig Beskjæftigelse. De have et godt Øre for Musik, synge fleerstemmige Kirkesange temmelig rigtigt, og bringe det ikke sjældent i vildt Violinspil til en mærkelig Fuldkommenhed, ligesom de med Lethed fatte mange andre mechaniske Færdigheder; de lære saaledes let at skrive, men meget vanskeligt at regne. Man vil neppe finde en skønnere Haandskrift end en vis Blandings, der rigtignok i nogle Aar har frekventeret en kjøbenhavnsk Skole,

mødens han derimod med Hensyn til Regning staaer paa et meget lavt Trin.

I Mod sætning til ovenansførte virkelig gode og agtværdige Egenskaber, møder man desværre ogsaa nogle flette. Grønlænderen er saaledes meget hævnjerrig, han vil ikke undlade at hævne sig, naar det blot er ham muligt, for enhver tilføjet Fornærmelse; denne Lyde er et Arvegods fra Hedenstabet, da Blodhævnen indtil i 3die og 4de Led udøvedes. Denne Slags Hævn har vel Christendommen Fortjenesten af aldeles at have udryddet, men derimod ikke Utringer af denne Følelse paa anden Maade, f. Ex. i at lade disse falde paa Udelæggelse af deres Fjenders Eiendele.

Ubevist og ubevist er det, at Grønlænderne endnu skulle myrde paa Havet, ved at fæste Modstanderens Kajak om; det siges, men vi troe det ikke, fordi aldrig noget enkelt Tilfælde i saa Henseende er oplyst.

Dersom man troer, at kunne fæste en Grønlænder til sig ved Belgjæringer, bedrager man sig, og der er derfor ingen Tvivl om det træffende i en vis gammel Colonibestyrers Raad til de yngre Betjente: „Gjør en Grønlænder Ret, men aldrig Godt!“ — Endog de med en Europæer givte Grønlænderinder, vil kun til et vist Punct blive Manden hengiven; hun vil altid betragte ham som fremmed og forraade hans hemmeligste Handlinger og Utringer til sine Landsmændinder, ja hun vil skilles fra ham uden anden Smerte end den, det mulige Tab af dansk Kost forvolder hende.

„Du er god!“ — „Du er rar!“ — flyder altid paa Tungen, men kommer ikke altid fra Hjertet.

En Insender af et Inserat i Flyveposten Nr. 293, 1849, har gjort den Bemærkning, at Løssagtighed er mere gængs i Syd- end i Nordgrønland; vi indrømme villigen denne Paa-stand. Saturnalierne under Syd-Grønlændernes Ophold i Fjordene paa Kendsjagt og Loddefiskeri skulle, efter Rygtet, være

dyriske — vi bør imidlertid forstaae Læseren for den grønlandſke *chronique scandaleuse*.

At dette Folks medfødt Jagtinstinct, tildeels er Skyld i den ringe Grad af Medlidenhed det har for Dyrene, er let at skjønne, men denne Ufølsomhed gaaer i Grønland til Yderlighed. Svømmer en Hund over et Vandsted, storme Kajakroerne strax til og spække det stakkels Dyr med deres Fuglepile, saaledes, at det neppe kan slæbe sig op paa Land; har en saadan gnavet et ringe Stykke Huusgeraad istykker, knuser maaſkee Eieren alle Tænderne i dens Mund med en Steen, uden at han eller Andre senere ere saa barmhjertige at dræbe den — og dog er Hunden i Nordgrønland et uundværligt og nyttigt Huusdyr. Til dette Dyrplageri vænnes Børnene fra Barndommen; disses kjæreste Lege bestaae i at sætte hyasſe Pile i enhver levende Skabning af Dyreriget, som kommer i deres Nærhed. Faderen bringer selv Fugleunger hjem til Drengen, som han kan have at øve sig paa, og ikke sjældent maae Europæernes tamme Huusdyr ogsaa holde for.

For endelig at slutte dette Characterudkast, maae vi endnu tilføie, at Grønland vistnok bær Kronen for alle Lande med Hensyn til Sladder og Ryktesmederi. Med en ubegribelig Hurtighed bæres Rygtet, som den rullende Sneebolt bestandigt forstørret, 100 Mile bort, af den hurtige Postkajak — men Sladder staaer jo som en neutral Egenſkab mellem Dyd og Last.

Grønlændernes Klædedragt, Boliger og Levemaade.

Den grønlandſke Nationaldragt er oprindelig forfærdiget af Dyrenes Skind; Samkvæmmet med Europæerne har senere bragt andre Stoffer i Brug, saa at man nu finder begge Kjon afverlende benytte baade hiint og dette. Imidlertid er Skind endnu meest almindeligt og de forskjellige Klædnings-

stykker forfærdiges udelukkende af Kvindesjønnet. Snittet paa begge Kjønns Klædedragt er omtrent eens; den væsentligste Forskjel bestaaer i, at Fruentimmerpelsene have en Flap for og bag, medens Mændenes ere afrundede. Disse bære almindeligviis Beenklæder af Sælskind med Haarene ud, sjeldnere Pelse af samme Stof, men i det Sted Anorak af samme Snit som Pelsene, men forfærdiget af Edderfugleskind med et Overtræk af Rattun eller Bomuldstøj, — et ligesaa varmt som let og behageligt Klædningsstykke, der desaaarsag ogsaa bruges af Europæerne i Landet — eller ogsaa hjælpe de sig med en islandsk eller færøisk Nattrøie. Vandskindspelse anvendes kun som Kajakdragt, og trække de da gjerne over denne en Halvpels af hvidt Lærred, for ikke at skræmme Sælhunden med det sorte. Støvlerne af vandtæt Sælskind naae kun op paa Læggen, saa at der mellem disse og Beenklæderne er en Abning. Linnet bruge Mændene ikke, og kun sjeldent Strømper eller Hovedbedækning. I Nordgrønland seer man dog ikke sjeldent Mandesjønnet udmeie sig med engelsk Stads, som de tiltuske sig hos Hvalfangerne. Det er saaledes ret pudseerligt her at see en Grønlænder komme anstigende, klædt som en „Gentleman“, i sort Kjole og dito Beenklæder, men med al den Bynt, uden Linnet, med blottet Hoved, og det lange sorte Haar ned over Skuldrene, eller i alt Fald dette bedækket med en ulden flott Baryk.

Fruentimmerne have hidtil holdt dem strængere til det Nationale, skjøndt disse ogsaa i den nyere Tid have lagt dem efter Anorakken. Deres Beenklæder, der almindeligviis ere smykkede med Udsyning forpaa, støde sammen over Knæfalten og bindes altsaa paa det meest ubegvemme Sted. Pelsene ere opfilede paa Siderne, saa at enten de nøgne Hoster eller Linnet stikker frem. Taaler Pungen ikke Udgiften til en heel Chemise, hjælpe de dem med en halv, som da snøres sammen under Brystet; i begge Tilfælde kofettere de med dette

Linnet, i det de sørge for, at saa meget som muligt kan sees af det over Hosterne. Stadspelsene ere mere eller mindre udsyede og ofte besatte med Glasperler; disse Pelses større eller mindre Pragtsfuldhed afgive Maalestoffet for Pigernes Haandsfærdighed og Evne til at anskaffe sig de smukkeste Perler. Moden har iøvrigt ogsaa opreist sin Throne i disse nordlige Regioner; - Nord og Syd er nemlig Kendsdyrskind anseet for det stadseligste, fordi det skal hentes fra Midtlandet, her derimod spraglede og Klapmytseskind af den modsatte Grund.

Haaret bære Fruentimmerne opsat i en Top paa Baghovedet, og et fyldigt Haar er her, som overalt i Verden, anseet som Damernes skønneste Pryd. Om denne Top vindes et Baand af Silke eller Uld og dette Baand udviser hvem man har for sig: Enferne bære nemlig hvide, Konerne blaae, Jomfruerne røde og Resten — de der ere en Mellemting — grønne.

Det grønne Flag heises naar Synden ikke længere kan skjules, men bæres iøvrigt ligesaa stolt, som hvilkensomhelst af de andre Farver.

De gifte Koner have endnu, foruden den almindelige, saalænge de give Die, en Pels af et videre Omfang. Barnet sidder i denne bag Ryggen, med Fødderne mod et om Konens Liv anbragt Belte, som i en Pose, og ofte seer man hine saa begavede, at de uden at tage Barnet ud, over Skulderen kunne give det Die.

Grønlænderne have tvende Slags Boliger, een til Vinteren og en anden til Sommeren. Den første af disse er ikke, som man læser om i gamle Geographier, under Jorden, men opført oven over samme af Graasteen og Græstør, omtrent 4 Alen høi, tægget med Drivtræsbjælker, der ere overflaadene med mindre Træstykker og Dvas, for at holde et her ovenpaa lagt Jorddække. For at gjøre Huset vandtæt, bedækkes det endelig med et Lag afbrugte Konebaadsbetræk.

Husets Længde er afhængigt af, hvormange Familier det skal rumme; i Julianehaabs District have de ofte en Længde af 20 Alen og derover. Breden er almindeligviis 7 Alen. Indgangen, der for at udeholde Kulden er lavere end selve Huset, ja undertiden saa lav, at en Europæer maa krybe gjennem den paa alle Fire, er 4 til 8 Alen lang, sædvanlig uden Dør, og vender gjerne, ligesom Vinduerne, af hvilke Huset har et eller flere efter dets Længde, ud mod Havet. Istedetsfor Glas bruges Tarmeskind udspendt i Vinduesfarmene.

Indvendig er anbragt Brixer af Brædder, ophøiede 1 Alen over Gulvet, der mod Bagsiden ere omtrent 3 Alen brede, afdeelte i Baase for hver Familie og tjene disse til Sove- og Hvilesteder; dog gives i Almindelighed de yngre ugifte Mænd og Fremmede Plads paa de betydeligt smallere Sidebrixer.

Foran hver Familieplads brænder en Bægsteens Lampe, undertiden 2. Over disse Lamper, i hvilke Bægen af tørt, smuldret Fjeldmoes lægges langs den lige Kant — den anden er halvrund — koges Fødemidlerne i „Colupstutter“ o: Bægsteens Gryder, ligesom disse Steengryders Ophedning tillige tjener til at hæve Barmen i Huset, ofte indtil 25 ja 30° Ream. De mephitiske Dunster som opstige fra de under Brixen staaende Urinballier, gjør Indtrædelsen i Husene hvist ubehagelig, og kun Banen kan gjøre Opholdet i disse taaleligt. Hvad der ligeledes støder Diet, er Synet af de mange saagodtsom nøgne menneskelige Væsener, der have Sæde eller Leie paa Brixene; endogsaa Kvinderne ere blottede til den Grad, at kun Midien er bedækket med et Par muligt korte Beenflæder. Ved Colonierne og i disses Nærhed er Reenligheden i Husene noget bedre, end ved bortliggende Udsteder; ogsaa har Kvindeskjønnet her opnaaet saa megen Blussel, at de idetmindste bedække Overkroppen med en Chemise og Underextremiteterne med de almindelige Beenflæder.

Sommerboligerne ere Telte, opsatte af opstillede Grannestager paa en lav Muur, over hvilke er lagt, først et af sammensyede fortsidede Sælskind heelt Betræk, og dernæst oven paa samme 1 à 2 Lag afbrugte Ronebaadsbetræk. For Indgangen, der udgjør omtrent en Fjerdedeel af Teltets Omfang, er anbragt et af Tarmeskind ofte meget ziirligt udsyet Forhæng, igjennem hvilket dette oplyses.

I Teltet hersker almindeligviis en større Keenlighed end i Huset, dog Urinballien mangler heller ikke her, da det i samme værende Fluidium er Grønlænderinderne uundværligt til Skindberedning. Paa Reiser medføres altid et Telt, men dette er da af et mindre Omfang for Bequemmeligheds Skyld under Transporten.

I begge Slags Boliger belægges Gulvet med flade Stene.

Om de i de senere Aar indførte nygrønlandske Huse, ville vi i 4de Afsnit udtale os.

Over det grønlandske Huusliv er udbredt en vis Fred, og en vis Orden hersker med Hensyn til Fordelingen af de forskjellige til dette Folks Leveviis hørende Forretninger. Europæeren kan vel ikke overvinde sin Modbydelighed for det grønlandske Grineri og de Myriader af Utøi som Skindklæderne huse, men iøvrigt lever han sig snart ind i Forholdene, ja finder endogsaa, at dette er et uundgaaeligt Onde. Vi tør af Erfaring forsikre, at et Stykke, rigtignok i den aldrig reengjorte Colupstut, nykogt, ungt Sælhundekjød, som rækkes os af den venlige Huusmoder, der maaskee endog af et forseilet Keenlighedsbegreb slikker Skummet af det, ikke smager ilde. Det vilde være uhøfligt at afslaae det, eller at foreholde Konen sit Slikkeri, men det vækker paa den anden Side ingen Forargelse, om man affræller det udvendige, førend man nyder Kjødet.

Huusherren troner paa Endebrisen, og modtager den Besøgende med en venlig Mine; „ingitit“ — „Sæt dig“ — er

den eneste Høflighedsformel; man overvældes ikke med nysgjerrige Spørgsmaal, de komme først lidt efter lidt, paa en tilsyneladende tilfældig Maade. Er det Aften, paa hvilken Tid Hovedmaaltidet gjerne nydes, lægger Konen det dampende Sælhundefjød paa en Træbakke, som dernæst sættes paa Gulvet foran Manden. Ingen iler med at række til Fadet; endelig begynder Huusfaderen, og efter ham tager enhver der er i Huset — naar der forresten ikke er Smalhans — sit Stykke. Viser een sig altfor tilbageholden, bliver han opmuntret ved et: „iblitlo“ — „ogsaa du“ — efter Kjødet frembæres andre Retter, som vi siden skulle omtale. Alt takke for Maden efter fuldendt Maaltid bruges ikke; et ligesom tilfældigt „olikar-ponga“ — „jeg er fyldt“ — er nok. Efter dette begynder Aftenunderholdningen, der først og fremmest dreier sig om hvorledes denne eller hiin har baaret sig ad ved Harpuneringen eller Skydningen af en eller flere samme Dag fangede Sælhunde. Disse Fortællinger erholde en stor Deel af deres Interesse ved den Talendes træffende Minik, og Ungdommen lytter med spændt Opmærksomhed til Foredraget. Senere bliver Samtalen livligere, Fruentimmerne føre ogsaa deres Besvær: Gladder, Spøg og Vittigheder, de sidste just ikke af fineste Kaliber, da Grønlænderen nævner alt ved sit rette Navn, afverle, og Munterhed og Tilfredshed lyse paa alle Ansigter. Naagtet Grønlænderen egentlig ikke har nogen bestemt Sovetid, men faster sig paa Bixen naar han lyfter, begynder dog Selskabet omsider at blive tungt; den ene efter den anden lægger sig tilrette, Besøgerne liste bort og den Reisende søger sit Leie, som han finder tilberedt af et nyt Skind, paa en af Sidebrixene; Lamperne slukkes efterhaanden og kun et Par gamle Qvinder ere maaskee aarvaagne nok til at vedligeholde Gløden i et Par af dem. Saaledes omtrent er det grønlandske Huusliv efter fuldendt Dagværk.

Det er Mandens Pligt, at tilveiebringe hvad der hører

til Livets Fornødenheder, Konens, at sørge for Behandlingen af det Erhvervede. Fangeren bringer Sælhunden eller hvad andet han har erhvervet kun til Fjøren 3: Strandbredden, hvor Fruentimmerne modtage det og befordre det op til Huset eller Teltet. Hele Mandens Forretning, efterat han har taget Kajacken paa Land, bestaaer da i, at udbedre sine Fangeredskaber og dernæst sørge for sin Bequemmelighed. Fruentimmerne bygge Husene, flænde Sælhundene, sye Klæderne og tørre dem naar Kajakroerne komme vaade hjem, samt tillave Maden. Med alt det kan man dog sige, at Mændene ere slittigere end Qvinderne, der ikke sjeldent dovne og sladdre paa Brixene medens hine ofte ere paa Havet baade Dag og Nat. Især gjælder dette om de unge Piger, hvis Beskjæftigelse fornemlig kun bestaaer i, at sye Stads. Det er maaskee derfor ikke saa urimeligt hvad Mændene ere enige om, at Konen ikke bliver rigtig huuslig og god førend Manden engang har ladet hende føle Kamiutstokken (et Stykke Træ de bruge til Støvlernes Tørring). En Blanding der elskede sin Kone saa høit, at man ikke skulde tro han nogensinde havde ladet hende gjen- nemgaae denne Cristis, besvarede vort Spørgsmaal til ham herom saaledes: „Ja, jeg har sku' ogsaa banket min Kone engang, saadan skal de sku' alle ha' det!“ — Huuslig Tvist mellem Ægtefolk er iøvrigt sjelden, Ægteskabsffilsmisse ubefjendt.

De gamle Qvinder af Familien, Bestemødre og Tanter er det overladt, at tage Haarene af Skindene og spile dem ud til Tørring. Det første er en meget væmmelig Forretning: Haarene afrides nemlig med Tænderne, efterat Skindet først tilbørlig er udblødt i Urinballien. Til de samme Væsener overlades i Almindelighed ogsaa Kjøkkenforretninger, og vi ville, for at Læseren kan danne sig et Begreb om de grønlandste Retters Bestaaffenhed og Tilberedning, her give en Udsigt over Kjøkkenvæsenet.

Fremmest blandt Retterne staaer selvfølgelig Sælhundefjødet; det nydes ligefrem kogt og beholder da $\frac{1}{2}$ Tomme Spæk udvendig, uden dog herved at have mindste trannet Smag, hvilket derimod flere af Søfuglene ikke ere fri for; Kjødet af en ung spraglet Sæl, har endog meget tilfældes i Smag med fedt Lamnekjød; af gamle Sælhundede er det dog grovt, stramt og ildesmagende. Skaaret i tynde Skiver og tørret paa Klipperne opbevares det til Vinterføde og Reiseproviant under Navn af „Nivko“.

Men skal der af Sælhundekjødet udbringes en rigtig Delicatesse maa det gøres i „Mikkiak“ paa følgende Maade: Efter at Sælhunden er flændset, indsvøbes den i et Stykke gammelt Ronebaadsskind; denne Pakke lægges i en Grav eller Steensætning og tildækkes med Jord, alt under den stærkeste Sommervarme. Efter en 4 à 6 Ugers Forløb indbrydes Selskabet, Retten afdækkes og den til en tyk Gele forvandlede Sælhund nydes uden Kniv og Gaffel. At man lugter denne Gildesmad et Par hundrede Alen borte, er en Selvfølge.

Foruden Kjødet nydes ogsaa Tarmene af Sælhunden; ved Flændsningen haspes de ud af Dyrets Bug imellem Flændserens Bege- og Tømmelfinger, ved hvilken Behandling de efter grønlandsk Smag blive tilbørligt rensede for Skarnet; hele Tarmen flettes derpaa sammen og henlægges paa Klipperne til Tørring; de nydes derpaa raa.

Hval- og Reporaffjødet nydes paa samme Maade kogt som Sælhundekjødet. „Mathak“ — Sværet — spises derimod raat og er for Europæerne et af de useilbarligste antiscorbutiske Midler.

Til de forskjellige Meninger om Hvidbjørnekjød, som Grønlænderne selvfølgelig sætte stor Pris paa, er at bemærke, at ligesaa velsmagende som Kjødet af en ung Bjørn er, ligesaa affkyeligt er samme af en gammel Hanbjørn.

Skjøndt Fisk i Almindelighed kun eftertrages som Fødemiddel, naar Kjødet mangler, nyde Grønlænderne dog Helleflynderen, Kaleraglikken (*Pleuronectes Cynoglossus*) og Laxørten. Ulken findes iøvrigt næsten overalt, og betragtes som Hjælp i Nøden naar det skorter paa andre Næringsmidler. Alle Slags Fisk kommes i Gryden som de ere fiskede og koges i Mas. Skindet af Rognen af Rognfalven o: Steenbideren spises dog raa og „Anmáksak“ (*Salmo arcticus*) tørret, som Brød dyppet i Tran.

Men fremfor Alt er Kendsdyrets Kød dem den behageligste Nydelse; de reise 60 à 70 Mile for denne Jagts Skyld. Det i Maven værende halvt fordøjede Foder ansees især for en Delicatesse. Kypper og Harer bryde Grønlænderne sig ikke om, men overlade disse til Europæernes uskjonnsomme Gane, kun de raa Indvolde af Kyppen tage de efter en Jagttour til deres Andeel.

Alle Slags Søfugle, af hvilke den unge Alf — den saakaldte *Alca Pica* — ansees for den bedste, nydes kogte, efterat de ere flaaede.

Af Grønsager, der aldrig koges, kan man nævne: Blaabær, Kræggebær, Suluitsok — et Slags Tang — og Kuannék o: AngolICASTILKEN. Kræggebærret, som vover over hele Landet, indsamles til Vinterbrug og opbevares fyldt i Tran i Skindposer.

Forøvrigt drikker Grønlænderen aldrig Tran, men bruger den kun til at dyppe Spiser i — som tørt Sælhundekød og som formeldt Anmaksak —; derimod spiser han Spæk. Kajakroeren er hele Dagen paa Søen uden at have andre Næringsmidler med sig, end et Stykke frisk Spæk paa en Bind.

Den eneste Drik er Vand, som altid holdes kjøligt med Is eller Snee.

Til ovenstaaende grønlandske Fødemidler kunne vi endnu føie nogle danske, nemlig Brød, Ertevelling (Gryn og Erter

fogt sammen og fedet med Spæk, som gjerne et Fruentimmer tigger og spytter ud i Gryden) og Kaffe. Synden for Julianehaab er Kaffen dog endnu ikke bleven almindelig, medens derimod Nordgrønlanderens følger Klæderne af Kroppen for at faae dette Product. I forannævnte Inferat i Flyveposten *) er anbefalet at sætte Ol i stedetfor Kaffe; Indsenderen har neppe betænkt, at Grønlanderens drifter sig en galant Ruus endog blot i Elbærme. Som Kaffen i Nordgrønland, saaledes overdrives over hele Landet Brugen af Tobak. Grønlanderens baade røger og skræber, og Snusshornet gaaer hele Dagen fra Haand til Haand, den stærke hollandske Rulletobak skjæres og tørres over Lamperne paa flade Stene, hvorpaa den rives saa fin som Trippelse og derved vistnok erholder den skadelige Egenskab, at den ligesom flyver heelt op i Hjernen.

Blandt det grønlandsk Huuslivs Særegenheder, itaer vistnok Børneopdragelsen. Da Børnene i Alt fra den spædste Alder have deres frie Villie, aldrig straffes og ei engang siges et haardt Ord, vore de op — især gjælder dette om Drengbørnene — som sande Smaadjævle. Barnet bliver ikke vænnet fra Brystet førend det ikke længere finder Smag i Dien; man kan her see 4 Aars Drengen med dette i den ene Haand og Tobakspiben i den anden til afverlende Nydelse. Det første Stykke Barnet slaaer itu, f. Ex. en Kop som stilles for det, giver Anledning til en Høitidelighed; Faderen sammenfalder da strax Stedets Beboere, forkynnder Barnets Merite og faster endeel Rips igrans blandt Hoben.

Siin 4 Aars Dreng betragtes allerede som Huset's tilkommende Herre, og lidt ældre, har han fuld Stemme i alle vigtige Anliggender. En efter grønlandsk Maade velhavende Blanding ved Julianehaab vilde give sig; da han baade havde Forældrenes, Brudens og Svøskendes Indvilgelse, troede

*) See Pag. 77.

han alt var i Orden, men pludselig faaer den yngste af disse, en 6 Aars Dreng, det Indfald at sige „nei“; den fortvivlede Elsker var utrøstelig, og Brylluppet havde upaatvivlelig gaaet overstyr, dersom Missionairen ikke havde givet denne det Raad, at bestikke Drengen med et smukt spraglet Skind til et Par Beenklæder; dette hjalp og Brylluppet gik for sig.

Men hvad skal man dømme om denne Børneopdragelse, naar en sliq Dreng i den mandvorne Alder er bleven givt og har indtaget Endebriren, ved hvilket sidste han af Faderen er erklæret for Husets Herre — og han da ernærer sine gamle Forældre og omgaaes dem med Kjærlighed. Undtagelser i saa Henseende ere idetmindste meget sjældne.

Den mandvorne Grønlænder givter sig, naar han kan ernære en Kone og — dersom han ikke bliver Forældrenes Huusfælle — kan anskaffe sig Telt og Konebaad. Ved Brylluppet er ingen særegne Ceremonier; den Skik, at Bruden løber tilfjelds naar Vielsen skal foregaae, er næsten udrøddet.

Døer en Grønlænder, bliver han, førend Legemet er stivnet, indsyet i et fortsidet Skind, da Knæledene ikke ellers vilde kunne bøies og der desaaarsag vilde udfordres mere end eet Skind til Liigtisten. At denne Skik foranlediger mange Skindødes Afslivelse er ikke at betvivle, men lader sig ikke forebygge ved Udstederne. Den hedenske Grædeceremoni finder endnu kun Sted syd for Neunortelik og maaskee langt under Nord.

Fartøier og Befordringsvæsen.

Grønlænderne have 2de Slags Fartøier: Konebaaden og Kajaffen.

Det første af disse, Konebaaden, er 20 à 30 Fod lang og 6 à 7 Fod bred, bygget af Drivtræ — der rimeligviis hidsføres fra det nordlige Rusland omkring det hvide Hav,

hvor hele Skove ved Jordfred styrte i Søen, som siden med Isen føres forbi Spitsbergen langs den grønlandske Østkyst, og senere paa Vestkysten leilighedsviis opfiskes af Grønlænderne — som et Tremmeværk der sammenbindes med Robberemmen (Sælfskind skaaret i Strimler). Dette Tremmeværk bliver derpaa overtrukket med sammensyede fortsidede Skind, hvilket vaadt paasat bliver ligesaa stramt som et Trommeskind. Disse Baade afbenyttes saagodt som ene til Reiser og som Transportfartøier, roes altid af Fruentimmer med en Mandsperson til Styrer og ere meget hensigtsvarende i isfulde Farvande formedelt deres Lethed. Narene ere af samme Grund forte med et bredt Blad. Konebaadens rummelige cubiske Indhold gjør, at den lastes godt; en Grønlænder kan derfor flytte hele sit Habengut: Telt, Huusgeraad og hele Familien med sig og i stille Veir reise 7 à 8 Mile om Dagen.

Da man i Sydgrønland ikke kjender noget Landbefordringsmiddel, benyttes ogsaa Konebaaden, især sydligst paa Landet, af Europæerne til deres Reiser imellem Handelsstederne. Man leier en Konebaad med 5 Roersker og tilhørende Styrer og Kajakmand — f. Ex. mellem Julianehaab og Frederikshaab, en Distance af 40 à 50 Mile — for 14 à 16 Rbd. Uden betydelige Afbrøndelser kunne disse Roersker udholde at roe 10 à 12 Timer om Dagen. Om Aftenen lægger man op paa et Sted med lav Strandbred; Baadene udlosses, tages paa Land og hvælves, baade for at Skindet kan tørres noget til næste Dags Reise, og for at afgive Soveplads til Besætningen, der hver især reder sig et Leie under Baaden af tørt Græs, et Sælfskind og en lille Hovedpude; herefter reises Europæerens lille Seildugstelt; een af Roerskerne er imidlertid isærd med at samle noget Gneqvas, medens en Anden sætter Gryden tilrette paa nogle Stene, i hvilket Kogekar den forhen omtalte yndede Ret, „Ertevellingen“ skal tilberedes; thi under hele Dagsreisen har Besætningen

kun nydt et Par tørre Bestøiter (liig Skoster). Baner endnu foruden Erterellingen en Kop sort Kaffe, saa er Glæden almindelig, Maaltidet muntret, og efterat dette er nydt, søge alle til Hvile, for næste Dag, hvis Veiret og Isen tillader det, at gjøre en lignende Dagsreise. Kajakmandens Bestemmelse er deels at recognoscere Isens Bestaaffenhed, hvor den synes tæt, og vise Nabningerne i samme, deels i paafommende Tilfælde at holde sig til Iuxart af Baaden, for at bryde de Søer der have et truende Udseende. Konebaaden er nemlig et meget maadeligt Fartøi i Blæst og Søgang, af hvilken Grund Europæerne ogsaa Norden for Godthaab, i det almindeligviis isfrie Farvand her, oftest bruge danske Fartøier til Reiserne.

Som Fangefartøi bruges Konebaaden kun ved Reporfangsten, hvorom siden.

Kajakken, det andet Slags grønlandske Fartøier, er saa bekjendt, at det ikke behøves at betegne den nærmere; et Exemplar af den findes i den archæologiske Afdeling af Museet for nordiske Oldsagers Opbevaring i Kjøbenhavn.

I Kajakken bevæger Grønlænderen sig med ligesaa stor Hurtighed som Lethed. Ingen Sø er ham for høi, ingen Storm for haard, og er Drivisen for tæt til at roe igjennem, bærer han Fartøiet, der kun veier 4 à 5 Lpd., over den. Ved at vende Kajakken om og stifte Hovedet i Kajakhullet bærer han den endog hele Mile over Land og over Fjordiis — fort, Kajakken er et til Grønlændernes Livsophold saa fortrinligt Fartøi, at det kun kan sammenlignes med den letfodede Kameel i Africas Ørkener. Ligesom Araberen med denne, saaledes gjør Grønlænderen ogsaa med sin Kajak en 16 à 20 Miles Dagsreise; man kan derfor heller ikke, næst Dampkraftbevægelsen, tænke sig et dygtigere Postvæsen end det grønlandske — men Grønlændernes mageløse Udholdenhed, der rigtignok næsten ene indskrænker sig til Kajaklivet, kan

ogsaa kun den Europæer gjøre sig et Begreb om, der selv har prøvet at kæmpes med dem og derved overbevist sig om, at hans større physiske Kraft og bestemte Villie overvindes af den usleste Grønlænderdrenge.

Ikkun i Nordgrønland og ved det nordligste Etablisserment i Sydgrønland, Holsteinsborg, kjender man til Landbefordring eller maaskee rettere Iisbefordring, med den ei alene i Grønland brugelige Hundeslæde. Den 16 Mile dybe Discobugt, omkring hvilken de fleste nordlandske Handelspladse og Grønlænderbosteder ere etablerede, ligesom ogsaa Baigattet (et langt Sund fra Bugten nord efter) og Omenakssjorden, ere saa beskyttede for Havets Brænding, at disse Bunde som oftest om Vinteren ere bedækkede med en fast Iisflade, der særdeles egne sig til Hundeslædeførsel.

Den grønlandske Hund ligner nærmest en Ulv; den er mindre end vor Slagterhund, har et lille Hoved, spids Snude og korte Ører, Couleuren er forskjellig, dog er den sorte meest yndet, fordi Skindet af samme anvendes til Kantning omkring Anorakhætten og andet Stads. I vild Tilstand findes den ikke, men undertiden i forvildet, og er da temmelig farlig for Mennesket. Dens Ulvenatur viser sig i, at den ikke giver men tuder og øieblikkelig dræber ethvert som helst andet Dyr, den møder paa sin Vej. Af maaskee mindre bekjendte Egenskaber ved den grønlandske Hund ville vi udhæve følgende.

Til et Spænd bruges 4 à 6 Hunde; en enkelt Giers Hunde holde sig altid samlede ved dennes Huus, hvor de som oftest tage Plads paa Huustaget, kun Tævehunden med dens Hvalpe indrømmes en Krog i Huusgangen. Den haarde Behandling disse Dyr ere underkastede fuer Vildheden i den Grad, at de endog vise sig frygtsomme og frybende mod Mennesket. Indbyrdes leve de i en mærkelig selftabelig Orden; hvert Kobbet har saaledes sin „Bas“, det vil sige, den stærkeste Hanhund opfaster sig til Herre over Koblet; for Hunde=

slæden er den Fløimand, kan endog under Løbet straffe de Hunde i Spændet, som ikke gjøre deres Bligt, ligesom den ved alle andre Leiligheder udøver en vis Retfærdighed. Slædes 2 Rivaler om et Been, skiller den Trætten, ved enten selv at tage det, eller ved at overlade det til den Hund, som har størst Ret til det, og skal sjældent tage fejl i dens Dom. Leveres en Kamp imellem tvende Kobler, angribe begge Basene hinanden og Kampens Udfald beroer gjerne paa, hvilken af disse der er stærkest. Eldes Basen, prøver een af de yngre Hanner paa at overvinde den, men det er for denne en farlig Prøve, hvis den mislykkes; thi det er i saa Fald ofte den unge Hunds Dødsdom; overvindes derimod Basen blot eengang, fryder den hen i en Krog og er herefter ubrugelig som Slædehund, medens den nye Herre, ligesom hiin forhen, modtager sine Underhavendes Hyldest, med fjendelig Stolthed, i det nemlig sjældent en anden Hund gaaer fordi den uden at kaste sig logrende i Støvet. Den grønlandske Hunderace hylder saaledes umiskjendelig det monarchiske Princip.

Naar Hunden skal benyttes til Slædeførsel, paases den en Sele af Sælhundestind saaledes, at den kommer til at trække med Bringen; i denne Sele fastgjøres i en Ring paa Ryggen en 6 à 7 Al. lang Kobberem umiddelbart fra Slæden, saa at hele Spændet gaaer Side om Side. Slæden forfærdiges almindeligviis af Drivtræ, 2 à 2½ Al. lang og 1 à 1½ Al. bred; den bestaaer af tvende omtrent ½ Al. høie Meder, der underneden ere beslaaede med Hvalbeen; over disse Meder ere 6 à 8 Tremmer anbragte og fra den bageste Ende af dem tvende Opstandere med et Kryds af Kobberem; hele Slæden er endelig sammenbunden med denne Slags Remme, for at den under Kjørselen over et ujævnt Terrain kan have den nødvendige Elastisitet, uden hvilken den vilde itubrydes. Hundene ere iøvrigt uden nogen Slags Løkke,

man styrer ene med Bidsten, der har et een Alen langt Skaf og 9 Alen Snert, den sidste ligeledes af Kobberem.

Det er iøvrigt kun Grønlænderen, som i denne Slags Kjørjel, der hovedsageligen bestaaer i rigtig Brug af Bidsten og fuldstændigt Herredømme over Hundene, opnaaer tilstrækkelig Færdighed; den øvede Kudst kan med Enden af Snerten ramme hvilken som helst Hund i Spændet, ja endog afklippe dens Drer. — og i en Fart der endog stiger til 3 Mile i Timen, faste sig af og paa Slæden uden at tabe Grebet i Opstanderne. Enkelte Europæere kunde vel ogsaa bringe det til nogen Færdighed i dette Kudstæri, men det har dog ingen Art og de blive ikke sjældent liggende paa Veien. — „Nu faae vi snart Besøg af Assistenten, der er saamæn hans Kjøretøi!“ — sagde ofte en vis Kjøbmand ved Colonien Holsteinsborg, naar en vis Assistent's Hunde kom flyvende med den tomme Slæde mod deres sædvanlige Holdeplads. Denne havde nemlig den slemme Bane, under Redkjørselen af en temmelig steil Bakke i Nærheden af Colonien, at rulle af Slæden, naar han fra sit Hjemsted, Anlægget Rikturnusok, vilde besøge denne. Samme Assistent interesserede sig iøvrigt saa meget for Hundekjørselen, at han bragte et slegt Kjøretøi med sig til Kjøbenhavn; han indsaae imidlertid snart, at Hundene vilde blive for kostbare at holde her, da han allerede Morgenens efter at de vare opstaldede i en Gæstgivergaard, fik en Regning paa en Snees Kalfuner de havde fortæret til Frokost.

Da Hundene tillige kunne trække et betydeligt Læs, er det en Selvfølge, at den største Færdsel mellem Colonierne i Nordgrønland er om Vinteren. Uden Hundeslæden vilde desuden al Slags Erhverv staae stille i 5 à 6 Maaneder af Aaret; den er derfor for Grønlænderen ligesaa uundværlig om Vinteren, som Kajacken om Sommeren, især under Røgtingen af de saakaldte Iisgarn.

Vi have endnu kun et Par Bemærkninger at tilføie dette Afsnit.

Den ulocaliserede Læser vil maaskee finde det besynderligt, at vi ikke have gjort nogen Forskiel paa den i Grønland værende, i Forhold til den øvrige Befolkning, temmelig talrige Blandingsflægt. Hertil ville vi væsentligst svare, at denne, med Hensyn til Character og Levemaade aldeles gaaer op i den ægte Race: Blandingen har unægtelig betydelige ydre Legemsfortrin, en Folge af, at det grønlandske Blod igjennem flere Generationer ofte er blevet ukjendeligt; man seer derfor mange baade mandlige og qvindelige Skjønheder — men Blandingen bliver desuagtet dog altid Grønlænder i første Betragtning, i enhver anden, et Mellemed, der efter vor fuldeste Overbeviisning ikke har den ønskeligste Indvirkning paa de grønlandske Forhold. Det nyere Cultiveringsystem, ifølge hvilket flere af denne Race er givet en halveuropæisk Opdragelse i Danmark, har blot bevirket, at denne Deel af Grønlands Befolkning endnu mindre end forhen, fatter dets sande Livsstilling; — i Handelens Tjeneste er Blandingen kun som Lods, Baadsfører, Haandværker og Colonist, efter vor Formening, paa sin rette Plads.

Ogsaa de i Grønland sig opholdende Europæeres (omtrent 250 i Tallet) Kalbsvirkksomhed og huuslige Liv, omgaae vi her, fordi vi kun ved dette Afsnit har havt til Formaal, at gjøre Læseren bekjendt med eet af de Elementer — den grønlandske Befolkning — som væsentligst maa komme i Betragtning under fremtidige Handelsreformer.

III.

Producter.

De grønlandske Producter erhverves fornemlig af Indbyggerne ved Fangst, Jagt og Fiskeri. Ved at give en Fremstilling af disse forskjellige Erhvervsmaader og ved at sammenholde dem med andre af lignende Natur i de tilgrænsende Lande, danner man sig et Begreb om, hvad Grønland er, og hvad det muligen kan forventes at blive i denne Betragtning. Vi ville begynde med

Hvalfangsten.

Af de os foreliggende Dplysninger og bekjendte Facta finde vi det klart, at Hvalen har en Historie; vi ville følge denne Historie, der viser os hvad denne Fangst i Fortiden har været, fordi vi heraf saa temmelig kunne udlede, hvad den i Fremtiden lover den grønlandske Handel.

Den egentlige grønlandske Hval — *Balæna Mysticetus* — er opdaget af Hollænderne under Forsøgene paa at finde en nordvestlig Gjennemfart til Indien. I den første Tid fangedes Fisk af 120, 160, ja 200 Fods Længde og af 3000 Centners Vægt; derimod ere de største der nu fanges i

Reglen ikke over 60 Fod lange og 1000 Gentners Vægt. En Mellemfisk giver 110 Tons Spæk og $1\frac{1}{2}$ Tons Barder.

Efterat Spitsbergen opdagedes 1596, drevs Fangsten her af Hollændere, Englændere, Hamborgere og Danske.

Kysten blev inddeelt i visse Districter, hvor enhver af de forskellige Nationer drev Fangsten. Men Hollænderne erholdt snart Overvægten ved deres større Dristighed; deres Fangst tog saaledes til, at de ved den nordlige Kyst af Spitsbergen maatte anlægge en anseelig By, til hvilken Husene bleve tømrede i Holland. Stedet erholdt Navnet „Smee-
renberg“, og var den store Samlingsplads for det hollandske Fiskeri, hvis Flaade ledsagedes af Proviantskibe, som forsynede Colonien med Alt; ja der gaves her Kramboder, fortræffelige Bertshuse o. s. v., saa at de hollandske Søfolk 11° fra Polen her kunde forskaffe sig mange af de Behageligheder og Nydelser, som det yppige Liv i den store Handelsstad Amsterdam stedse fordrede — lige indtil varme Vasler.

Man antager, at omtrent 1680, da Hvalfangsten var paa sit høieste, 200 Skibe med 14000 Mand vare beskjæftigede ved den. Den Mængde Tran som tilberededes var endog saa stor, at ballastede Skibe maatte medgaae for at hente det.

„Denne Tid er forlængst forbi, Hollændernes Hvalfangst reduceret til 0, og de Anstrængelser, man i den nyere Tid har gjort for atter at bringe den i Gang, unyttige — fordi?“

„Hvalen er trukken vest efter og her opdaget af Ross og Barry.“

„Af 586 Skibe som England i de 4 Aar 1814—1817 udsendte til Spidsbergen paa Hvalfangst, forliste kun 8 i Isen. I Davisstrædet derimod i 1819 af 63 ikke mindre end 10, og af 97 Skibe i 1830 endog 19, eller en Femtedeel; 24 kom tomme tilbage og af de øvrige havde ingen fuld Last og kun 2 halv Last. Der blev i dette uheldige Aar kun fanget 161 Hvaler.“

„I 20 Aar, fra 1815—1834, udsendtes i Gjennemsnit 116 Skibe aarlig. I 1834 kun 76 Skibe (7 til Spitsbergen og 69 til Davisstrædet). 1836 troede man hele Flaaden tabt og en Expedition udsendtes for at optage de Skibbrudne, men Expeditionen kom med uforrettet Sag tilbage; senere kom Hvalfangerne, som af Polarisen vare bleve inde-
sturede og uden synderlig Fangst.“

Disse historiske Beretninger give os Anledning til følgende Slutninger: 1) at Hvalen, førend dens Opholdssteder opdagedes af Hollænderne, har været tilstede overalt i det nordlige Ishav, Davisstrædet og Baffinsbugten; 2) at de forskjellige Nationers Efterstræbelser først har fordrevet dette Sødyr fra Spitsbergen vest efter ind i Davisstrædet og herfra op i Baffinsbugten og ind i Prints Regent Fjeld, hvor Ross og Barry ved deres Undersøgelser i disse arktiske Egne gave Anledning til, at deres muligen sidste Tilflugtssted opdagedes og forstyrredes — og endelig 3) at Hvalen formeddelt Menneskets vedholdende Forfølgelser og Forvovenhed i at søge gennem de vestlige Ismasser, omfider vil forefalde saa enkelt, at Hvalfangsten med Skibe maaskee vil opgives.

Det er uvist om Danmark har deeltaget i Hvalfangsten i dens meest glimrende Periode, vi savne i al Fald Underretning herom. Regjeringen har efter denne gjort store Opoffrelser for at opmuntre en tilsyneladende saa meget lovende Entreprise, skjøndt til liden Baade for Statskassen. Ifølge et Forslag fra Overstatedirectionen, dat. 10de April 1775, besluttede den nemlig, at lade Hvalfangsten drive for sammes Regning med Kraft. I Aarene fra 1775 til 1779 byggedes 22 Skibe til Hvalfangst af 117 til 133 Com.-Læsters Størrelse. Hvalfangsten fortsattes for Statskassens Regning indtil 1789 i Forbindelse med Colonihandelen, skjøndt som sagt med betydeligt Tab. Mathanson udtaler sig om denne med Skibe drevne Hvalfangst saaledes:

„— Men foruden Colonihandelen beskæftigede man sig meget med Hval- og Robbefangsten og i 4 Aar er der med 37 Skibe ialt bleven hjemført et Varequantum, som udgjorde i Penge 198000 Rd., altsaa omtrent 5000 Rd. pr. Skib. Der udfordres altsaa ikke megen Regnekunst til at udfinde, at denne Hvalfangst har været meget uheldig. Men det hørte til den da herskende Anskuelse, at man med al Magt skulde forcere denne Hvalfiskefangst, hvad enten den affastede Gevinst for Kongens Kasse eller ikke, og vi maae i denne Henseende henvise Læseren til hvad vi herom have anført (P. 434—438). Der blev desuden udbetalt en Præmie af 10 Rd. pr. Com.-Læst til Alle, som gjorde Hvalfangst-Expeditioner, og der har ogsaa været flere Skibe i Fart fra Altona, Glückstadt og andre Steder.”

Derimod gik det heldigere med senere private Hvalfanger-Expeditioner, efterat Regjeringen ved Rescript af 11te Marts 1739 havde hævet den hidtil for Kongl. Regning drevne Hval- og Robbefangst. I Slutningen af forrige Aarhundrede og i Begyndelsen af dette, udsendtes paa denne Fangst fra Glückstadt, Altona, Bergen og Flensborg, især fra det første Sted, 30 à 35 Skibe. Disse Expeditioner opmuntredes fra Regjeringens Side ved Præmier af 15 à 12 Rd. Courant pr. Com.-Læst, hvilket som man let vil skjønne atter var en betydelig Udgiwt for Finantserne.

Dog, ogsaa den private Hvalfangst ophørte efterhaanden og de fra Danmark til Fiskhavet udgaaende Expeditioner indskrænke sig nu til Robbefangst.

Ligeledes var Hvalfangsten fra de danske Colonier, drevne tildeels af Indfødt, først paa grønlandsk Maade, dernæst med europæiske Redskaber, i denne Tidsperiode heldig og indbringende, især fordi de med sammes Drivt forbundne Udgifter vare langt under hvad denne Fangst med Skibe kostede. Et Udbytte af 20 til 30 Fisk ved Colonierne var ikke sjældent,

det hjembragte Hvalspæf tilligemed de indvundne Barder i efterfølgende Aar, give et Begreb om Udbyttets Størrelse:

I Aaret 1798,	4,452 Tdr. Hvalspæf	og	21,105 Stfr. Barder.
" — 1801,	3,205 " —	og	7,493 " —
" — 1802,	4,116 " —	og	31,279 " —
" — 1804,	3,914 " —	og	9,591 " —
" — 1805,	3,649 " —	og	10,586 " —
" — 1806,	4,122 " —	og	22,495 " —

Disse Aaringers Udbytte udviser derfor endnu en temmelig jævn Fangst, men under Krigsaarene 1807—1814 lammedes Hvalfangsten fra Colonierne ganske. Englænderne spillede Herrer i Diskobugten og opfyldte den med Skibe, hvilken Hvalfangerflaade, som foran sagt, forjagede Hvalen fra vore Farvande vest efter i den Grad, at man vel kan sige, det kun er Tilfældet at den i den nyere Tid enkelte Aar giver os en Fangst af nogle faae Stykker.

Sammenholde vi derfor disse Facta, betræffende den danske Hvalfangst, med hine foranstøttede, saa bekræftes vi end mere i den foran yttrede Anskuelse, at Hvalen for Tiden ogsaa er forjaget fra den grønlandske Kyst, og er denne Anskuelse, som vi antage, rigtig, maae vi vistnok tillige af de foreliggende Kjendsgierninger, med Hensyn til det grønlandske Handelsvæsen, komme til den endelige Slutning: at Hvalfangsten drevet fra Colonierne, nu er saa ubestemt og lidet lovende, at denne aldeles bør lades ude af Betragtning ved Reformer, der have til Formaal at hære denne Handels materielle Udbytte.

Det vil iøvrigt ikke hermed være sagt, at Brandvogtningen for Hvaler ved vore grønlandske Colonier skulde ophøre; disse ville maaskee dog til sine Tider foranledige noget Udbytte; vi formene kun, at bekostelige Foranstaltninger, af de anførte

Grunde, for at forcere Hvalfangsten ikke bør svies, men blot det Bestaaende vedligeholdes, saalænge Omkostningerne ved Brandvogtninger, til Slupper, Redskaber m. m., ikke blive altfor trykkende. Vi have jo desuden endnu det, om end kun svage Haab, at Hvalens Forfølgelse af Englænderne vest efter, maafee i Tiden kan foranledige, at Restens Rest af dette Sødyr atter søger øst efter.

Da Maaden paa hvilken Hvalen efterstræbes og fanges fra vore Colonier er aldeles liig den af Englænderne brugelige, vil det være overflødigt her at give en Beskrivelse af denne Fangst, som af Schoresby og andre Forfattere tilstræffelig er omhandlet.

Reporkakfangsten.

Reporkaf 3: Butskop — Fabricius's *Balæna Boops*, den langhaandede Finhval, — er af Hvalfiskeslægten, indtil 60 Fod lang, men forholdsviis smallere om Livet og med et mindre Hoved end den egentlige Hval, ligesom den ogsaa har Rygsfinne — opholder sig under den grønlandske Kyst hvor Havet er iisfrit, og fanges af Grønlænderne paa samme Maade som i Fortiden Hvalen, førend den afløstes af den, med europæiske Redskaber. — Reporkaffen ernærer sig fornemlig af Lodden *Salmo (Mallotus) arcticus*, Grønlandsk Angmaksak, og følger derfor Stimerne, naar disse trække enten ind i eller ud af Fjordene. Naar denne Fisk træffer paa en saadan Stime, samler den denne til et Middelpunct ved i Løbet at omfredse den; alt som Kredsen omkring Stimen bliver mindre tiltager Farten, der tilsidst mod det søgte Middelpunct, hvor Stimen da er sammenpakked, bliver saa voldsom, at en dyb Tragt dannes i Havet, i hvilken Dyret, efter, som man kalder det, at have stjertet op (reist

Halen høit over Vandet), styrter ned med opspilet Gab; den viser sig strax efter igjen paa Overfladen af Havet og for-
tærer sit Bytte i en rolig Tilstand.

Den forberørte Fangemaade er følgende:

Naar Grønlænderne fra Udfisksfjeldet i stille Veir har seet een eller flere Reporkaffer, udrustes strax en Konebaad med behørigt Mandskab og et Par Lændsere; disse have et spyddannet Blad, 4 Tommer bredt, der forlænges ved en 2 Alen lang smækker Jernstang, som med det sædvanlige Binde-
middel, en Kobberem, befæstes til en Granstage. Besætningen er udelukkende Mandfolk, forsynede hver med sin Kajakaare. 1 eller 2 af de med Lændsningen bekendte Folk stiller sig forrest i Baaden, med Lændserne lagte langs i samme, saaledes, at de ere paa rede Haand til øieblikkelig Brug; den øvrige Besætning, 10 à 12 Mænd og vorne Drenge fordele sig Halvdelen langs hver Kæling, og barkeie nu Baaden frem med Kajakaarerne langt hurtigere, end det var muligt med de ellers brugelige Konebaadsaarer. Det gjælder nu kun om at opdage en Fisk der befinder sig i Ro, enten sovende paa Havets Overflade eller kun sagte bevægende sig; er en saadan Fisk udseet, gribe de foranstaaende 2de Mænd Lændserne, og stille dem saaledes, at de ved at føre disse længst muligt forud for Baaden med Kraft kunne standse dennes Fart ved at føre Lændserens Od mod et valgt Punct paa Fisken. Baaden gives nu Fart tværs paa denne; i en vis Afstand fra samme ophøres med Barkeiingen og Folkene beløve sig paa at skodde agter ud. Baaden løber imidlertid indløst ind paa Sødyret, Lændserne jages ind i det, om muligt altid tæt bag ved Lallen, og der skoddes derpaa hurtigt tilbage. Efterat Fisken er saaret begynder den øieblikkelig at tumle sig, stjerter op og søger tilbunds; finder den tilspæs er den ofte tabt, men i Almindelighed naaer den ikke saa langt, førend den udmattes af Blodtab; ere Lændserne ikke blevne siddende

i den ved Angrebet og saaledes tabte, angribes den atter med disse og gives sin Rest. Er Fisken truffen i Lungen synker den og kommer da først nogle Dage efter op; saadan en Drivesfisk findes derfor oftere under Kysten, Kjødet af den er uspiseligt og Spækket mindre godt. Man kan antage at over Halvdelen af de lændsede Fiske forlises.

For endeel Aar siden hændtes den Ulykke ved Colonien Frederikshaab, at en Reporkaf ved at stjerte op fastede Konebaaden i Luften, saaledes at den ved Nedsaldet kom til at ligge med Bunden i Beiret; alle i samme værende Menneſker paa 2 nær omkom; siden den Tid er det blevet Skik, at hver Fangebaad medtager en saakaldet Bjergebaad: en Konebaad, besat med 4 Roerſter og en Styrrer, som holder sig i Nærheden.

Naar det fra Fjeldene opdages at en Reporkaf er dræbt, ſkraales over hele Pladsen: „Reporkaf“! — „Reporkaf“! — Alle Unge og Gamle, Store og Smaa, ile nu ud med Konebaade og Kajacker, for at være behjælpelige med Buxering. Fisken bringes ind imellem Derne til en for Flændsningen beqvem Strandbred, hvor den opgrundes. Mændene paatage deres Springpelse (en af Båndſkind ſyet fuldstændig Klædning med kun 2 Åbninger, een for Anſigtet og een foran paa Maven, som begge tilſnøres, ſaa at kun Anſigtet er frit. I denne Habit ſlyder Personen og ſvømmer med ſamme Bevægelſer ſom en Hund) — bevæbne ſig hver med en lang, af en Sabelklinge forſærdiget, Kniv — og Flændsningen gaaer nu for ſig. Enhver Flændſer har en qvindelig Haandlanger iland, ſom er forſynet med en Line (Kobberem), i Enden af ſamme er en Jernfrog, paa hvilken han hæfter de temmelig ſtore ſtirkantede Stykker Spæk eller Kjød, han har ſkaaret ud af Fiſken, ſom ſaaledes bringes i Behold.

Tilladelse til Flændsning er i Reglen fælleds for Alle; den der altsaa kan ſkjære bedſt for ſaaer ſtørſt Bunkke og en ſaadan Fiſk er derfor parteret i nogle ſaa Timer, indtil

Ryghvirvlerne og Hovedbenene, der siden optages under Ebber og benyttes i Coloniens Tranbrænderi som Brændsel.

Man skal i de senere Aar have prøvet paa at fange Reporkafen med Liner og Harpun ligesom Hvalen, men vi vide ikke om denne Fangemaade har vundet Grønlændernes Bifald, der i saa Fald maae udrede Beføstningerne til Redskaberne. Englænderne hndte ikke synderlig denne Fisk, skjøndt de dog tage den med naar den foresfalder, da den i og for sig selv er vildere end Hvalen og giver et ringere Udbytte. Medens man kan antage at Sælspækket ved Udsmeltning giver 90 Potter Tran pr. Tønde og Hvalspækket 80 Potter, giver Reporkafspækket nemlig ikke stort over 60 Potter, Tønden regnet til 120 Potter, og Fisken desforuden kun nogle, hvøist en Alen lange, Barder uden synderlig Værdi.

Hvad Grønlænderne ikke selv ville bruge af Reporkafspækket til Huusholdningen bliver strax indleveret paa Handelen, Kjødet henflænges derimod i Bunker udenfor Husene og fortæres, hvor raaddent det end bliver, efterhaanden.

De Buncer paa Kysten Reporkaffen hyppigst søger ind mellem Derne paa, ere fornemlig i Nærheden af Colonierne Frederikshaab og Ny-Suffertoppen; enkelte Aar kan endog i førstnævnte Colonies District fanges henved en Snees Stykker, men denne Fangst er i det Hele taget meget usikker, efterdi andre Aaringer ere aldeles uden Udbytte og dette derfor heller ikke lader sig calculere.

Hvidfiske- og Narhvalfangst.

Hvidfisken — *Delphinus albicans* — og Narhvalen — *Monodon Monoceros* — adskilles kun af Grønlænderne ved Benævnelserne: den hvide og den sorte Hvidfisk o: kelelluak kakortok og kelelluak kernektok.

Fangsten af disse Sødyr er visse Aar, især i Nord-

grønland temmelig betydelig, naar det lykkes Grønlænderne at opdage en Baage i Fjord- eller Bugtisen (gr. Særbsak, dansk Sevs), hvor disse Dyr for at faae Lust strømme til i hundredevis. Den Virksomhed Indbyggerne ved en sliq indtræffende Begivenhed udvikle i at dræbe Fiskene og slæbe dem op paa Isen, er at sammenligne med Reporfakflændningen. Hundeslæden er i saa Tilfælde af uberegnelig Nytte, da begge Slags Sødyr er af betydelig Vægt, efterdi et saadant afgiver 1 à 3 Tønder Spæk. Dette Product er af samme Værdi som Sælspæket og som Fødemiddel staaer Hvidfiskens Kød (Marhvalen forefalder kun enkeltvis) i megen Anseelse hos Grønlænderne, ligesom Matak, Sværet (Skindet), endog foretrækkes for Hvalens. Af Marhvalen er foruden Spæket, Hornet, der undertiden kan være 4 Alen langt, en søgt Gjenstand, ligesaavel af Grønlænderne, der anvende det til deres Kajakredstaber, som af Handelen. Det hele Quantum som aarlig indkommer paa Handelen af dette kostbare Product er imidlertid meget ringe og overstiger sjældent 50 Pd.

Hvidfisken skal ogsaa fanges af Grønlænderne paa almindelig grønlandsk Maade; desforuden ogsaa med europæiske Redstaber (Garn). Colonien Ny-Suffertoppen havde saaledes i Aaret 1845 en Fangst af 110 Hvidfiske, der afgave 162 Tdr. Spæk.

Forsk. er iøvrigt for lidet bekjendt med denne Erhvervsreen til at kunne bedømme, om den i nogen betydelig Grad kan lade sig udvide og saaledes indvirke paa Productionens Forøgelse.

Foruden ovenanførte til Hvalslægten henhørende Sødyr, gives endnu andre, som enkeltvis fanges af Grønlænderne, saasom: „Tunnolik“ — *Balæna Physalus* — „Nisa“ — *Delphinus Phocæna*, *D. Tursio*, m. fl., der ikke ere af synderlig Bigtighed for Handelen, saa meget mere da Spæket af disse Sødyr ikke giver meget større Trandudbytte end det af Reporfakken.

Sælhundefangsten

er, som ovenfor bemærket, Grønlændernes Hovederhverv. Og saa den grønlandske Handels-Administration har siden Hvalfangstens Dalen henvendt dens næsten udeelte Opmærksomhed paa denne Fangst og gjort meget for endog ved europæiske Hjælpemidler at udvide den, ja endog indtil den Grad, at Grønlands andre Erhvervskilder desaaarsag tildeels ere overseete eller tilfidesatte. Vi ville imidlertid her ikke indlade os videre paa at yttre vor Formening om Handelsens Virksomhed i denne Retning, men forbeholde os dette til i et følgende Afsnit; her have vi kun at omhandle Sælfangsten i Almindelighed.

Under hele den grønlandske Kyst, i dennes Fjorde og Bugter, vrimle Myriader af alle de forskjellige Arter af Sælhunde, der kunne henføres til følgende Arter:

Atak, (den sortfidede Sæl — *Phoca grønlandica*).

Kassigiak, (den spraglede Sæl — *Phoca Vitulina*).

Neitsek, (Fjordsæl — *Phoca hispida*).

Urksuk, (Remmesæl — *Phoca barbata*).

Neitsersoak, (Klapmyds — *Phoca cristata*).

De hyppigst forefaldende yngre Individer af disse Slægter ere:

Aglektok, (3-aarig *Ph. grønlandica*), og

Kassigieitsiak, (den 1-aarige *Ph. Vitulina*).

Sælhunden trækker enten fra syd nordest eller vælger for en Tid fast Opholdssted. *Phoca grønlandica* med dens 3-aarige Unge indfinder sig i Almindelighed under det sydlige Grønland med den fra Østkysten kommende Storiis i Marts eller April, samler sig i Stimer i August og fortsætter bestandig Trækket nordest. Klapmydsen kommer vel ogsaa paa samme Tid i Nærheden af Cap-Farvel, men forlader ikke Isen her uden enkeltvis; i Mai har den søgt sig et andet Opholds-

sted, rimeligviis følger den Storisen over under Amerika, hvor den af de herværende Englændere og Nordamerikanere under den almindelige Benævnelse „Kobbe“ dræbes i Mængde.

Fjordsælen søger gjerne sit Ophold under Isblinkene i Fjordene og især i Nordgrønland forefalder denne Sæl i Mængde. De andre Arter træffer man overalt, dog falder den spraglede Sæl mindst midt paa Landet, meest længst nord og længst syd.

Grønlændernes Hovedbestjæftigelse er som sagt Sælfangst; den almindeligste Fangemaade er følgende:

Kajakroeren veed omtrent hvor Sælhundene opholde sig eller trække i de forskjellige Aarstider; et saadant Sted søger han og ligger efter Ankomsten hertil stille eller drivende smaat omkring. Saaer han Die paa en Sælhund forfølger han den med saa lidt Støi som muligt, og enten træffer det sig da, at den usovarende kommer op tæt ved ham, eller at han lister sig den saa nær, at han kan kaste Harpunen. Denne er saaledes indrettet, at kun selve Harpunspidsen, dersom han træffer, bliver steddende i Dyret, idet han ved et Ryk kan frigjøre Harpunstokken for den; i det Stykke Been hvori Spidsen er indfattet er en Kobberem af 15 à 20 Alens Længde gjort fast, hvilken han har opskudt foran sig paa Kajakstolen, for at den kan løbe klar ud, den anden Ende af Linen er befæstet i en af et heelt mindre Sælhundestkind forfærdiget oppustet Blære. Naar Sælhunden har faaet Harpunen løber altsaa Linen ud, og Fangeren maa da ved et Ryk befri sig fra den bagved ham liggende Blære, en Operation der udfordrer megen Behændighed og som seilagtig udført ofte foster Livet, og Sælhunden løber nu med Harpun og Blære; Kajakroeren søger atter at komme den saa nær, at han kan stifte den med en til dette Brug medhavende Lændser. Er Sælhunden paa denne Maade endelig dræbt, binder han een eller to smaa Blærer paa en af Baglallerne for at disse kunne bære Bagdelen op til Letning for Buxeringen, binder Hovedet med en Rem til Kajak-

fens Side og burer derpaa hjem efter. Træffer han under Buxeringen paa en anden Sælhund, slipper han den fangede, der flyder, i alt Fald ved Hjælp af Blæren, og gjentager Operationen. Ofte maa en Grønlænder burere 3 à 4 Sælhund flere Mile, som er et meget anstrængende Arbeide. Til de mindre Sælhund bruges ingen Harpun, men blot en Piil med 1 à 2 Modhager; paa samme er fastgjort en lille Blære.

En anden Fangemaade er Sælhundenes Jagning, som ofte bruges om Sommeren. Den bestaaer i, at endeel Kajakroere samles paa et vist Sted, og naar da een af dem faaer Die paa en Sælhund forfølges den af hele Flokken med Skrig og Steenkast (enhver Fanger er gjerne paa denne Aarstid forsynet med Stene og Slynge) til den omsider taber Veiret og bliver dræbt af een af de den nærmest værende Kajakmænd. En Sælhund, som blot er seet, undgaaer sjældent denne Forfølgelse. Det er almindeligviis Fjordsælen som jages; Byttet deles efter vedtagne Regler.

Klapmynsfangsten ved Cap-Farvel er i alt Fald at ansee for den farligste, efterdi dette Sødyr ofte søger Kajakken; ikke sjældent bryder det alt Redskabet istykker, ja endog saarer og undertiden dræber Fangeren — og dog er denne Fangst om Foraaret her meget betydelig.

Om Efteraaret, naar Sælhunden er saa feed, at den altid efter at være dræbt flyder, flydes den ogsaa, fornemlig *Phoca grönländica*, der i sit Træk gennem Sundene paa denne Maade bliver Grønlændernes Bytte.

Enhver nogenlunde dygtig Erhverver er nemlig Eier af en Riffel og flyder godt; bag en lille opreist Steenmuur oppeventes Sælhunden og fældes naar den kommer paa Skud. Grønlænderen flyder imidlertid aldrig uden paa Anlæg og da for det meste liggende paa Maven.

En Sælhund giver efter sin Størrelse og Fedme $\frac{1}{16}$ à $\frac{1}{2}$ Ballie (1 Bl. er 160 Potter) Spæk.

Foruden disse væsentligste grønlandske Fangemaader, have vi ogsaa et Par indførte europæiske at tage i Betragtning, nemlig Stængegarn- og Tisgarnfangsten, den første i Syd- den anden i Nordgrønland.

Stængegarnfangsten drives, naar undtages ved Colonien Ny-Suffertoppen, hvor den endnu er privat, for Handelsens Regning. Fangemaaden er omtrent følgende:

Det er ovenfor bemærket at *Ph. grønlandica* om Efteraaret stadigt i Stimer har sit Træk nord efter. Et Løb mellem et Par Der, som omtrent har Retningen syd og nord, bliver udvalgt til Garnsted, efterat Garnbrugerne først have overbevist dem om, at Stimerne noget hyppigt søge igjennem det; disse Løb ere af meget forskjellig Brede, 20, 50 à 100 Favne. Garnene blive indrettede saaledes, at de fuldkommen kunne spærre Sundet saavel i Brede som i Dybde. I Nordenden af Løbet bliver anbragt et staaende Garn, i Sydenden derimod et løst, der ligger sunket tværs i Bunden og er fast i den ene Side, medens det paa den anden Side kan strammes eller fieses efter Behag. Naar Sælhundestimen kommende syd fra, har passeret det sunkne Garn hales dette op og stivnes, saa at den selvfølgelig befinder sig indefluttet mellem Garnene; der staaer da kun tilbage ved Steenkast og Sfrig at jage de indefluttede Sælhunde i Garnene, hvor de naturligviis af Mangel paa Lust (Sælhunden kan nemlig ikke undvære denne i 5 Minuter) snart ere kvalte.

Er det afbenyttede Løb langt, kan der endnu midt i samme anbringes et løst Garn, saa at tvende Stimer paa en Gang kunne indeluffes.

Et Garnsteds Besætning er 4 à 6 Personer, af hvilke et Par qvindelige, der have den Forretning at flændse de fangede Sælhunde. Et lille grønlandsk Huus er opbygget i Nærheden af Stedet, i hvilket denne opholder sig. Fangetiden er i September og October.

Isgarnfangsten drives udelukkende i Nordgrønland, saavel af Europæerne som af Grønlænderne, aldeles privat. Fremgangsmaaden er meget simpel:

Et 3 à 4 Fjerne langt og 1 à 2 Fjerne dybt Garn stilles med Overliget stramt under den faste Fjordis mellem 3 i denne huggede Huller under Landet; Sælhunden som skal have Lust søger disse og indvikles derved i Garnet. Især ved Colonien Omenak er denne Fangst drevet til en betydelig Høide, til hvilket fornemlig en vis Colonist Grundeig skal have bidraget meget; for sin Virksomhed i denne Retning, skal han i sin Tid af Inspecteur Fasting være indstillet til at hædres med Dannebrogordenens Hæderstegn, men forgæves, formodentlig fordi hans høiere Foresatte have fundet at Korset ikke vilde være klædeligt paa en grønlandsk Skindpels.

Isgarnfangsten falder iøvrigt sammen med foromhandlede Grønlænderfangst; Spækket leveres paa Handelen mod en Betaling af 4 Rbd. pr. Ballie, Skindene efter deres Størrelse ligeledes for 12 til 36 Sk. pr. Stk.

Hvad derimod Stængegarnfangsten angaaer, der som sagt formelig drives for Handelens Regning, er det indlysende, at Handelen maa have meget ringere materiel Fordeel af denne, end af Grønlænderfangsten; thi i Garnene og Inventariet, som bruges til denne Fangst, stikker en Sum af omtrent 10,000 Rbd. mod en aarlig Afgang af 50 pCt.; for hver Td. Sælspæk betales en Præmie af en 1 Rbd. 48 Sk. og af hvert Skind indtil 12 Sk.

Stængegarnfangsten skal desuagtet afgive et Nettoprovenue af 12,000 Rbd., naar Udbyttet er 1400 Tdr. Tran og 6000 Sælskind, at sige efter den grønlandske Regnebog, der har den Væresætning: da Handelen ligesuldt maatte blive belastet med Udgifterne til Arbeidskraft, Administration m. m., saa maa intet af alt dette falde denne Bransche til Last.

Ifølge Mathansen var den samlede Production af Hval-

og Sælfangsten, der hos ham ikke er adskilt i Deceniet 1822—31, i Gjennemsnit aarlig:

4,507 Tdr. Tran

28,483 Stkr. Sælfskind og

5,657 Pd. Hvalbarder;

i de 6 Aar: 1836—41:

6,970 Tdr. Tran

44,650 Stkr. Sælfskind og

1,602 Pd. Barder.

Allerede heraf sees, at Sælfangsten betydeligt har tiltaget, mens Hvalfangsten er aftaget og dette er i en høiere Grad Tilfældet i de seneste 9 Aar. Hvalfangsten har næsten ganske slaaet fejl i denne Periode, derimod tør man nok antage, at Productioner af Sæl- og Hvidfisketran kan anslaaes aarlig til omtrent 7500 Tdr., erhvervet ved Grønlænder- og Stængegarnfangst foruden 60,000 Sælfskind. Føies hertil et Forbrug i Grønland af den første Slags af omtrent 3000 Tdr., der af Indbyggerne anvendes til Brændsel og Føde, saa tør man endvidere antage, at omtrent 1200 Grønlændere og 50 Garnbrugere aarlig erhverve 10,500 Tdr. Tran — de sidste heraf 1400 Tdr. — og dette giver os Anledning til en ret interessant Sammenligning mellem det grønlandske Erhverv og Robbefangsten i Almindelighed — navnlig med den Grønland nærmestliggende — under den amerikanske Kyst.

I Marts og April søge Englænderne fra Newfoundland og Nova-Schotia de fra Polen kommende Jismarker (Sea Meadows), for Robbefangstens Skyld. I de 6 Aar fra 1829 til 1834 gjordes alene fra førstnævnte Sted følgende Fangst:

Aar 1829 280,613 Stkr. Robber (og Hvalroser)

„ 1830 553,435 — — —

„ 1831 748,735 — — —

Uateris 1,582,783

Transport 1,582,783 Stfr. Robber (og Hvalroßser)

Mar 1832 538,000 — — —

„ 1833 437,964 — — —

„ 1834 400,920 — — —

Talt 2,959,667 Stfr.

eller i Gjennemsnit aarlig: 493,278 Stfr., der, da Fleertallet af de her fangede Robber og Hvalroßser ere store, kan antages at afgive en Tranproduction af:

164,426 Tdr. Tran,

erhvervet af omtrent 2800 Individer. (1834 udrustedes nemlig fra Newfoundland 122 Skibe af 10,952 Tons Drægtighed, med en Besætning af 2847 Hoveder).

Ifølge disse forskjellige Opgaver kommer man saaledes til følgende Resultat:

Erhvervet pr. Mand ved

Robbefangsten	Stængefangsten	Grønlænderfangsten
i 2 Maaneder	i 2 Maaneder	i 10 Maaneder
59 Tdr.	28 Tdr.	10 Tdr.

Bed denne Sammenligning forefindes Grønlænderfangsten paa et saare lavt Standpunct, saamegetmere da een Trediedeel af Productet ikke kommer ind paa Hændelen, saa at denne Fangst heller ikke med Hensyn til Driftsomkostningerne kan sammenlignes med Stængegarnsfangsten, end siige med Robbefangsten, ved hvilke tvende Erhvervsmaader disse omtrent ballancere.

Det er muligt, at der kan gjøres enkelte Indvendinger mod ovenstaaende Betragtningssmaade, men disse vilde sikkert ikke blive saa vægtige, at de kunne forrykke de Anskuelser denne Sammenligning i det Følgende giver os Anledning til at yttre.

Hvalrosfangst.

Hvalrossen σ : *Trichechus Rosmarus* (gr. Auvèk) fanges vel undertiden af Grønlænderne paa samme Maade som Sælhunden, men denne Fangst maa dog i det Hele taget ansees for meget ubetydelig. Det Quantum Hvalrossetand, som indkommer paa Handelen i Grønland indskrænker sig til aarlig 20 à 30 Pd. af nogle faa Tænder, hvilket er saa meget mere besynderligt, da vi af Sagaerne underrettes om, at „Hvalrossetanden“, medens den islandske Coloni i Grønland var i Flor, betragtedes som et Hovedproduct. I Poul Egedes Dagbog Pag. 85 finde vi endog anført, efter Uddrag af det Vaticanske Archiv:

„Det grønlandske Bispedømmes Tiende er imodtaget af mig, Bertrando de Ortoli, i Hvalrossetænder, hvilken Tiende jeg har modtaget i Bergen af Erkebiskoppen i Trondhjem Anno 1327 den 11te August, nemlig 127 Lpd. efter norst Bægt; næstfølgende 6te September folgte jeg igjen ovenmeldte Tænder til en Kjøbmand i Flanderen, navnlig Johannes de Pre, efter Erkebiskoppen og Biskoppen i Bergen deres Raad, for 12 Pund og 14 Sol af Tours Sølv, hvoraf det Halve tilkom Kongen. Ligeledes har jeg imodtaget for devario St. Petri af Bispedømmet Grønland 3 Lpd. Hvalrosstænder; disse Tænder folgte jeg, og fik for hver Lispund 2 Sol af Tours Sølv“ (Regnskabsbogen 127 Pag. 5. 8).

Dette Citat gjør det temmelig sandsynligt, at de fordums grønlandske Colonister, enten har kjendt en særegen Maade at fange dette Sødyr paa i Grønland, eller ogsaa — hvilket ikke synes saa urimeligt, da den grønlandske Coloni sikkert har staaet i nær Forbindelse med den islandske Nedsættelse i Nordamerika — de have søgt tværs over Davisstrædet til den nord fra kommende Is, for at drive denne Fangst, ligesom nu Engländerne fra Newfoundland og New-Schotia.

Spækket af Hvalrossen indeholder ligesaa meget Fidtstof som Sælspekket og indhandles ved Colonierne mellem dette.

Jisbjørnefangst.

Den grønlandste Jisbjørn α : *Ursus maritimus* (gr. Nennok) henhørende til Rivernes Orden, er mere at betragte som et Sødyr end et Landdyr, da den meest opholder sig paa Isen og i Vandet; søger den Land forlader den sjeldent Strandkanten og vælger endog et Sted til Hie om Vinteren saa nær muligt denne. Den fuldvorne grønlandste Jisbjørns Størrelse er at ligne ved en almindelig Studs; den kan veie over 30 Lpd. Mågtet dens plumpe Former er den dog meget behændig og hurtig i Løbet ligeud; derimod har den Vanskelighed ved at løbe rundt i en mindre Cirkel.

Ikkun Grønlænderne besatte sig med Fangsten af dette Dyr, til hvilken der hører saavel Forsigtighed som en Snubed der overgaaer Bjørnens.

I Nordgrønland skeer Fangsten oftere under Slædefjorselen, ofte endog usfrivilligt; thi Hundene ere ikke at holde tilbage naar de lugte Bjørnespor, men storme frem i vildt Løb efter Dyret. I et sligt Tilfælde maa Grønlænderen som er paa Slæden kappe Skaglerne, eller, hvis dette ikke er ham muligt, kaste sig af den førend Bjørnen naaes; thi det kan ellers let hændes, at denne kan blive saaledes indsnøret af Hundenes Seletøi, at den væltes ind paa Manden, der sidder paa Slæden, hvorved kan afstedkommes Ulykke. Ved at bemærke sine Angribere er Bjørnens første Foretagende, at udsøge sig et i Isen indefrosset Jisbjerg, der er saa steilt, at Hundene ikke kunne følge den, skjøndt den selv ved Hjælp af dens uhyre Kraft og stærke Kløer med Lethed bestiger den steilleste Jisvæg. Lykkes det Dyret at finde et saadant Tilflugtssted er det frelst for Hundene, men som oftest fældes den da af Grønlænderens

Riffel; lykkes det ikke, modtager den Kampen i siddende Stilling, fordi den veed, at Hundene altid angriber den bagfra, og værger sig til sidste Dieblif. Sjældent offres en Hund, og 5 à 6 flige modige Dyr overmande gjerne Bjørnen, hvis ikke forinden en Riffelfugle har gjort det af med den.

Den almindelige Maade Bjørnen sældes paa er dog paa Land med Riflen, og paa Havet fra Kajacken med grønlandfke Fangeredskaber.

Naar Sult ikke nøder den dertil, eller den er bleven saaret, angriber den ikke Menneket. Grønlænderne staae desuagtet, vist feilagtig, i den Tro, at den kun flygter for Mænd, men angriber Kvinder; idetmindste er det almindeligt, at disse sidste, naar Bjørnen i Mændenes Fraværelse nærmer sig deres Boliger, løse Haartoppen, for at Haaret, ligesom Mændenes, kan hænge ned over Skuldrene, og først da forsøge de at skræmme den bort, hvilket gjerne lykkes; endog Drengene fordrive ofte dette Dyr med Steenkast.

Paa Reisen til Grønlands Østkyst havde vi landsat vore Baade paa Uluk, nogetnær Grønlands sydligste Spidse. Botanikeren Hr. Bahl foreslog en Dag en Excursion paa Den for at botanisere, da han ved at passere et løst Klippestykke til sin store Skræk seer en Isbjørn springe op paa den anden Side af dette; heldigviis blev denne ligesaa forskrækket som Hr. Bahl, og hver flygtede sin Bei.

Saaer Bjørnen derimod Tid til at undersøge sin Gjenstand, flygter den ikke saa let. Saaledes havde een af vore Kajakmænd paa samme Reise en Dag lagt Kajacken op i Fjoren o: den yderste Strandkant, og noget fra den lagt sig til at sove ved en stor Steen. Af denne Søvn vækkedes han ved en stærk heed Vind, der blæste ham i Ansigtet og hans Skræk var, efter hans eget Udsagn, som den „Dødsdømmes“, da han stirrer en Isbjørn lige ind i Sinene. Grønlændernes Selvbeherfskelse er imidlertid under flige tilvante Omstændig-

heder utrolig. Det eneste der kan give Haab om Redning er nemlig da fuldkommen Ubevægelighed med tilbageholdt Aandedræt; thi mærker Bjørnen mindste Livstegn, knuser et Slag af Fallen øieblikkelig Hovedet paa Mennesket; troer den derimod Gjenstanden for dens Rovbegjærlighed livløs, skal den først udsøge sig et Sted hvor den kan sikke sit Bytte, førend den bruger Vold, og denne Mellemtid maa iagttages. Vor Kajakmand benyttede ogsaa et Dieblif da hans Fjende havde fjernet sig lidt, til at springe op og svinge sig bag Stenen han laae ved; efterat han her en Tidlang havde valset omkring med Bassen, der som sagt vanskelig kan løbe rundt, valgte han atter et andet beleiligt Dieblif til at løbe hen til Kajakken, skyde sig i den og søge Søen. Forfulgt af Dyret, der iøvrigt ikke ved Svømning kan holde Fart med Kajakken, roede han efter vor Leirplads, men fik strax efter Hjælp af et Par andre Kajakmænd der vare i Nærheden, saa at Bjørnen ved disses Tilkomst, skjøndt den søgte Flugten, overmandedes og dræbtes. Tvende Kajakmænd dræbe med Lethed en Bjørn i Søen; da denne altid vender sig mod ham der saarer den, for at angribe ham, faaer den verelviis et Lændse-, Harpun- eller Pilestød af begge og bliver tilsidst udmattet af Blodtab og Anstrængelse; Fangerne faae som oftest deres Fangeredskaber splintrede.

Følgen af hiin Hændelse var derpaa den, at hele Reiseselskabet om Aftenen havde Gilde paa den herlige unge Bjørns Kjød; thi kun Kjødet af en gammel, især en Hanbjørn, er som formeldt haardt og stramt af Smag.

En anden Grønlænder slap, under lignende Omstændigheder, ikke saagodt fra det. Han havde uheldigviis skudt feil af en Bjørn, der strax derpaa angreb ham. Uagtet han brugte samme passive Maneuver som hiin, maa Dyret dog ved Undersøgelsen have tvivlet om hans Livløshed, efterdi den, efter et Par Gange at have vendt ham om paa Isen, lagde sin ene

Lalle paa Mandens Hoved og med et Strøg bag over fuldkommen scalperede ham. Grønlænderens mageløse Standhaftighed i, ikke at forraade Liv under de Pinsler denne Operation medførte, reddede ham, og han fik Tid til at undslippe efter at Bjørnen paa sædvanlig Maade havde forladt ham, men endnu efter mange Aars Forløb vidnede denne Mands ulægelige Ise om Begivenheden.

Opdages Bjørnen i dens Vinterleie med sine Unger, samles Grønlænderne om dette og dræber hele Familien med Risfugler; mærkeligt er det imidlertid, at, idetmindste syd paa Landet, ikke den der har givet Bjørnen Banesaaret erholder Skindet som sin Andpart, men derimod den, som først har opdaget den og gjort Ansfrig — om denne saa kun er et 5 à 6 Aars Barn.

Da Bjørnen altid holder sig ved store Ismasser, er det en Selvfølge, at den næsten aldrig fanges under Kysten midt paa Landet, men fornemlig ved begge Endepuncterne: nord for Omenak og syd for Neunortelik, hvilket sidste Sted har sit Navn heraf. Aarsagen hertil er, at dette Dyrs vigtigste Næringsmiddel er Sælhunden, som den altid med et mærkeligt Instinct veed at affjære fra Søen. Endog en saadan der ligger paa Isen ved et Strømhul, særdig til ved allermindste Fare at dukke ned, undgaaer den ikke. Saalangt borte fra Sælhunden at den ikke vækker dens Opmærksomhed, knuser nemlig Bjørnen Isen med nogle Slag af dens vældige Labbe (et Bjørnespor i Sneen ligner Afstrykket af en Tallerken), dukker ned og viser sig strax efter netop i det Hul som Sælhunden troede sig sikert ved; den kryber da i al Magelighed op paa Isen og bemægtiger sig Byttet. Ogsaa ved at behandle dette viser Bjørnen en beundringsværdig Kløgt; den løsner blot Skindet om Hovedet paa Sælhunden, med et vældigt Aandepust sprænger den derpaa hele Huden fra Cadaveret, hvilken den endelig med Lethed frænger ud over Baglapperne og lader tilbage paa Isen.

I Nordgrønland skal dette Dyr endog med en vis Færdighed kunne røgte Fiskgarnene, naar en Sælhund er indviklet i samme, uden at beskadige en eneste Maske.

Det hele Antal Bjørnesskind, som af Grønlænderne aarlig indleveres paa Handelen overstiger sjældent 50 Stkr., da der af Folket forbruges endeel, idet enhver Kajakroer har et eller to Stykker (omtrent 1 Alen i □) under Sædet i Kajakken.

Fiskeri.

Det er en Selvfølge at et Hav, der som det grønlandske er saa opfyldt af de foran nævnte Sødyr, som næsten alle udelukkende ernære sig af Fisk, maa være overordentlig fiskerigt — og dog er Fisk som Næringsmiddel betragtet af en høist underordnet Betydning i Grønland — og dog har dette Product, som Udsørfelsartikkel, indtil i de sidste 3 à 4 Aar, aldeles ikke været paaagtet. Det er i Særdeleshed Kabliaufiskeriet vi her ved hentyde til, fordi dette upaatvivleligt rigtigt behandlet, vilde afgive et af Grønlands Hovedproducter ved Siden af det Udbytte Sælhundefangsten yder.

Medens alle tænkelige Grunde bestyrke denne Formening, vide vi ikke en eneste, med mindre det skulde være den danske Handelsstands Asmagt til at fremme industrielle Foretagender, der modstiger den.

Kabliau α : *Gadus ballarias* — *G. Morrhua*, den af alle Fiskearter maaskee frugtbareste og meest udbredte, idet man i een Rogen skal kunne finde indtil 10 Millioner Æg, søger Fiskebanterne under den grønlandske Kyst ligesaa villigt som hiinsides Davisstrædet de newfoundlandiske. Allerede Boul Ggede anfører i sin Dagbog Pag. 267, at Fiskere fra Boston endog før 1783 indfandt sig aarlig paa Fiskebanterne udenfor Colonien Frederikshaab, og det synes at newfoundlandiske Kabliaufiskere i den nyere Tid ligeledes ved at finde denne

under vor grønlandſke Kyst værende Rigdom. Det er maaskee fun denne ſidſte Omſtændighed vi have at takke for, at i de ſenere Aar en Begyndelſe endelig er gjort med fra vore Colo-
nier, under en duelig Fiſkemesters Tilſyn, at drive dette Fiſkeri. Alt hvad man imidlertid nu kan ſige om dette Fiſkeri indſkræn-
ker ſig til, at dette Aar omtrent er hjemſendt circa 50 Skpd. tilvirket Fiſk, og at det vanſkeligt under Monopolhandelens Auspicier vil vinde nogen Betydning — det vil ſige: blot til-
nærmelſesviis komme i Betragtning ved Siden af Kabliau-
fiſkeriet andenſteds. Skjøndt Monopolhandelen maa blues ved en Sammenligning af denne Beſkaffenhed, ville vi dog opſtille en ſaadan, i den gode Henſigt, at henlede Opmærkſomheden paa hvad den med Forholdene ubekjendte ikke veed, at vi un-
der den grønlandſke Kyst har et 80 Mile langt, med mang-
foldige Fiſkebaner opfyldt Farvand, der upaatvivlelig for-
medelſt de locale Forhold er ulige gunſtigere for Kabliaufiſkeriet, end det under Island og Færøerne, og ligesaa fiſkerigt ſom det nordamerikanſke.

Allerede i det 14de Aarhundrede dreves Kabliaufiſkeriet af Hollænderne, og af Englænderne førend 1415.

I Kong Jacobs Regjeringſtid blere omtrent 150 Skibe brugte til dette Fiſkeri. Naagtet Kabliaufiſkeriet efter Amerikas Opdagelſe er forflyttet til Newfoundland, ſaa har det iſlandſke Fiſkeri dog ikke miſtet ſin Betydning; thi endnu ſtedſe forſamle ſig i de nordlige Farvande 4 à 5000 Menneſter af forſkjellige Nationer for her at drive Kabliaufiſkeri, ligesom der fra ſelve Island aarligen uſendes 12 à 20,000 Skpd. tilvirket Fiſk.

Det nordamerikanſke Fiſkeri overgaaer imidlertid nu langt det iſlandſke. I Aarene 1786, 87 og 88 ſendte England i Gjennemſnit 402 Skibe, ſom havde en Beſætning af 16,856 Mand og vare forſynede med 1911 Baade, ud paa Kabliau-
fiſkeri i det amerikanſke Farvand.

I 1814 overſteeg Værdien af den fangede Kabliau

2,800,000 Pd. St. Nu er det engelske Fiskeri siden Freden fornemlig indskrænket til Baadefiskeri fra Kysten af Newfoundland og giver desuagtet et betydeligt Udbytte.

Fra Newfoundland gaae aarlig 280 à 300 Skonnerter og fra Nova-Schotia og New-Brunswick 100 à 120 Fartøier til Kysten af Labrador, hvorved 21,000 Mennesker ere beskæftigede. Siden 1814 have Amerikanerne ogsaa fundet herop; 1829 sendte de henved 500 Skibe, med en Besætning af 15,000 Hoveder, ud paa dette Fiskeri.

Det norske Fiskeri gav til Udførsel i 1829: 44,417,712 Pd., 1830: 43,447,887 Pd., og 1831: 25,448,885 Pd.

Endelig have ogsaa Russerne begyndt paa Kabliaufiskeriet i det hvide Hav. — Det danske Fiskeri under den grønlandske Kyst, kan endnu omtrent angives med et 0.

Disse historiske Noticer maae overbevise os om, at Kabliaufiskeriet under den grønlandske Kyst bør foretages med en Virksomhed og i et Omfang, der staaer i Forhold til vore materielle Kræfter, og vi ville derfor i sidste Afsnit omhandle den sandsynlige Årsag til den ringe Virksomhed Monopolhandelen hidtil har udviklet i denne Retning, samt Maaden paa hvilken dette Fiskeri efter vort Skjøn bør foretages.

Et Fiskeri der ogsaa tør komme i Betragtning, og som staaer i en vis Forbindelse med Kabliaufiskeriet, er uidentvivel Haifiskeriet (Haafalen σ : *Scymnus borealis*).

I Fortiden er denne Fisk fanget i Nærheden af Colonierne af Colonisterne med de saakaldte Haibomme (en Krog med en Jernfjætting befæstet til en ankerfast Træbom), men den Forsinkelse dette Fiskeri foraarsagede Mandskabet og det ringe Udbytte, var rimeligviis Årsag i dets Forkastelse. I en Række af Aar har man derefter ikke kjendt til andet Haifiskeri end det Grønlænderne leilighedsviis drev, som er høist ubetydeligt og kun indbringer nogle Tønder Lever ved enkelte Colonier aarlig, indtil en islandsk Bødker ved Ny-Suffertoppen foran-

ledigede, at dette Fiskeri begyndtes her paa den sædvanlige islandske Maade, ligesom Rabliaufiskeriet. I flere Aar dreves det derpaa ved denne Coloni for Bestyrerens Regning; nu skal det være overtaget af Handelen saaledes, at det drives med dennes Fartøier og Redskaber og Udbytten betales Fiskerne med 4 Rbd. pr. Ballie Lever. Om Haifiskeriet er lykkedes ved andre Colonier savye vi Underretning; Productet af dette Fiskeri, som indkommer paa Handelen i Grønland, overstiger i al Fald neppe 150 Tdr. Tran aarlig.

Af Fiskearter der fortiden kun leilighedsviis komme i Betragtning som Fødemiddel for Indbyggerne, men af hvilke flere, naar Landet i egentlig Forstand var coloniseret af Europæere, sikkert vilde blive Gjenstand for Handel, udhæve vi:

Rodden, gr. Angmaksak, *Salmo (Mallolus) arcticus* ogsaa *Clupea villosa*.

Ørreden, gr. Ekalluk, *Salmo alpinus* & *Carpio*.

Kalleraglik, et mindre Slags Helleflynder, graa under Bugen; kun bekjendt i Grønland, *Pleuronectes Cynoglossus*.

Regnfalv o: Steenbider, gr. Nepsá, *Cyclopterus Lumpus*, *C. Spinosus*.

Helleflynder, gr. Nettamak, *Pleuronectes Hippoglossus*.

Rødfisk, gr. Sullupangak, *Perca (Sebastes) Novegica*.

Torff, gr. Ogak, *Gadus barbatus*.

Ulf, gr. Kaniok, *Cottus Scorpius*.

Naar undtages „Helleflynderen“, der fornemlig foresalder mellem Rabliauen paa Fiskebanterne langs Kysten, ere alle disse Fiskearter Fjordfiske.

Jagt.

Grønland har kun faa Landdyr, derfor er Jagten i dette Land næsten indskrænket til Efterstræbelse af Rensdyret og Ræven, det første paa Oplandet, den sidste ved Kysten.

Kensdyret, *Cervus Tarandus*, gr. Tùkto opholder sig fornemlig paa Høilandet mellem den 64de og 67de Grad. Da Grønlands Indre, som ovenfor bemærket, er aldeles ube- kjendt, vide vi heller ikke hvorledes en saa overordentlig Mængde Dyr ernæres, og det synes paa Grund af denne Omstændig- hed vist, at dette Jnderland maa være Lavland med Mose- græs og Kratkov. Efter Franklin, der omtaler Kensdyret som han traf i Nordamerika indtil under $67^{\circ} 42' 15''$ N. B., opholder dette Dyr sig vel i Mai Maaned ved Kysten for at faste Unger og derefter indtil October paa usrugtbare Steder, men søger om Vinteren Beskyttelse i de derværende Skove. Det grønlandste Kensdyr maa rimeligviis ligeledes finde Ly inde i Landet, da det umuligt, som foran bemærket, kan ernære sig og leve om Vinteren paa de golde Fjeldtoppe, der stikke op af Isblinken. Ved Kysterne er iøvrigt Kensdyrets Ophold periodisk; efterat Jagten i en Række af Aar har været i Til- tagende, skal Udbyttet af samme i de sidste Par Aar have været ringere, medens Dyr igjen have viist sig paa Steder længere syd og nord, hvor de i den foregaaende Periode sjel- dent eller aldrig foresaldt. Som Beviis paa hvor stærkt Ud- byttet af Kensjagten i den nyere Tid har tiltaget kan anføres, at Gjennemsnitsproductionen i Decenniet 1822—31 var 4,990 Stkr. Kensskind, i de 6 Aar: 1836—41 derimod 13,950 Stkr., ja, i Aaret 1845 indhandlede endog omtrent 16,000 Stkr., det største Antal man et enkelt Aar kjender. Da Grønlæn- dernes Forbrug af Kensskind er meget betydeligt, tør man vel antage, at der aarlig dræbes omtrent 16 à 25,000 Dyr.

Man kan heraf let danne sig et Begreb om hvad denne Jagt, drevet af Colonister der nedsatte sig ved Bunden af Fjordene, f. Ex. ved Ameralik eller Baals-River, med tamme Kensdyr, vilde blive. Saaledes som den derimod nu drives af Grønlænderne, er den et skjændigt Slagteri, der trods den betydelige Skindproduction er Handelen til større Skade end

Gavn. Rensjagten er nemlig en Beshæftigelse, som Grønlænderen foretrækker for al anden. Leirepladsen i Fjordene, hvor det gaaer lystigt til, og hvor der under Jagten naturligviis ingen Mangel paa Fødemidler er at befrygte, er hans kjæreste Opholdssted; fra Landets Endepuncter nord og syd, trække Rensjægere derfor aarlig med Konebaade, Kajacker og Ovpakning til Egnene i Godthaabs og Holsteinsborgs Districter. Tiden bortvædes saavel under den lange Reise som under Opholdet i 3 à 4 Maaneder paa Jagtstedet, og hele Udbyttet som de fjernestboende Grønlændere hjembringe bestaaer i nogle faa Rensskind og Renshorn. Ikke 80,000 Pd. eller 4 Pd. af hvert sældet Dyrskjød komme til Nytte; thi Fruentimmerne, der følge med Mændene paa Jagten for at bære Byttet hjem fra Høilandet, have naturligviis Byrde nok i Skindene og Kjødet af et enkelt Baglaar — Resten af dette — maaskee 6 à 700,000 Pd. Kjød — bliver liggende til Føde for Rovfuglene og den umaadelige Mængde Rævne Landet er opfyldt af, saa at Jagtrevieret: Fjeldene og Fjeldsblinden, skal være som overstrøet med Madfjer. Var det muligt at tilintetgjøre Rensdyret i Grønland eller blot at fordrive det aldeles fra Kysten skulde man troe det maatte skee ved paa denne Maade at drive Jagten.

I Grønland forefalder to Slags Ræve: den mørke Ræv, *Canis Lagopus*, der varierer i Couleuren mellem blaa, brunlig og graagnistret, og den hvide Ræv, *Canis Lagopus varietas alba*. Harer og Kypper, men dog fornemlig Skaldyr, som den op søger ved Stranden i Tangen, udgjør Rævens Næring. Den efterstræbes kun om Vinteren, da dens Skind er uden Værdi om Sommeren, skydes almindeligst, dog fanges ogsaa en stor Deel i Træ- og Steenfælde. Da Grønlænderne næsten aldrig bruge Ræveskind til deres Klædningsstykker indkomme næsten alle de Skind, som ved denne Jagt erhverves, paa Handelen.

Efterdi Rævejagten for en stor Deel er afhængig af Betrets Beskaffenhed om Vinteren, er Udbyttet af Skind meget forskjelligt. I ovennævnte første Periode, 1822—31, var Gjennemsnitsproductionen 1,492 Skind, i sidstnævnte 1836—41 1,458 Stkr.; tager man derimod Productionen aarvis, faaer man f. Ex. i:

1836	1,736	Stkr.
1837	1,322	—
1838	1,061	—
1839	690	—
1840	1,410	—
1841	2,531	—

Efterat Riflen er bleven Grønlændernes almindelige Jagtvaaben, er dette Product tiltaget, men kan rigtignok atter dale, naar Ræven ved for stærk Efterstræbelse forjages fra Nærheden af de beboede Pladse til store fjerntliggende Kyststrækninger.

Hare- og Ryppejagt drives kun af Europæerne eller af de af disse leiede Skytter. Heldigvis foragter Grønlænderen Kjødet af dette Bildt, ellers vilde hine komme til at sarné denne ved flere Colonier næsten eneste ferske Kjødspise som havees; thi denne Jagt er i og for sig selv ikke betydelig, efterdi Ræven og Rovfuglene ødelægge meget af dette Bildt.

Af stor Betydning for Grønlænderne er derimod Søfuglejagten. Ethvert mandligt Bæsen, ligesaa 10 Aars Drengen til Oldingen, som ikke er paa Sælhundefangst, udøver daglig denne Jagt. Ogsaa vrimler Havet næsten altid af følgende Fuglearter:

Fis-Lom eller Dmmert, gr. Tudlik, *Colymbus glacialis*.

Nordisk-Lom, gr. Karksauk, *C. septentrionalis*.

Almindelig Teist, gr. Serbak, *Uria grylle*.

Almindelig Alf, gr. Akpa, *Alca torda* (*Alca pica* er kun den unge *Alca torda*).

Liden Krabbedykker, Sildrif, gr. Akpaliarsuk, Alca (Mergulus) Alle.

Graamaage eller Blaamaage, Naia, Larus Glaucus.

Tretaaet Maage, Kryfie, gr. Tattarak, L. tridactylus.

Almindelig Terne, gr. Imerkoteilek, Sterna Hirundo.

Kormoran=Skarv, gr. Okeitsok, Carbo cormoranus.

Knortegaas, Radgaas, gr. Nordlok, Anser torquatus.

Harlet=And, Angeltasse, gr. Aklek, A. glacialis.

Strømand, gr. Tornaviarsok, A. histrionica.

Stofand, gr. Kertlutok, A. Bosehas.

Edderfugl, gr. Mittek o: Avouk, Anas mollissima.

At den Mængde Fugle, som Grønlænderne dræbe mellem Nar og Dag, maa afgive en Masse Fjer, er begribeligt, og dog har Fjerhandelen været for Intet at regne indtil Handelen 1849 opsatte Prisen fra 4 Sk. til 12 Sk. pr. Pd. Den første Priis var saa ringe, at Grønlænderinderne ei engang ansaae det Umagen værd at tage Fjerene af de af dem flaaede Fugles Skind, men fastede disse paa Møddingen; nu har man allerede den Fornøielse, at see antegnet blandt de paa Handels Auction den 22de November 1850 solgte Producter: „2540 Pd. Fuglesjer,” en Varesort som upaatvivlelig vil forøges i Fremtiden, naar Grønlænderne først rigtig komme til Bevidsthed om, at det lønner sig at pille Fuglene.

Imidlertid er Edderfuglens Duun dog af større Betydning for Handelen. I Decenniet 1822—31 var det aarlige Gjennemsnit af Productionen:

9,167 Pd. urensset Edderduun,
i Aarene 1836—41 derimod kun
4,298 Pd.

Skjøndt Duunproductionen er meget forskjellig, er det maaskee dog rimeligt, at denne Formindsfelse for endeel har sin Grund i Maaden paa hvilken Edderfuglen behandles i Grønland, der er at betragte som et værdigt Sideskifte til Rens-

dyrets Mishandling. Under Duunsamlingen paa Derne tager Grønlænderen, hvad han forefinder. Han fylder Fartøiet med Duun, Æg og Fugle; thi endog disse dræbes paa Kederne, saa at man maa forundres over, at der endnu ei alene gives Edderfugle i Grønland, men endog i saadan Mængde, at Indbyggerne aarlig kan anvende omtrent 150,000 Skind til deres Beflædning, medens et endnu langt større Antal Fugle ødelægges i Æggene.

Grønland har vel adskillige Fuglesjælde, ved Kittenbenk i Nordgrønland har vi seet et meget betydeligt, men Indbyggerne, uagtet dygtige Sjeldgjængere, ved dog ikke at drage den Nytte af disse som Færøboerne.

Producter af Mineralriget.

Ved Bergraad Gisecks mineralogiske Excursioner langs hele den grønlandske Vestkyst under forrige Krig er det oplyst, at Grønland er riig paa flere Metaller, fornemlig: Jern, Kobber, Bly og Tin; men disse ere og vilde maaskee til en Tid vedblive at være døde Skatte. Vi finde derfor kun Anledning til under Landets Producter at nævne tvende brændbare Mineralier: Steenful og Blyant.

Det synes desværre af Erfaringen godtgjort, at det grønlandske Steenful, som fornemlig foresalder i Disko Eilands Bjerger, ikke skal blive saa nyttig for Grønland som man haabede. Aarsagerne hertil ere, at Kullagene i Fløtsene ere vanskelige at løsne, at der ved det bedste Brud intet synderligt Underland er, og at derfor Fartøierne, som benyttes under Brydningen, maae ligge under en høi, steil Kyst uden Beskyttelse for Veiret. Desaaarsag er det endnu ikke kommet videre med Kulbrydningen her, end at Colonierne i Disko-Bugten ei

engang nødtørstig kunne forsynes med dette Product, der iøvrigt har medført Tabet af flere Fartøier og Menneffeliv.

Om Blyantsproductionen veed vi kun at bemærke, at der ved Handelens Auction i afvigte November Maaned folgte 1,497 Pd.

En privat Expedition som dette Foraar (1850) udgif til Grønland med det Formaal, at undersøge de grønlandske Bjergarter, maa man ønske al mulig Held til at indhente nyttige Oplysninger.

Til de grønlandske Coloniers Beseiling anvendtes:

i Aaret 1847 12 Skibe

i — 1848 9 —

i — 1849 9 —

Handelen eier (1851) selv 7 Skibe af 779 Commercelæsters Drægtighed, bestemte for Grønlandsfarten*), dog benyttes i de senere Aar den samlede grønlandske og færøiske Handels Skibe i Flæng til Beseiling af begge Colonilande.

*) Et Barkskib, stort 152½ Commercelæst, er solgt; rimeligvis vil et Andet blive kjøbt for at erstatte det herved tabte Skibsrum.

IV.

Handel.

Grønland er et „terra incognita“ — et fra den hele øvrige Verden ligesaa afsluttet Land som Paraguay i sin Tid under Dr. Francis Herredømme. Ingen Oplysning kan trænge ind i Landet, intet Opsving i mercantil eller industriel Betragtning tænkes muligt, saalænge Alt indenfor dette Lands Grændser omslynges af Monopolhandelens Baand; — dette er det vi i nærværende Afsnit, ved en critisk Behandling af det grønlandske Handelsspørgsmaal, ville søge at oplyse, idet vi tillige skulle antyde de Reforme, der synes nødvendige til Landets Udvikling og Opkomst.

Udtog af Monopolhandelens Historie.

Den 3die Juli 1721 landede Præsten Hans Egede med 46 Mand i Grønland, nedsatte sig paa en Ø i Mundingen af Godthaabsfjorden, kaldet Haabets-Ø, efter Skibet som havde ført ham til Landet, og fra denne Dag skriver sig altsaa den grønlandske Handelshistorie. Den af ham anlagte Coloni, Godthaab, flyttedes 1723 ind paa Fastlandet og senere ere, efterhaanden som Forholdene udvikledes, de andre Colonier etablerede.

Handelen dreves af et paa 25 Aar octroieret Handelscompagni i Bergen med en Grundcapital af kun 8 à 10,000 Rd.; en Følge af denne ringe Handelskraft, i Forbindelse med de med et slegt Foretagende altid i Begyndelsen foresaldende Vanskeligheder, forarsagede, at det, uagtet Regjeringens Understøttelse, gif tilbage med Compagniet. 1727 ophævedes det og Regjeringen maatte nu, for at Missionen ikke skulde gaae tilgrunde, overtage Handelen paa Grønland. Ved denne Overtagelse besluttedes 1728, at den skulde drives med Kraft. En Gouverneur, Major Claus Ewald Paars, adskillige Officerer og Underofficerer, samt 25 Menige, disse tildeels med Koner og Børn, udsendtes med Skibet Morianen under Capitain Myhlenphorts Commando; desforuden endnu 3 andre Skibe, med hvilke oversførtes 10 af Slaveriet udtagne Mænd og ligesaamange Fruentimmer, for at skaffe Landet en europæisk Befolkning. Endogsaa 11 Heste oversendtes, for ved samme at prøve en Reise til Østkysten overland. Endnu 1730 oversførte „Morianen“ endeel Tømmer og andre Materialier, bestemte til Bygninger for 6 islandske Familier, som Regjeringen Aaret efter vilde bosætte ved de grønlandske Fjorde.

Men al denne Herlighed fik en brat Ende ved Frederik den 4des Død. Kong Christian den 6te vilde ikke gaae ind paa Faderens Planer, men besluttede tvertimod, 1731, aldeles at opgive den grønlandske Handel og Mission. Kun Hans Egedes Standhaftighed kan man takke for, at Grønland ikke atter blev et forglemt Land, idet han bestemte sig til med nogle faa Mænd at blive tilbage i Landet. Egedes Bønner bevægede ogsaa Kongen til Aaret efter at udsende et Skib med Provitioner og andre Fornødenheder, og 1733 havde han den Glæde, at modtage en kongelig Skrivelse, ved hvilken det blev lovet ham, at Handelen herester atter skulde blive fortsat med største Kraft, og til Missionens Underholdning bevilges en Sum af 2000 Rd. aarlig. Efter denne Tid var der ikke

mere Tale om at opgive den grønlandske Handel og Mission; 1734 overtog en af Kjøbenhavns driftigste Kjøbmænd, Severin, begge Dele, imod at erholde et aarligt Tilskud af Statskassen af 5000 Rd. 1756 gif Handelen over i det 1747 oprettede saakaldte Handelscompagnies Hænder, omtrent paa samme Vilkaar som Severin havde overtaget den paa, først med et Tilskud af 5000, siden af 7000 Rd. aarlig.

Da „det almindelige Handelscompagni“ opløstes 1774, overtoges atter Handelen af Regjeringen og er den siden ført for Statskassens Regning.

Paa Grund af de store Tab Handelen medførte, nedfattes som sædvanlig en Commission, og efter at Frihandels-spørgsmaalet første Gang var ventileret og forkastet, reguleres denne Handel ved Rescript af 26de Mai 1790 saaledes, at den herefter skulde føres for Statskassens Regning med en Capitalfond af 250,000 Rd., af hvilke dog kun 60,000 Rd. vare disponible eller cirkulerende; af Capitalfonden skulde aarlig indbetales i Statskassen 4 pCt. Rente.

Forinden havde Landet, 1782, faaet en almindelig Instrux, der endnu er at betragte som Landslov for Europæerne, idet Landet tillige deelede i 2de Inspectorater under Inspecteurerne: Kammerraad Schwabe i Nord- og Kammerraad Olrik i Sydgrønland.

Det er en Selvfølge at Landets Production, efterhaanden som de i 1ste Afsnit nævnte Colonier anlagdes, har udvidet sig, hvortil i en vis Periode Hvalfangst, og i den Nyeste Garnfangst har bidraget, men ikke førend i de sidste 20 à 30 Aar er der tilveiebragt et stadigt aarligt Overskud, der i og for sig selv er meget tilfredsstillende, men som dog langt fra ikke erstatter de betydelige Tilskud Finantsjerne forinden har maattet udrede, for at holde den grønlandske Handel ilive. Alene, for at tage et Exempel, i Aarene fra 1781 til 1789, beregnedes Tabet, som denne Handel forarsagede Statskassen, til:

1,093,376 Rd., en Følge af ubetænksomme Hvalfangererpeditioner, slet Udførelse af disse og en jammerlig Bestyrelse af Colonihandelen *).

Handelens Grundfond, der som ovenmeldt oprindeligen var 250,000 Rd., er i Aar forøget til 650,000 Rd. **). Dette Handelsinstitut eiede endvidere 1840 en Assurancefond af 270,000 Rd.

Ifølge Resolution af 5te Jan. 1842 skulle Renterne af denne Fond, forsaavidt de ikke behøves til at dække indtruffen Søskade med, indbetales til Statsgjeldskassen, ligesom ogsaa Præmien til Assurancefonden fra den Tid ophører.

Siden det kongelige Rentekammers Ophævelse ved Regjeringsforandringen 1848, forterer den grønlandske Handel væsentligst under Indenrigsministeriet; en Departementschef er overdraget Controllen og har Referatet til Ministeren, men Handelen bestyres endnu af den administrerende Direction for den kongelige grønlandske og færøiske Handel. Directeurernes Antal have forhen været 3, nu ere de kun To, rimeligviis fordi 2de afgaaede ere pensionerede. Hovedcontoiret har en Bogholder, der tillige er Correspondent, en Revisor, en Kassierer, en Pakhuusforvalter — som ene har med Udbredningen og Modtagelsen af de hjemkomne Producter at bestille — samt 5 Assistenten.

Handelsdriften i Grønland er uforandret den samme som fra Handelens første Begyndelse: en Byttehandel efter bestemte af Directionen fastsatte Priser. Hver Coloni har en Bestyrer o: Kjøbmand, som modtager de fra Kjøbenhavn aarlig udsendte Varer, bestaaende omtrent af samme Gjenstande, som

*) See: „Historisk-statistisk Fremstilling af Danmarks National- og Stats-Huusholdning“ etc., af Mathanson, 1844, Pag. 875.

**) Forslaget til denne Forøgelse af Driftscapitalen er indgivet til Rigsforsamlingens Overveielse. Man bør antage at Forslaget, for Principets Skyld, ikke vil falde.

udfordres til Bondehandel i vore Kjøbsteder, hvilke han forhandler i Districtet som er ansat for hver Coloni, og af hvilke nogle ere temmelig vidtløftige, f. Ex. Julianehaabs, der strækker sig omtrent 50 Mile i Nord og Syd. Colonierne have eet eller flere underliggende Udsteder, som bestyres af Underkjøbmænd, Assistenten eller Udliggere (velfortjente Colonister) i Forhold til Stedets Vigtighed som Handelsplads eller Hvalfangerstation. Til Medhjælp har Bestyrerne af Colonierne i Almindelighed en Assistent.

De i Grønland værende Overbetjentes Lønning staaer i Forhold til de respective Coloniers Production, idet Hovedindtægten i Almindelighed falder ved Procenter af samme. Kjøbmanden har med enkelte Undtagelser 5 pCt., Assistenterne fra 1 til $2\frac{1}{2}$ pCt. af den Priis som Producterne i Kjøbenhavn, efter nogle Fradrag, udbringes til. En Colonibestyrers Indtægter kan anslaaes til 1 à 2000 Rbd. og derover. — Underbetjentene 3: Haandværkere og Colonister, have fast Løn, der omtrent svarer til en Arbeidsmands Fortjeneste paa Landet i Danmark; Alle have Kostdeputat in natura, de givte Overbetjente $1\frac{1}{2}$, de Simple 1 Portion, der siden 1821 har været af meget god Dvalitet. — Alle, med Undtagelse af de givte Underbetjente, som med deres Familier betjene dem af grønlandsk Huse og tildeels leve paa grønlandsk, boe i den saakaldte Colonibygning. Ved de Colonier som have Missionair, har denne sit eget Hus, og da der desuden ved et saadant Etablissement er et Provianthus, et Spækhuss, et Materialhuss, et Værkstedshuss, et Tranbrænderi og maaskee flere Bygninger foruden Colonist- og Grønlænderhusene, saa har en saadan Coloni som oftest et ret hyggeligt Udseende.

Inspecteurerne ere Landets retlige Øvrighed, ligesom de ogsaa ere Skifteforvaltere.

Vi skulle endnu med Hensyn til Varernes Udhandling bemærke, at disse udsælges efter en hvert Aar udkommende

Handelstart, i hvilken de forskjellige Priser ere ansatte af Handelsdirectionen i 3de Afdelinger, nemlig for nødvendige, nyttige og overflødige Varer. Efter Afdelingerne forhøies Prisen paa disse vel med 12, 30 og 46 pCt., men Europæerne maae desuagtet ofte for Proviant, Colonialvarer og Commissionsgods, der sikkert for disse maae ansees som Nødvendighedsartifler, betale et Paalæg af 20 à 30 pCt., ligesom Procentpaalæget i det Hele taget synes at bestemmes temmelig vilkaarligt. I de sidste Aar er f. Ex. Prisen paa Kandisukker forhøiet med 30 à 40 pCt.; 1850 var Raffen paalagt 90 pCt., dette Aar derimod kun 40 pCt.; paa Brødet varierer Paalæget mellem 75 og 140 pCt.

Prisen paa de grønlandske Producter er derimod fastere og desaaarsag ikke underkastet denne Vilkaarlighed. Saaledes har Prisen paa en Ballie Spæk ($1\frac{1}{3}$ Ld.) i mange Aar været 2 Rbd., indtil den 1842 forhøiedes til 4 Rbd. og alle andre Producter i et omtrentlig Forhold hertil. En temmelig fast Priis paa Producterne er ogsaa en Nødvendighed, da Prisen paa en Ballie Spæk er den Maalestof, Grønlænderne have skabt sig, for efter samme at kunne bedømme denne paa hvilken som helst anden Gjenstand, ligesom Indianerne i Nordamerika i Handel med Hudsons Bay Compagniet endnu beregne Alt efter Værdien af et Bæverskind. Vel har Grønland et Slags Mynt, Creditsedler, udstedte af Handelsdirectionen, men disse Penge ere kun at betragte som et Hjælpemiddel ved Byttehandelen, for at gjøre Grønlænderne begribeligt hvor stor en Sum han har til sin Raadighed; kun faa af disse ere derfor i Circulation, da dette Folk ikke har Begreb om at samle Skatte og derfor altid foretrækker Varer for en slig Lap Papir.

Det er allerede bemærket, at Handelen paa Grønland i de ældre Perioder er ført med betydeligt Tab; et enkelt Overskudsaar kan naturligviis ikke komme i Betragtning; den fort-

fattes med Tab langt ind i indeværende Aarhundrede*), vel under mindre gunstige Forhold, men tillige som formeldt, under en saa slet Bestyrelse, at man maa forundre sig over, at Staten vedblev at underholde et for Statskassen saa byrdefuldt Handelsinstitut. Det var nu eengang bleven til Norm at Finantjerne aarlig maatte udbetale et betydeligt Tilskud; der manglede aldeles Control med de underordnede Bestyrelsesgrene; Snighandelen med Skibene blev drevet som efter en stiltiende Overeenskomst, idet enhver ombord, ligesaa Førerene ned til Skibsdrengen, gjorde sig den Fordeel han kunde, og gamle frogede Arbeidere ved Tranbrænderiet, som lode sig nøie med en ringe Dagløn, bleve desuagtet Huuseiere med ikke ubetydelige Capitaler**). — Alt en Følge af den Sløvhed og Udygtighed, som havde bemestret sig hele det grønlandske Væsen.

Og dette Væsen vedvarede uafbrudt til 1821, da Kammeraad og Skibsmaaler Eskildsen indtraadte i Directionen, specielt udnævnt af Kongen. Denne Mand havde baade Øjne og Villie til at udrydde Misbrugene, standsede med eet Slag Snighandelen, saa at 2 Aar efter nuværende Conferentsraad Gede, efter hiins Død, kunde overtage Bestyrelsen af Forretningerne befriet for en stor Deel af dens Under.

Gedes Bestyrelse ligger saa nær, at enhver der kan have en Mening om den og ikke har Villie til at mis kjende den, vil indrømme, at den nu og fremdeles vil komme til at staae som et lysende Punct i den grønlandske Monopolhandels Historie — vi sige „Monopolhandels“; thi Gedes Handels-

*) See fornævnte Skrift af M. L. Nathanson, Pag. 434, 602, 659, 753, 768 og 872.

**) De murede Cisterner i hvilke den afbrændte Tran opbevaredes vare ei engang maalte; Forvalteren kjendte derfor ligesaa lidt som enhver Anden Beholdningen. En smuk Morgen fandtes Rattervægteren druknet i een af disse med Dunken i Haanden.

system holdt sig strængt indenfor Grændsen af dennes aspælede Virksomhed; han maatte betragte det som sin Opgave, under Handelens flette Tilstand ved Overtagelsen, at bringe Orden ind i det foresundne Virvar, og om muligt i Tiden at tilveiebringe en tilfredsstillende Handelsballance; denne Opgave løste han, og som enhver der dengang opholdt sig i Grønland vil indrømme, under Grønlændernes stigende Velvære; Tilskuddet fra Finantserne ophørte snart; i Dringvenniet 1835 til 1839 viste sig et Overskud af: 235,448 Rbd., og Gede opnaaede den Fortjeneste førend sin Afgang efter 18 Aars Bestyrelse, at kunne indlevere i Statskassen over een Million Rigsbankdaler, medens den indsamlede Assurancefond, da ikke et eneste Forliis i denne Periode var indtruffet*), paa samme Tid, som formeldt, var voret op til 270,000 Rbd.

Udentvivel ifølge Gedes egen Indstilling, fik 1831 Capitain Graah Sæde i Directionen. Vi maae, for at betegne denne Sammensætning, bruge et forslidt Ordsprog: „To haarde Stene male ikke godt“ — thi der viste sig snart en saadan Forstjæl i disse tvende Mænds Anskuelser, at denne rimeligviis førte til Nedsættelsen af den 2den Commission 1836, der efter vor Formening ikke bar anden Frugt, end at Spørgsmaalet om „Frihandel“ atter forfæstedes, og tillige Foranstaltninger besluttedes og siden udførtes, som aldeles forrykkede Gedes conservative, i og for sig selv fra Monopolhandelens Standpunct betragtet, vigtige Handelssystem. Gede trak sig tilbage med en Pension af ifkun 500 Rbd., og Graah mægtede ikke, ligesom han ei heller i mindste Maade søgte at forberede Frihandels Indførelse i Grønland, at gennemføre de Ideer der vare byggede paa hans egne Anskuelser.

*) Man kan jo vel kalde dette: et særdeles Held, men det er tilvisse et Held, tildeels fremvirket af en velordnet Besejlingsmaade.

Den nuværende Bestyrelse under Justitsraad Svendsens Auspicier, paahviler nu den vistnok byrdefulde Forpligtelse, atter at bringe Ligevægt i de forrykkede Forhold.

Den tredie grønlandske Commission.

Hvad skal denne Commission føre til? — er det Spørgsmaal som paatrænger sig Enhver, blot ved at betragte dens Sammensætning. Saavidt vi skjønne, er den fremfaldt af Handelsdirectionen selv, paa en Tid, da Radicalismens Damocles Sværd syntes at svæve over dens Hoved; Ordet var udtalt førend Reaction i Tingene atter indtraadte; det kunde altsaa ikke tages tilbage, men Omslaget har rimeligviis dog bevirket, at hiin Sammensætning blev saaledes, at det conservative Element i Commissionen er det overveiende.

Paa den ene Side staae nemlig Kammerraad Roefod fra Departementet for den færøiske og grønlandske Handel, de 2de Directeurer for samme Handel: Benzen og Svendsen, Inspecteurerne Holbøll og Olrif, Præsterne: Vandahl og Nilsen, samt Colonibestyrer Kielsen; paa den anden Side staae efter nogen Forandring: Rigsdagsmændene Cand. jur. Damfjer, Dr. Kaiser, Grosserer H. P. Hansen og Lands-overrets-Procurator B. Christensen. Justitsraad Simony har Forsædet og Commissionen er forsynet med behørig Secretairer.

Vi feile vist neppe i denne Ordning af Medlemmerne, og Sammensætningen har altsaa frembragt, tvende mod hinanden staaende Partier. Commissionen mangler derfor et tredie Element: et Centrum, der med Kundskab om de grønlandske Forhold forener Frimodighed nok til uhildet af private Hensyn at fremtræde mæglende; thi hiint Parti — denne Benævnelse er neppe urigtig — som styres og paavirket af Handelsdirectionen, vil sikkert blive uberørt af ethvert som helst

frisindet Forslag der, i hvad Form det end maatte fremstaae, let kunde ryste de gamle Grundformer — og Benstre o: Rigsdagsmændene, kun overfladisk bekendt med de grønlandske Forhold, ville ikke vove at forlange gennemgribende Reformer indførte; Forslag af denne Natur ville i alt Fald strandе mod den Muur af Tal, som Handelsdirectionen i den pynteligste Orden vil kunne opstille som uomstødeligt Beviis for Handelens Velvære og Flor, og man kan derfor allerede nu skjønne, at Svaret paa hiint Spørgsmaal: „Hvad skal denne Commission føre til?“ — useilbarligen vil blive: „til nogle lette Reformer i Bestyrelsen, for at bringe Regjering og Rigsforsamling til at lade Alt gaae i de gamle Klæder!“ — Og det man burde vente af „denne 3die Commission“: Forslag til paa en hensigtsmæssig Maade, at bringe den grønlandske Handel over i et nyt Stadium o: en Overgangsperiode til Frihandel, vil blive udsat til en 4de, 5te, o. s. v. Ditos Møder.

Med disse Udsigter tør vi vel ikke vente ved dette Skrift, at indvirke paa nærværende Commissions Virksomhed; det er imidlertid vort Haab, at en efterfølgende Dito turde finde Noget i det, der fortjener Overveielse, og med dette Haab ville vi skride til en Drøftelse af de væsentligste Spørgsmaal, som endog i den nu samlede Commission maa komme under Forhandling.

Principerne for den grønlandske Handels Førelse.

Ved „den grønlandske Handels Førelse“ underforstaae vi, ikke alene den nuværende „Monopolshandels“, men tillige grønlandsk Handels i Almindelighed og ethvert i Forbindelse med denne staaende Erhverv; vi tør derfor gjøre til Hovedopgave for dette Spørgsmaals Omhandling, hvad vi i det Hele taget maae bede betragtet som vort Program:

Monopolhandelens Førelse efter Principer der have til Formaal gjennem en Overgangsperiode at fremvirke almindelig Frihandel!

Vi veed ikke om den Tanke for Alvor kan falde nogen ind, at opgive Grønland og den grønlandske Handel, men vi have i Berlingske Tidende stødt paa en Uttring, der idetmindste hentyder til, at en saadan Tanke kunde være tilstede; vi ville derfor med et Par Ord imødegaae denne Anskuelse, der røber en fuldkommen Misfjendelse af det Værd, som Grønland under alle Omstændigheder burde have for Danmark, ved blot her at angive den egentlige Aarsag hertil. Det er nemlig den bagvendte Maade dette, saavel som vore andre Bilande ere behandlede paa, som foranlediger en saadan Misfjendelse af det Værd, idet Regjeringen efter et forældet Princip ene vil gjøre Alt, og Intet overlade til Folkets egen Virksomhed. Islands Ret er saaledes drufnet i dette Hav af faderlig Omfarg og Befolkningen baade i materiel og intellectuel Betragtning nedssunken til et saa lavt Standpunct, at islandsk Sømandsdygtighed og islandsk Lærdom er blevet til en Mythe; — Færverne i det høieste stagnere — og Grønland, som Coloniland betragtet, er endnu et Barn, der tygger paa den Rangle som for over et Seculum siden blev givet det: — „Monopolhandelen“. — Det er ene Monopolhandelen under dens forskjellige Skikkelser, der har avlet hiin Misfjendelse og kun naar denne fremdeles skal indsnævre Afbenyttelsen af de grønlandske Erhvervsilder, vil den blive retfærdig.

Verdenshistorien viser os nemlig, at frie Institutioner ere en nødvendig Betingelse for hvilken som helst Handels Velvære; denne almindelig anerkjendte Grundsætning behøver intet Beviis; med Hensyn til den grønlandske Handel i og for sig selv betragtet, turde det imidlertid dog ikke være overflødigt ved efterfølgende Bemærkninger nærmere at begrunde den

Paastand, at Monopolhandelsystemet bærer Skylden for den grønlandske Handels hidtidige saa ringe Udvikling.

Under en kraftig og indsigtsfuld Bestyrelse kan denne Handel upaatvivlelig føres uden Tab for Statskassen, endog som Monopol, forudsat Mortaliteten blandt Indbyggerne ikke viser sig altfor fjendelig — ja den kan endog, som under Gedes Administration, føres med stadig Fordeel; men hvad Sikkerhed har Staten for at Bestyrelsen altid bliver som den bør være; Fortidens Erfaringer føre Beviis for det modsatte, og om man end nu vil kunne indvende, at Handels Førelse fortiden controlleres af Rigsforsamlingen, saa kan denne Omstændighed ligesaavel have en hæmmende som en heldbringende Indvirkning paa Bestyrelsens Virken, da det let skjønnes, at enhver som helst Bestyrelse desuagtet maa indrømmes saa omfattende en Frihed i dens Virksomhed, at dens Foretagender let kunde miskjendes af den med Forholdene mindre bekjendte Rigsforsamling, fordi det endelige Resultat af en god eller en slet Bestyrelse først kan vise sig efter Forløbet af en vis Aarrække; har Bestyrelsen da været slet, er det ikke alene det da stedfindende pecuniaire Tab der maa beklages, men der skal saa atter igjen, under en forventet bedre Administration, en Aarrække forløbe førend Handelen kommer i det rette Spor, forudsat at denne ikke er bleven saa forqvaflet, at den ingenstunde mere kan naae ind i det. Hertil kommer, at en Bestyrelse kan have den bedste Villie til at fremme Handels Tarr, og dog slaae ind paa en feil Vej; dette troe vi at have været Tilfældet under Graahs Directorat, ligesom i Forbindelse hermed Gedes Bestyrelse fremviser de forskjellige Anskuelser, tvende Bestyrelser, begge med eet og samme Maal for Øie, kunne have, og som udentvivl godtgjør hvor vanskeligt det er at træffe det rette Valg af Bestyrelse.

Med de bedste Tanker om den nuværende Bestyrelses gode Villie og Evner, maae vi dog tilstaae, at der ligger

noget foruroligende i den Omstændighed, at Handelen fremtidig forlods skal udbringe af Overskuddet en aarlig Rente af 26,000 Rbd. af den nuværende Drivtscapital: 650,000 Rbd., ei at tale om, at vel over det halve Rentebeløb svares af urørlige Activer, som Bygninger, Skibe, Indretninger i Grønland m. m., der i samme Forhold som de forøges, udfordre en aarlig vorende Vedligeholdelsesum. Landets Production er unægtelig større nu end før, men denne Stigen hidrører fornemlig fra en Udvidelse af Julianehaabs Handel syd efter, en Coloni ved hvilken Handelsomkostningerne ere betydeligt større end ved de fleste andre Colonier, og desuden er det nu, med de i høi Grad forøgede Omkostninger, ulige farligere om Misfangst skulde indtræffe, ei at tale om Krig, Skibsforlis o. s. v.

I vor lille Skrift: „Den grønlandske Handel sat i Forbindelse med Grønlands Colonisation“ have vi angivet en anden meget væsentlig Grund til Foruroligelse, nemlig den berørte mulig for store Mortalitet blandt Indbyggerne; vi henviser til Skriftet selv, idet vi til Svar paa den mulige Indvending, at Befolkningen i de senere Aar tiltager, bemærke, at denne Population nok er saa ringe*) at den kun lidet kan komme i Betragtning, naar man veier Chancerne for en Tilgang eller Afgang i Befolkningen; Facta, der ikke lader sig bortraisionere, er desuden, at Folketallet før 1730 var omtrent 30,000, 1746 endnu 20,000, nu derimod 8000. Monopolhandelsystemet er Skyld i at denne Afgang i Befolkningen ikke er bleven erstattet ved Indvandring, efterdi den strængt har vaaget over enhrersomhelst Indtrængen af Fremmede endog

*) Ifølge en af de sædvanlige Indmeldelser fra Inspecteuren i Sydgrønland var Befolkningen i denne Landsdeel den 31te Decbr. 1848 ialt: 5796 Individier; i Aarets Løb fødtes 207 Børn, døde 199, altsaa ikkun 8 flere fødte end døde. Dette synes os ikke er en Population at bygge paa.

Danske i Landet, og maae vi altsaa ikke tillige i denne Betragtning have Ret i, at den grønlandske „Monopolhandel“, der nødvendigviis for at kunne vedblive maa udelukke ethvert fremmed Element fra Landet, standser Handelens Udvikling.

Ogsaa i speciel Betragtning kunde vi sige, at Monopolhandelen standser Grønlændernes Udvikling, idet den Underviisning som Missionairerne meddele disse, under nærværende Forhold ikke kan bære Frugt, fordi de disse meddeelte Kundskaber ikke finde Anvendelse i et bevæget Liv. Lærerantallet i Grønland er som bekjendt overordentligt stort, og paa hvilket Trin af Oplysning staaer desuagtet Folket? — efter en hundreedaarig Klostertugt i Almindelighed ikke høiere end at den enkelte Grønlænder endnu som oftest ikke veed hvad ham tilkommer i Betaling for sine Varer, eller hvad han har at betale for de Handelsvarer han ønsker sig. Samkvemmet med Fremmede — de i Landet værende lidet talrige Europæere underkaste sig Indbyggerne baade med Hensyn til Sprog og Skikke — under afverlende Livsforhold, kan kun uddanne dette Folks Begreber; Underviisningen er under de tilstedeværende indskrænkede Forhold kun en død Capital; endog Christendommen er uden Liv og yttres sig kun i Sang og Klang, og den vil ingensinde blive levende under Monopolhandelens Vgide.

I Forbindelse hermed staaer for Indbyggernes Bedkommende, ogsaa den Omstændighed, at Handelens kostbare Organisation, der ikke i betydelig Grad kan forandres, ligesom Udelukkelse af enhverformhelst Concurrence, indvirker paa en for disse høist trykkende Maade paa Kjøb og Salg.

Endog under de heldigste Vilkaar er Monopolhandelens Virksomhed derved skarpt begrændset. Den saare ringe Befolknings Erhverv, som er Grundlaget for Handelens Førelse, kan ikke udvides over dens Erhvervne, ligesaaalidet som det lader sig bevise, at de indførte europæiske Erhvervmaader, af

hvilke vi i Særdeleshed ville nævne den der kunde og burde blive den meest omfattende, nemlig Kabliaufiskeriet, kunne lønne sig for Handelens Regning. Det Opsving som Fiskeri af indførte Colonister vilde avle, og de Fordele som dette Opsving vilde medføre for Danmark — hvilket vi senere skulle søge at vise — standses altsaa ogsaa af det uheldige Monopolhandelsystem.

Og hermed antage vi at have angivet tilstrækkelige Grunde for, at Monopolhandelen, om den end kan bestaae og give nogen Fordeel, iøvrigt grunder sig paa Principer, som i enhver Betragtning ere forkastelige.

Men med alt dette kan Monopolhandelen dog ikke ophæves i den nærmeste Fremtid og Grunden hertil er, Banskeligheden ved uden Forberedelse at udfinde et brugeligt Frihandelsystem. Vi troe ikke et Saadant, hvad desuden maa have fundet sin Afgjørelse i den „anden Commission“, kan etableres, uden efter en Overgangsperiode, og det er denne Overgang vi her, som altid, have for Øie ved en Angivelse af Principerne for Monopolhandelens fremtidige Førelse.

Motiver for at Grønland bør coloniseres have vi angivet i forannævnte Brochure, idet vi tillige i denne har udtalt vor Overbeviisning om, at det kun er paa denne Maade: ved at skaffe Landet en erhvervdygtig europæisk Befolkning, at dette Lands fleersidige Erhvervskilder kunne aabnes og det grønlandske Handelsvæsen udvikles i en langt højere Grad, end det nogenstinde er muligt under en trykkende Monopolhandels Baand. Vi have til dette Niemeed anbefalet de grønlandske Fjordes Besættelse med islandsk eller norsk Familier og yttret den Formening, at Handelens Bestyrelse burde tage Initiativet til Udsørelsen. Af alle de Reformer der kunne anbefales til Overveielse, sætte vi altsaa „Grønlands Colonisation“ øverst, ligemeget paa hvad Maade denne end udføres, naar det kun skeer med den fornødne Omstigt og bygges paa

de Erfaringer, der ved andre Landes Colonisation foreligge os. I Betragtning heraf er det vi sideordnet med hiint Forslag stille et Andet — dette nemlig:

Frit Fiskeri under Kysten for Danske med danske Fartøier, og nogle private Fiskecoloniers Anlæg langs denne, mellem den 62° og 67° Bredegrad;

og vi støtte Gjennemførelsen af dette Forslag fornemlig paa de Glimt af Foretagelsesaaend, der i den senere Tid trods alle Hindringer, har vilst sig i vor Handelsstand, saavel ved 2de Udrustninger til Grønland i et langt uvislere Diemed end det her angivne, som ved indgiven Ansøgning fra en anden Handlende, om Tilladelse til at gjøre et Forsøg netop i den Retning som vi have paaapeget, og som vi hernæst skulde søge at motivere.

Ingen kan nægte, at Grønland, dersom fri Handel og frit Erhverv fra Egedes Tid under Regjeringens Beskyttelse var bleven indrømmet Private, vi da nu rimeligviis havde seet dette Lands Tilstand udviklet i en langt høiere Grad, end under den i Overeensstemmelse med Tidsaanden dengang indførte Monopolhandel. Erfaringen bestyrker denne Formening, naar vi sammenligne Forholdene i Grønland med de i andre Colonilande, hvor Regjeringen blot har stillet sig den Opgave, beskyttende og opmuntrende at værge om og virke for den private Virksomheds Udvikling.

Drage vi saaledes en Parallel mellem Grønland og den Landsdeel, som i enhver Betragtning, med Hensyn til de locale Betingelser for Erhverv, synes at staae lige, i alt Fald meget lidet over samme, Newfoundland, saa bliver denne Sandhed temmelig indlysende, ja det bliver endog temmelig vist, at vi have spildt Frugterne af eet Aarhundredes Virksomhed; thi uagtet Newfoundland ligger paa en sydligere Brede end Grønland, saa ere dog Vilkaarene for begge Landsdeles Udvikling de samme: Newfoundland har i samme,

maaſkee i høiere Grad, ligesom Grønland: Kulde, Taage og Iis, og dog er dette Lands Tilstand i Flor og fremadſkridende Udvikling, medens Grønland endnu ſtaaer paa et meget lavt Trin af denne — og dog er Newfoundlandſ Belſtand bygget paa ſamme Grundlag, ſom vi finde tilſtede i Grønland: Havets Fiſkerigdom. Med alt det man hører om det førſte Lands berømte Fiſkebanke, ere de dog ikke rigere, end at vi have ſeet engelske Fiſkere, kommende fra diſſe, ſøge de grønlandſke, og der er neppe nogen Tvivl om, ifølge de Beretninger vi have indhentet om denne Gjenſtand, at det grønlandſke Fiſkeri allerede vilde være at betragte ſom eensbetydende med det nordameriſanſke, hvis Monopolhandelen ikke havde behandlet ethvert fremmed Skib, der ſøgte Afgang til Landet, ſom fjendtligt.

Det ameriſanſke Fiſkeri giver imidlertid et Udbytte af 3½ Million Centner Stof-fiſk aarlig, medens vort grønlandſke neppe endnu naaer 5 à 600, ei at tale om, at den Maade dette drives paa, ligesaa lidt vil kunne lønne ſig for Handelen og Grønlænderne, ſom opnaae nogen ſærdeles Udvikling i Tiden.

For at viſe hvorledes det newfoundlandſke Kabliaufiſkeri har udviklet ſig og er bragt til den Fuldkommenhed det nu har naaet, ſkulle vi af „Amerika“, et af Georg Weſtermann i Braunſchweig under Udgivelse havende Skrift*) uddrage følgende:

„Det newfoundlandſke Fiſkeri danner en Hoved-Planteſkole for Englands Sømagt. Det har paa en væſentlig Maade bidraget til at give Englands Handel og Induſtri

*) Amerika in geſchichtlichen und geographiſchen Umriffen, von Dr. Karl Andree, correſpondirendem Mitagliede der Historical Society und der Ethnological Society zu New-York. — Braunſchweig im November 1850 — Førſte Deel udkommet.

Opsving; det beskæftiger aarlig flere tusinde Sømænd og har en ualmindelig velgjørende Indvirkning paa mangfoldige Industrigrene, hvilke ved dette blive holdte i stadig Virksomhed. Allerede 1500 var denne De (Newfoundland) Englænderne bekendt ved Cabot; i dette Aar besøgte Portugisere og Englændere Kysten, for at fiske paa Banterne, og under Hendrik den 8de var Stokfiscen en Handelsartikkel af Betydning. Et Forsøg paa at begrunde en Nedsættelse paa Newfoundland 1536 slog feil, men aarlig seilede Fartøier derhen og allerede 1549, under Eduard den 6te, fattede Parlamentet Beslutninger til Fiskeriernes bedre Opmuntring. — Den engelske Handelspolitik har stedse med rigtigt Instinct let erkjendt, hvad der kunde være gavnligt for at befordre Industriens og Handelens Opsving og hvad der egner sig til at faae den commercielle Omsætning til at stige. Regjeringen i London ofrede derfor Stokfiskefangsten en uafbrudt Opmærksomhed, udgav til forskjellige Tider hensigtsmæssige Anordninger og udnævnte til Statholdere paa Den kun erkjendte prøvede Søfolk.”

„I Aaret 1698 forbød den, under Straf af Skib og Ladnings Tab, at indføre Fisk i England, som vare fangede af Udlændinge i ikke-engelske Fartøier. Ikkun europæisk-brittiske Undersaatter skulde paa Kysten tillades at fange og tørre Fisk. Dette Paabud var uretsfærdigt, det tillukkede en for Colonisterne i engelsk Amerika riig Erhvervsilde. — Paa det at der stedse kunde dannes nye Matroser i den udmærkede Skole paa Banterne, blev anordnet, at hver femte Mand paa alle de Skibe som seilede til Newfoundland ikke tilforn maatte have været tilføes.

I Aaret 1775 blev udsat Præmier og det endog 40 £. St. for hvert af de 25 første Skibe, 25 for hvert af de næste 100 og 10 £. St. for hvert af de næste 100 Skibe, som forinden den 15de Juli indbragte en Ladning Fisk til

Newfoundlands Kyst, og 1786 blev Præmien fornyet for de efterfølgende 10 Aar. I Aaret 1517 fandt et engelsk Fartøj 40 Skibe fra Portugal, Spanien og Frankrig paa den store Banke; 1578 gik 50 engelske Skibe derhen, men Spanierne havde udsendt 100 Skibe til Newfoundland's Banke, foruden 20 à 30 Hvalfiskefangere fra den biscoiske Bugt, hvilke ogsaa leilighedsviis fangede Kabliau; Franskmændene 150. Indtil i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede bleve disse Flaader hyppigt hjemføgne af Røvere, hvilke ei alene udpressede Penge men ogsaa Matroser. Lord Baltimore grundede 1626 en Nedsættelse paa Newfoundland, som tjente Fiskerne til Stoppeplads; allerede 1626 kom 150 Fartøier fra Devonshire; 1660 blev det tilladt Franskmændene at nedsætte sig i Placentiabay. Englænderne gjorde Fordring paa Dens Besiddelse, efter hvilken ogsaa Franskmændene tragtede. I Krigen mellem begge Folkeslag blev ogsaa Newfoundland indviklet; Stridighederne opførte først ved Freden 1763. Under de længe vedvarende Fjendtligheder, fra 1792 til 1815, udøvede England i Gjerningen et Monopol i Kabliaufiskeriet ved Newfoundland og udførte i 1814 for den uhyre Sum: 2,831,528 L. St. Efter Pariserfreden maatte dette opgives og Fiskeriet frigjøres ogsaa for andre Nationer. Indtil Freden til Utrecht 1713 havde England ikke lagt fremmede Fiskere noget iveien, det havde endogsaa anerkjendt Franskmændenes Ret til Besiddelsen af nogle Nedsættelser; i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede befandt disse sig i Besiddelse af den største Deel af Den, men efter denne Tid erhvervede England ved Underhandlinger de bedste Kyststrækninger og 1783 opgav Frankrig fuldkomment sine Fordringer paa den Deel af Østkysten mellem Cap Bonavista og St. Johns, medens hine paa den mindre fiskerige Vestkyst bleve stadsfæstede."

„Siden 1783 bragte Nordamerikanerne stor Rørelse i Newfoundland's Fiskeriet. De erhvervede Ret til at fange Fisk

og at tørre disse i ubeboede Bugter og Ankerpladse paa Ny-
 Skotland og andre brittiske Besiddelser. Disse Privilegier
 søgte England efter Krigen 1812 igjen at unddrage dem; efter
 langvarige Forhandlinger blev imidlertid 1818 sluttet en Over-
 eenskomst, hvilken tilstaaer Amerikanerne Ret til at fange og
 tørre Fisk paa den ubeboede Deel af Vestkysten og Sydkysten
 af Newfoundland og paa Labrador, dog tør deres Skibe kun
 nærme sig de øvrige brittiske Nedsættelser paa en Afstand af
 3 engelske Mile. Hvor indbringende Newfoundlands-Fiskeriet
 er, viser sig af følgende Talstørrelser. Frankrig beskæftiger ved
 samme i Gjennemsnit 25,000 Søfolk i 500 Skibe og gjør et
 Udbytte af 1,000,000 Centner. Englænderne ligeledes 25,000
 Søfolk i 520 Seilskibe fra 100 til 180 Tons og 10,082
 aabne Baade. Deres Erhverv beløber sig ogsaa til 1,000,000
 Centner. Amerikanerne udsende aarlig til Newfoundland om-
 trent 2000 Skonnerter af 30 til 120 Tons Drægtighed;
 disse Skibe ere bemandede med 37,000 Søfolk og hjembringe
 i Gjennemsnit 1,500,000 Centner Stokfisk."

Det er vel sandt, at det newfoundlandiske Fiskeri er be-
 gyndt og har udviklet sig i en meget tidlig Periode i Slut-
 ningen af det 15de Aarhundrede, men der er jo med Hensyn
 til det grønlandiske Fiskeri kun endnu ved Forsøg stadfæstet,
 hvad der allerede 1653 var bekjendt*), at Betingelserne for
 et lignende Fiskeri ere tilstede under Grønland. Sammenligne
 vi derfor endelig hiin engelske Besiddelses Tilstand med den
 grønlandiske, saa komme vi til følgende Resultat:

Newfoundland har en Befolkning af 82,000 Europæere;

*) Man eftersee: "Om de vigtigste Reiser til Grønland 2c. af E.
 Pingel," Kjøbenhavn 1845, Pag. 98, hvor det hedder: "Den 26de
 Juli om Aftenen passerede de" (paa Danells anden Reise)
 "Baals Rivier og stak derfra i SW. ud til søes hvor de traf en
 Fiskebænk, paa hvilken de fangede halvanden Læst Fisk; men nu
 maatte de af Mangel paa Salt høre op dermed."

en Hovedstad, St. Johns, med 18,000 faste Indbyggere og en udmærket Havn der beskyttes af 200 Jldsvælg. Udsørfelen fra denne Stad androg i 1842: tørret Fisk for 2,809,750 Dollars, Tran for 1,666,565, Sælkind for 116,000, Lax for 68,390, Sild for 35,595; tilsammen for 4,196,300 Dollars. Indsørfelen samme Aar beløb sig til for 3,471,675 Dollars. Af andre Nedsættelser ere Placentia, Harbour-Grace og Trinity-Harbour, hver med 3 à 4000 Indbyggere mærkelige.

Grønland har som bekjendt en Befolkning af omtrent 200 Europæere, spredte paa smaa Handelspladse langs en Kyststrækning af 200 Mile, og en Handelsomsætning af kun et Par hundrede Tusinde Rigsbankdaler.

Spørge vi nu: hvad er Skyld i denne uhyre Forskjel i Udvikling? svare vi atter og atter — „Monopolhandelen“. —

Newfoundlands Opkomst grunder sig fra Begyndelsen alene paa Rabliaufiskeriet, dette har ført til andet Erhverv, Sælhundefangst m. v. — og ene Rabliaufiskeriet kan i Grønland føre til et forholdsvis ligesaa heldigt Resultat, naar dette aabnes for Private; thi under Monopolhandelen vil dette Fiskeri kun blive et kostbart Legetøj, og det vil ende med Forstrækkelse, dersom det skulde falde Regjeringen ind, at drive dette i det Store for egen Regning ved indførte Fiskere, eller ved at drage Grønlænderne fra deres naturlige Erhverv Sælhundefangsten. Monopolhandelen mægter ikke selv at gennemføre det grønlandske Erhvervs høiere Udvikling.

Men desuagtet maa Monopolhandelen vedblive — vedblive endnu i endeel Aar; thi vi have nu engang paataget os Omsorgen for den grønlandske Befolknings Velfærd, og heri finde vi et andet Onde ved dette fra første Færd saa uheldigt valgte Handelsystem. Ved fuldkommen Frigivelse af Handelen strax, vilde nemlig Indbyggernes Skjæbne snart være afgjort paa en sørgelig Maade. Befolkningen vilde uddøe, og ved Coloniernes Salg eller Bortforpagtning til en enkelt Pri-

vatmand, vilde vi kun afløse det ene Monopol med det Andet, af hvilke det nærværende dog har nogenlunde moralske Garantier for sig. Monopolhandelens Baand slår sig derfor saaledes om det hele grønlandske Væsen, at de ene lade sig løse med den antydede Lemfældighed: ved at bringe Handelen ind i et Overgangsstadium, der er istand til efterhaanden at fremlede frit Erhverv og fri Handel i Grønland.

Vi vide vel, at hvad vi have anført for at skaffe vore Ideer om dette Lands Handel i Almindelighed, og om Monopolhandelens Ophævelse i Tiden paa den her antydede Maade, Anerkjendelse, vil møde Modstand hos Monopolhandelens Lovprisere; thi der er af saadanne baade mundtlig og skriftlig sagt os, at Grønland i de senere Aar har faaet en ganske anden Skikkelse, end det havde for en Snees Aar siden, idet baade Grønlændere og Colonister ere blevne cultiverede til den Grad, at der anlægges Haver i Mængde i Landet, at den simple Colonist endog nu holder baade Gæder og Høns, og at Grønlænderne snart ville gjøre det samme — ja det er endelig sagt os, at vi ikke vare skikkede til at afgive en Mening i den nu nedsatte Commission, fordi Grønland nu var saa forandret, at vi ikke længere kjendte Forholdene. Vi indrømme gjerne at al denne Herlighed er tilstede i Landet, men vi betragte nu engang ikke Handelen fra Monopolhandelens Standpunct, men fra det reent historiske, og Historien fører uomstødelige Beviser for, at ingen som helst Colonisation kan vinde Fasthed, naar Europæerne ikke gjøre sig til Herrer i den erhvervede Besiddelse og bygge Coloniens Udvikling paa egen Virksomhed og Kløgt — og derfor oversee vi tildeels Monopolhandelens Bedrifter, der endog under de heldigste Omstændigheder ere saa begrænsede, at de i egentlig Forstand blot kunne have til Formaal, at værges om en lille Hob Grønlænderes Velvære, saaledes som Bestyrelsen behager at opstille denne. En periodisk heldig Handelsballance, i Forbindelse med alle øvrige monopolistiske Herligheder, har i

vore Dine kun faare lidet at bethyde; vi vide at Alt er bygget paa et bestandigt Held og paa den grønlandske Befolknings Bedligholdelse; vi troe ikke paa nogen af Delene, men derimod paa, at den Tid vil komme, dersom Handelen forinden ikke undergaaer en Forandring, at dette Rorthuus vil falde sammen over Bestyrelsens Hoved.

Med disse Anskuelser tænke vi os selvfølgelig de grønlandske Handelsforhold under en aldeles forandret Skikkelse; Monopolhandelen nedsætte vi til en blot midlertidig Tilstand; frit Erhvervs Indrømmelse, som den nærmeste Opgave, for ved dette gennem en Overgangsperiode at fremføre almindelig Frihandel. Private Nedsættelser i Landet paa visse bestemte Puncter, til Understøttelse for det private Fiskeris Drift, betragte vi derfor som den Foranstaltning, der snarest muligt bør fremmes — og paa disse Anskuelser grunde vi altsaa Principerne for Monopolhandelens Førelse i den nærmeste Fremtid, og formene vi derfor disse i det Væsentlige kunde stilles saaledes:

- 1) Monopolhandelen fortsættes med de Forandringer og Reforme, som ansees nødvendigt strax at indføre, under stadigt Hensyn til en mulig Overgang til Frihandel.
- 2) Den Forbindelse der hidtil har fundet Sted mellem Finantserne og Handelen hæves, og alle gjensidige Forpligtelser ophøre, efterat en Opgjørelse har fundet Sted. Handelen begrundes paany ved en Capitalfond, dens Activer iberegnete til 650,000 Rbd., af hvilken Sum den aarlig tilsvareer Finantserne 4 pCt. Rente med 26,000 Rbd.
- 3) Handelen med Grønlænderne føres som hidtil; derimod fortsættes Garmlangst, Rabliaufangst, og andre saakaldte europæiske Erhverv, ikke længere for Handelens egen Regning, end til det bliver muligt at oversføre disse Erhvervsgrene i private Hænder, og bliver da

Erhvervet at indlevare paa Handelen ved Colonierne, indtil videre efter en med Erhververne accorderet Priis. Saalænge ovennævnte Fangst drives for Handelens egen Regning erholder den en særskilt Conto i Regnskaberne.

- 4) En Opfordring til Danmarks Handlende udstedes snarest muligt af Monopolhandelens Bestyrelse, for at opmuntre denne Stand til at udruste Fiskefibe til Grønland, i hvilken angives de Forpligtelser og Fordele under hvilke det tillades enhver Dansk at fiske langs den grønlandske Kyst imellem den 62de og 67de Bredegrad, ligesom tillige 4 Handlende indrømmes Tilladelse til at etablere 4 Fiskecolonier paa 4 forskjellige Puncter af Kysten.
- 5) Handelsbestyrelsen indrømmer disse Fiskecolonier, ligesom ogsaa de private Fiskere, alle mulige Fordele, blandt hvilke vi her kun ville nævne: Fiskepræmie i et vist Måremaal.
- 6) Assurancefondet, der ikke maa overstige 250,000 Rbd., bliver Handelens Eiendom, og crediteres 4 pCt. Assurancepræmie af Tour og Retour for Værdien af hvert Skib og Last, som udsendes og hjemkommer fra Grønland.
- 7) Det Overskud, som rimeligviis vil fremkomme ved Bestemmelserne i 2den og 6te Post, beroer i Handelens Kasse til Udredning af de Udgifter, som Missionen, Lægevæsenet og Fiskeriernes Fremme maatte paafordre. Til disse forskjellige Branscher normeres for hver især en bestemt aarlig Sum, som ikke maa overskrides.
- 8) Alle paa Handelen hvilende saakaldte Belgjørenhedsforanstaltninger, indskrænkes saa meget muligt, da de dog paa en indirecte Maade falde Grønlænderne til Byrde, og ei engang Lægepersonalet bør i den nærmeste Fremtid udvides.

- 9) Hvert 5te Aar har et Udvalg af Folkethinget, med tilkaldte handelskyndige Mænd og begge Grønlands Inspecteurer, at modtage Directeurens Beretning og Oplysninger om Handelens Tilstand, samt dernæst at omhandle og beslutte, hvilke Forholdsregler der bør tages og hvilke Forandringer i Bestyrelsesmaaden der bør indtræde, i det paafølgende Qvingvennium.

Derfom Monopolhandelen, styret efter disse Hovedprinciper er istand til at bære, hvad der forlanges af den, saa vil den i Tiden opnaae en hæderlig Begravelse; kan den derimod ikke opfylde de Forpligtelser, der saaledes i Overgangsstadiet stilles den, saa er den jo dog hjemfalden til Undergang og Staten bør da tage Initiativet for at hjælpe til Gjennemførelsen af de Foranstaltninger vi have tilladt os at foreslaae som de meest mulige til Landets Opkomst og til et høiere Opsving i den mercantile og industrielle Virksomhed.

Vi ville hernæst tage det Spørgsmaal, som nærmest knytter sig til Drenstaaende, under Omhandling.

Privates Adgang til Grønland og Betingelserne for deres Etablering, m. m.

Den i 3die Afsnit nævnte lille Sild *Salmo arcticus*, som hvert Aar søger den grønlandske Kyst i saadan Mængde, at den, som anført, øses op i Konebaadene med Ritsere (Net bundne paa en Stage), og efterat være tørret paa Klipperne udgjør et af Grønlændernes vigtigste Næringsmidler, bevirker uden tvivl, at foruden Sødyr af Hvalflægten, ogsaa Rabliauen søger høit op i Davisstrædet og sætter sig paa Fiskebanerne der strække sig langs Landet, ind i Fjordmundingerne og mellem Derne. Naar hertil føies, at Davisstrædet oven for den 62° afgiver et godt Farvand, der formedelsk de altid langs

Landet, aldrig paa dette førende Vinde-, og fordi det i Almindelighed, især ovenfor den 63° er temmelig isfrit, saa er det indlysende, at Kabliaufiskeriet under den grønlandske Kyst, af den der først har gjort sig bekendt med Farvandet og de mange Havne mellem Derne, kan drives med Fordeel og maafee betydelig mindre Fare og Besværlighed, end under Newfoundland og Island.

Desuagtet er dette Fiskeri, som oftere bemærket, først begyndt for Monopolhandelens Regning i de sidste Aar. Aarsagen hertil er ganske naturlig den, at de tidligere Bestyrelser indsaae, at dette drevet for kongelig Regning umuligt kunde lønne sig og aldrig udvides til noget betydeligt under Monopolhandelen af Mangel paa materielle Kræfter med Grønlands ringe Befolkning, medens en senere Bestyrelse desuagtet fandt, at burde sætte dette Fiskeri i Gang, neppe for Fordelens Skyld, men fordi fremmede Fiskere i ikke ringe Antal søgte Strædet og gjorde vor Uvirkksomhed tilfamme*). Kabliaufiskeriet bør altsaa drives paa anden Maade.

Da vi imidlertid i det Foregaaende have viist, at Kabliaufiskeriet har begrundet det Opsving i Handelen, selvfølgelig ogsaa i industriel Betragtning, som finder Sted paa Newfoundland, og da vi, med den faste Overbeviisning som kun en grundig Overveielse af de foreliggende Facta kan afføde, have udtalt, at de grønlandske Anliggender ligeledes ene ved Landets Colonisation og dermed forbunden europæisk Virksomhed, kan føre til en høiere Udvikling af Grønlands Productionsevne, saa formene vi en omstændeligere Motivering for Nødvendigheden af frit Erhverv i Grønland forsaavidt er overflødig, at

*) Engelske Fiskere vilde snart vise os hvad det grønlandske Kabliaufiskeri duede til, dersom der indrømmedes dem Tørrepladser, men dette er nægtet dem, ligesom Englændere, der vilde drive Laxefiskeri i Fjordene, ere forviste Kysten — og de Fremmede vilde rimeligviis fremtidig blive borte fra denne.

vi kun endnu, i Betragtning af de tilsyneladende paradore Sammenligninger, behøve med et Par Ord at imødegaae den Beskyldning som rimeligviis vil gøres os, at vi have ladet Følelsen løbe bort med Fornuften.

Det har aldrig faldet os ind at troe, at det grønlandske Fiskeri i Forbindelse med andet Erhverv, nogensinde kan naae det Newfoundlandiske; vi ville ved hin Sammenligning kun have forstaaet, hvad vi sideordnet med denne have udtalt, at uden det grønlandske Kabliaufiskeri, drevet af Danske med danske Fartøier, vil Grønland altid blive en udsel Coloni for Danmark, og at der dog virkelig, under de angivne nogenlunde lige Vilkaar, er en afstikkende Forskiel paa begge Landes Udvi-
vikling, naar det blot tages i Betragtning, at der daglig i Fisketiden fra Newfoundland's Kyst udsendes over 10,000 Baade, medens Antallet af disse i vort nu begyndte Fiskeri indskrænker sig til 10 à 20 Stkr.

Der kan som sagt ikke være Tale om en Udvidelse af dette monopoliserede Fiskeri. Dette maa som sagt undergaae en radical Forandring og sættes i Forbindelse med Landets Colonisation, og vi skulle nu angive de væsentligste Momenter til Maaden paa hvilken denne Forandring bør foregaae.

I Overensstemmelse med 4de Post i de angivne Principer for Handelsens Førelse, formenes at burde udgaae fra Handelsbestyrelsen, naar Planen iøvrigt bifaldes af Regjering og Rigsforsamling, en Opfordring til Handelstanden i Danmark, om at udruste private Fiskefartøier til Grønland. Til Opmuntring for disse, som vi vilde kalde: „almindelige Fiskere“, udstilles Præmier, een almindelig og een for den bedste Fangst. Den Første formene vi kunde bestemmes pr. Læst af Fartøiets Drægtighed, den Anden efter bedst Fangst og deles i 3 Grader, omtrent paa samme Maade som vi ovenfor Pag. 144 have seet Præmierne for det engelske Fiskeri under Newfoundland i Begyndelsen ordnede. Disse Pladse i Landet, de samme som

vi senere skulle see indrømmede til Kjøbmandsnedsettelse, udviste af Inspecteuren og kyndige Fiskere, anvises disse til Fiske-tørring.

Med disse Fordele kunde forbindes følgende Forpligtelser:

Fiskerne have at betragte Inspecteuren for Sydgrønland som den nærmeste Øvrighed, der er bemyndiget til at dømme i første Instans i alle de Stridigheder, som muligviis kunde opstaae mellem Fiskerne indbyrdes, eller mellem disse paa den ene Side og Colonisterne eller Grønlænderne paa den anden Side.

Ingen „almindelig Fisker“ maatte, uden høieste Nødvendighed, anløbe Havne udenfor de Districter, som høre til Fiskecolonierne.

Handel med Colonister, der ere i den kongelige Handels Tjeneste og med Grønlænderne, er aldeles forbudt — og Spirituosa maa under intetsomhelst Paastud meddeles disse.

Da det som ovenfor sagt er nødvendigt, at dette Fiskeri erholder en Støtte i en med Tiden udviklet Landbefolkning, og da vi betragte Landets Colonisation af Private som en nødvendig Betingelse for ethvert grønlandsk Erhvervs høiere Udvikling, have vi i Principerne for Handelsens Førelse i den nærmeste Fremtid under 4de Post ogsaa angivet 4 Fiskecoloniers Anlæg paa 4 Puncter af Kysten mellem den 62de og 67de Bredegrad. Det er umuligt at bestemme hvor disse Colonier burde anlægges, dog formene vi Grundbetingelsen for Anlægget bør være, at de fjernes saa langt muligt fra de nuværende Handelssteder, for ikke at komme i Berørelse med disse; men det der fornemlig bør tages Hensyn til ved Udviisningen er: den beqvemmeste Beliggenhed for Kabliaufiskeriet og i Forbindelse med samme staaende andet Erhverv.

Betingelserne for Nedsættelserne turde for hvert Sted stilles omtrent saaledes:

Den Handlende, som af Regjeringen tillades at anlægge

en af de omhandlede Fiskecolonier, anvises et tilstrækkeligt stort Terrain til Nedsættelse paa, og som giver Plads nok til ogsaa de „almindelige Fiskeres“ Fisketørring. Inspecteuren bestemmer dette, dog saavidt muligt efter Overenskomst med den Ansøgende. Foruden Byggeplads indrømmes denne et vist District paa begge Sider af Nedsættelsen, paa samme Maade anvist af Inspecteuren, i hvilket det tillades saavel Kjøbmanden, som de Colonister, som af den grønlandske Handelsbestyrelse erholder Tilladelse til Nedsættelse i samme, at drive alt Slags Erhverv, de Sidste dog med Undtagelse af Kjøbmandshandel.

Kjøbmanden bør nemlig have Ret til Enhandel i Districtet med de mulige Beboere og de „almindelige Fiskere“. Uagtet den Bestemmelse, som forbyder fremmede Fiskere at nærme sig Kysten i en vis Afstand, gives Kjøbmanden dog Ret til ogsaa at handle med disse, ja endog at tilforhandle sig deres Last, og i dette Niemed tillade dem for en kort Tid at søge Havn, hvilket kun ellers i Nødtilfælde maa skee.

Handelsrettigheden for Kjøbmanden er permanent, derimod Eneret til Handel i Districtet kun indtil videre for 5 Aar.

De af Kjøbmanden og Andre i Landet boende, paa Fiskeri udsendte Dæksfartøier, erholde Fiskepræmier lige med de „almindelige Fiskeres“; desforuden udsættes en særskilt Præmie for Baadefiskeriet, der bestemmes efter det Antal Baade, som hver Enkelt holder i stadigt Fiskeri om Sommeren.

Et af Inspecteuren bestemt Antal leiede Grønlændere maa i de første 5 Aar benyttes som Arbeidere; derefter bestemmes det i 9de Post af Principerne for Handelens Førelse omtalte Udvalg, hvorledes der, saavel med Hensyn hertil som med Alt andet, bliver at forholde i næste Dvingvennium.

Bed Siden af disse Indrømmelser sættes Kjøbmanden og øvrige Beboere af et District følgende Forpligtelser:

Det samme gjælder for disse, som for de „almindelige

Fiskere" med Hensyn til Inspectorens Embedsmyndighed, at Enhver har at rette sig efter hans Anordninger og at betragte ham som den nærmeste Øvrighed.

Ingenfomhelst Handel med Landets Indfødte eller med de i den fgl. Handels Tjeneste værende Colonister maa af Beboerne drives, under Mulct for Overtrædelse af dette Forbud og, som ovenfor bemærket, under intetsomhelst Paaskud meddeles de Indfødte Spirituosa.

Kjøbmanden forbinder sig til at holde idetmindste eet Dæksfartøi paa 20 Ræster eller derover i stadigt Fiskeri 3 à 4 Maaneder om Aaret, samt efter Gyne sørge for Baadfiskeriets Udvikling.

Han har ingen Myndighed over Districtets eventuelle Beboere, og disse have Ret til at affætte de af dem selv erhvervede Producter til Handelscolonierne, naar de ikke kunne opnaae tilfredsstillende Priser for disse hos Districtets Kjøbmand.

For at forebygge Stridigheder mellem Beboerne om Fangstedernes Afbenyttelse, bestemmes, at den som først har begyndt at drive Fangst paa et Sted, ikke af Andre kan bortvises fra samme; iøvrigt overlades slige Sager til Inspectorens Kjendelse.

I hvert Fiskedistrict ansættes endelig af den kongelige grønlandske Handel en *Contrôleur**), som har at paasee at de Districtets Beboere paahvilende Forpligtelser ikke tilfidesættes eller omgaaes; at holde Control med Angivelse til Fiskepræmiens Erholdelse, samt i det Hele taget at gjøre Indstilling til Inspectoren om ethvertsomhelst Anliggende der angaaer Fiskerierne og deres Udvikling. Denne *Contrôleur* mene vi passende kunde lønnes med 600 Rbd. aarlig og fuld Offi-

*) Disse *Contrôleurs* kunde formeentligen vælges blandt de ved Handelscolonierne ansatte dveligste Assistenten, som remplaceres af Andre fra Danmark.

ceers Deputat, hvilken Lønning den fgl. Handels Kasse havde at udrede i de første 5 Aar, medens Districtets Kjøbmand havde at skaffe ham fri Bolig, liig de Betjenterne ved Handelscolonierne have.

Enhvert nyt Foretagende medfører i Begyndelsen mangfoldige Inconvenientser som maa overvindes; det samme vilde blive Tilfældet med det private grønlandske Fiskeri. Vi antage imidlertid, at ovenstaaende Betingelser ere saaledes stillede, at enhver der har Lyst, Evne og fornøden Capital at besfatte sig med grønlandsk Erhverv, med temmelig Tryghed, fornemlig forsaavidt Nedsættelsen i Landet angaaer, kan indlade sig paa Foretagendet.

Det i sin Tid oprettede Kall-Ovenske Etablissement modbeviser ikke denne Anskuelse. Indsnøret af Monopolhandelen i dets Virksomhed, anlagt paa et for Erhverv mindre gunstigt Sted, i og for sig selv under en mindre heldig Bestyrelse, udviklende en altfor ringe Virksomhed og savnende Midlerne til denne — maatte det mislykkes. — Fiskeriet maa drives systematisk; i Maanederne Mai, Juni, Juli og August: Kabliau- og Larefiskeri, i September og October: Stængegarnfangst, og i Løbet af Vinteren, hvor Leiligheden er dertil, Tisgarnfangst i Fjorde og Bugter.

Uagtet det under Monopolhandelen stedfindende ringe Beskjendtskab med de grønlandske Erhvervsilder, vil man dog, enten i Handelsdirectionens Archiv*) eller Inspectoratets ved Godthaab, finde Angivelse af endeel Fiskebankers Beliggenhed under Kysten; endvidere i et lille Skrift af Amtmand Ploven

*) Endnu 1840 opbevaredes dette Archivs ældre Deel i et Aflukke paa Børsloftet, hvor det tildeels var henkastet i en Bunke paa Gulvet; vi vide ikke om det senere er ordnet, i modsat Fald vilde det rigtignok være et besværligt Arbejde, af dette at skaffe sig Underretning om grønlandske Sager.

paa Færøerne „Reise til Shetlandsøerne og det nordlige Skotland“, samt i ovennævnte Skrift: „Amerika“, 3die Levering, temmelig fuldstændig Underretning om Fiskeri og Fiskebehandling baade paa Shetlandsøerne og i Newfoundland.

I førstnævnte Skrift ville vi desuden gjøre opmærksom paa en Beskrivelse af de Baades Construction, som bruges baade paa Færøerne og Shetlandsøerne, fordi vi finde dem meget hensigtsmæssigere til det grønlandske Fiskeri, end vore almindelige svenske Baade, der ikke ere skikkede til at bevæges fremad ved Roekraft.

Udenfor Hensynet til Grønlands Erhvervskilders Afbenyttelse og Udvikling, formene vi iøvrigt ogsaa, at det omhandlede Fiskeri kunde have sin Nytte for vore hjemlige Forhold, fornemlig i Betragtning af, at dette var istand til ligesom hiint engelske, at skabe en Planteskole for vore Orlogsmatroses. Netop i denne Tid føres temmelig hæftige Debatter i Dagbladene om „Danmarks Søforsvar“, i hvilke Marinens høiere Officerer endog deeltage; disse Debatter dreie sig imidlertid næsten ene om de forskjellige Seil- og Dampskibes Anvendelse i vore Farvande, medens vi ikke et eneste Sted have seet omhandlet det levende Element i Søforsvaret: vor Orlogsmatros. For saavidt denne Gjenstand kommer til at vedrøre dette Skrift, skulde vi derfor tillade os nogle Bemærkninger om Udskrivningen til Søkrigstjeneste.

I Fredstid har Danmark selvfølgelig besarne Matroses nok til Bemandingen af de saa Krigsskibe vi aarlig udsende, og disse tages uden Naade fra Koffardifarerne. Der begaaes allerede herved en Uretfærdighed, idet Landets Kystbefolkning, der ernærer sig ved Fiskeri, skaanes paa hines Befostning — og dog er dette ikke det værste Onde ved denne eensidige Udskrivning. Naar Krig udbryder og fordrer en mere udvidet Udskrivning, saa maa der nemlig tages til det ubesarne Mandskab ved Fiskeleierne, der hver for sig da er ligesaa fremmed

som enhver anden uerfaren Mand ombord i en Raaseiler. Vi ere netop istand til ved et Exempel at vise Fiskerbefolkningens ringe Befarenhed. 1843 maatte vi i et Embedsanliggende søge Oplysninger om Mandskabets Befarenhed i Sjællands Districts 46de Lægd, og viste denne sig da saaledes: blandt omtrent 200 søpligtige Individuer befandtes samme Aar kun een Mand med 3 Orlogstogter, 2 med 2 Togter og 3 med hver 1 Togt; i det Hele kun 2 fuldbefarne Matroser; medens af hele Resten ifkun en halv Snees Stykker havde gjort en enkelt Englands- eller Kjøbenhavnsreise. Det kan naturligviis ikke komme i Betragtning, at Patentet ved at følge med et Fartøi opnaaer Befarenhed, medens Gieren af samme maaskee imidlertid tærsker hos Bønderne, et Arrangement der er meget vel skikket til at omgaae de givne Bestemmelser med, for at opnaae Fritagelse for Landtjeneste. Da nu Fiskerne indsee, at den bedste Vej til Fritagelse for Orlogstjeneste er den, at blive saa lidt besarne som muligt, saa blive de naturligviis ved Fædrenearnen, give sig i en ung Alder, og formere Verden, hvoraf følger, da vore Fiskerier ikke afgive et eneste Product af mercantil Værd i Udlandet — ei engang Silden efter Slavernes Emancipation paa de vestindiske Der — at i alt Fald de nordsjællandske Leier staae meget nær Grændsen af Overbefolkning, saa meget mere nu, da Valget imellem Land- og Søfrigstjeneste er overladt til Enhvers Godtbefindende, en Bestemmelse, der allerede viser sin Virkning ved at trække de unge Landkarle til Søhyften.

Ved Landets andre Søhyfter ere Forholdene vel ikke stort anderledes, og vi maatte meget feile, om vore Søofficerer i sidste Krig ikke have gjort den Erfaring, at den seneste Udskrivning til Linieskibet „Skjold“, var af meget ringe Gehalt, og at det vilde seet heelt misligt ud med Hensyn til besarne Folk, hvis Resten af vore Linieskibe skulde været i Spen.

Under slige factiske Omstændigheder er det vi formene, at

en Udvikling af det grønlandske Fiskeri vilde kunne forstærke Landet en Planteskole, i hvilken vore Hjemmefiskere, med de heldige Egenskaber de besidde, kunde dannes til brugelige Folk for vor Orlogsmarine. Det behøvedes blot at gøres til en Betingelse for de grønlandske Fiskere, at hver 4 eller 5 Mand ombord i et Fiskerfartøj skulde være ubefaren — og for Hjemmefiskerne, at de, for ikke med det 22de Aar at blive udfkrevne til Landfrigstjeneste, forinden skulde have gjort 2de Reiser med Fiskesfartøier enten til Island eller Grønland, af hvilken Bestemmelse maaskee ogsaa vilde følge, at ikke saa mange Søfolk som nu søgte udenlandst Tjeneste.

Endelig vilde ogsaa selve den grønlandske Handel i en vis Retning høste Fordeel af det private grønlandske Fiskeri. Da nemlig Mangelen paa Skiberum til Tourfragten ofte er meget følelig og Fiskerne i Almindelighed vilde gaae ballastede til Grønland, saa vilde Handelsbestyrelsen altid finde Leilighed til, for en billig Fragt at faae overført til Landet hvad dets egne Skibe ikke kunde rumme, og en Indknibning paa Forsendelsen af nødvendige, men voluminøse Varer, vilde saaledes kunde bortfalde.

Handelens Bestyrelse og Contoirhold.

Det er en Selvfølge at vi ved nu at gaae over til at omhandle hvad der udelukkende kun vedkommer Monopolhandelen, henholde os til de Anskuelser vi ovenfor have søgt at forsvare og derfor kun, betragtede denne Handel i et Overgangsstadium, fornemlig stille os den Opgave, at udtale os om de Reformer der nærmest have Indvirkning paa denne Handels oeconomiske Forhold og en bedre Tingenes Orden. — Vi ville først omhandle Handelens Bestyrelse, som vi troe bør undergaae en væsentlig Forandring.

En dygtig og indsigtsfuld Bestyrelse, er under alle Omstændigheder en Hovedbetingelse for Handelsens Velvære; den bliver det i en end høiere Grad, naar Handelen med Held skulde føres gjennem en Overgangsperiode, som den ovenfor antydede, og derfor betænke vi os ikke paa at foreslaae: een — kun een Directeur.

Vi have nemlig oplevet, i Spidsen for Handelen at see stillet 3de Directeurer og denne desuagtet at være uden anden Bestyrelse, end en gammel, godmodig Correspondents; vi have oplevet, at see denne Handel forsynet med dens sædvanlige 3de Directeurer, medens hele Byrden af Bestyrelsen paahvilede den yngste af disse — og vi have endelig oplevet, og været Vidne til, at en Opposition har dannet sig i selve Directionen, der høist rimeligt indvirkede forstyrrende paa Handelsens Førelse. — Vi for vor Deel betragte derfor enhver Directeurpost, som tilføies den ene administrerende, som en *Sinecure*, og en Handel maa ikke belastes med Byrder, som ikke ere medvirkende.

Føie vi hertil, at den grønlandske Handel i Omfanget af Forretninger dog kun er at ansee som et Handelshuus, endog som et, i Forhold til mangfoldige udenlandske, temmelig indskrænket, saa vil neppe nogen med Grund kunne modsig, at Handelen i alle Tilfælde er bedre tjent med en Directeur, der vel ene maa bære Ansvar for Handelsens hensigtsmæssige Førelse, men som tillige kan bevæge sig frit.

Hvilke Egenskaber denne Directeur bør besidde, er iøvrigt et Spørgsmaal om hvis Besvarelse der kan være forskjellige Meninger; det er derfor blot en individuel Bemærkning, naar vi tillade os at anføre: at et administrativt Talent, begavet med blot almindelige Handelskundskaber, vist vilde være at foretrække endog et Handelsgeni.

Directeuren formene vi ikke som nu bør nyde Procenter

af Handelens Overskud, men sættes paa fast Gage af maaskee 3000 Rbd. aarlig.

Ved Inddragelsen af de 2de Directeurposter, kan det ei engang i oeconomisk Betragtning have noget imod sig, at et nyt Embede oprettes, uden hvilket Bestyrelsen tilvisse ikke kan kaldes velordnet, nemlig en Expeditionssecretairpost.

Lemmelig nøie fjendt med Fortidens Misligheder i de forskjellige Bestyrelsen underordnede Brancher, kunne vi intet Dieblif være i Uvisshed om, at det altid har været og endnu er en absolut Nødvendighed, at Bestyrelsen tilforordnes en Embedsmand, der kan have nøie Tilsyn med Gangen i Udførelsen af alle løbende Forretninger, i Særdeleshed i oeconomisk Betragtning. Hidtil har vel een af Directeurerne paataget sig noget lignende, f. Ex. efterseet enkelte Dele af Proviant og Varesorter, som skulle sendes til Grønland; afgjort disses Indkjøb; men det er let at skjønne, at der udfordres noget ganske andet, ved det Tilsyn vi underforstaae her, nemlig en Indtrængen, om vi saa maae kalde det, i det mindste Detail.

Vi vilde blot med Hensyn hertil betragte Skibenes Vedligeholdelse, Reperationer og Uddredning. Handelen lønner en Tømmermester, efter hvad vi have hørt med 400 Rbd. aarlig, for at afgive sin Mening om de Reperationer Skibene hvert Aar maatte trænge til; denne Mand er Mester paa en nærliggende Tømmerplads — og Skibene fortømres derfor selvfølgelig paa denne. — Der skal dog virkelig en stærk Tro til at finde et saadant Arrangement betryggende, Manden være iøvrigt saa redelig han vil.

Endvidere udleveres Tougværk og alle andre Fornødenheder paa Requisition til Skibsførerne; Regningerne revideres i sin Tid i Revisionscontoiret, ere disse rigtige ansees Forbruget til Skibene ogsaa at være det. Ja, der føres ei engang Control med de under Skibenes Uddredning og ved andre

Leiligheder daglig benyttede Sjovere; Antagelsen af disse overdrages til Skipperne og det overlades til deres Redelighed ikke at anføre flere paa Sjoerverregningen, end der virkelig benyttes.

Vi ville lade det beroe ved disse Bemærkninger og stille den intenderede Expeditionssecrétaires*) Functioner saaledes:

Control med alt hvad der maatte angaae Kjøb og Salg, med Varernes Godhed og Brugbarhed, med disses Indpakning, med Bladsarbeidet, med alt hvad der angaaer Skibenes Udrædning, Vedligeholdelse og Reperationer — samt i Forening med Forvalteren paa Udrædningscontoiret at overveie Lastens Fordeling i Skibene paa den med Hensyn til Coloniernes Beseiling hensigtsmæssigste Maade. Det var endvidere ønskeligt om han tillige kunde paatage sig Correspondentforretningerne, ligesom han ogsaa maatte overdrages at udføre de uopsættelige Administrationsforretninger i Directorens mulige Fraværelse, f. Ex. i Sygdomstilfælde. — Expeditionssecrétairesen maatte altsaa baade kjende til Skibsequipering og til de locale Forhold i Grønland. En fast Gage af 1200 Rbd. aarlig formene vi kunde være passende for denne Embedsmand.

At en saadan Forandring i Bestyrelsen vilde medføre en ikke aldeles ringe Besparelse, er en Selvfølge. Efter Major Fastings Opgaver, i Berlingske politiske og Avertissementstidende for 28de December 1848, at Directeurgagerne med Tillæg af 4 pCt. af Handelens Overskud (dette anslaaet til 40,000 Rbd.), vilde denne Besparelse kunne anslaaes til omtrent 4000 Rbd.; Færvernes Andeel, 2475 Rbd., maae vi, som alt andet disse Ders Forbindelse med Handelen vedkommende, lade ude

*) „Et Navn er Bagatel, det har Enhver“! — siger Baggesen — man kalde derfor denne Embedsmand hvad man vil: — Underdirecteur, Equipagemester, Fuldmægtig — vi finde den brugte Benævnelse meest hensigtsmæssig.

af Betragtning, da denne Handel rimeligviis snart vil være fri — og Directeurgagerne neppe derfor vilde blive nedsatte.

Da Udgiifterne, det egentlige Contoirhold vedkommende, ere os temmelig ubekjendte, ligesom det ligger udenfor vor Omfiigt at bedømme, om Regnskabsvæsenet kan simplificeres i nogen betydelig Grad, bør vi afholde os fra, at yttre os i denne Retning; kun forekommer det os, at der endog uden Forandring i Regnskabsførelsen kan indtræde en Besparelse i dette af 5 à 600 Rbd., ved at slaae Bogholderiet og Revisionen sammen og hertil ansætte en Revisionsassistent. At ingen af de ved Handelen værende Embedsmænd og Betjente iøvrigt bør nyde Procenter, men staae paa fast Gage, er vist almindelig erkjendt.

Vi maae af samme Grund som angivet, undlade at yttre os om den overordnede Bestyrelse, idet vi blot bemærke, at det synes rigtigst, at Indenrigsministeriet ansætter Colonibestyrerne efter Forslag af Inspecteurerne gjennem Bestyrelsen, men at derimod som hidtil Inspecteurerne raade over Assistenternes Ansættelse og Forskyttelse.

Inspecteurerne i Grønland.

At en Inspecteur, naar han forresten er en dygtig og kundskabsrig Mand, med de Embedsfunctioner vi ovenfor have omtalt, kan have en heldbringende Indvirkning paa Handelens Førelse, er en Selvfølge, og at det fornemlig er Inspecturen i Sydgrønland, paa hvis gode eller onde Villie for Landets ovenfor omhandlede Colonisations Fremgang eller Mislykken, Bærket for en stor Deel vilde beroe, er ligesaa let at skjønne. Det vilde derfor være særdeles heldigt, hvis den nærværende Inspecteur i Sydgrønland, kunde vindes for Colonisationsforetagendet, naar Udførelsen af Regjeringen var besluttet; thi

uden dette, uden en levende Erkjendelse af Colonisationens heldbringende Indvirkning paa Landets Opkomst, vil han være istand til paa mangfoldige Maader, at hæmme Udførelsen allerede i Fødselen.

Inspecteuren i Sydgrønland gageres saaledes, at 2 Procent af Inspectoratets aarlige Indhandling, efter den Priis som samme ansættes for i Handelens Bøger, er Hovedindtægten, medens den faste Gage kun er 400 Rbd. Efter denne Gageringsmaade kan denne Embedsmands Indtægter, fri Bolig, Kost og andre Emolumenter iberegne, anslaaes til 3500 Rbd. aarlig. — Inspecteuren i Nordgrønland er derimod, ifølge kongelig Resolution af 1843, sat paa fast Gage, der med Emolumenterne andrager omtrent 2500 Rbd.

Vi finde den sidste Gageringsmaade — uden Procenter — rigtigst; thi da en Inspecteur skal paasee Handelens Løb ogsaa med Hensyn til de af Handelens Folk og leiede Indfødte erhvervede Producter, og han altsaa, om Handelen end tabte meget betydeligt ved de af ham selv paabudte Fange- maader, altid vilde vinde i Procenter, saa maa det saavel i denne som enhver anden Betragtning ansees urigtigt, at Inspecteurerne lønnes ved disse*).

Samme Gageringsmaade som i Nordgrønland, bliver rimeligviis ogsaa ved næste Vacance indført i Sydgrønland; den er under nærværende Forhold vel tilstræffelig, men skulde Grønland coloniseres vilde Inspecteurposten, i alt Fald i Sydgrønland, blive af overordentlig Bigtighed, og man vil derfor vist finde, især naar tillige tages Hensyn til, at alle Fornødenheder i Grønland ere indtil 50 pCt. og derover dyrere end i

*) Major Fasting, forhenværende Inspecteur i Nordgrønland, er vel af modsat Mening, see Berlingske Tidende for 1848, Nr. 321. — Man dømme os imellem.

Danmark, at den faste Gage, som kun er ansat til 1600 Rbd., burde forhøies til 2000 Rbd.

I Betragtning af vort Colonisationsforslag, vilde vi iøvrigt anbefale, at en vis Sum blev tilstaaet Sydgrønlands Inspecteur, som han frit kunde disponere over til Understøttelse for de Colonister, som af Handelsdirectionen tillodes at nedsætte sig enten i Fjordene eller ved de intenderede Fiskecolonier, for at drive privat Erhverv. Vi formene, at denne Sum kunde bestemmes til omtrent 1000 Rbd. aarlig, for det Første i 5 Aar.

Over- og Underbetjentenes Lønning og Pensionering.

Vi have ovenfor berørt Overbetjentenes Lønningsmaade, vi ville nu omstændeligere behandle denne Gjenstand i Forbindelse med Pensionsvæsenet, idet vi af et Inserat vi i sin Tid lod indrykke i „Kjøbenhavnsposten“*) her ville gjentage hvad vi allerede have yttret om samme.

„— I Almindelighed ledes den vordende Handelsbetjent til at søge Ansættelse i Grønland ved Bekjendtskaber, eller Mangel paa anden Levevei i Hjemmet. Ofte godt vant i dette, falder Begyndelsen, naar han som Assistent kommer til Landet, ham temmelig tung; de tidligere og sildigere Togter i Aarets Løb medføre Kulde, Baadt og ofte ham uvante Farer; det koster ham derfor først endeel Overvindelse, at sætte sig ind i de ham uvante Forhold, til hvilket iøvrigt en fast Sundhed er en Betingelse. Han kan saa temmelig gjøre Regning paa, at komme til at vegetere som Assistent i 5, 6 à 7 Aar“ (i den senere Tid længere); „i denne Tid ere hans Indtægter kun, som man siger, af Haanden i Munden.

*) See dette Blad for Aaret 1849, Nr. 170.

Er han endelig saa lykkelig at faae en af de mindre Colonier at bestyre, maa han, hvis han attraaer at gifte sig, hvortil Handelsdirectionens Tilladelse først skal erhverves, strax opoffre rigeligt eet Aars Indtægter til Hjemreisen og Opholdet Vinteren over i Danmark, og først efterat dette Offer er bragt, kan han begynde at drage den Fordeel af Ansættelsen, som Coloniens Indtægter og hans større eller mindre Forbrug giver Leilighed til. Har han Held med sig og er virksom nok til at sørge for Producternes rigtige Indsamling og Behandling, kan han endelig efter 8 à 10 Aars Forløb have samlet sig en lille Capital og ikke sjældent en stor Børneskole — og nu vender Tanken sig til Hjemmet. Vel vidende, at han, naar Børnene skulde hjemsendes til Opdragelse, maa tilbringe Resten af sit Liv i Grønland, vælger han omstøder eet af tvende Drømmebilleder: Han reiser hjem — stolende paa et kongeligt Tilsagn og maafee tillige paa sin Forretningsdygtighed; han søger og søger, men finder Intet, og maa endelig ansee det for en stor Lykke at begynde sin Carriere i Hjemlandet ved en af Handelens Bulte som Extraskriver.”

„Eller, han reiser hjem — i den Forudsætning, med sin lille Capital af nogle faae Tusinde Rigsdaler at maatte kunne, som saa mange andre, sætte sig ind i en privat Levevei. Ved dette Valg lærer han snart at indsee, at Tiden under Opholdet i Grønland er løben fra ham, at han nu er fremmed for den ved Bane erhvervede Snubhed, der lærer hine andre at læmpe sig efter Omstændighederne — hans lille Capital er derfor som Ild i Barnets Haand, og om faa Aar staaer han paa samme Trin af Lykkestigen som hans Collega, der har valgt det første Alternativ.”

„Saaledes omtrent stiller sig den grønlandske Handelsbetjents Vilkaar, med de faa Undtagelser jeg har berørt, til ligesaa stor Skade for Handelen, som for den ældre Coloni-bestyrer; thi naar denne Intet har at haabe eller vente, vil

han indskrænke sin Virksomhed til den blotte Leven, og Handelen vil ikke, fordi den gamle Betjent staaer iveien „tilflyde nye Kræfter“, der ere saa nødvendige naar en Stagneren og maaskee Tilbagegang ikke skal indtræde.“

„Den Forandring, eller om man vil Reform, jeg har hentydet til og som forekommer mig lige ønskelig, saavel for Handelen som Handelsbetjentene, er følgende:“

„Colonibestyrerens væsentligste Indtægter bestaae i 5 pCt. af den Colonies Indhandling, som han bestyrer, og en trediedeel Overmaal af hver Ballie Spæk, som ligeledes indhandles, det vil sige Ballien maaler $1\frac{1}{3}$ Td. og Bestyreren tilsvareer kun een Td., rigtignok imod ogsaa at tilsvare Læfagen, men der bliver dog altid et betydeligt Overskud.“

„De reglementerede Bartpenge“ (Pensionen) „der udredes af Handelens Pensionss- og Fattigkasse og til hvilken de Procentnydende bidrage ved en Afkortning i Procenterne, ere derimod kun fra 50 til 150 Rbd. aarlig; denne sidste Sum opnaaes desuden iife førend efter 10 Aars Tjenestetid, tildeels som Colonibestyrer.“

„Modsatte disse Vilkaar hinanden, formener jeg, at de Sidste kunde forbedres paa de Førstes Beføstning, nemlig ved at indskrænke Procentandelen til det Halve og Overmaalet til en Trediedeel, ved hvilket Handelen vilde indvinde en saa stor Sum aarlig, at Bartpengene betydeligt vilde kunne forhøies.“

„En yderligere Beskjæring af Procenterne vilde ikke være tilraadelig, da det fornemlig er disse der skal anspore til Driftighed, og de desuden, især ved de ringere Colonier, vilde være nødvendige til et blot tarveligt Udkomme. Ei heller Overmaalet bør ansættes lavere, deels af samme Grunde, deels fordi dette kunde foranledige Bestyrerne til at tage for stift Maal af Grønlænderne“:

„Da jeg selvfølgelig ikke, af Mangel paa Oplysning om

de respective Coloniers Production i de senere Aar, kan opstille en tilforladelig Beregning over hvor høit Handelen, som Følge af de antydede Besparelser*) kunde ansætte Bartpengene for de fra Grønland hjemkomne Betjente, skal jeg kun bemærke, at Minimum for disse maatte kunne blive fra 100 til 600 Rbd. aarlig i Forhold til Tjenestetiden, og at jeg formener at Bestemmelserne for Berettigelse til disse maaſkee kunde være omtrent ſaaledes“:

„1) Handelsbetjente, som ikke have ſtaaet i over 5 Aar i Tjenesten, ere uberettigede til at nyde Bartpenge (Aſſiſtenterne burde deſaarsag efter 3 Aars Tjenestetid, i hvilken Tid de kunde ſtaaе som conſtituerede, tilkjendegives om de anſaaes dueelige til Tjenesten, eller i modsat Fald afſtediges).“

„2) Efter 5 Aars Tjenestetid, naar antagelige Aarsager gjøre Hjemgang nødvendig, er enhver Colonibestyrer, Underkjøbmand og Aſſiſtent berettiget til en aarlig Bartpenge af..... 100 Rbd.

„ 6 Aars Tjeneste	150	—
„ 7 — —	200	—
„ 8 — —	250	—
„ 9 — —	300	—
„ 10 — —	350	—
„ 11 — —	400	—
„ 12 — —	450	—

*) Da jeg deſuagtet har maattet calculere diſſe Besparelser, har jeg brugt Nathansons Opgivende, efter hvilket Værdien i Gjennemſnit af de 6 Aar fra 1836—1841 var 242,990 Rbd. aarlig af de hjemſendte Producter, hvoriblandt 6,970 Tdr. Tran. Efter Fradrag af de omtrentlige Garnproducter og Procentafdrag, har jeg herefter anſlaaet den aarlige Besparelſe til omtrent 6000 Rbd., der med et Personantal af 25 à 30 Tjenende ſynes at viſe et for Handelen gunſtigt Forhold.

Efter 13 Aars Tjeneste 500 Rbd.

„ 14 — — 550 —

„ 15 — — under alle Omstæn-

digheder 600 — “

„Naar den Afkortning, som hidtil er ydet af Procenterne til Pensioner og Fattigkassen vedblev, formener jeg, en Enke-pensionsfond vilde, i Forbindelse med ovennævnte Arrangement, kunde oprettes, som gjorde det muligt for Handelen ogsaa at forhøje Pensionen for Enkerne efter afdøde Handelsbetjente saameget, at denne noget mere end hidtil turde sammenlignes med den Understøttelse Enker efter andre Embedsmænd erholde.“

„Jeg tvivler ikke om, at de for Tiden i Grønland værende Handelsbetjente vilde finde en saa stor Afkortning i deres Indtægter temmelig stærk, men jeg tør forsikre, at de, dersom de ligesom jeg, havde gennemgaaet hele Skolen, vilde finde Byttet fordeelsagtigt. At en saadan Capitulation paa den anden Side synes at love Handelen størst Fordeel, i det Regjeringen altid kunde inddrage de vigtigste Bartpenge, ved at give de dueelige Subjecter Embeder, er vel sandt, men der vilde ogsaa fra dens Side maatte bringes ikke ubetydelige Offere, dersom just de nulevende Handelsbetjente skulde nyde godt af Reformen.“ — — —

Det skjønnes let, at denne Beregningsmaade for Lønninger og Pensioner er at betragte som en Capitulation, grundende sig paa en mangeaarig almindelig Bedtægt, og at vi i Følge samme paa en Maade tilfjende Overbetjente en Slags Ret til at tage Initiativet for gennem Ansøgningsveien, at fremvirke en Forandring i Vilkaarene. Paa den anden Side er det unægteligt, at en saadan Bedtægt ingen Ret hjemler, idet den maa falde for hvilkensomhelst Regjeringsbeslutning, og vi ville derfor, hvis Regjeringen skulde attraae en anden bestemtere Form for Betjentenes Lønning og Pension

anbefale, at lade det forældede System tildeels blive udenfor Betragtning og opstille et nyt, grundet paa Billighed og Hensynet til Leven og Virken i et i Grunden lidet hyggeligt Land.

Et saadant nyt Lønningsregulativ funde vi naturligviis ikke, af Mangel paa de fornødne Oplysninger, give; det er os derfor kun forbeholdt, at angive de Principer efter hvilke et saadant, efter vort Skjøn, burde udarbeides.

Vi ansee det saaledes for aldeles afgjort, at ligesaa uhenstigtsvarende som Lønning ved Procenter er for Alle andre i Handelens Tjeneste værende Folk, ligesaa nødvendig er denne Lønningsmaade for dem, der have med den directe Indhandling i Grønland at bestille: Colonibestyrere og Assistenten; Procenterne ere den eneste Spore til Virksomhed og uden disse vilde der upaatvivlelig snart indsnige sig en Ligegyldighed for Producternes Indhandling og tilbørlige Behandling, der vilde indvirke høist skadeligt paa Handelen.

Paa den anden Side forekommer det os af flere Grunde mindre hensigtsmæssigt, at Procenterne, som nu, falde efter Hjemmepriisen paa Producterne, thi der er altid en vis Uklarhed i denne Beregningsmaade, og den medfører en omstændeligere Regnskabsføring for Hovedcontoiret, end om Procenterne faldt efter den grønlandske Indhandlingspriis. Det er nemlig vist, at naar Procentberegningerne publiceres i Grønland for et foregaaende eller næstforegaaende Aar, med den altid vedføjede Note: „Den her anførte europæiske Priis paa de grønlandske Producter er, efter den administrerende Directions Resolution af 23de Mai 1826, den samme som bemeldte Producter i Handelens Bøger ere ansatte for“ — er der sikkert ikke en eneste Procentnydende, der vil sværge paa, at han i Sandhed erholder hvad der tilkommer ham. Reiser dernæst en Betjent hjem, som har samlet sig lidt Formue, og han ønsker denne udbetalt for at gjøre den paa en eller anden

Maade frugtbringende, saa skal han vente et heelt Aar, førend det sidste Aars Indtægter kan blive ham udbetalt, ligesom han, ved endelig at være klar med Handelen, gjør den Opdagelse, at han har spildt flere Aars Rente af sin lille Capital, fordi det er forbunden med Omstændigheder, at faae Handelen til, medens han er i Grønland, at udsætte de endog for flere Aar siden tjente Penge. Naar hertil føies, at den Procentnydende jo dog ingen Indvirkning har paa enten en Td. Tran koster 20 eller 30 Rbd., men kun paa den Productionsmaasse, der ved hans Dygtighed og Virksomhed indsamles ved den Coloni han bestyrer, saa troe vi det i sin fuldkomne Orden, at Procenterne, som sagt, falde efter den grønlandske Indhandlingspriis, eengang for Alle normeret for hver Gjenstand og for hver Coloni.

Følgen heraf vilde blive, at Regnskabsføreren, efter en vedlagt Procentberegning, selv kunde creditere sig Beløbet af Procenterne, og ved Regnskabsaarets Slutning med Bestemthed vide hvorledes han stod i det og strax benytte sit mulige Tilgodehavende, ligesom Bogholdercontoiret i Kjøbenhavn, paa den anden Side, ved dette Arrangement befriedes for de vidtløftige Procentberegninger, og dette vilde ikke blive een af de mindste Lettelser i Regnskabsføringen ved en Omordning af Handelens Contoirforretninger.

Det samme som saaledes gjordes gjeldende med Hensyn til Procenterne af Indhandlingen, kunde ogsaa anvendes ved Beregning af de Procenter, som tilkom Overbetjentene af det Erhverv som drives for Handelens egen Regning — alt bestemt for en 5aarig Periode.

Betragte vi nu ved Siden af Procentindtægten den faste Gage, saa støde vi strax paa den Urimelighed, at f. Ex. en Colonibestyrer, der har 1500 à 2000 Rbd. i Procenter og Overmaal i et givet Aar, kun staaer paa den normerede faste Gage af 100 Rbd.; dette er at gjøre hiin Spore til Virk-

somhed altfor lang. Enten burde Lønnen aldeles bortfalde og hele Indtægten bestaae i Procenter, eller ogsaa bør den, hvilket vi antage for det rigtigste, staae i et omtrentlig lige Forhold til Procentindtægten. Det skjønnes iøvrigt ikke rettere, end at Overbetjentenes Kostdeputat, der iberegnet Speceripengene omtrent andrager 250 Rbd., kunde opføres i Benge og inddrages under Lønningen, derimod formenes at „Balliens“ Overflud ikke kan betragtes som hørende til Lønningen, uden forsaavidt at den hidtil har dannet en Deel af denne, og den bør derfor enten bortfalde og Handelen godtgjøre Indsvindingen, eller indskrænkes til en Tharagodtgjørelse. — Transbrændingspræmien maa endelig ogsaa betragtes udenfor Lønningsvæsenet.

Ved at sammensatte disse Bemærkninger, lader et nyt Lønningsregulativ sig let udarbejde, ved først at tage under Overveielse hvad der kunde være en passende aarlig Indtægt for en Colonibestyrer, dernæst at bestemme hvad Deel af denne Indtægt der burde være fast Gage og, efter en 5aarig Gjennemsnitsberegning over hver enkelt Colonies Production, hvilken Procent af Indhandlingen der efter grønlandsk Priis omtrent kunde udbringe den resterende Lønning; dog maatte Procenterne bestemmes saaledes, at der blev taget tilbørligt Hensyn til det større eller mindre Arbeide og Ansvar ved hver enkelt Coloni.

Men da hertil kommer, at de grønlandske Betjentes Stilling er, som vi have bemærket, saa forskjellig fra Statens andre Embedsmænds, at det er nødvendigt, at knytte Pensjonsregulativet til Lønningsbestemmelsen, saa bør vi, henvisende til de Grunde for en saadan Tilfnyttning vi ovenfor have anført, ligeledes berøre Principerne for Pensionsvæsenets Ordning paa en tilsvarende Maade.

Vi have sagt, at ingen Handelsbetjent, som er velsignet med en Børneskole, kan i Grønland samle sig Formue af

Betydning, medens vi dog villig indrømme, at Lønningerne hidtil i Almindelighed have været saaledes, at der dog altid med en ordentlig Huusholdning, maatte blive noget tilovers. At tage dette mulige Overskud fra Betjentene og ikke samtidig hermed forhøje Pensionen eller Bartpengene efter Hjemkomsten til Danmark, ansee vi for en, saavel for disse som for Handelen, lige uheldig Indskrænkning, da man derved snart vilde gjøre Grønland til et Asyl for ulykkelige Subjecter, og vi troe derfor, at Ordningen af Lønnings- og Pensionsvæsenet under alle Omstændigheder bør grunde sig paa et af tvende Principer: enten en stærk Lønning og ingen Pension, eller en ligelig Fordeling af begge Dele. Det sidste Princip vilde rimeligviis, efter hvad vi have anført, foretrækkes, og vi ville i saa Fald anbefale, at lade Pensionen være mere fremtrædende end hidtil, saa at i alt Fald en Mand der havde tjent Handelen med Trost i 20 Aar eller derover, tilsagdes en Pension af 5 à 600 Rbd. aarlig, om end Pensionberettigelsen først begyndte efter 12 Aars Tjeneste med 200 Rbd. — og derimod at fastsætte Lønnen til blot det Nødtørstige.

Naar Lønnings- og Pensionsvæsenet blev ordnet omtrent paa denne Maade, kunde der ikke være Tvivl om, at Overbetjentenes hyppige Hjemreiser fra Grønland, til stort Gavn for Bestyrelsen af vedkommende Colonier, vilde bortfalde; thi da vilde der ikke tænkes mere paa disse unyttige Forsøg paa at gjøre Lykke i Hjemmet; enhver vilde, undtagen i Sygdomstilfælde, udholde sin Tid og sandelig — det er vor Mening, at en Mand der har tjent vel i et Land som Grønland i 20 Aar, nok kan have Krav paa en nogenlunde beskyttet Fremtid, ligesom Handelen vist ogsaa kan være tjent med, at han i en fremrykkende Alder afløses af en virksommere yngre Betjent.

Med Hensyn til Underbetjentenes o: Haandværkeres og Colonisters Lønningsmaade, er der ikke stort at bemærke; en Colonists Kaar, er maaskee bedre end Huusmandens i Hjem-

met, og man seer derfor næsten altid Colonisten igjen vende tilbage til Landet, naar han et enkelt Aar gjør en Afstikker hjem. Medens nemlig vor Huusmand i det heldigste Tilfælde, med en Dagløn af 2 Mk. daglig og Slid og Slæb hver Dag, i det høieste kan erhverve 120 Rbd. om Aaret, er den grønlandske Colonist aflagt med en Løn af 40 à 50 Rbd. og efter sin Duelighed maaskee senere som Udligger endnu høiere, hvilket i Forening med Kosten kan anslaaes til 150 Rbd., idet han tillige for endeel af denne Kost kan kjøbe et 5 à 6 Gange saa stort Quantum grønlandske Fødemidler til hans Families Underholdning. Professionister og Fartøjsførere staae selvfølgelig endnu paa bedre Vilkaar, og i det Hele taget kan den danske Underbetjents Vilkaar i denne Betragtning ikke vel stilles bedre.

Men — i et andet Punct, kan Underbetjenten ikke finde sig tilfredsstillet; det er nemlig forbudt enhver saadan at gifte sig med en Landsmandinde, selv med en Indfødt, naar ikke lang Tjenestetid og god Opsørsel omsider forskaffer ham Tilladelse hertil. De nærmeste Følger af dette unaturlige Forbud har ogsaa været Udskielser i moralsk Betragtning og den Kamp som Missionsræsenet har maattet indlade sig i, for at beseire Naturen, har den tilvisse ingen Glæde havt af, i alt Fald kun lidet Hævn, idet Syndere mod det sjette Bud i ældre Tider bleve straffede med 15 Slag Lamp for Flagspillet og et Alimentationsbidrag af 72 Rbd.; det var selvfølgelig blot Colonisterne, der bleve opvartede med Brygl, og da man, formedelst de Høierestaaendes egne Synder, senere fandt det lidt besynderligt, at man som Ordsproget siger: „hængte Smaathvene, men lod de Store løbe“, — saa bleve Vilkaarene mindre strænge: Bryglene faldt bort og Alimentationsbidraget sank ned til 36 Rbd.

Man tør ikke spørge: hvortil skal denne Tvang fra Handelens Side nytte? — thi det er alt for indlysende, at

den er een af de allerværste Hindringer for Populationens Fremstridt og Landets Opkomst. Frygter man maaskee for, at Børn, avlede i Ægteskab mellem tvende Europæere, fordi de fødes i Grønland, ikke skulde kunne ernæres af andet end Sufferbrød? — En urimelig Forudsætning og et yderligere Beviis for den ovenfor omtalte „faderlige Omsorgs“ uheldige Indvirkning paa Forholdene. Baandet skal dog i de senere Aar ikke holdes slet saa stramt, formodentlig fordi man har haft ondt ved at faae Folk; det er ikke nok, det bør fuldkommen løses, ved at det tillades enhver Dansk — som forresten er et skikkeligt Menneske — at giøre sig med en Landsmandinde, især for at hindre de for Colonisterne saa beklagelige grønlandske Givtermaal. Børnene af hine Ægteskaber vilde snart lære at spise Sælhundekjød og i en modnere Alder paa en eller anden Maade blive Landet nyttige som Colonister eller duelige Erhververe.

Endelig er den danske Colonists Vilkaar ikke heller de ønskeligste, naar Alderdommen indtræder; han bevilges rigtig nok Pension, men denne er saa knap og tillige ofte saa vilkaarligt ansat, at den vedhængende Betingelse, „at han fremdeles skal vedblive at gjøre Handelens Arbejde, forsaavidt hans Kræfter strække til“, bliver meget byrdefuld. Vi have saaledes seet en nogle og halvfjerdsfindstyveaarig Olding synke død til Jorden under tvende Brædder; vel sandt — han døde af Apoplexie, men han segnede under Byrden af tvende Brædder, og denne Vægt var ham for tung.

Vi ville derfor anbefale, at den aldrende Colonist skulde tillades, efter omtrent 25 Aars god Tjeneste, at nedsætte sig i en af Fjordene med sin Familie, for at drive eget Erhverv, og at han understøttes af de Midler vi, som ovenfor sagt, vilde have givet Inspecteuren i Sydgrønland Myndighed over til slige Diemeed. Som oftest vil Colonisten i den høiere Alder have vorne Sønner, og han vilde derfor i Forening med

disse, i langt høiere Grad kunne godtgjøre Handelen sin ringe Pension, end ved den Simule Arbeide han endnu var istand til at udføre ved en Coloni.

I de senere Aar har man fundet paa, at give den nationale Colonist Penge istedetfor Kost in natura; vi ynde ikke denne Forandring, hvor næm den end forresten er, og ville aldeles fraraade at indføre denne Bestemmelse for de Danske; thi paa de hyppige Togter vilde de ellers ofte lide Sult af Mangel paa Forsynlighed, og det staaer desuden altid i Handelsbestyrelsens Magt, ved Priisbestemmelsen paa Proviant i Birkeligheden at nedsætte deres Løn, ei at tale om, at Erstatningen, der neppe er sat efter Dyrtid, under denne vilde blive utilstrækkelig til Livets Nødtørft.

Grønlændernes Behandling og Stilling i Landet.

Bed Besvarelsen af dette Spørgsmaal løbe vi atter mod Monopolhandelens Principer, ifølge hvilke, som vi have sagt, Grønland gjøres til en „Forsørgelsesanstalt“. Det var efter at den anden Commission var sluttet, at disse Principer, i langt høiere Grad end forhen, begyndte at yttre deres Virkninger; de stemme saa godt med vor humane Tidsalder, at Ingen vel tør vove at bryde Staven over dem.

Og dog er det disse Principers Gjennemførelse der i de senere Aar have paaført Handelen saa betydelige Udgifter, eller meget mere Statskassen, forsaavidt de forinden under Gedes Bestyrelse opsparede Capitaler ere betragtede som „gesundenes Fressen“; thi det ligger jo lige for Haanden, at hvad Grønland har givet skal det have igjen, uden Hensyn til, at hvad Grønland i Fortiden har taget, giver det nu ikke igjen. Men det Værste er, at Handelen, med sine philanthropiske Forbedringer, er kommen i et Spor, der umuligt kan føre til an-

det end en aarlig Underballance, naar det fremdeles skal følges. Man bør imidlertid haabe, at Bestyrelsen itide vil erkjende dette; det forekommer os idetmindste, at en Tendants til at standse paa denne Wei er sporlig — men Vognen er kommen over Heldingen og er derfor vanskelig at standse. At Frygten for en Tilbagegang, foranlediget ved de store Udgifter Omsorgen for Grønlændernes Vel saaledes have medført, er tilstede, finde vi udtalt gjennem et Inspecteurcirculaire til Colonibestyrerne i Sydgrønland, dateret 23de Juli 1848, i følgende Paasus: „Directionen paalægger mig at bekiendtgjøre, at saadan Afkortning er saameget mere nødvendig, som den fgl. grønl. Handel, tildeels paa Grund af de store Omkostninger ved Anskaffelsen af det Requirerede og det store Skibesrum Udsendingen udkræver, neppe har været istand til at svare Regning de senere Aar, medens Handelen om Conjuncturerne ikke forandres, paafører Statskassen stort Tab” — og i en Anden: „De Herreris Betænkning om denne vigtige Gjenstand, der saa at sige er Livsspørgsmaal for den fgl. grønl. Handel, maa jeg udbede mig tilsendt snarest muligt o. s. v.”, hvilke Citater med andre Ord ville sige: „Vi have indladt os paa Noget vi ikke kunne gennemføre — red Skuden førend den strander.”

Vi troe i forannævnte „Kjøbenhavnspost for 1849 Nr. 170”, at have udtalt en Mening om oftnævnte Handelsprinciper, der neppe lader sig bortraiffonnere ved en Fremstilling af Grønlændernes nuværende „glimrende Stilling”; Stedet lyder saaledes: „I de sidste Aar af Gedes Bestyrelse optoges atter Spørgsmaalet fra 1790 om Frihandel; en Commission nedsattes og Resultatet blev ikke Frihandel, men Forslag til en deel fornemlig Grønlændernes Aaar forbedrende Reformer. Det er disse Reformer, der efter min Mening, i en maaskee ikke fjern Fremtid ville indvirke afgjørende paa Handelens Skjebne, og jeg skal, for at begrunde denne min Formening,

forteligen antyde dem, idet jeg foreløbigen bemærker, at de første Følger af samme bleve: at Basis for Statsraad Gedes Handelsystem fornykedes og at Handelen indtraadte i et nyt Stadium."

"Priisforhøielse paa de grønlandske Producter var en af Reformerne, saavel nyttig som nødvendig, men — den forhøiede selvfølgelig Indkjøbsprisen for disse aarlig omtrent 30 pCt.

"Jeg har andetsteds ytret mig om de til Opdragelse i Danmark hjemsendte Blandinge og Grønlændere; jeg tilføier her, at det er min usorgribelige Mening, at Indførelsen af dansk Cultur — ved hvilken jeg forstaaer danske Sæder, Skikke og Levemaade, som der nu arbeides paa — vil sætte Indbyggerne i en falsk Stilling til deres Landsforhold, hvilket allerede det beviser, at kun Een af de hidtil Dplærte, Jacob Hendriksen, offrer sine Landsmænd de i Danmark erhvervede Kundskaber, medens alle de Andre ere blevne forvænte Colonister eller maafee unyttige Privatister. Hvad vi egentlig have at holde os til er iøvrigt, at denne Reform, thi som saadan bør den tilvisse ansees, ogsaa foranlediger saare betydelige aarlige Udgifter *)."

"Som een af de af Commissionen foreslaaede eller maafee bifaldte Reformer, der rimeligviis havde en storartet Plan til Grundlag, maa endvidere nævnes: Indførelsen af de nygrønlandiske Huse; Nyttens og Behageligheden af disse for Grønlænderne lader sig ikke benægte, — men de have vel allerede kostet Handelen, o: Staten, omtrent en halv Tønde Guld, og de ville rimeligviis fremdeles opsluge store Summer."

*) Exempelviis kunde vi spørge: Naar en Indfødt holdes til Bogen i Danmark, koster Staten 2 à 3000 Rbd. eller maafee mere, og muligen ikke kan bringe det saavidt, at han kan ansættes som Missionair i Grønland — hvorledes ere da Pengene anvendte?

„Jeg skal endnu gjøre opmærksom paa Lægers og Jorde-
mødres Ansættelse og de Sidstes Dplærelse, som en høist men-
neskevenlig Foranstaltning, men — ogsaa denne tynger og vil
fremdeles tynde paa Handelen, med en betydelig staaende
Udgift.“

„At disse og flere mindre Reformer uidentvivl i en alt for
høi Grad har, og fremdeles vil — da de fleste af de ved disse
foranledigede Udgifter ere permanente — besvære Handelen
med uforholdsmæssige Udgifter, som ingenlunde kunde forven-
tes dækkede ved den indirecte Indvirkning, de iøvrigt maae
have paa Productionens Forøgelse, især naar tages Hensyn
til, at i samme Forhold, som de i Grønland cultiverende For-
anstaltninger udvides, i samme Forhold maa Skiberummet sup-
pleres*), kan vist ikke benægtes. Dette Overblik synes derfor
at lede til den Tanke, at Handelen med raske Skridt nærmer
sig det Tidspunct, da Regjeringen kun vil have Valget mel-
lem disse Alternativer:“

„„En Reform“, der ene har til Formaal at forhøie

*) „For at give et Exempel paa hvad Skiberummets Forøgelse har
at betyde, skal jeg anføre følgende:“

„Grønlænderne ynder Brød som Fødemiddel i langt høiere Grad
end almindelig antaget. Dersom Betalingsmidler kan tilveie-
bringes, vil Brødforbruget Aar for Aar tiltage, og Handelen,
som maa være consequent, kan ikke indskrænke det, naar „Culti-
veringsystemet“ skal fortsættes. Man antage nu den Periode
naaet, at Brødet i Grønland vil være et sideordnet Fødemiddel,
at Grønlands 8000 Indbyggere behøve blot en Trediedeel af al-
mindeligt Forbrug hos os: 100 Pd. hver om Aaret, og vi vilde
da erholde følgende Resultat: 800,000 Pd. = 10,000 Tdr. =
fuld Last til 6 Skibe, hvert paa 100 Tst. Drægtighed. Fragt
og Assurance for hvert Skib 6000 Rbd., der ene vilde falde paa
Brødpriisen — 5 Sk. pr. Pd. — naar Skibet ikke fik Retourlast.
En Brødpriis af 14 à 16 Sk. pr. Pd. ville Grønlænderne ikke
kunne præstere, og hvad da, naar Brødet er blevet en Nødven-
dighedsartikel i Landet? — Handelen maatte sælge med Tab.“

Grønlands Production til den Grad, at en tilfredsstillende Handelsballance kan opnaaes, eller —"

„„Frihandel.““

Vi have herved ikke fornægtet, at disse fra den „anden Commission“ hidrørende Foranstaltninger, jo vel maae have haft en indirecte Indvirkning paa Productionens Forøgelse, men det er saa langt fra at denne Forøgelse kan bevirke en tilfredsstillende Handelsballance, at man ved blot nøiere at drøfte een af Reformerne „de nygrønlandske Huse med tilhørende Raffelovnes Indførelse i Landet“, vil skjønne, at man har ladet sig bedrage af Illusioner.

Det blev bestemt, at disse Huse med tilhørende Raffelovne, efter Forslag af den næstforegaaende Commission, saavidt muligt skulde indføres over hele Landet; som Motiver for den Nytte de vilde gjøre blev anført, at de vilde bidrage til Culturudvikling blandt Grønlænderne, bevirke en bedre Sundhedspleie, men i Særdeleshed, at de, ved Brugen af et forandret Brændemateriale, fornemlig Steenful istedetfor Spæk, — vilde foranledige en overordentlig forøget Spækproduction.

Det maa ogsaa forekomme den, der kun overfladisk betragter Sagen og ikke kjenner de locale Forhold i Grønland, at der er saare meget der taler for Projectet, men gaaer man tilbunds i dette, opløser det sig som sagt i Illusion. Vi ville undersøge Motivernes Holdbarhed.

At et Huus med Loft over, Bræddegulv og panelede Vægge er at foretrække de foran beskrevne almindelige grønlandske, kan ikke benægtes; for Grønlændernes Vedkommende vil det altid være en Behagelighed at boe i et saadant, men dette Huus maa han — afseet fra Principet: at give ham det — betale, — medens han, paa maaskee Bixrebrædderne nær, kan have det almindelige Huus for Intet, — med en enorm Priis, naar Handelen skal være skadesløs, og denne

Betaling ansee vi for at være uoverkommelig for en Grønlænder, ved blot at tage Hensyn til, at Fragten af en Tylt $1\frac{1}{4}$ Tomme tykke 7 Alens Brædder er 9 Rbd. *) Men Grønlænderne skulde jo ikke, eller kun tildeels betale Husene, nuvel! — Experimentet har derfor ogsaa hidtil, som ovenfor sagt, kostet Handelen o: Staten 50,000 Rbd. og vil endnu ved en Fortsættelse af det, koste mere, da i alt Fald Materialierne til Husene ikke maae paalægges Fragt og naturligviis optage et meget betydeligt Skiberum. Vi skjønne desuden ikke rettere, end at Handelen vedvarende aarlig maa udsende Materialier til Husenes Vedligeholdelse og at saaledes den ene Udgift dnyges paa den Anden. Det er rigtignok endnu, som der siges, Penge der ere fortjente af Handelen der tages til, men det er desuagtet let at indsee, at Enden paa det Hele dog tilsidst vil blive, at Grønlænderne, hvis Handelen skal kunne bestaae, paa indirecte Maade komme til at betale Gildet.

Og dog er det egentlig ikke Husene, som Boliger for Indbyggerne betragtede, vi kunde have noget imod; disse vilde endog under en høiere Velstandsgrad være anbefalelige, medens det er at foregribe Culturen nu at ville indføre dem — men det er Rakkelovnene, det egentlig intenderede Middel til en forhøiet Spækproduction vi sigte til her, ved at belyse hiint uheldige Princip. Det lader sig nemlig bevise, at det Spæk, som indvindes ved Brugen af Steenful, er saa dyrkjøbt, at Handelen maa ønske denne illusoriske Fordeel ikke maatte blive alt for stor. Efterfølgende Opsats viser dette.

For skjellen paa Barmestoffet i en Tønde Tran og en Tønde Steenful er som 1 mod 5; antager man nu, at der i et af de nygrønlandske Huse maa bruges 4 Lamper, og at hver Lampe forærer een Pot Tran i Døgnet, da vil en Tønde strække ud i 30 Dage. Skal samme Huus under lige Forhold

*) See Pag. 178 efter det her citerede Circulaire af 23de Juli 1848.

alene opvarmeres med Kul, kan man antage, at der ganske sikkert i samme Tid forbrændes 5 Tdr.; thi det maa ikke oversees, at Grønlænderne ligesaavel om Natten som om Dagen fordre Varme i Huset, om den end ikke bliver slet saa skrap ved Midnatstide. Naar man nu tillige veed, at der neppe, naar Lekkage og Fad fraregnes, kan udbringes høiere Priis af 1 Td. Tran end 21 Rbd., saa kan nedenstaaende Beregning vist ikke forkastes:

1 Td. Tran.	5 Tdr. Steenful.
Indkjøb i Gr. 4 Rbd. „ Sk.	Indkjøb i Rbh. 5 Rbd. „ Sk.
For Brug af	Fragtster Cir-
Tønde 1 — „ —	culaire af 14de
Fragt 2 — „ —	Mai 1849 .. 20 — „ —
Assurance 2½	
pCt. „ — 50 —	25 Rbd. „ Sk.
Procenter i	Hvorfra drages
Gr., 9 pCt.	9 Mk. pr. Td.,
af 21 Rbd.. 2 — „ —	som den Priis
	Kullene sælges
9 Rbd. 50 Sk.	for i Grønland 7 — 48 —
Priisen paa 1	17 Rbd. 48 Sk.
Td. Tran.. 21 — „ —	
Altsaa i Be-	
hold 11 Rbd. 46 Sk.	

Vi skjønne ikke rettere, end at denne Regning er fuldkommen rigtig, og er den det, saa er det jo tillige beviist, at den kongelige grønlandske Handel paa hver, paa denne Maade indvundne Td. Tran, har et Tab af 6 Rbd., og var det virkelig muligt, som det heldigviis ikke er, at gennemføre Principet — at indvinde de 3 à 4000 Tdr. Tran, som Grønlænderne aarlig forbruge i deres Lamper, ved at sætte Steenful istedet, saa vilde denne Handel altsaa medføre et aarligt Tab af 18 à 24,000 Rbd.

Der kunde maaskee indvendes mod Beregningen, at Grønlænderne ogsaa skulle anvende Fjordbrænde til Kaffelovnene, men man maatte kjende lidet til dette Folks Indolence i huuslige Anliggender, hvis man ikke vidste, at om Enkelte ogsaa hente en Landning af det lette Gnegras, henlægges det dog paa Klipperne, udjat for Veirets Raahed, og skal det nu brænde, saa anvendes saa meget Spæk for at faae Ild i dette vaade Gods, at Huset i længere Tid vilde kunnet været opvarmet med det, naar det var lagt i Lamperne. Endelig er det bekjendt nok, at Grønlæderen foruden Ønen, endnu stadigt bruger næsten ligesaa mange Lamper i sit Huus som ellers — blot Inspecteuren eller Betjentene ikke see det.

Ogsaa den Indvending, at Grønland selv har Steenful — hvilket rimeligviis blev brugt til Støtte for Projectet — er uden Bægt, da Udbyttet af de nordgrønlandske Kulbrud sandelig hidtil har været altfor dyrt betalt, saavel ved Tab af Fartøier som Menneskeliv, og det Grønlænderne om Vinteren paa Hundeslæde kunde hente, eller rettere hente fra Kulbrudet paa Disko, er alt for ubetydeliget til at komme i Betragtning. Grønland vil maaskee nok engang kunne forsyne sig selv med Steenful, men det vil rimeligviis ikke skee førend virkelig Trang fører en europæisk Befolkning til Opdagelsen og Afbenyttelsen af rigere og bedre beliggende Kulbrud, end de hidtil opdagede.

Vende vi os nu til de andre Motiver for Nytten af de indførte Huse med Kaffelovne, saa vil enhver der veed hvor exelent Grønlænderinderne forstaae at holde Lampemasset langs Kanten af Bægsteenslampe i Orden, vist indrømme, at den Des som de fædtede Ørne udvikle, maa være meget skadeligere for Sundheden end Lampernes, ligesom det endelig er os berettet, at Culturudviklingen de nygrønlandske Huse hidtil have fremført, indskrænker sig til, at alt hvad der hedder Træ, endog de

Handelen tilhørende Fadestaver, ikke kan fredes uden under Laas og Lufke.

Man sælde efter disse Bemærkninger nu sin Dom om de oftnævnte Huse med Raffelovne, idet vi endnu tilføie, at hvad vi have anført om disse, er grundet paa den Mening Pluraliteten af Handelsbetjentene i Grønland nu have om denne Gjenstand.

At dømme efter denne tilsyneladende menneskevenlige Foranstaltning, kan man tilvisse ikke satte stor Tillid til de øvrige, og een Ting bliver dog vist, at i samme Forhold som Bestyrelsen paa en saadan indirect Maade søger at gjøre vel imod Befolkningen, i samme Forhold maa Prisen paa de grønlandske Producter nedsættes, eller paa de udsendte Varer forhøies, da man dog nok nu tør gjøre Regning paa, at Handelen føres uden Tilskud af Statskassen — og dette bervirker igjen, at Handelen sætter sig selv i et mindre gunstigt Lys hos Publicum, der ikke kan tage Hensyn til den indirecte, men fornemlig kun til den bekjendte Tærtbestemmelse, medens Grønlænderne selv saare lidet paastjønne hvad der paa saadan Maade gjøres for dem.

Det ligger uden for Begrænsningen af vor Biden, at sælde en Dom om Missions- og Underviisningsvæsenets Indvirkning paa Grønlændernes intellectuelle og moralske Fremskridt, vi kunne blot have en Mening herom, og denne, tilligemed vort Skjøn over Missionsvæsenets Stilling til Handelen, have vi udtalt i nogle critiske Bemærkninger til en Artikel Hr. Major Fasting i sin Tid havde ladet indrykket i „Berlingske Tidende“. Vi ville efter „Kjøbenhavnsposten for Aaret 1849 Nr. 169“, gjentage den her:

„— Da det Anførte staaer i Forbindelse med Underviisningsvæsenet, skal jeg holde mig ved dette Thema, idet jeg udhæver en Uttring i Slutningen af Artiklen, nemlig denne: „— da ville de stridige Kræfter, Mission og Handel for-

ene de arbeide til Landets Lær" — fordi det er den gamle fra Poul Egedes Tid indtil Trivialitet her atter varierede Floffel: „Handel og Mission bør altid gaae Haand i Haand!“ og dog er det klart, at Missionen kun har virket hæmmende paa Handelens Opkomst, idet denne hidtil har, saa at sige været betyngt med hiin paa Slæbetoug. Denne Ytring skal jeg nærmere begrunde, ved at henvise til efterfølgende tvende Forudsætninger.“

„Antages det for givet, at den grønlandske Handels Formaal fornemlig skal være: „Grønlændernes Velvære“, uden Hensyn til de Offere Danmark i dette Niemed maa bringe, indseer jeg ikke rettere, end at der nu, efter at den danske“ (og mæhrske) „Mission har virket i 1¹/₄ Seculum, maatte kunne paavises Facta, som godtgjorde, at den christnede Grønlænder staaer paa et betydeligt høiere intellectuel Standpunct, end den fordums Hedning. Dette er desværre ikke muligt, ja, det er endog i Aar meddeelt mig, at de hedenske Skikke hist og her dukke frem — at der endog gives Hærehistorier, udstafferede med Mord!“

„Hr. Majoren antager, at Underviisningen nu er bedre end i Fortiden; jeg vil ikke modsigge dette, ja troer endog, at der er virket endeel i denne Retning; men jeg tillader mig at spørge: hvad Fremskridt tør man vente af et Folk, der i den Grad som Grønlænderne, mangle Skrifter, idet den hele grønlandske Lecture indskrænker sig til en Oversættelse af „det nye Testamente“ en Ditto af „Thomas a Kempis“, af nogle Brudstykker af det „gamle Testamente“ og enkelte andre bibelske Smaating. Hvad nytter det at et Folk kan læse, naar det Intet har at læse! Det hører desuden til Undtagelser, at de danske Missionairer ere saa begavede, at de kunne virke ved mundtlige Foredrag eller ved Samtaler med de Indsødte, fordi deres Sprogkundskab udenfor det indstuderede, i Almindelighed er for indskrænket, og det er derfor let at fatte, at den

grønlandſke Dplyſning ſaagodtſom ene beſtaaer i udenad lærte Bibelſteder, Kirkeſange og lidt Skrivning. Hedningene ere nu chriſtnede, vel ſandt, men i min Tid*) ſærdedes man endnu“ (ſyndligſt paa Landet) „imellem hundrede af dem, og jeg tør vel ſige, hvad flere ville indrømme, at Hedningen med den i Hjertet ſkrevne Moral, heel ofte ſtod over den døbte Grønlænder, idetmindſte i Beſtedenhed, Sanddruhed og Erhvervsdygtighed.“

„Det er ingeniunde min Henſigt ved diſſe Mittringer at nedſætte Miſſionairerne eller undervurdere deres Virkſomhed. Den retſindige og nidkjære Miſſionair vil kunne ſige ſig ſelv, at han, under de givne Forhold i Grønland, ofte føler ſig i en ubehagelig Stilling; uden Skrifter og uden at have Ordet i ſin Magt, kan han ikke klare et uvidende Folks Begreber; efter nogle Aars Ophold i Landet, naar den første Iver for Kaldet er bortdunſtet, vil han, ligesom den værdige Apoſtel Hans Egede, længeſt efter Hvile; thi han vil indſee, at de Midler der ſtaaе til hans Raadighed, ikke kunne bringe Folket den ſande Dplyſning imøde, da han ene maa holde ſin Birken indenfor den Begrændſning, der paabyder: „at tage Fornuſten fangen under Troens Lydighed.““

„Skal paa den anden Side Miſſionen have indvirket gavnligt paa Handelen, ſaa tør man vel opſtille Spørgſmaalet ſaaledes: i hvilken Retning finder man et end nok ſaa ringe Spor af, at Miſſionsvæſenet, efter Hans Egedes Tid, har havt en paa Handelen heldbringende Indvirkning? — Selv Hr. Major Faſting vil beſvare dette Spørgſmaal benægtende. Stort Skiberum, pecuniaire Tilſkud og anden Underſtøttelſe, har Miſſionen ſtedſe fordret og erholdt af Handelen, og dette vil vel, uagtet det oſtindiſke 120,000 Rbd. ſtore Miſſionsfond,

*) Fra 1820—33.

fremdeles vedblive, dersom Forholdene ikke underkastes en Reform, ved hvilken de vilkaarlige Udskrivninger forandres til et vist aarligt Tilskud, som Handelen efter en bestemt Norm har at yde til Missionsvæsenet."

"Den af Hr. Majoren anbefalede „nøie Samvirken af Mission og Handel, „forekommer mig derfor at være en Uting. Disse, som Forfatteren desuagtet siger „stridige Kræfter“, ville hverken kunne lade sig forene, eller Foreningen, om den var mulig, føre til, hvad man for Moderlandet dog maa ansee for ønskeligt: større materiel Fordeel for Handelen."

"Skjøndt over en Trediedeel af Grønlands Befolkning er Herrnhutter, har Hr. Majoren dog ikke berørt de mæhrske Brøders Missionsanstalter i Landet, og dog er jeg viis paa, at den ærede Fors. ikke vil tænke sig Muligheden af en Samvirken af denne Mission og Handelen. For at bevirke blot Grønlændernes Udslytning, der er saa gavnlig for Fangsten, er der tilstillet Brødrene Anmodninger nok; tvungne til at rette sig efter disse er der vel ogsaa foretaget noget i denne Retning, men hvor lidet har dette havt at betyde. De tyske Missionairers exemplariske Forhold, deres Sprogkundskab og mystiske Lære, giver dem en Magt over den uoplyste Grønlænder, som vist neppe vil føre til med Handelen forenede Bestræbelser. Disse Mænd prædike Sjælenes Frelse og Foragt for timeligt Gods, og da ei engang nationale Interesser*) knytte dem til Danmark, af hvilket Land de desuden Intet fordrer, saa skjønnes let, at det vilde være et naturstridigt Forlangende, at ville have, at de skulle anvende deres Indflydelse paa Grønlænderne til Fordeel for Handelen, naar de derved tillige besværliggjøre deres egen Livsstilling." — —

*) En Broder havde et Træsnit af Kongen af Sachsen hængende paa Væggen; det var med en vis Stolthed, han viste enhver dansk Besøger det med disse Ord: „Da — ist mein König!"

Vi kunne hertil føie, at tvende Seminarier, eet ved Jacobshavn og eet ved Godthaab, efterat vi nedskrev Ovenstaaende, have begyndt at udsolde deres Virksomhed. I disse oplæres unge grønlandske Dreng, der erholde en vis Betaling for at søge Skolen for i en modnere Alder at udsendes som Lærere blandt Folket. Vi skulle, med Hensyn til denne Underviisning blot tillade os at bemærke, at den gives paa grønlandsk, at altsaa det, som vi troe, uheldige Nationalitetsprincip ogsaa i denne Betragtning holdes i Hævd, og hvorved rimeligviis formenes at skabe en grønlandsk Cultur, skjøndt man skulde antage, at det lave Standpunct Befolkningen endnu staaer paa, maatte give tilstrækkeligt Beviis for, at det grønlandske Sprog ikke egner sig til at opnaae nogen culturohistorisk Berettigelse, fordi ingen Europæer kan trænge ind i dets vilde Land, og den hele Underviisning derfor maa holdes indenfor Grænsen af tankeløs Udenadslærdom.

Det er for en stor Deel Sproget, der vedblivende holder Grønlænderen, trods hans Frihedssind og i en vis Betragtning virkelige Frihed, i den barnlige og uselvstændige Stilling ligeoverfor Europæeren, og det er kun, hvilket vi altid maae gjentage, Landets Colonisation, der kan bevirke en Forandring heri; thi hvorfor skulde den grønlandske Befolknings Bestemmelse ikke være den samme som alle andre over det hele nordamerikanske Continent adspredte ucultiverede Folkestammer — at forsvinde i den indførte europæiske Culturs alt opslugende Hav? —

At sammenligne dette Folk med Islænderne og paa denne Sammenligning begrunde dets Eiendomsret til Landet, til Sælhundene og Fiskene i Havet, til Dunen i Gødderfuglens Rede og meget Andet, er tilvisse en saa absurd Idee, at den ei engang vilde finde Indgang i en tydsk stofnational Professors Hjerne. Lad Handelen betale den fulde Værdi, afsættet efter en rigtig Calcul over de sandsynlige Indtægter og Udgifter,

for de grønlandſke Producter; lad den uſynlige Deel af Prisen gaae ud og indgaaede Varer ſaavidt muligt bortfalde — og gjør iøvrigt Grønlænderne „Ret og Skjel“, er upaatvivlelig alt hvad der med Henſyn til dette Folk i philantropiſt Be-
tragtning med Billighed kan fordres af Danmark!

Inſtruxen.

Den endnu i Grønland gjældende Inſtrux af 19de April 1782, er ſelvſølgelig ſaa forældet, at den er at betragte ſom en Antiquitet, og i ſin Heelhed ſaamange Gange forandret ved en Maſſe af Directions- og Inſpectionſ-Circularer, at den er uſjendelig. Den er imidlertid endnu ikke ophævet og alſaa at betragte ſom den egentlige for Grønland endnu gjæl-
dende Landslov.

Vi ville, for at Læſeren kan gjøre ſig et Begreb om dette juridiſke Product, kortelig gjennemgaae dens 15 Poſter og tilføie vore Bemærkninger ved de under diſſe Poſter anførte Paragrapher:

1ſte Poſt.

„Om Gudsfrugtigheds Øvelse og et chriſteligt Levnet.“

§ 1. Om at Kjøbmanden ſkal holde Bøn paa Søn- og Hellig-
dage 2c.

Anm. Bliver aldrig overholdt, men overlades til Geiſtlig-
heden. Kan alſaa bortfalde.

§ 2. Om at for Forſømmelſe af Møde til Gudſtjeneste bødes
hvergang 8 Sk., endvidere: „Befindes det at han“
(Comparenten) „har druffet ſig drukken; eller begaaet
noget uanſtændigt; eller han under Bønnen forſtyrrer
nogen i ſin Andagt ved Støi, Latter, Banden eller for-
argelige Gebærder o. ſ. v., da ſtraffes han paa Pun-

gen eller Kroppen efter Omstændighederne og Forbrydelsens Bestaffenhed."

Anm. Røvere og Tugthuuscandidater ere nu en Raritet i Landet, altsaa Lovbudet forældet og at forandre.

§ 3. a) Handler om at Missionairerne skal udsøge Tjenerinder til Folkene.

b) Indeholder følgende Passus: „Grønlænderinder, men fornemlig unge og de som gaae til Underviisning, bør, naar det er muligt, ganske forstaaes for at gaae paa Togter og lange Reiser med Europæere, især med uanfundige Arbeidsfolk, for ikke at udsættes for Fristelse."

c)

d)

e)

Grønlænderne maae ikke gives stærke Drikke m. m.

Anm. a. er gaaet af Brug, b. kan ikke overholdes, da der maa tages til Noerster hvem der kan faaes; c, d og e kan samles i en enkelt almindelig Bestemmelse.

§ 4. Handler om, at Alimentationsbidraget til uægte Børn betales med 6 Rbd. aarlig i 12 Aar.

Anm. Er forandret.

§ 5. Handler om Strid mellem Europæerne.

Anm. Maa ganske forandres.

2den Post.

„Indholdets 7 Paragrapher ere alle om Ægteskab."

Anm. Alle satte ud af Kraft ved senere Bestemmelser.

3die Post

indeholder 8 Paragrapher om Folkenes Bestjæftigelser.

Anm. Alle tildeels unyttige tildeels forandrede.

4de Post.

Om Grønlænderne.

§ 1. „Skulde noget Usømmeligt af Grønlændere begaaes, som enten Tyveri eller andre graverende Laster; da maa

Kjøbmanden med Vemfældighed formaae dem til at afstaae derfra. Frugter dette ikke, eller Forseelsen er særdeles grov, straffes de derfor efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed."

Anm. Paa hvad Maade og med hvilken Ret skal Grønlænderne straffes?

§§ 2 og 3 foreskrive hvorledes Grønlænderne skulle holdes til Fangst.

Anm. Nonsens!

§ 4 foreskriver Grønlændernes Fordeling og at de ikke forvænneth.

Anm. Grønlænderen lader sig ikke foreskrive hvorhen han vil flytte; Brødremissionairerne have ved Overtalelser pakket dem sammen istedetfor at lade dem selv bedømme, hvor det for Fangstens Skyld er dem tjenligst at boe. — Man seer Følgerne.

En nødvendig Følge af Handel er, i Grønland som overalt, at Consumenten forvænneth.

§ 5. Dansk Proviant bør ikke gives Grønlænderne uden i Hungers og Sygdomstilfælde o. s. v.

Anm. En ved senere Bestemmelser mange Gange drøftet Sag.

§ 6. Ingen Grønlænder som allerede er, eller kan haabes at blive nogenlunde duelig Forhverver, bør antages i fast Tjeneste ved Handelen.

Anm. Man kan ikke skue Hunden paa Haarene, og den Grønlænder som ikke duer til Erhverver, kan i Almindelighed heller ikke bruges i Handelens Tjeneste.

5te Post.

„Om Coloniernes Bestyrelse."

Indeholder 18 Paragrapher af hvilke kun den 11te om Tharaen og den 18de der indeholder: „Til den Ende er det og Inspecteuren, ved kgl. allernaadigst Befaling, paalagt, at eftersee aarlig de i hans Inspectorat beliggende Coloniers

og Lageres Beholdninger af Proviant, Kramvarer, Materialier
ic. og samme med Kjøbmændenes Regnskab at kontrollere" —
ere mærkelige.

Anm. Af alle disse Paragrapher er kun den 11te endnu
anvendelig, den 18de overholdes ikke, og har desuden
Intet at bestille i Instruxen.

6te Post.

„Om de grønlandske Producters Indhandling m. m.“

Indeholder 6 Paragrapher om flige Gjenstande.

Anm. Alle i enten forældede eller forandrede ved senere Be-
stemmelse.

7de Post.

„Om Skibenes Expedition.“

Indeholder 5 Paragrapher.

Anm. Alle disse kunne indbefattes i: Expedeer Skibene saa
hurtig mulig og behandel Retourladningen med Orden.

8de Post.

„Om Snighandel.“

Indeholder 3 Paragrapher.

Anm. Disse kunne gives i een almindelig Bestemmelse, da
Snighandel ikke kan forebygges i Grønland, men kun
i Kjøbenhavn ved Eftersyn.

9de Post.

„Om Edderfuglenes Conservation.“

I 2 Paragrapher uden Indhold.

Anm. Intetsigende Bestemmelser, der aldeles bør bortfalde.

10de Post.

„Om Dødsfald blandt Coloniens Folk.“

Indeholder 2 Paragrapher.

Anm. Almindelige Regler til een Paragraph.

11te Post.

„Om de aarlige Regnskaber og Requisitioner.“

Almindelige Regler i 4 Paragrapher.

Anm. Alle forandrede ved senere Bestemmelser.

12te Post.

„Om Forbrydelser og tvivlagtige Tilfælde, samt hvorledes man dermed har at forholde sig.“

I 5 Paragrapher med almindelige Regler.

Anm. Disse Regler kunde indbefattes i tvende.

13de Post.

„Om Naturalier og Landets Producter.“

Anm. Overflødig.

14de Post.

„Om Lydighed mod Instruxen“

indeholder denne Passus: „— ligeledes vil Directionen udmærke enhver Betjent efter Fortjeneste, og paa kraftigste Maade recommandere de Værdige til Befordring efter derom givet Tilsagn.“

Anm. Om denne Udtalelse see Pag. 167.

15de Post.

„Om Hvalfangeranlæggene og Assistenterne ved samme.“

Hele 15 Paragrapher indeholdende almindelige Regler.

Anm. Alle enten forældede, forandrede eller overflødige.

Af den saaledes sceletterede Instrux's Indhold, der endnu kun i enkelte Puncter duer til at skræmme uartige Colonister med, vil man letteligen skjønne, at en ny Instrux for Grønland er en uomgængelig Nødvendighed. Denne kan, som man ligeledes vil indsee, ikke bygges paa den Gamle, men maa finde sit Grundlag i alle de Circulairer og Bestemmelser, for endog de enkelte Colonier, som i Løbet af de sidste 69 Aar have seet Lyset, ja den bør omfatte alle mulige Bestemmelser, som vi formene under følgende 4 Poster:

- 1) Almindelige Pligter for enhver i Handelens Tjeneste staaende Europæer og National.
- 2) Colonibestyrernes Pligter.
- 3) Assistenternes, Fartøjsførernes og Udliggernes Pligter.
- 4) Haandværkernes og Colonisternes Pligter.

Et Uddrag af den store Mængde udgivne Circulairer synes vel at være en uhyre Vidtløftighed og vanskelig at rumme i en letfattelig Instrux; men Tingen er i denne Betragtning ikke saa farlig som den synes; thi Halvdelen af de udgangne Circulairer indeholder kun Paamindelser og Henviisninger til allerede givne Bestemmelser, og den anden Halvdeel indbefatter saa mange Ophævelser af og Forandringer i disse — vi ville kun nævne de mangfoldige Postbestemmelser — at en Extract af det hele Væsen, da dog kun Et kan være det Rette, ikke vil blive saa voluminøs som man troer.

Det synes endelig gavnligt, for at undgaae Vidtløftighed, at hvert Inspectorat fik sin Instrux.

Handelstarten.

Ved at gennemgaae denne forekommer det os, at den kun med Hensyn til Formen muligen burde forandres noget efter Tiden, thi Handelstarten i sig selv, paa hvilken Handelsbalancen bygges, er jo underkastet aarlige Forandringer, der fremgaae af saa mangesidige Indvirkninger, at en permanent Bestemmelse af Procentpaalægget paa de forskjellige Varesorter ikke kan gives. Det er altsaa kun ved Formen man kunde ønske nogen Forandring.

Som ovenfor anført og iøvrigt bekjendt, ere Varerne i Tarten inddeelte i 3de Glasser: „nødvendige“, „nyttige“ og „overflødige“; denne Inddeling har i Grunden havt sin Nytte hidtil, men da en Bestyrelse, som den grønlandske Handels, let

kan føres til en vilkaarlig Inddeling af Varerne, og da den bestaaende allerede med Hensyn til Adskillelsen mellem „nyttige“ og „overflødige“ Gjenstande, dog nu maa være forældet, saa forekommer det os, at alle Vareforter for Fremtiden bør paalægges lige høie Procenter, kun maaskee med Undtagelse af følgende for Grønlænderne til deres Fangst og Huusbehov nødvendige Gjenstande:

Skudvåben og Skyderequisiter, fint Krudt, Vandhagl, Bly, Sleeslærred og Hampelærred (til Fangepeltse), Bærftvi, Ullomikker, Støbesteer, Pilejern, Fiskefroge, simple Knive, hollandsk Tobak, Almanakker, Torfkeline, Kaffe og Kandis.

Naar kun disse Varer sættes i Nødvendighedsrubrikken, saa vilde de øvrige tilsammentagne erholde en jevnere Priis, og ikke enkelte af dem, som hidtil, staae i en for Grønlænderne ubegribelig høj Priis, fordi de ere betegnede som Overflødighedsgjenstande — saameget mere da ingen anden Handel end den grønlandske paatager sig at bedømme hvad der kan kaldes: til Overflod, og et rigtigt Handelsystem netop bestaaer i at gjøre det Overflødige — nødvendigt.

Det vil maaskee findes besynderligt, at vi have anført „Kaffe og Kandis“ blandt hine Undtagelser; det er ogsaa en ganske individuel Anskuelse som har bragt os dertil.

Vi have nemlig hørt saamange Klager over, at Indbyggerne især nord paa Landet ere saa hensaldne til Kaffe-drikken, at de sælge den sidste Stump de eie for at tilfredsstille denne Lyst, navnlig har en anonym Indsender af en Artikel til „Flyveposten, 1849, Nr. 294“, herom udtalt sig saaledes: — „Vi sigte hermed til den af Grønland saameget yndede, men desværre ligesaameget misbrugte Drik, Kaffe, der saavidt vor Erfaring strækker sig, udøver saa at sige den samme fordærvelige Indflydelse her som o. s. v. —“*).

*) Vi ville i Forbigaaende dog berøre en efterfølgende Idee af Indsenderen. Han vil nemlig have „Assurancer og Sprøiter“

Som et af Midlerne til Indskrænkning i Forbrugen af Kaffe, vil Fors. have indført Olbryggerier og Udsalg fra disse af Ol til Grønlænderne. Dette vilde være at sætte et større Onde ved Siden af et mindre, naar man kun veed hvor overstadig drukken en Grønlænder kan blive blot af Olbærme; det andet Middel han foreslæer, Indskrænkning i Kaffeudsendingen, er forkasteligt, fordi det strider mod et fornuftigt Handelsprincip, og det Tredie, som Handelen virkelig har bragt i Udførelse, en Forhøielse af Prisen indtil 90 pCt., er netop skabt til at trække Klæderne af Børnene, idet hiin Indsender nemlig endvidere siger: „— Man vil kunne gjøre sig en Idee om Kaffedrikkens Beskaffenhed i Grønland, naar vi sige, at der gives Steder paa c. 500 Individer, hvortil der aarlig udsendes c. 10,000 Pd. Kaffe. For at tilfredsstille deres Liden-skab i denne Retning afhænde de gjerne Alt hvad de eie og have, og lide Sult og Nøgenhed, hvilket sidste det især er sørgeligt at betragte hos Børnene, der, formedelst Forældrenes Ufornuft og Ligegyldighed, maae gaae i de usleste, af den væmmeligste Smuds og Ureenlighed tilredte Pjalter —“

Vi have derfor tænkt os, at naar Kaffen nedsattes til mulig laveste Priis, vilde maaskee Handelen undgaae at nedsætte Udsendingen af en saa lidet voluminøs Varesort og Grønlænderne bedre erholde Gyde til at tilfredsstille denne deres i ethvert Tilfælde rigtignok kostbare Liden-skab. Hiin Indsender anfører nemlig — og han har vist valgt det meest afstikkende Exempel — at paa en enkelt Plads kan 500 Individer aarlig forbruge 10,000 Pd. Kaffe; vi antage Prisen sat til 4 Mk. pr. Pd. hvilket andrager: 6666 Rbd. 4 Mk.; vi antage her-

indførte i Grønland, uagtet man i 130 Aar ikke har et eneste Exempel paa, at Vaadeild har forarsaget mindste Skade i Landet, og uagtet man ikke kjender et eneste Fluidum der under 69—73° Nordbrede den halve Tid af Aaret kan holdes flydende undtagen — Spiritus.

næst Kaffen nedsat til 2 Mk. pr. Pd., og vi indrømme tilmed Grønlænderne Tilladelse til, skjøndt hiint Forbrug dog vel maa antages som Maximum, hvis det er dem muligt, at drikke en halv Gang til saamegen Kaffe som anført, og Facit bliver desuagtet, at der til Børneflæder af Erhververne blandt de 500 Grønlændere kunde opspares i et Aar 1666 Rbd. 12 β . fra „Kaffedrikken“ — ei at tale om, at Begjerligheden efter en forbudt Nydelse altid aftager ved Tilfredsstillelsen — det vil sige 5 Rbd. til hvert Barn, naar man antager Forholdet mellem Borne og Børn som 1 til 3.

At overdreven „Kaffedrikken“ i sanitair Betragtning er fordømmelig, uden forsaavidt Børnene angaaer, er neppe til at bevise; Matrosen paa vore Brasilie- og Havannafarere drive vist denne Nydelse til den yderste Yderlighed, uden at det synes at indvirke skadeligt paa hans Sundhed.

Med disse maaskee lidt for ironiske Bemærkninger, vilde vi dog i fuldeste Alvor anbefale Forsøget prøvet, da Kaffen til Udførsel som bekjendt kan sælges til 2 Mk. pr. Pd., med en saa klæffelig Avance, at Handelen neppe herved omgaaer „Forsørgelsesprincippet.“

Procentbestemmelsen, i og for sig selv betragtet, skulde vi iøvrigt lade upaataalt; den er et Punct der ikke taaler Berørelse af en fremmed Haand, men den Tanke maa nødvendig røre sig hos Enhver, der kaster et Blik paa Priserne, at en Handel der føres med en Drivtscapital af 650,000 Rbd., maa være altfor stærk belastet med uvedkommende Byrder, naar den, for at den blot kan bestaae, nødvendig som hidtil skal have en Avance paa Udsendingen af 12 til 100 pCt. og paa Retourvarerne af 4 til 500 pCt.

Bestyrelsen, om hvis Redelighed, Iver og gode Villie vist Ingen nærer Tvivl, kan derfor umuligt finde sig saaret ved, at deres Færd saavidt muligt fremdrages for Lyset, saameget mere, da den selv har forsmaaet at benytte dette Værn mod Misfjendelse.

Commerceraad J. H. Lunds private Expeditioner til Grønland.

Det var vor Hensigt, at omgaae Hr. Lunds private Expeditioner til Grønland, jaavel i dette som forrige Aar, fordi hans Foretagender endnu ikke havde fremført et bestemt Resultat. Men netop i det vi staae i Begreb med at slutte dette Skrift, blive vi, ved en Artikkel i Bladet „Fædrelandet, Nr. 266, 1851“, foranlediget til at forandre denne vor Beslutning. Der er nemlig nu den største Sandsynlighed for, at Hr. Lunds Foretagender ville have et tilfredsstillende Udfald, og vi bør derfor ikke lade et Skrift, der udelukkende omhandler Grønland, forlade Pressen, uden at have betegnet Maaden paa hvilken en Mand, der vil gennemføre en Idee, kan overvinde baade de Hindringer der lægges ham i Veien af Monopolhandelens Bestyrelse og de Vanskeligheder der ere forbundne med selve Udførelsen.

Hr. Lundt indgav saaledes allerede i October 1849 et Andragende til Indenrigsministeriet, om Tilladelse til at maatte foretage en Reise til de nordlige Bilande med Skib for egen Regning, for navnlig i Grønland at anstille Undersøgelser efter værdifulde Gjenstande, der egnede sig for Handelen, og om det skulde lykkes ham at finde anvendelige Ting, navnlig Asbest, Bægsteen og andre Fossilier, det da maatte være ham tilladt deraf at medtage hvad og hvor han fandt det beleiligt, forudsat at han ikke derved forarsagede den kongelige Handel paa disse Steder nogensomhelst Skade.

Herpaa erholdt Hr. Lundt dog kun et afflaaende Svar, da den administrerende Direction for den kongelige grønlandske og færøiske Handel, paa Forespørgsel af Ministeriet, havde fundet Betænkelighed ved, for Tiden at bevilge den saaledes ansøgte Tilladelse for Grønlands Vedkommende. Dog blev det derhos tilkjendegivet Hr. Lundt, at han paa nærmere

Andragende derom, kunde erholde Tilladelse til at gjøre en Reise med et af Handelens Skibe til Grønland, for at gjøre sig bekendt med Landet. Til Island og Færøerne tillodes det ham derimod at reise, kun at han ikke paa sidstnævnte Sted indlod sig i Handel med Indbyggerne.

Imidlertid lod Hr. Lundt sig ikke herved affrække fra et nyt Forsøg, og indgav derfor under 5te Marts 1850 en ny Ansøgning til Ministeriet, hvori han næiere udviklede Hensigten med sit Foretagende, sine Forventninger om ikke alene at finde de ovennævnte Mineralier, men navnlig ogsaa Blyerts, og derhos skildrede Nødvendigheden af til et saadant Foretagende at kunne disponere over et eget Skib, for hurtigt og let at komme fra det ene Sted af Kysten til det andet, og derhos overalt være forsynet med de nødvendige Hjælpemidler. Han forpligtede sig tillige til at afholde sig saavel fra Fiskeri, Hvalfangst eller deslige, som fra at afkjøbe eller sælge nogen Grønlænder Nogetsomhelst, der er Gjenstand for den kongelige Handel, og at forpligte sit Skibsmandskab og Deeltagerne i Expeditionen til det samme.

Paa dette Andragende var Hr. Lundt saa heldig at erholde den forønskede Tilladelse. Efterat nemlig Indenrigsministeriet igjen havde indhentet Handelsdirectionens Erklæring og nedlagt allerunderdanigst Forestilling, behagede det under 25de Marts Hs. Maj. Kongen allernaadigst at bifalde, at det tillodes Hr. Lundt i det af ham angivne Tiemed samme Aar at beseile Grønland med et af ham fragtet Skib, paa følgende nærmere Betingelser:

- 1) at alle de Personer, som antoges til den ommeldte Expedition, maae holde sig efterrettelige de i Grønland gjeldende Anordninger og Bestemmelser, samt at de, uden Undtagelse, saalænge de opholde sig i Landet, bør være vedkommende kongelige Inspecteur, som Stedets Øvrighed, undergivne paa samme Maade, som Be-

tjentene og Mandskabet ved den kongelige Handel, og derhos tillige rette sig efter de Forskrifter, som af ham ansees fornødne til den kongelige Handels Betryggelse og Indvaanernes Liv, hvisaarsag Expeditionen har at melde sig hos Inspecteuren ved dens Ankomst til Landet;

- 2) at Hr. Lundt er ansvarlig for, at der imellem Expeditionens Mandskab og Beboerne ikke finder nogetssomhelst Slags Kjøb, Salg eller Omtustning Sted, navnlig af Spirituosa, enten paa Landet eller paa Havet, under Straf af Mulct, Varernes Confiscation, samt Fortabelse af Udgang til mere at besøge Landet;
- 3) at han afholder sig fra at drive nogetssomhelst Fiskeri, samt fra Erhvervelse af alle de Ting, der ere Gjenstand for den kongelige Handels Monopol; (!!)
- 4) at han aldeles ikke tager Indsødte i sin Tjeneste, eller opfører Bygninger eller egentlige Oplagssteder der i Landet;
- 5) at hans Skib ved Indgaaende og Udgaaende her underkastes nøiagtig Visitation af Toldvæsenet;
- 6) at han ikke ved at opdage brugbare Mineralier eller Fosfilier erhverver nogen Ret til disses vedvarende Benyttelse, men kun til deraf at medtage, hvad han paa denne Reise kan lade bortføre, og det selvfølgelig kun fra saadanne Steder, som ikke alt maatte være optagne for Handelens Regning; og
- 7) at han ved Caution af en bosiddende paalidelig Mand stiller Sikkerhed for det Ansvar, som han ved Overtrædelse eller Misligholdelse af den foranstørte Tilladelse maatte paadrage sig, i hvilken Henseende han skal være Indenrigsministeriets Kjendelse undergivet*).

*) See Bladet „Kjøbenhavnsposten“ for 1850, Nr. 100.

Hr. Lundt beseilede altsaa Grønland forrige Aar (1850), ledsaget af flere videnskabelig dannede Mænd, med et til dette Niemed fragtet Skib. Resultatet af de Undersøgelser disse Mænd foretog i Grønland paa denne første Reise, førte til at Hr. Lundt, tildeels med Understøttelse af en engelsk Videnskabsmand, købte og udrustede en Skonnert, „Fiirfløveret“, med hvilket Fartøi han i dette Foraar, fulgt af fagdygtige Folk, atter afeilede til Grønland.

Det er først en Beretning paa tredie Haand i hiint Nr. af Bladet „Fædrelandet“, der melder, at „Fiirfløveret“ i Slutningen af August er ankommen til Grønland, og at Hr. Lundt i denne Colonies Nærhed har aabnet een efter Anseende riigholdig Kobbermine, der blev givet Navnet: „Frederik den 7des Mine“ — dernæst anføres af et Brev, dat. Fiirfløveret den 21de September d. A., som Dr. Poulsen har modtaget fra Grønland tilligemed Prøver af Kobbererts, følgende:

„Vi ankom til Angelica Havn 4 Uger efter Afsæilingen fra Helsingør, men ankrede først den 12te Septbr. ved Julianehaab og have for en stor Deel havt slet Veir siden. 3 Steensprængere bleve strax bestjæftigede med Minen, der er altsaa kun 6 Mænd tilovers til at bortskaffe Ertsen og at oversføre den til Colonien, som gjør det umuligt, at have fuld Ladning og at afgaae til England før Foraaret.“

„Vi have seet den skønneste Ert (broget Kobbererts, der indeholder omtrent 60 pCt. Kobber) rulle ned af Fjeldet i Stykker af indtil 150 Pds. Vægt. Minen viser sig hver Dag rigere og er nu forgrenet i 3 Aarer, som Hr. Friis, der desværre, idet Skibet skal afeile, er fraværende og saaledes ikke kan tilskrive Dem, formoder støder sammen til en Masse.“

Hr. Commerceraad Lundt har altsaa, hvad enten hans Foretagende fører til et glimrende eller ringe Resultat, som dansk Mand, den Fortjeneste at have aabnet den første Mine i Grønland; men desværre maa i første Fald Danmarks Genius rødme, naar maaskee Historien engang fortæller: at det var for engelske Penge den aabnede sig, og at den første Ladning Kobbererts førtes lige fra Grønland til — London! —

